

Opera
Partidului
Național-Liberal

1925

CORVIN M. PETRĂSCU

Inv. A. 58. 905

OPERA

PARTIDULUI NAȚIONAL-LIBERAL

1925

70221

BUCUREȘTI

„TIPOGRAFIILE ROMANE-UNITE“ S. A.

Centrala : Str. Câmpineanu, 9

Biblioteca Centrală Universitară
B U C U R E S T I
Cote 74987
Inventar 70221

RC173/01

CORVIN M. PETRESCU

CONTROL 1954

OPERA

PARTIDULUI NAȚIONAL-LIBERAL

1925

B.C.U. Bucuresti

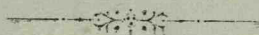
C70221

BUCUREȘTI
ROMANIA
1925

OPERA

PARTIDULUI NAȚIONAL LIBERAL

1. Politica Partidului Național Liberal.
2. Filosofia Politică a Naționalismului și Liberalismului.
3. Politica Externă a Partidului Național Liberal (dela 1867 până azi).
4. Politica Internă a Partidului Național Liberal.
5. Politica liberală față de minoritățile etnice.
6. Despre minorități (activitatea sub-secretariatului de Stat).
7. Executarea Programului guvernului Brătianu (Noua Constituție).
8. Politica financiară a guvernului Liberal.
9. Activitatea Ministerului de Interne. — Siguranța generală a Statului.
10. Activitatea Ministerului de Finanțe.
11. Activitatea Ministerului de Externe.
12. Activitatea Ministerului de Domenii și Agricultură. — Reforma Agrară. — Exproprierea. — Improprietărirea. — Direcția cadastrului. — Invățământul agricol. — Centrala Obștiilor sătești. — Casa Pădurilor.
13. Activitatea Ministerului Instrucțiunii Publice.
14. Activitatea Ministerului de Răsboiu.
15. Activitatea Ministerului de Justiție.
16. Activitatea Ministerului de Comunicații. — Direcția generală a C. F. R. — Direcția generală a P. T. T. — Direcția generală a N. F. R. — Direcția S. M. R.
17. Activitatea Ministerului de Industrie și Comerț.
18. Activitatea Ministerului Sănătății Publice și Ocrotirilor Sociale.
19. Activitatea Ministerului Muncii, Cooperațiilor și Asigurărilor Sociale. — Centrala cooperativelor. — Centrala Băncilor Populare. — Casa centrală a asigurărilor Sociale.
20. Activitatea Ministerului de Lucrări Publice.
21. Activitatea Ministerului Artelor și Cultelor.
22. Activitatea Adunărilor Constituante.
23. Incheere. — Un bilanț mai mult decât satisfăcător.

POLITICA PARTIDULUI LIBERAL

Politica e condiționată de interesele permanente ale națiunii, în primul rând, și apoi de nevoile imediate sociale, economice, financiare, culturale și militare.

După cum foarte bine spune René Pinon, politica nu e nici o dialectică, nici o ideologie, ci un dinamism bazat pe echilibrul forțelor politice, morale, economice, militare. — Acest dinamism comandă politica națională, fie ea cu caracter pronunțat pozitivist, fie cu un caracter pronunțat idealist.

Cum putem defini politica partidului liberal dela 1919 încoace ?

Această politică e bazată pe dialectică, pe ideologie, sau pe dinamismul în funcție de echilibrul forțelor politice, morale, economice și militare ?

Apoi, această politică e pozitivistă, sau idealistă ?

Înainte de a oferi o definițiune, e necesar să răspundem la ultimele două întrebări.

La cea dintâi putem răspunde că politica partidului liberal e bazată pe dinamismul în funcție de echilibrul forțelor mai sus amintite ; iar la a doua întrebare putem răspunde că e pozitivistă în practică și idealistă în tendințe și scopuri.

În consecință filozofia acestei politici o găsim în arta de a armoniza interesele permanente cu interesele vitale și de a împăca principiile pozitivistice cu principiile idealiste.

Acum putem extrage și definiția : *Politica partidului liberal, e pozitivistă, în practică, deoarece prin dinamismul ei, satisface toate funcțiunile naționale și sociale, permanente sau vitale și e idealistă, în fond, deoarece satisface toate principiile artei de a governa un popor.*

Grupurile sau partidele politice, au afirmat că politica partidului liberal ar fi, sau în opoziție cu principiile artei de a governa, sau în opoziție cu principiile democratice. — Ele pretind că guvernarea liberală ar fi caracterizată printr'un soi de tiranie, sau de despotism, — o tiranie personală, exercitată de elementul conducător și un despotism colectiv, exercitat de organismul de partid.

Acuzațiile acestea s'au repetat și se repetă mereu, în cât s'au banalizat și nu mai pot prezenta vre-o valoare.

În fond, critica obiectivă le distruge la cel dintâiu examen al situației.

Forța politică și morală a partidului liberal, o găsim în arta de a practica politica pozitivă și ideală, reclamată de interesele permanente și vitale ale națiunii. — Nu e vorba nici de tiranie personală, nici de despotism colectiv, deoarece organismul care ar trăi în funcție de tiranie, sau de despotism, este condamnat la o existență efemeră. — Să nu uităm că de câteva decenii, adică în tot cursul istoriei noastre contemporane, opoziția conservatoare a acuzat partidul liberal de tiranie personală și de despotism colectiv ; după cum, azi, în urma înfăptuirii României Mari, opoziția reprezentată de diferite grupuri, proaspăt în-ighebate, recurge la aceleași acuzațiuni.

Ce este, în fond, „tirania personală“? *Autoritatea morală a elementului conducător.*

Ce este, în fond, „despotismul colectiv“? *Disciplina de partid, care comandă o linie de conduită, executarea unui program, selecția valorilor, în funcție de interesele permanente, sau vitale, ale Țării.*

De mult s'ar fi prăbușit partidul liberal, dacă el s'ar fi mărginit la practica unei politici meschine, la exercițiul unei tiranii personale, sau la exercițiul unui despotism colectiv de ordin material.

Organismele politice, artificiale sunt condamnate pieirei, deoarece ele sunt lipsite tocmai de organele vitale menite să le asigure normala funcționare.

Astfel, unele grupări așa zise politice, dela noi, trăesc în funcție efemeră, legate de existența unui șef, deci a unei singure persoane, sau în funcție, de exploatarea unor nemulțumiri trecătoare.

Să exemplificăm

Ce este „Partidul Poporului“? O grupare efemeră care trăește în funcție de persoana generalului Averescu.

Ce este „Partidul Țărănist“? Un conglomerat de ariviști, care trăește în funcție de unele nemulțumiri create de consecințele economice ale războiului.

Ce este „Partidul Național„? O grupare regională, care își manifestă existența printr'o permanentă acțiune negativă.

Pot fi numite aceste grupuri, partide politice de guvernământ, când ele trăesc în funcție efemeră de unele persoane, sau de unele nemulțumiri trecătoare?

Pot fi numite aceste grupări, partide politice de guvernământ, când ele nu au un program în conformitate cu interesele permanente și vitale ale Statului; când ele, în loc să practice politica pozitivă, sau idealistă, practică o politică de negațiune, o politică meschină și pătimasă?

Firește că nu.

Aceste grupări se condamnă singure la o opoziție prelungită și la o acțiune continuu negativă. — Ele n'au viabilitate.

Organismele lor imperfecte, lipsite de organele intime, esențiale, secretează numai toxicele, care le favorizează desnodământul fatal.

II.

FILOZOFIA POLITICĂ A NAȚIONALISMULUI ȘI LIBERALISMULUI

Naționalismul. — Titulatura Partidului „Național-Liberal“, nu este o etichetă, o firmă, ci o definiție clară și expresivă a unei politici înalte și prevăzătoare.

Societățile trec prin mai multe faze — copilăria, adolescența, maturitatea, bătrânețea, moartea. Maturitatea unei Societăți (națiuni) e atunci când ea a luat cunoștința deplină de origina sa, de forțele sale, de misiunea sa ca organism de sine stătător. Această conștiință se numește Naționalism Novikov, în „Conclusions sur la nationalité“ spune pe drept cuvânt :

„Dar, limba și naționalitatea nu sunt sinonime. Dacă s'ar vorbi chiar pe pământul întreg aceeași limbă, *naționalitatea, totuși va subsista.* Ea va fi acea legătură de idei și de sentimente, deoarece diferența mediului, va creia totdeauna deosebiri de temperament“.

După cum un individ, se deosebește de alți indivizi, prin valoarea sa morală și in-

telectuală, deci, prin virtuți, proprii, care permit dezvoltarea sa armonică, — în consecință ele acuză limitele unei personalități distincte — tot așa, o naționalitate se deosebește de alte naționalități, prin facultățile sale colective, fizice, morale și intelectuale ca și prin posibilitățile sale de dezvoltare, constituind o adevărată „personalitate“ față de alte naționalități.

E o greșală gravă să creadă cineva că Societățile civilizate, statele, care sunt în fruntea civilizației, odată ce au eșit din faza naționalismului, tind spre internaționalism și cosmopolitism, după cum pretind unii ideologi, sau pescuitori în apă turbure.

Anglia și Franța au realizat mai mult idealul lor național, (Franța l'a complectat numai în 1918 prin reanexarea Alsaciei și Lorenei) și cu toate acestea n'au tendința spre internaționalism și cosmopolitism, ci au rămas în limitele comode ale naționalismului. Chiar experiența actuală, făcută cu venirea la putere, în Anglia a socialiștilor, sau, în Franța, cu radicali — socialiști, dovedește că politica naționalistă este singura care convine popoarelor aflate în fruntea civilizației. Un Macdonald, un Herriot, sunt tot atât de naționaliști, în sensul politic de Stat, ca și un Baldwin, conservatorul, un Loyd George, liberalul, un Poincaré, naționalistul.

Politica de club a muncitorilor socialiști engleji, poate să fie impregnată de internaționalism și parfumată de cosmopolitism, dar politica pozitivistă de Stat, reclamă naționalismul integral și pur.

Naționalismul nu este o afacere de sentiment; el nu e dictat de interesele unei clase sociale; el nu e în funcție de temperamentul unui șef, ci e rezultanta logică a aspirațiilor legitime ale unui popor aflat în continuu progres.

Naționalismul Partidului Liberal din România nu-i deci, o simplă titulatură, o firmă de club, adoptată din nevoia de a se deosebi de altă firmă concurentă. Explicațiunea acestui naționalism o găsim în filozofia politicii Partidului Național-Liberal. Cum se explică faptul că Partidul Național-Liberal a prezidat în ultimele decenii cele mai mari evenimente din istoria contemporană a României: aducerea dinastiei Hohenzolern, independența, regalitatea, înfăptuirea idealului național?

În primul rând, prin o clară înțelegere a intereselor supreme ale neamului românesc. Conducătorii Partidului Național-Liberal au fost agenții cei mai activi și înțelegători ai naționalismului și ei au întrevăzut căile cele mai bune, care conduc la înfăptuirea destinului unui popor tânăr, viguros, dornic să propășească și să joace un rol de seamă la porțile orientului. Conducătorii Partidului-Liberal, începând cu Ion Brătianu și continuând cu demnul său urmaș de azi, au practicat o politică pozitivistă de cea mai bună esență națională. Cuvântul „Național“ e cel substanțial; iar cuvântul „Liberal“ e cuvântul calificativ.

Pentru ce? O analiză cât de superficială a acestor două cuvinte legate — Național-Liberal — va desprinde definiția dorită.

După cum am spus, Naționalismul, din punctul de vedere politic, implică o înțelegere precisă, exactă și pe cât posibil complectă, a intereselor supreme ale unui popor în toate direcțiile activității sale: socială, politică, economică, financiară, culturală, morală și militară.

Naționalismul politic de Stat înseamnă o dezvoltare armonioasă și deci metodică, gradată, dar sigură, a tuturor părților organismului social, care tinde la unificarea sa integrală și apoi, odată această unificare integrală realizată, la conservarea întregului, la asigurarea tuturor funcțiilor sale.

Cu alte cuvinte, filozofia politică a naționalismului este însăși sursa de viață a unui popor conștient de înalta sa misiune.

Naționalismul politic de Stat, practicat de Partidul Liberal, a permis în decursul ultimelor decenii, la formațiunea unui Stat puternic în limitele lui firești, la dezvoltarea unei conștiințe puternice naționale, la afirmarea unei personalități etnice de primul ordin, la sborul economic și cultural. Dacă porumbeii au douăsprezece maniere speciale de a-și modula vocea lor; dacă câinii ar avea cincisprezece, spre a se înțelege între dânșii; dacă triburile sălbatece n'au un vocabular mai mare de 200-300 cuvinte, spre a exprima noțiunile cele mai rudimentare, popoarele în progres și în plină vitalitate, n'au decât o singură manieră, de a-și afirma forța coeziunii lor: naționalismul specific. Ori, *expresiunea vie a acestei forțe, e politica naționalistă. Iată ce au înțeles dela început conducătorii Partidului Liberal și în această înțelegere trebuie să găsim originea succesului Partidului Național-Liberal.* Dar, a mai trebuit ceva. Naționalismul politic de Stat e fundamentul pe care trebuie să se ridice un edificiu. Edificiul acela a fost *Liberalismul*.

Liberalismul — Ce este liberalismul? Este aplicarea treptată, după nevoi și împrejurări, sau mai bine zis, după epoci, a *democratismului rațional*. Liberalismul nu e, după cum ar crede unii, un democratism moderat, sau a unui soi de conservatism avansat, ci însăși esența vie și fecundă a democratismului pur. Pentru ce?

Iată pentru ce: dacă, dela origina sa, Partidul Național-Liberal, ar fi adoptat o politică extremistă democratică, — el ar fi fost fatal împins, pe panta revoluționară și distructivă. El ar fi fost atunci un partid în revoltă, un partid de distrugători și de demagogi, iar nu un partid organizat și disciplinat în vederea realizării unei politici realizate, aflat în funcție de cerințele imediate ale societății în prefacere.

Organ de guvernământ prin excelență, organ constructiv și evolutiv, Partidul Național-Liberal a adoptat treptat-treptat după cerințele epocii, ideile democratice, susceptibile de a fi realizate în intervalul unui deceniu. Dacă dela formațiunea sa, Partidul Național-Liberal ar fi înscris în programul său, de exemplu sufragiul universal, într'o epocă când clasele de jos și mijlocii, n'aveau educațiunea politică necesară, ca să beneficieze de acest sistem electoral larg, el ar fi dovedit lipsa sa de maturitate politică, pofta sa de aventuri, dorința sa de a practica cea mai deșanțată și primejdioasă demagogie. El s'ar fi transformat într'o nebuloasă, ar fi rătăcit în labirintul formulelor echivoce și irealizabile; ar fi ajuns o grupare fără consistență, fără principii serioase democratice, fără o doctrină stabilă, fără să pătrundă secretele artei de a governa, pentru popor și prin popor. Partid de aventură, el s'ar fi pulverizat repede și nici un rând n'ar fi scris în istoria politică a Țării românești

III.

POLITICA EXTERNĂ A PARTIDULUI NAȚIONAL-LIBERAL

— Dela 1867 până azi —

Naționalismul a fost și este practicat de Partidul Național-Liberal, atât în politica exterioară, cât și în politica interioară.

Să vedem cum a fost practicat naționalismul în politica exterioară.

După anexarea Ardealului de către Ungaria, în 1867, conducătorii Partidului Liberal au început să agite în țară problema Transilvăneană. Titu Maiorescu scrie în prefața sa

din „Discursuri Parlamentare“ (vol. II) următoarele, în această privință: „Chestia Transilvăneană era de mult o temă a ziarelor liberale, încă de pe vremea când C. A. Rosetti vorbea de „Crucea Ortodoxă“ și întrebuinta Transilvania ca o amenințare în contra Austriei, iar inspirărilor lui i se supuneau pe atunci toți partizanii, în cap cu frații Golești și Brătieni.

Memorabilă a rămas o caricatură dela 1868 intitulată: (pe steagul purtat de Don Quichotte — Ion Brătianu), *Luarea Transilvaniei*, în care „marele rabin“ C. A. Rosetti, pe un car înhamat de țărâni și frații Golești, într'o pagodă chinezească, sunt precedați de fostul Ministru de culte, Dimitrie Gusti, cu o cruce ortodoxă într'o mână și urmați de ceata liberarilor (A. Treboniu Laurian și Papiu Ilarian îmbrăcați în ciobani cu bâte, V. A. Ureche în costum de paiată spaniolă, etc), formând astfel armata *năciunalilor și pornind la război în contra Austro-Ungariei*“.

Prin urmare, încă dela geneza sa, *Partidul Liberal a înțeles ce dictează interesele supreme ale românismului*. Titu Maiorescu recunoaște că încă din 1868 Partidul Național-Liberal s'a ocupat de chestia Transilvăneană și încerca să practice o politică anti austro-ungară cu scopul îndepărtat al eliberării fraților noștri de peste munți de sub dominația Maghiară. Dimitrie Sturdza, cu toată educația sa germană, sub Ministerul lui Ion Brătianu, a trimis pe novelistul I. Slavici la Sibiu, ca să înființeze ziarul „Tribuna“, în scop de a întreține spiritul unirei în Ardeal, în vederea unei politici active naționale.

La 27 Noembrie 1893 și apoi la 9 și 10 Decembrie 1894, Dimitrie Sturdza a ținut discursuri, în București, în care a vorbit de datoria Partidului Liberal de a se ocupa de situația politică a românilor din Ardeal. El a calificat politica maghiară de desnaționalizare a poporului român de peste Carpați de „absurdă“ și „nedreaptă“.

Apoi în chestia procesului memorandumului ardelen, D. Sturdza a scris următoarele, într'o scrisoare pe care a publicat-o ziarul „Tribuna“, în Noembrie 1894:

„Subscrisul

și cu dânsul toți bărbații, care veghează și lucrează la nesmintirea rostului neamului românesc,

Credem,

1. că ar fi o mare și ireparabilă greșală politică, a se recunoaște legitimitatea verdictului de condamnare din Cluj și prin urmare, a se supune acestui verdict;

2. că se impune, ca o datorie patriotică și națională, ca cei condamnați la Cluj, să transporte în România centrul activității lor, în lupta ce susține pentru existența națională a românilor din Transilvania și Ungaria.

București. În ziua Înălțării Domnului. 1894“.

D. Sturdza

Partidul Național-Liberal a dus apoi o campanie foarte energică, în țară, pe chestia națională, după condamnarea semnatarilor memorandumului dela Cluj, contribuind, prin aceasta, la întreținerea sentimentului patriotic la toți românii.

În întrunirile Liberale, ținute la Orfeu, în București, Liberalii, tratau pe Unguri drept „călăii neamului românesc“ și stigmatizau infamele procedee de maghiarizare și de persecuții ale guvernului din Budapesta.

Se va putea spune: și celălalt partid istoric, conservator, a fost naționalist, adică a luat în serioasă considerație problema ardelenescă, admitând aceeași directivă în politica exterioară a României: o apropiere de Rusia, împotriva Austro-Ungariei, din cauza pro-

blemei Transilvănene. Nu. Partidul conservator nu a urmat aceeași directivă, sau cel puțin, nu a îndrăsnit să se manifeste față pentru o politică națională.

În 1881, Titu Maiorescu, fiind membru în comitetul executiv al partidului conservator, a scris în „Deutsche Revue“ următoarele: „Nu este vorba de crucea ortodoxă, ci de naționalitatea latină; și naționalitatea latină, fiind în afinitate cu ideile occidentale și astăzi în legătură de interese cu occidentul central, spre occidentul central este direcțiunea noastră și nu spre nord. Această părere a mea poate fi greșită; unii nu o împărtășesc; noi însă o împărtășim“.

Reiese din acel articol că Titu Maiorescu, în numele partidului conservator, propovăduia o alianță cu puterile centrale Germano-Maghiare.

Ziarul *gubernamental* liberal „Românul“ a criticat cu vehemență propunerea făcută de fruntașul intelectual conservator. E adevărat că în comitetul executiv, al partidului conservator, articolul lui Titu Maiorescu a fost dezavuat, dar însuși autorul lui a mărturisit într'unul din discursurile sale, că cei care conduceau partidul din care făcea parte, n'au luat nici o hotărîre, în această importantă chestiune, n'au vrut să aleagă nici o directivă în politica exterioară a României. Spunea Titu Maiorescu în această privință: „Nu poate exista un mare partid conservator, care nu se hotărăște asupra unei atitudini politice de cea mai mare greutate în acest moment. Dacă vom hotărî alb, alb să fie; dar hotărîți să fim. Altfel este jocul de basculă, ne paralizăm: unul zice da, și altul nu, și nu facem nimic. Trebuia dar o hotărîre într'un sens sau altul; dar nu s'a hotărît nici într'un fel și astfel a rămas nehotărît, cam ca neutralitate, dar și aceia nehotărîtă“.

Din cele de mai sus reese, destul de luminos:

1). Că în politica externă pe când Partidul Național-Liberal a avut de la formațiunea sa, o politică bine definită, cu o directivă precizată, partidul conservator n'a avut nimic definit și nici o directivă.

2). Că în chestia națională, pe când Partidul Național-Liberal, a pus pe tapet problema Transilvăneană, în sensul de a se menține totdeauna trează conștiința românească și ideia unității neamului nostru, Partidul Conservator a înclinat, fie spre o alianță cu puterile centrale, fie că a adoptat o neutralitate nehotărîtă, după cum s'a exprimat Titu Maiorescu.

Este o greșală gravă să se creadă, azi, că Partidul-Liberal s'a gândit la Ardeal, abia după izbucnirea războiului mondial și că el e vinovat — deoarece a guvernat mai mulți ani țara — că opinia publică n'a fost preparată în vederea realizării unității noastre naționale în 1914—1916.

Dovada am făcut-o, cu documente istorice. Un C. A. Rosetti, un Ion Brătianu, un Dimitrie Sturdza, încă dela 1867, adică chiar în epoca când Ungaria a încheiat pactul cu Austria (dualismul), care a avut de rezultat anexarea Ardealului de către Ungaria, au ridicat chestia Transilvăneană și au agitat mereu, politicește, această chestie. Tot grație Partidului-Liberal, s'a înființat în București Societatea „Carpații“, care s'a transformat apoi în „Liga culturală pentru unirea tuturor românilor“.

Tratatul încheiat în 1883, între România și puterile germanice, n'a fost aprobat de Parlamentul Român și nici n'a angajat vre-o dată, direct, vre-un guvern responsabil. El a fost elaborat de diplomația secretă. Așa se și explică pentru ce în 1914, Tratatul acesta a fost repede înlăturat și considerat ca inoperant. Insuși Regele Carol I, a fost nevoit, ca Suveran constituțional, să consulte pe consilierii săi, asupra aplicabilității, sau neaplicabilității, acestui tratat.

Guvernul Liberal, prezidat de Ion I. C. Brătianu, a trebuit să libereze terenul diplomației sale de un obstacol supărător, în vederea realizării idealului național, punând în practică singura politică externă dictată de interesele supreme ale poporului român: înțelegerea cu aliații din apus.

Ion I. C. Brătianu, n'a stat la îndoială. El a lucrat cu inteligență și prevedere, în această direcție. El a preparat căile victoriei și căile, care au condus la înfăptuirea unității politice și naționale a Statului Român. Marele bărbat de Stat Român, nu s'a pripit, ci a așteptat să bată ceasul României. Când acest ceas a sunat, atunci a intrat în acțiune și în clipele cele mai tragice ale epopeei noastre, el nu și-a pierdut cumpătul, nu a șovăit, nu a crezut pierdută o cauză dreaptă și sfântă, ci a luptat fără preget, bărbătește, a avut încredere deplină în triumful dreptului!

Și dreptul a trebuit să triumfe.

În această istorică și măreață epopee, a neamului românesc, numele lui Ion I. C. Brătianu va străluci deapururi și opera săvârșită de Partidul Național-Liberal, va fi considerată ca temeinică.

Astăzi, după înfăptuirea României întregite, după eroicile eforturi și după grelele sacrificii ce ne-au fost impuse de împrejurări, politica externă a Partidului Național-Liberal e clar — văzătoare, e bine definită și precizată.

Această politică și ea e bazată pe legăturile strânse, cordiale, cu aliații din apus, ca și cu aliații din Europa centrală și orientală: Cehoslovacia, Jugoslavia, Polonia. Scopul acestei politici externe, este menținerea păcii în Europa pe baza noului Statut, creiat de tratatele în vigoare. Toate alianțele României, sunt defensive și nu vizează decât consolidarea țărilor victorioase și dezarmarea spiritelor bolnăvicioase, care visează revanșe, revizuri de tratate, ba chiar reînvieri de State decedate pentru vecinicie.....

IV.

POLITICA INTERNĂ A PARTIDULUI NAȚIONAL-LIBERAL

După ce Partidul Național-Liberal a făcut războiul independenței și a contribuit, prin politica sa înțeleaptă, la proclamarea regatului român de sine stătător, s'a deschis o eră nouă în politica interioară a țării.

Programul divanurilor ad-hoc dela 1857 a fost realizat în 1881. — De acum înainte partidul Național-Liberal, înțelegând care trebuie să fie misiunea sa, a devenit instrumentul cel mai sigur și puternic, pentru consolidarea Statului monarhic-constituțional.

Ca să se poată consolida noul stat monarhic-constituțional, se impuneau reforme cu caracter social, administrativ, economic, financiar și cultural. — Notăm că abia în 1880 partidul conservator s'a constituit formal și a elaborat un program. — Ce se prevedea în acest program? Protejarea proprietății mici, armonizarea intereselor proprietarilor mari și ale muncitorilor agricoli, „sfințenia obligațiunilor“, etc. Programul acesta, întocmit de Manolache Costache, în numele partidului conservator, n'a prea avut succes în acea epocă. — Insuși Titu Maiorescu, conservator el însuși, scria: „Insistăm asupra *insuficienței primului program*, publicat de Manolache Costache în numele partidului conservator, fiindcă el caracterizează starea spiritelor din generația veche (și Costache Epureanu era unul din cei mai spirituali reprezentanți ai acestei generații), în momentul când România independentă *reclama*

o nouă formulare lămurită, pentru o nouă direcțiune politică. — Reese din citatul de mai sus că partidul conservator, chiar după un conservator ca Titu Maiorescu, elaborase, un program care nu corespundea nici nevoilor timpului, nici intereselor obștești. — Renașterea națională reclama „o nouă formulare lămurită, pentru o nouă direcțiune politică”. — Incapabil să îndeplinească o asemenea misiune, partidul conservator, chiar după moartea lui Manolache Costache, când a fost ales președinte al clubului din București și deci Șef al partidului, Lascar Catargiu, *partidul Liberal a fost cel mai indicat să întocmească un program de reforme înaintat, care să constituie o nouă formulă lămurită și o nouă directivă politică, bazată pe principii democratice și luând în seamă nevoile tuturor păturilor sociale.*

Se vorbea mult de „era nouă” în 1881—1882

Fapt curios de remarcat: vorbeau de era nouă, nu numai liberalii, dar și conservatorii puri, reacționari. — „Timpul”, ziarul partidului conservator, din acea vreme, a fost silit să formuleze următoarea întrebare: „Care mai este deosebirea de principii între partidul numit Liberal, astăzi la Guvern și partidul numit Conservator, astăzi în opoziție”? Dar pe când conducătorii partidului conservator și grupul zis junimist, *discutau academic*, necesitatea unei ere nouă, conducătorii partidului liberal *întocmise* un program înaintat de reforme, practic, cu scopul lăudabil de a-l aduce la îndeplinire. — *Liberalii au avut totdeauna marele merit de a practica o politică realistă, pozitivistă.*

Ca să poată fi aduse la îndeplinire reformele sociale și administrative, era de absolută necesitate, revizuirea Constituției. — Agitația în această chestie a început-o C. A. Rosetti La 22 Decembrie 1882, s'a făcut întâia lectură a propunerii de revizuire relativă la 25 articole din vechea constituție. — A doua lectură s'a făcut la 16 Ianuarie 1883, iar la a treia lectură, Corpurile legiuitoare au votat cu o mare majoritate revizuirea în principiu. — Alegerile noi s'au făcut la sfârșitul lunii Aprilie 1883, iar Parlamentul revizionist a fost convocat în ziua de 10 Mai, acelaș an. — Din articolele supuse revizuirii 13 priveau principiile legii electorale, iar celelalte 12 priveau regalitatea, Dobogea, presa, înființarea unei comisii permanente legislative și desființarea gărzii naționale — Corpurile legiuitoare, dupe lungi discuțiuni, au votat cele 25 de articole revizuite și legea s'a promulgat la 8 Iunie 1884.

Opera cea mare a partidului liberal abia începuse. La 23 Septembrie 1884 s'a dizolvat parlamentul revizionist, iar primele alegeri, după noua lege electorală, s'au făcut în cursul lunii Noembrie 1884

Deacum înainte partidul Liberal a lucrat, fără preget, la opera legislativă organică. — Eugen Stătescu a întocmit un cod de comerț; D. Sturdza a întocmit reforma învățământului public, care a fost apoi complectată de Spiru Haret; s'au construit școli numeroase la sate și orașe, (școli primare, gimnaziale, liceale, normale, de meserii, universitățile din București și Iași au fost reorganizate ca să corespundă atât cerințelor științifice, cât și cerinții legilor de admisibilitate în funcțiunile administrative și judecătorești); armata a fost reorganizată și întărită; justiția a fost pusă pe baze temeinice; apoi, mai târziu, s'a studiat reforma agrară.

În 1913 Ion I. C. Brătianu a anunțat, în program, marea reformă agrară pentru improprietăirea țăranilor. — Din cauza evenimentelor externe această reformă n'a putut fi adusă la îndeplinire decât după încetarea marelui războiu — *Este inexact deci, că această reformă a fost adusă la îndeplinire sub efectul revoluției rusești din 1917.* — *Nu anunțase oare șeful partidului liberal reforma agrară încă din 1913? Nu fusese ea pusă în studiu? Cum această reformă spre a putea fi realizată, necesita o nouă revizuire a constituției, și această revizuire cons-*

tituțională s'a făcut. — Marea proprietate a fost expropriată și azi țărâtimea a fost improprietărită în tot cuprinsul României Mari. — Iată o operă măreață, de care va fi strâns legat numele partidului liberal. O adevărată revoluție socială s'a îndeplinit sub ochii noștri, dar o revoluție, pacinică, ordonată, fără vărsare de sânge. — Azi toți aceia care își muncesc pământurile lor, sunt stăpâni pe acest pământ. Dreptate s'a făcut muncitorului agricol.

După aceea partidul liberal, prin noua constituție a introdus sufragiul universal, dând drept de vot egal, direct și secret, tuturor claselor sociale, desființând strâmtele colegii de odinioară și chemând la viața publică cetățenească, massa populațiunii. Nu se mai putea ca țăranul improprietărit să voteze indirect și să fie înglobat într'un colegiu — minciună. A venit apoi, marea reformă administrativă. Să nu uităm că Vasile Lascăr a început cu reorganizarea administrației noastre, pe baze moderne și temeinice.

Studiind vasta activitate desfășurată de partidul liberal, în toate direcțiile, constatăm, cât de variată și de fecundă a fost și este această activitate. Nivelul cultural s'a înălțat simțitor. Numărul analfabeților, la sate, a scăzut în fiecare deceniu într'o proporție simțitoare. Starea sanitară s'a îmbunătățit. Din punctul de vedere social, la orașe, burghezimea onestă și laborioasă a devenit un factor de progres; iar la sate, pătura rurală, prin școală și pământ, s'a întărit.

Pe terenul economic și financiar, activitatea partidului liberal a fost deasemenea fecundă. Punerea în valoare a bogățiilor solului și subsolului nostru, trebuie să se facă, în primul rând, prin noi înșine, prin propriile noastre mijloace și apoi cu ajutorul capitalului străin, dar în condițiuni satisfăcătoare pentru interesele noastre vitale, ca și pentru demnitatea noastră de popor independent și civilizată. România nu poate fi dată în exploatare, ca o colonie, capitalului internațional. În această direcție trebuie să procedăm cu multă prudență și tact, de oarece, în cazul opus, putem compromite interesele supreme ale statului român, tocmai în faza cea mai importantă și delicată, a dezvoltării sale economice.

Pe terenul financiar, politica înțeleaptă a Ministrului de Finanțe Vintilă Brătianu, bazată pe economii raționale, pe deflațiune și un sistem de impozite, impus de împrejurările grele prin care trecem, a provocat echilibrarea bugetului și însănătoșirea finanțelor Statului.

Dar, opera guvernului liberal, e abea la început. Ea n'a dat toate roadele trebuincioase. Reformele mari, spre a fi bine și complet aplicate, reclamă timp. De aceea guvernarea partidului național-liberal, nu se va sfârși atât de repede, cum dorește grupurile din opoziție, care o fi grăbite să ia puterea, dar nu sunt de loc preparate să ducă la bun sfârșit opera de consolidare, începută de actualul guvern, în condițiuni atât de îmbucurătoare.

V.

POLITICA LIBERALĂ FAȚĂ DE MINORITĂȚILE ETNICE

Una din problemele cele mai importante și delicate, care s'a ridicat după război și deci după înfăptuirea integralității României, în hotarele sale legitime, pentru noi, este aceea a minorităților etnice din teritoriile liberate. S'a spus că după 1918, România a ajuns un soi de Austro-Ungarie, din cauza diverselor naționalități, care trăesc pe teritoriul ei. S'a exagerat, de oarece România nu se poate compara cu fosta monarhie habsburgică. Răposata Austro-Ungarie, a fost un mozaic de naționalități. Naționalitățile compacte — majoritatea populațiunii din Austro-Ungaria, — au fost conduse de o minoritate arogantă, preten-

țioasă, abuzivă și fără simț politic dezvoltat. Ori, în România întregită, situația din punctul de vedere etnic, este deosebită. Massa populației este omogenă și ea e constituită de români, care vorbesc aceeași limbă, au aceeași credință, aceleași obiceiuri și sunt solidari din punctul de vedere național; iar celelalte naționalități, compuse din elemente maghiare, germane, rutene, rusești, bulgărești și turcești, sunt în minoritate.

Mai sunt apoi și alte deosebiri, care se impun examenului nostru, între fostul regim al naționalităților, din dispăruta monarhie Dunăreană și actualul regim al minorităților etnice din România întregită.

Pe drept cuvânt Daniel Levy a scris în 1871 despre situația Austro-Ungariei, următoarele cuvinte profetice:

„Sans doute l'Autriche-Hongrie constitue toujours une puissance considérable et imposante, une puissance, de premier ordre, avec laquelle les autres sont tenues de compter; mais ceux qui connaissent sa situation intérieure, troublée, exceptionnelle, unique en Europe, ne s'y trompent pas

Ils savent que cette force si grande en apparence, manque d'homogénéité et de cohésion! que les éléments disparates qui la composent, loin de se fortifier mutuellement souvent se neutralisent, et que le foyer magique ou s'allume l'enthousiasme d'un peuple pour atteindre un but commun, cher à tous les citoyens, n'existe point en Autriche“.

Aceasta era, în adevăr, situația gravă, din Austro-Ungaria de acum câteva decenii și care a chemat magic catastrofa din 1918. Lipsa în acel imperiu omogenitatea și coeziunea; lipsa focarul entuziasmului unde stă aprins, ca și focul vestalelor din antichitate, entuziasmul unui popor, conștient de menirea sa și oricând gata de sacrificiu întru apărarea dreptului său, ori pentru atingerea idealului său național comun. Aseastă omogenitate și coeziune există în masa poporului român. Focul sacru de unde țâșnete flacăra strălucitoare a patriotismului, nu se stinge în munții, plaiurile și câmpiile țării noastre. Fizionomia României nu oferă populației disparate, ci, după cum am spus, masse compacte și naționale. Tendința noastră este ca minoritățile etnice cu timpul să se topească, politicește și social, cu această masă omogenă, coerentă și compactă. Firește că această tendință nu permite întrebuințarea cunoscutelor metode de opresiune, ațâțare și provocațiune, întrebuințate de foștii stăpânitori ai Ardealului, Banatului, Bucovinei sau Basarabiei, împotriva naționalităților, care au știut să-și păstreze, fiecare, tipul lor, caracterul lor, idiomul lor, tradițiile lor și până la un oarecare punct, individualitatea distinctă și proprie.

Politica guvernului liberal, față de minoritățile etnice, indiferent de valoarea lor numerică, sau de individualitatea lor națională, respinge orice idee de persecuție, de constrângere, de asuprire. Această politică se bazează pe apropierea minorităților etnice de masa dominantă indigenă, omogenă, coerentă și compactă, prin aplicarea riguroasă a principiilor de drept, care dictează un tratament civilizată acordat acestor populații interesante. Noi nu trebuie să contăm, nici azi, nici mâine pe un eventual și chimeric amestec, cu tendințe de asimilarea a acestor minorități cu masa populației românești, ci să luăm în seamă situația reală, situația de fapt. Minoritățile etnice trăiesc azi și vor trăi și mâine juxtapse iar nu contopite.—juxtapse, dar, printr'o politică plină de prevedere și cumpănită, dictată de interesele superioare ale țării, cu tendințe din ce în ce mai accentuate, mai puternic afirmate, de apropiere. Maghiarii de ieri, când dictau în „Erdely“, au avut absurdă pretenție să maghiarizeze pe români; după cum rușii au avut aceeași absurdă pretenție să rusifice pe moldovenii de peste Prut. Nici unii, nici alții, n'au recoltat ceva pozitiv, prin

politica lor absurdă. Românii nu vor să practice o asemenea politică profund greșită și în contrazicere cu legile naturale sociale.

Ceeace urmărește partidul liberal, prin politica sa față de minoritățile etnice, este să înlăture, cu orice preț, tendințele centrifugale.

* * *

Ce este chestia naționalităților ?

Un distins publicist francez, Emile de Lavelay, a dat naționalității următoarea definiție :

„Mișcarea care împinge unele populațiuni, care au aceeași limbă și aceleași obiceiuri, dar fac parte din state deosebite, să se reunească, cu scopul de a constitui un singur corp politic, o singură națiune“. (*Les Nationalités en Hongrie et les Slaves du sud*).

Dacă această definiție ar fi riguros exactă, chestia naționalităților ar fi periculoasă chiar pentru un Stat omogen și unitar ca România, de oarece fiecare naționalitate, ar tinde fatal, să se reunească într'un singur corp cu masele naționale respective din vecinătate.

Dar, în România nu există o problemă a naționalităților, după cum a existat în fosta monarhie habsburgică, ci o chestiune internă a unor minorități etnice, care trebuie examinată și din alt punct de vedere, de cât cel politic.

E adevărat că din punctul de vedere politic, unele din aceste minorități, prin unii agitatori, urmăresc scopul să formeze un corp unitar, cu populațiunile de aceeași rasă, limbă și credință, dar aceste manevre trebuiesc, la timp, neutralizate și aceste agitații, imediat reprimate, fără menajamente și milă. Minoritățile etnice pot fi atrase, în marea sferă a intereselor comune naționale, prin căile desemnate de legile economice, cât și de căile indicate de necesitățile culturale. În direcția economică și culturală, putem să desfășurăm o întinsă și fecundă activitate cu scopul de a distrage minoritățile etnice dela tendințele sale politice centrifugale.

Astfel, pe terenul economic, formațiunea României unitare dela Tisa la Mare și Nistru, a modificat profund unele căi și a deplasat unele centre.

De unde până la 1918, orașele dela frontiera de vest — Oradia Mare, Arad, Timișoara — erau în strânse legături cu Budapesta, iar direcția de scurgere a mărfurilor destinate exportului era Fiume, dela această dată înapoi, orașele citate sunt în funcție de București și direcția de scurgere a mărfurilor destinate exportului, este Galați sau Constanța. Cu timpul se vor accentua și mai mult aceste legături și direcțiuni, impuse de necesitățile economice și de legile geografiei politice.

Din punct de vedere cultural, guvernul liberal prezidat de Iol. I. C. Brătianu, înțelege să lase deplină libertate minorităților etnice și să le asigure prin politica sa școlară, avantagii considerabile.

Așa se explică, cum astăzi, funcționează în ținuturile de peste Carpați mai multe școli maghiare, decât funcționau sub trecutul regim; mai multe teatre maghiare, decât cele românești; apare mai multe ziare maghiare, decât ziare românești, etc.

Aceasta nu este numai o politică bazată pe toleranță, dar o politică bazată pe noblele principii, care se găsesc la baza organismului nostru de stat civilizat.

Pe terenul confesional, minoritățile etnice se bucură de o deplină libertate, întrucât ele nu încalcă legile și păcătuiesc în potriva moralei publice.

Actualul subsecretar de stat Gh. Tătărăscu, un admirabil cunoscător al problemei minorităților etnice, a pus în aplicare toate aceste principii.

Grație înțeleptelor măsuri luate de D-sa, chestia minorităților etnice, a intrat aproape în faza normală, făcând să dispară multe din asperitățile ei de eri.

VI.

DESPRE MINORITĂȚI

(Activitatea Sub-Secretariatului de Stat)

Am spus că în chestia minorităților etnice, România a adoptat o politică de manifestă bună-voință. Cu toate acestea, Guvernul liberal, dându-și seama de însemnătatea problemei minorităților, care prezintă aspecte diverse, a înființat un subsecretariat al minorităților, sub conducerea Ministrului G. Tătărăscu. Acest subsecretariat de stat, a răspuns unei reale și simțite necesități. Problema minorităților etnice are un aspect politic, un aspect cultural și confesional și un aspect economic.

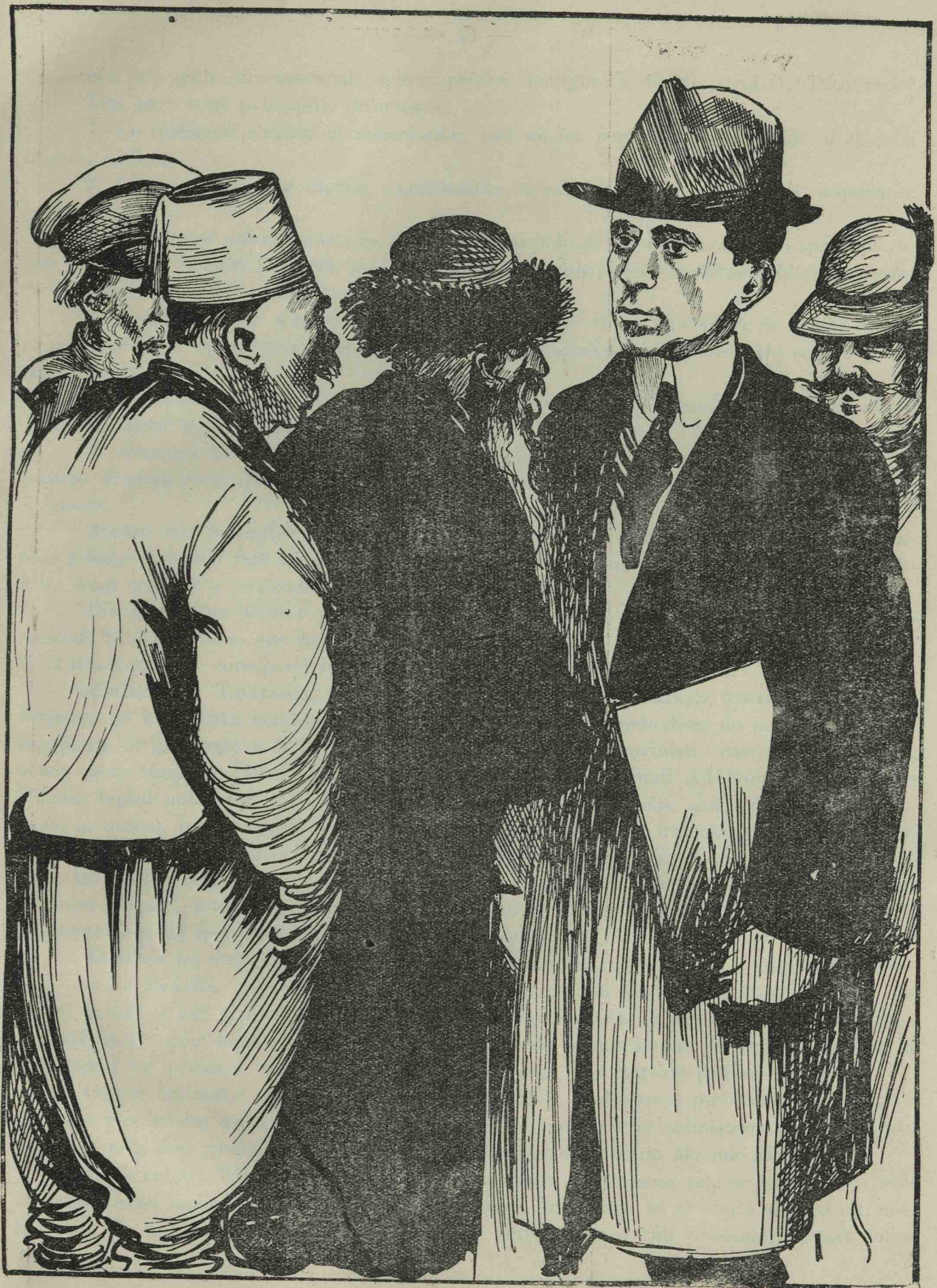
În toate aceste direcțiuni Ministrul G. Tătărăscu, a lucrat cu o deplină competență și autoritate, manifestând un profund simț politic și o pronunțată activitate pozitivă.

Se știe că pe terenul politic, minoritățile etnice, pot fi primejdioase, dacă politica de stat are un caracter de constrângere față de ele, sau dacă această politică este pur și simplu indiferentă. Primejdia constă în tendințele centrifugale ale minorităților etnice, care se consideră bucăți smulse din organismul statului din care au făcut odinioară parte. Conform legilor biologice, aceste particule despărțite de organismul principal, urmăresc reinte-grația integrală, printr'un proces de apropiere.

Cu toate că în România întregită, minoritățile etnice, nu formează majorități compacte, omogene și coerente, încât eforturile lor de a constitui unități politice, pe bază etnică, să fie cu putință — cu alte cuvinte ele nu formează, propriu zis aglomerațiuni de *naționalități* — totuși, unghurii și rușii, ar putea să privească cu interes la vest și est și să considere viața lor în noul organism al statului național românesc, ca anormală, trecătoare și deci favorabilă dezvoltării procesului biologic al reconstituției integrale. Cu alte cuvinte, minoritatea maghiară din Ardeal ar urmări reconstituția integrală a Ungariei, prin smulgerea Ardealului din trupul României întregite, iar minoritatea rusă din Basarabia, ar urmări realipirea acestei provincii la Rusia.

De fapt, dacă examinăm cu atențiune rostul acestor tendințe cu caracter centrifugal, observăm că nu poate fi vorba, în realitate, de un proces biologic normal, cu scopul reconstituției integrale a unui organism etnic omogen, coerent și compact, ci de un proces politic pornit din afara hotarelor noastre, menit să disloce România, în favoarea unor state vecine. Cum ar putea pretinde unghurii din Ardeal, în numele naționalităților, reanexarea acestei țări la Ungaria, când majoritatea compactă și omogenă din ținuturile de peste Carpați, este românească? Desigur că această pretențiune e o absurditate. Dar, agitatorii maghiari, au interesul, să întrețină în masele minorităților, iluzia posibilității unei așa zise reconstituții unitare, când, de fapt, nu poate să fie vorba de naționalități smulse din organismul lor principal. Nici unghurii, nici șvabii, nici rutenii, nici rușii, nu sunt băștinașii Ardealului, Banatului, Bucovinei sau Basarabiei.

În scopul acesta, spre a pune capăt agitațiilor pan maghiare, pan-rusești, etc, Ministrul G. Tătărăscu, a adoptat o politică plină de prudență și înțelepciune, care tinde, nu la învrăjbirea noastră cu minoritățile etnice, ci din potrivă, la apropierea noastră cu ele; nu la desbinarea populațiunilor de origină și naționalitate deosebită, ci la armonizarea lor. Cum ?

Care sunt principiile directoare ale acestei politici inaugurată de Ministrul G. Tătărescu?
Iată care sunt principiile directoare:

1. *Un tratament civilizată al minorităților, căci ele fac parte din corpul politic al Statului Român, unificat;*
2. *Înlăturarea oricăror abuzuri administrative, a oricăror persecuțiuni, sub nu importă ce formă;*
3. *Excluderea policei nefaste cu tendința de românizare forțată, de oarece experiența făcută în Ungaria, dinainte de 1914, cu politica de maghiarizare forțată a naționalităților, n'a condus decât la rezultate negative, dezastruoase;*
4. *Respectul legilor și al principiilor civilizate, în baza cărora minoritățile de origină străină se pot desvolta în cadrul statului național român, respectându-li-se limba, credințele, cultura și obiceiurile lor;*
5. *Îmbunătățirea situației lor economice, în măsură egală, cu îmbunătățirea situației economice a masselor poporului Român;*
6. *Respectul libertăților politice, și al culturii, conform pactului nostru fundamental; asigurarea libertății presii; favorizarea dezvoltării societăților cu caracter cultural, religios, economic și sportiv.*

Acestea sunt principiile de bază, principiile călăuzitoare, principiile directoare, care constituie politica cardinală față de minoritățile etnice, adoptate și puse în practică, cu o perfectă lealitate, bună credință și fermitate de Ministrul G. Tătărescu

Din expunerea acestor principii de bază, reiese, cât de largă, cât de luminată, cât de înaintată și democratică, este politica pusă în practică, față de minoritățile etnice, a Ministrului G. Tătărescu, care corespund intereselor superioare ale Statului Român.

Ministrul G. Tătărescu, în acelaș timp, a urmărit și urmărește distrugerea tuturor focarelor de iredentism maghiar. Dacă nu e acceptat acest iredentism de populația rurală maghiară, el însă pare a fi favorizat de unele grupări de șoviniști, care mai cu seamă, acum câțva timp, au putut opera, în voe, la adăpostul slăbiciunii Ad-tive. Trebuie să subliniăm faptul îmbucurător că *massele rurale ale minorităților etnice, sunt refractare iredentismului și numai, în unele cercuri și mediuri dela orașe, se agită iredenta, de către unii agitatori, sub masca unor asociațiuni cu caracter pretins cultural, economic, sportiv sau religios. În potriva acestor agitatori, în potriva acestor tendințe de iredentism, îndreptate contra Statului Român, totdeauna Ministrul G. Tătărescu, a luat măsurile energice, dictate de împrejurări și de interesele siguranței Statului Român.*

Deaceea nu trebuie să se facă o confuziune între starea de spirit a minorităților etnice, care e liniștită, împăciuitoare, doritoare să trăiască în armonie cu românii, sub imperiul aceluiași legi și alcătuirii sociale și politice, cu o mână de agitatori, care urmăresc să exploateze unele mici și trecătoare nemulțumiri ale populațiilor de origină străină, în avantajul lor personal, sau în interesul unor guverne, sau partide politice streine.

Grație măsurilor chibzuite, luate de Ministrul G. Tătărescu, problema minorităților etnice, a pierdut din asperitățile sale. Ea nu mai are un caracter neliniștitor, căci adevărata soluție a ei a fost găsită, tocmai în satisfacerea legitimelor cerințe ale minorităților.

Ministrul G. Tătărescu, a urmărit și urmărește *armonizarea tuturor intereselor și normalizarea vieții minorităților, în așa fel, încât acestea din urmă, să se simtă în casa lor, nestânjenite de abuzuri și persecuțiuni, care mai mult pot face rău românilor, decât noilor cetățeni.*

Pornind dela o concepție clară și luminoasă, Ministrul G. Tătăărăscu, desconsiderând chestiile mărunte de partid, *a creiat în teritoriile alipite, o atmosferă în care se poate respira în deplină libertate.* - Minoritățile etnice au văzut în Ministrul G. Tătăărăscu, un înțelegător al vremurilor de azi, un îndrumător al lor, un devotat al binelui public, un om de stat în accepțiunea modernă a cuvântului, care vede totdeauna mai departe și se inspiră, în toate actele sale de guvernământ, dela principiile, care sunt la baza civilizației și umanității.

Cea mai bună politică, față de minorități, este aceea care recurge la mijloacele de apropiere, iar nu la mijloacele de constrângere, care învrăjbesc spiritele, agită masele, și pun la o grea încercare, forțele morale de rezistență ale Statului.

VII.

EXECUTAREA PROGRAMULUI GUVERNULUI BRĂTIANU

— Noua Constituție —

Guvernul liberal de sub președinția primului Ministru Ion I. C. Brătianu, a moștenit la venirea sa la putere, o situație din cele mai grele. Fostul guvern al generalului Averescu creiase în țară mari nemulțumiri și în deosebi reaua administrație, abuzurile nenumărate și destrăbălarea financiară, sdruncinase adânc organismul țării.

Guvernul liberal avea de adus la îndeplinire un program vast de activitate, în toate direcțiile. Programul său cuprindea reforme de ordin economic, financiar, administrativ, școlar, militar, etc.

Dar, ca să se poată pune în aplicare întregul program anunțat de guvernul Brătianu, trebuia să fie, mai întâi, asigurată baza noului organism al statului român, în noile sale frontiere. Țara avea nevoie de o constituție nouă, care să corespundă cerințelor imperioase ale epocii și intereselor supreme ale poporului românesc întregit.

Trebuie să reamintim că pactul nostru fundamental a suferit o revizuire în 1883. În ziua de 22 Decembrie 1882, s'a făcut în parlament prima lectură de revizuire, relativă la 25 de articole din vechea constituție. A doua lectură s'a făcut la 16 Ianuarie 1883, când reprezentării opoziției conservatoare - foarte puțini la număr - au formulat argumentele lor împotriva ori cărei revizuirii. La a treia și ultima lectură, Camera și Senatul au votat cu mare majoritate revizuirea în principiu, iar după alegerile din Aprilie, parlamentul revizionist a fost convocat în ziua de 10 Maiu 1883. Camerele revizioniste și-au început activitatea fără opoziție, pe atunci coalizată, care după 3 zile a demisionat.

Abea la sfârșitul luni Martie 1884, lucrările privitoare la revizuire au intrat în d. sbaterea publică. Până atunci camerele revizioniste, au îndeplinit lucrările camerilor ordinare. Dintre articolele care au fost atunci, supuse revizuirii, 13 au privit principiile legii electorale, iar cealalte 12 au privit noul titlu de regat al României (și incorporarea Dobrogei), libertatea presei, introducerea unei comisiuni legislative permanente și desființarea gardei naționale. Au provocat discuțiuni mai aprinse textele articolelor relative la principiile legii electorale și la noul regim al presii. În sfârșit parlamentul, în ședințele dela 1 și 7 Iunie, au terminat votarea celor 25 de articole revizuite. Aceste articole au fost apoi promulgate la 8 Iunie 1884. *Caracteristica acestei revizuirii constitutionale a fost un pas înainte făcut în domeniul democrației constructive.*

Am făcut acest scurt istoric, spre a stabili câteva comparațiuni cu elaborarea noii constituții a României-Mari din 1922.

Ca și în 1883-1884, în 1922, Partidul-Liberal și-a luat nobila sarcină să doteze țara cu un pact fundamental, corespunzător unei epoci istorice și în perfect acord cu spiritul timpului și cu cerințele democrației.

Revizuirea dela 1884, ca și cea din 1922, *au fost operele pozitive ale Partidului-Liberal*. Opoziția coalizată din 1883-1884, s'a declarat în potriva revizuirii și s'a retras din Parlament. Ea a făcut o operă negativă. Opoziția coalizată din 1922, s'a declarat și ea în potriva întocmirii unei noi constituții de către Partidul Liberal, cu toate că a recunoscut necesitatea întocmirii ei și ca și cea din 1883-1884, n'a participat la lucrările Parlamentului. În consecință, și opoziția coalizată din 1922 a făcut o operă negativă.

Dar, guvernul liberal și Parlamentul, ales prin voința Națională, nu s'a emoționat și au lucrat fără preget, dotând țara românească întregită cu pactul fundamental, de care avea absolută necesitate. Cu atât mai rea a fost conduita conducătorilor opoziției, cu cât noua constituție a fost reclamată de interesele supreme ale statului și nu se putea amâna introducerea ei, fără a nu vătăma serios, însuși organismul statului, în faza cea atât de delicată a consolidării sale.

Odată constituția nouă votată și promulgată, guvernul liberal a trecut la realizarea vastului său program de refacere și reorganizare internă. La toate departamentele, fără excepție, s'a desfășurat o muncă încordată, spornică și rodnică, întocmindu-se reforme și legi de cea mai mare însemnătate.

VIII.

POLITICA FINANCIARĂ A GUVERNULUI NAȚIONAL LIBERAL

Timpurile sunt foarte grele pentru finanțele statului român, din cauza consecințelor războiului și a relei politici financiare practicate de către fostele guverne.

Ce a moștenit, financiarmente Ministrul de Finanțe, Vintilă Brătianu?

O situație profund sdruncinată din cauza inflației fiduciare, a lipsei unui sistem de impozite rațional și a absenței unui buget echilibrat.

Criza era foarte gravă și încă prezintă seriozitate, deoarece opera consolidării financiare reclamă un timp ceva mai îndelungat. E adevărat că România a eșit din război, mărită în teritorii și în prestigiu, dar sărăcită, cu toate bogățiile solului și subsolului său, bogății destul de considerabile, dar nepuse încă în valoare și cu datorii mari, contractate mai cu seamă în timpul și din cauza războiului. S'a recurs din nefericire, de către guvernele Vaida și Averescu, la sistemul comod, dar periculos, al inflației fiduciare, condamnat de către toți marii financiari și economiști. Inflația fiduciară, adică multiplicarea abuzivă a mijloacelor de plată puse la dispoziția publicului, a avut ca consecință fatală, deprecierea crescândă a hârtiei-monedă, adică slăbirea puterii sale de cumpărare. Circulația fiduciară s'a umflat, moneda-hârtie s'a înmulțit, dar acoperirea în aur a rămas aproape aceeași și deci convertibilitatea instrumentului hârtie-monedă, s'a resimțit într'o măsură ne-

bănuită. În modul acesta s'a precipitat deprecierea hârtiei-monedă. Această depreciere s'a mărit și mai mult în urma dezastroaselor condițiuni în care s'a efectuat schimbul coroanelor și a rublelor, în teritoriile alipite.— Acest schimb, în loc să se facă, în condițiuni avantajoase pentru Stat și după normele impuse de principiile și legile financiare, a prezidat la operațiunea schimbului, interese de ordin politic, interese de partid, ba chiar și interese familiare și personale.

Una din dezastroasele urmări ale inflației fiduciare a fost scumpetea vertiginoasă a articolelor de prima și a doua necesitate, creșterea brutală a costului vieții, iar în exterior scăderea pronunțată a schimbului național, în raport cu monedele rămase sănătoase: dolarul, lira-sterlină, francul francez, francul elvețian, goldenul, etc. Toate aceste fenomene s'au produs cu violență și ele au îngrijorat, pe drept cuvânt, populațiunea țării. Criza financiară a favorizat apoi considerabil criza economică

Ministrul de finanțe, Vintilă Brătianu, a venit, la momentul oportun, ca să pună ordine în Casa Statului.

Programul său s'a redus la câteva cuvinte: *economie, echilibrarea bugetului, deflațiune, impozite raționale*. El a început să înfrâneze cheltuelile publice și a pus repede capăt risipei scandaloase a banului Statului. Toate cheltuelile civile și militare, au fost simțitor micșorate. La toate departamentele, Ministrul de finanțe, Vintilă Brătianu, a impus sistemul său de economii. El a tăiat sinecurile, misiunile inutile și costisitoare, cheltuelile așa zise somptuoase.

Rămânea mult de făcut în sensul economiei bugetare, în vederea de a face față necesităților echilibrului. Reducerile operate de Ministrul de finanțe, Vintilă Brătianu, în buget, au fost bine venite.

În pădurea deasă a cheltuelilor, ministrul de finanțe, a tăiat fășii largi și a creiat lumișuri. Toate administrațiile publice, sub impulsul Ministrului de finanțe, Vintilă Brătianu, s'au orientat către politica economiilor.

S'a pus apoi zăgaz inflației fiduciare, cu concursul, bineînțeles, al Băncii Naționale. Banca Națională a încetat să mai fie o fabrică de multiplicat hârtia monedă. *Asanarea fiduciară s'a obținut, odată cu asanarea bugetară.*

Restaurarea echilibrului bugetar, s'a făcut apoi și prin introducerea unui sistem de impozite rațional, impus de necesitățile epocii și de cerințele mari ale țării. Aceste impozite, dacă sunt în adevăr mari, ele nu sunt excesive și nedrepte, deoarece au la bază principiile democratice și legile economice și financiare.

Grație bugetului echilibrat prin sistemul economiilor și al impozitelor raționale, creditul statului, atât de sdruncinat după război, s'a îmbunătățit simțitor și o parte din datoria publică a fost achitată

Ministrul de finanțe, Vintilă Brătianu, n'a urmărit o politică specială a schimbului, a leului, ci a urmărit o politică generală financiară, care a fost și este pusă în practică cu o energie fără seamăn, cu o stăruință demnă, de laudă, cu o încredere desăvârșită, în bunele sale rezultate. El n'a șovăit nici un moment, ci a urmat aceeași cale dreaptă care l-a condus la țelul dorit. În modul acesta, Ministrul de Finanțe, Vintilă Brătianu, a putut să restabilească situația financiară în ansamblul său. Concepția sa a fost logică. Asanarea financiară nu s'ar fi putut obține prin măsuri particulare. Astfel, deprecierea monetară, nu-i un rău *independent*, o boală *specială*, care poate fi tratată *specific*, ci e fiica inflației; iar inflația e rudă, de aproape cu deficitul bugetar. Cum era Ministrul de finanțe să rezolve,

în mare parte criza financiară, prin care am trecut și mai trecem încă, dacă el ar fi considerat deprecierea monetară, independent de inflație; inflația, independent de deficitul bugetar; deficitul, independent de dezechilibrul bugetului, și dezechilibrul bugetului, independent de cheltuelile inutile și de risipa banului public?

D-șă a luat în considerație toate datele problemei financiare și prin o politică bine chibzuită, de ansamblu, a putut să realizeze până acum, economii serioase, echilibrarea bugetului, asanarea monetară, îmbunătățirea relativă a schimbului, ridicarea creditului și deci a prestigiului statului, în afară. Acum va trece la executarea celorlalte puncte din vastul său program: punerea în valoare a bogățiilor naturale ale țării, prin mijloacele dictate de interesele superioare ale statului român.

Prin noi înșine, în primul rând; cu ajutorul capitalurilor străine, în al doilea rând.

ACTIVITĂȚII MINISTERIILOR DE INTERNE

— 88 88 88 —

IX.

ACTIVITATEA MINISTERULUI DE INTERNE

La Ministerul de Interne s'a restabilit normele unei *administrații moderne și corecte*. Președintele consiliului de miniștri și titularul acestui departament, Ion I. C. Brătianu a luat, dela început, măsurile dictate de împrejurări, spre a restabili ordinea în tot cuprinsul țării. Viața Statului a fost curățită de acele rămășițe ale trecutului care compromiteau bunul nostru renume și îngreunau relațiunile între administrație și administrați. Apoi s'a luat măsuri drastice împotriva tuturor încercărilor îndrăsnețe de a sdruncina așezământul nostru de stat național, fie prin propagandă, fie prin comploturi organizate în cuprinsul teritoriului nostru.

În altă ordine de idei, la Ministerul de Interne, pentru a se realiza mai degrabă unificarea administrativă, s'a dispus *desființarea directoratelor generale de Interne din Cluj, Cernăuți și Chișinău*. Prin desființarea acestor directorate — ultima rămășiță a regionalismului în ținuturile alipite —, s'a făcut un mare pas spre unificarea administrativă. Lucrările ce erau în competența acestor instituții cu caracter regional, au fost trecute, o parte asupra direcțiunilor din administrația centrală a Ministerului și o altă parte asupra administrațiilor locale (descentralizare).

S'a procedat pe urmă la *încadrarea personalului polițienesc din Ardeal și Bucovina*, măsură luată tot în vederea unificării administrative.

Direcțiunea Generală a serviciului sanitar a fost trecută la Ministerul Sănătății Publice și Ocrotirilor Sociale.

În ce privește serviciul de migrațiune, în vederea regulamentării balanței brațelor de muncă și legăturii acestui serviciu cu biurul internațional al muncii dela Geneva, el a fost trecut la departamentul Muncii, Cooperățiilor și Asigurărilor Sociale.

Ministerul de Interne, a mai alcătuit apoi, regulamentul pentru aplicarea legii de improprietărire la orașe a invalizilor, văduvelor cu orfani de războiu, funcționarilor și demobilizaților. Pe temeiul acestui regulament s'a început în toată țara aplicarea legii, improprietărindu-se în cele mai multe orașe, o mare parte din categoriile sus enumerate.

O lucrare de o deosebită însemnătate, din punct de vedere internațional, național și economic, a fost regulamentul pentru aplicarea dispozițiilor tratatelor de pace și anexelor lor, cu privire la constatarea drepturilor de a dobândi naționalitatea română și a pierderii acestei naționalități. Prin acest regulament s'a stabilit definitiv naționalitatea locuitorilor din noile ținuturi.

Inființarea serviciului de control și inspecțiuni financiare a județelor și comunelor prezintă de asemenea o importanță de netăgăduit. Prin acest serviciu s'a pus ordine în finanțele județelor și comunelor, care în trecut nu aveau de cât controlul platonice, posterior, al Curței de Compturi.

Ministerul de Interne a mai elaborat regulamentul pentru aplicarea statutului funcționarilor publici și legea pentru persoanele juridice.

La acest departament s'a întocmit pe urmă *Reforma administrativă, pe baze absolut democratice*.

Iată bazele acestei reforme importante: libertatea dezvoltării vieții locale, regionale; înlesnirea unei organizații chibzuite descentralizate, în limitele posibilului, luându-se în serioasă considerație problemele în legătură cu menținerea unității Statului; participarea cât mai numeroasă a cetățenilor la administrația locală, în chestiile care interesează colectivitatea în toate ramurile activității statului; controlul sever al aplicării stricte a tuturor legilor; administrații locale fără caracter politic; reprezentanța profesională (reprezentanții agriculturii, industriei, comerțului, muncii, profesiunilor libere); alegerea consiliilor pe termen mai lung; independența consiliilor; asigurarea resurselor financiare prin modificarea sistemului de impozite, în favoarea organizațiilor județene și comunale; apoi asigurarea independenței prefectilor și primarilor.

Această mare reformă, odată pusă în aplicare, va schimba profund fizionomia administrației noastre și va contribui să dea o dezvoltare nebănuită vieții regionale, odată scăpată de sistemul centralizator, prea despotice și paralizator de energii.

In ce privește menținerea ordinii, Ministerul de Interne a asigurat-o printr'un control permanent și sever, inspirându-se de la principiile sănătoase și aplicând cu rigurozitate legile și regulamentele, și în acelaș timp, cu un tact perfect și cu un spirit de înțelegere și pătrundere, remarcabil.

Prin metodele acestea Ion I. C. Brătianu, președintele Consiliului de Miniștrii și Ministrul de Interne, a stărpit abuzurile tradiționale administrative, introducând *respectul legilor*.

ACTIVITATEA DIRECȚIUNEI GENERALE A SIGURANȚEI STATULUI

Ceeace divizează mai mult pe oameni — scrie Régnier — nu e decât felul lor (maniera lor), de a înțelege viața de aci și nu alta.

Nu e vorba, propriu zis de o controversă asupra filozofiei „vieții de aci“ ci de o gravă neînțelegere — a cărei origină îndepărtată se confundă cu epoca primitivă a umanității — care interesează ordinea socială.

Despre ce este vorba? De ce natură ar fi această gravă neînțelegere, care sbuciumă omenirea de milenii și veacuri?

E vorba de luptele surde angajate între indivizii civilizați, sau nu, care fac parte din acelaș trib, sau din aceeaș națiune, în potriiva ordinii stabilite. Aceștia nemulțumiți de starea lor materială, sau morală, mizeră, caută, prin tot soiul de mijloace să sfarme *contractul social* de care a vorbit Jean Jaques Rousseau; ei urmăresc să rupă zăgazurile stabilite de legile în ființă și să-și croiască un drum lăturalnic pe care se va scurge apoi legiunea declasaților, a desmoșteniților, a desrădăcinaților, întreaga drojdie a societății, ghidată de preînși „iluminați“, de falși profeți, de periculoși demagogi, care vânează situațiuni bune și strălucite, în urma unei revoluțiuni sociale, sau politice.

Nici într'o epocă, în nici o țară, oricât de bine guvernată ar fi fost, n'a putut exista un echilibru stabil social, adică o adaptare perfectă la ordinea stabilită a tuturor claselor și a ansamblului cetățenilor. Nemulțumirile reale, sau imaginare, justificate, sau nejustificate, au existat totdeauna în potriva ordinei stabilite și în orice epocă, în orice timp, în statele organizate, s'a constatat prezența factorilor disolvanți, în potriva cărora a trebuit să se întreprindă o luptă de apărare, sau de exterminare, spre a se putea menține instituțiile aflate la baza acestor state și echilibrul mai mult sau mai puțin stabil.

Dela început puternicul stat roman a fost subminat de numeroși adversari ai regimului republican, sau imperial, și guvernele din Roma au trebuit să ridice la rangul de instituție, poliția de Stat, care avea misiunea să asigure ordinea interioară în potriva dușmanilor vizibili și invizibili din interior.

Luptele grozave, care se încing în orice clipă în organismul uman, între o categorie de microbi și altă categorie, reclamă din partea organismului o disciplină fizică, o directivă, o putere de rezistență, o reacțiune, care tinde la menținerea echilibrului. Tot așa și în organismul unui stat se angajează lupte interne surde, care ar putea, la un moment dat, atinge organele lui vitale, dacă el n'ar avea puterea necesară să reacționeze în potriva acelor care întreprind asaltul, zi de zi, cu scopul de a-i sdruncina funcțiunile sale capitale.

Dela 1919 încoace, adică dela încheierea păcii între popoarele care s'au războit pentru cauze diferite, s'a angajat în sânul tuturor națiunilor lupte și s'a manifestat curente nesănătoase, care toate tind la sfărâmarea, nu numai a statelor politice, alcătuite pe baza actualului regulament european, dar chiar și a prezentei așezări sociale, rezultanta unei civilizațiuni multi seculare. Bolșevismul, care în Rusia s'a ridicat la rangul unei doctrine și a luat o formă de guvernământ, nu e decât formula cea mai convenabilă pentru sfărâmarea orânduirii stabilită de civilizație, în toate statele politice, bazate pe concepția națională. — Sub pretext că numai o clasă socială are dreptul la existență și la beneficii, iar celelalte nu, bolșevismul, ca articol de export, nu e decât exponentul tendințelor de suprimare a statelor naționale și de desagregare a actualei ordine sociale. — De aceea toate elementele disolvante din statele acestea, au adoptat repede formula bolșevismului, spre a da aparența unei acțiuni politice, întreprinderi lor anarhice. — Din acest punct de vedere nu există nici o deosebire între bandele coalizate de dezertori, trădători și criminali, care dădeau asalt puterii romane și între bandele comuniste de azi, organizate sub directivele internaționalei III-a din Moscova, cu scopul de a „sovietiza“ Europa, adică de a anarchiza vechiul continent și pe ruina civilizației să stabilească haosul, incoerența, dezordinea și amoralitatea.

Cum România, odată mărită în hotarele ei legitime, avea absolută nevoie de pace în interior și în exterior, spre a-și putea îndeplini refacerea și consolidarea, ea a întâmpinat serioase dificultăți, dela început, din cauza acțiunii de subminare întreprinsă de numeroasele elemente și asociațiuni aflate în serviciul dușmanilor din afară și care au operat și operează în numele bolșevismului internațional.

România ca un organism sănătos, a reacționat prompt în potriva elementelor disolvante. — O poliție de stat, bine condusă și organizată, a avut misiunea cea mai grea de îndeplinit în această epocă de adânci prefaceri și sbuciumări, când sufragiul universal chemase la viața publică elemente încă nepreparate politicește, când noul regim agrar nu se stabilizase, când muncitorimea de la orașe, atrasă de mirajul unei utopii, credea că-și atinge idealul încrucișând brațele, când minoritățile din teritoriile proaspăt alipite, rău sfătuite din

afară, se agitau în potriva intereselor Statului român și când disensiunile interne și criza financiară și economică acumula nemulțumirile unei populațiuni care credea că pacea va asigura, dintr'o dată lumii, o eră de negrăită prosperitate materială!

Poliția de siguranță a statului, sub conducerea pricepută și energică a lui Romulus Voinescu, a avut misiunea să facă față unei situațiuni din cele mai grave și complicate. — Dacă misiunea principală, esențială, a oricărui guvern, e să mențină și să asigure ordinea în stat, — într'o epocă normală aceasta se poate îndeplini ușor, deoarece nemulțumirile politice și sociale sunt considerabil reduse, — într'o epocă istorică, caracterizată prin adânci prefaceri și în care nemulțumirile s'au acumulat prin exploatarea lor de către demagogii interni și de către dușmanii externi, această misiune e mult mai grea și complicată.

Cu toate că în această epocă, prin care trecem, serviciul de siguranță al statului a rămas aproape cu aceeași organizare ca în trecut și cu un personal foarte redus, el și-a îndeplinit misiunea sa în modul ce-l mai satisfăcător cu putință, fiind în permanență un puternic și util instrument al apărării naționale și al ordinii sociale stabilite.

Este necesar — înainte de a ne ocupa de activitatea desfășurată în ultimii ani de Direcțiunea Generală a Siguranței Statului — să arătăm, în câteva rânduri, care este rolul și misiunea în stat a acestei instituții importante.

Se știe că principala și esențiala datorie a unui guvern este aceea de a menține și asigura ordinea în stat. Organul Ministerului de Interne, însărcinat special cu menținerea și asigurarea ordinii, este Direcțiunea Generală a Siguranței Statului. Misiunea acestei instituții este de două ordine: de ordine preventivă și de ordine represivă. Ambele au o însemnătate deosebită, deoarece Direcțiunea Generală a Siguranței Statului, nu trebuie numai să aștepte să se producă acte care turbură ordinea publică și tind la sdruncinarea edificiului social, ci mai cu seamă activitatea ei se îndreaptă în direcțiunea prevenirii unor asemenea acte, veghind la menținerea ordinii în stat, prin mijloacele ce-i stau la dispoziție, prevenind orice act, intern sau extern, care tinde la schimbarea formei de guvernământ, la distrugerea sau amenințarea instituțiilor statului (militare și civile); la descoperirea comploturilor și a asociațiilor de orice soi, care urmăresc scopuri revoluționare și la înlăturarea actelor de teroare care ar primejdi prin efectuarea lor, viața membrilor Familiei Regale, a membrilor guvernului, precum și buna stare și funcționare a lucrărilor de apărare națională, a monumentelor publice și a lucrărilor artistice și de utilitate generală; în sfârșit prevenind orice acțiune și act îndreptat în contra ordinii și siguranței statului, fie de către indivizi și asociațiuni din interior, fie de către indivizi și asociațiuni din afara granițelor țării.

Cum nici o poliție de siguranță a statului, nu poate să prevină toate actele de asemenea natură, misiunea acestei instituții este și de ordin represiv. De îndată ce se produce un act de asemenea natură, ea trebuie, cât mai repede, să descopere și să predea pe autorii lui justiției.

Sub directoratul lui Romulus Voinescu, s'a desfășurat o întinsă activitate, atât în direcția prevenirii diverselor acte îndreptate împotriva ordinii și siguranței statului român, cât și în direcția represiunii lor.

Dela încetarea stărei de războiu, din cauza nevrozei, care bântuie o parte din elementele societății europene, ca și a curentelor primejdioase, care caută să se infiltreze în unele spirite desechilibrate, acțiunile subversive și actele teroriste s'au înmulțit și de aceea misiunea Direcției Generale a Siguranței Statului, a fost și este mult împovărată și excep-

țional de dificilă și delicată, reclamând o efortare continuă, o priveghere permanentă, o activitate multiplă și variată, un spirit pronunțat de prevedere și prudență, dublat de o accentuată conștiințiozitate, a tuturor agenților aflați în slujba ordinei și siguranței publice de stat.

Numai grație organizației moderne, precum și energiei și experienței directorului general, ca și a colaboratorilor săi principali, Direcția Generală a Siguranței Statului a putut să-și îndeplinească, în mod cât se poate de mulțumitor, misiunea sa, în împrejurările cele mai critice prin care a trecut și trece țara, din cauza epocii prezente de tranziție, de prefacere, de criza creșterii și a consolidării.

Cum, dela 1918 până azi, agenții sovietelor rusești au urmărit în România să provoace o revoluție, sau acte teroriste, principala activitate a Direcțiunii Generale a Siguranței Statului, a fost îndreptată împotriva elementelor comuniste anarhice.

Această instituție, prin investigațiile sale și informațiunile ce a avut, a descoperit un număr însemnat de organizații comuniste, pe teritoriul nostru, care făceau spionaj în favoarea Rusiei sovietiste, sau preparau acte teroriste, atentate cu bombe, sau prin alte mijloace distrugătoare, greve pentru favorizarea spiritului revoluționar în lumea muncitorilor, etc.

Principalele organizațiuni de spionaj, în serviciul sovietelor, descoperite în ultimii ani au fost următoarele :

Afaceri de spionaj.

1. În ziua de 27 Martie 1922, au fost arestați, cercetați și dați judecăței indivizii Mihail Krasovski, Mefodie Hwestiuk, supuși lituanieni, Th. Bachtold și Mihail Tschapurnov, supuși ruși, precum și Serghei Victorovici, supus ucranian, care aveau un curier între ei și Berlin, pe Iosef Scherer, supus elvețian. Toți indivizii mai sus pomeniți făceau parte din societatea de spionaj „Bus“, cu sediul la Berlin.

2. În ziua de 2 Ianuarie 1922, au fost arestați, cercetați, dați judecăței și condamnați indivizii V. Didușok, zis Ludovic Hübner, supus german și George de Sassenko, supus ucranian.

3. În ziua de 7 Maiu 1924, a fost arestat și expulzat din țară generalul rus, prințul Const. Masalski zis Fotianoff.

4. La 26 Iulie 1922, au fost arestați Eduard Rado, Alex. Krișan și Martin Lewi aflați sub conducerea Dr. Zoldos Laszlo alias Reter. Martin Lewi a fost condamnat la cinci ani închisoare.

5. La 15 Octombrie 1923, a fost arestat Alex. Kiseloff, secretar la legația bulgară din București, împreună cu Ceicovski, Tudor Niță și alții, toți condamnați.

6. La 11 Iulie 1924, au fost arestați la Cernăuți și Chișinău, spioni sovietici, aflați în serviciul organizației dirijată de Boris Lago Kolpakow, Oscar Spadcek și alții.

7. S'a indentificat organizația de spionaj din Constanța, aflată sub conducerea lui Jura Ganev, precum și alți numeroși spioni.

Toți aceștia au făcut spionaj în serviciul Rusiei sovietiste.

Descoperiri de atentate.

1. Autorii atentatului dela Senat.

2. Atentatorii de cale ferată dela Ciocănești.

3. În cursul luni Septembrie 1922, au fost arestați autorii atentatului proiectat la hipodromul Băneasa, împotriva membrilor familiei regale și anume: Bernicsei Kmosko Micloș Sandor zis conte Fiquelmont de Belmont, supus irlandez, Turocszy Istvan, Palaghi

Layos, Ignat Balasz, supuși unguri, Bela Denghel și Carol Beretz, supuși români și alții care au fost judecați și condamnați.

Urmărirea și supravegherea grupelor comuniste revoluționare.

1. S'a descoperit la timp în 1924, o întreagă organizație comunistă clandestină, care cu prilejul aniversării zilei de 13 Septembrie 1920, urmărea să deslănțue o acțiune revoluționară în stil mare, în țară. Cu acest prilej au fost arestați Marcel Pauker, Debrogheanu Gherea, Ana Pauker, D. Fabian, Clotan și toți șefii organizațiilor din provincie, care lucrau în înțelegere cu cei din București.

2. S'a dizolvat organizațiile comuniste din București, care lucrau în acord cu sovietele rusești și s'a închis ziarul lor „Socialismul“.

3. S'au arestat 21 de comuniști cooperatiști care făceau propagandă revoluționară printre țărani și muncitori, prin broșuri anarhiste, broșuri incendiare, panflete etc.

4. Au mai fost arestați congresiștii comuniști din capitală care voiau să declare afilierea lor la internaționala III-a din Moscova.

Apoi s'a supravegheat de aproape toate sindicatele socialiste și formațiunile comuniste, toate nucleele bolșeviste din uzine, fabrici și ateliere, precum și cei ce făceau propagandă în diferite instituții și servicii ale statului.

Încă de la începutul anului 1923, Siguranța Generală a Statului a descoperit o serie de documente, din care s'a dovedit legăturile partidului comunist din România cu internaționala a III-a de la Moscova, de la care primea instrucțiuni și bani, legăturile între acelaș partid și federația internațională comunistă balcanică, precum și legăturile dintre acelaș partid și sindicatele profesionale din țară.

Au fost continuu și sever supravegheate toate mișcările comuniștilor din țară, în legătură cu evenimentele exterioare, *anihilându-se la timp*, loviturile și acțiunile ce preparau, la noi, conducătorii bolșevici, aflați în serviciul dușmanilor țării și în special a sovietelor rusești.

Cu prilejul unor mișcări cu caracter revoluționar, izbucnite în Germania și Bulgaria, comuniștii proiectaseră o lovitură și în România. În acest scop au plecat la Berlin, spre a lua cuvenitele instrucțiuni, indivizii: M. Pauker, Dobrogeanu-Gherea, Boris Ștefanov, D. Fabian, H. Șternberg, și Sara Lewensohn. Toți aceștia au fost arestați și închiși.

Urmărirea falsificatorilor, și altor delinvenți.

De asemenea au fost descoperiți în anii 1922-1925, numeroși falsificatori de bilete de tren, de bilete de bani, speculatori iliciți străini, refugiați în țară (cazul bancherului parizian Antoine Simon); exportatori de cereale pentru Rusia sovietistă; falsificatori de timbre false, etc.

Pe lângă această activitate, Siguranța Generală a Statului a trebuit să supravegheze de aproape și activitatea unor organizații minoritare din noile teritorii alipite, care lucrau împotriva intereselor statului Român, între care pomenim și de acțiunea subversivă a partidului maghiar din Ardeal, în înțelegere cu comuniștii, care a fost descoperită.

Această operă de salubritate publică săvârșită de Direcția generală a poliției de siguranță, merită să fie subliniată, deoarece nu s'ar fi putut proceda la refacerea și consolidarea țării, prin aplicarea a numeroase și folositoare reforme, în toate direcțiile activității publice, dacă n'ar fi avut, mai întâiu, asigurată deplin și prin mijloace normale, ordinea publică.

Se spune de către sociologii filozofi, că lumea rămâne supusă ordinii spirituale stabilite și pe care inteligența o recunoaște, dar ce înseamnă ordinea spirituală, pe care inteligența o recunoaște, dacă ordinea materială ar fi răsturnată și turburată de către elementele disolvante, care operează în opoziție cu voința și inteligența celorlalte părți ale societății?

Echilibrul trebuie să fie menținut între ordinea spirituală și ordinea materială.

Cea dintâi se menține prin disciplina spiritelor, prin forța morală a membrilor națiunii, prin progresele înregistrate în domeniul științei, a literilor și al frumoaselor arte, dar cea de a doua se asigură prin instituția siguranței generale a statului și prin conducătorii ei pricepuți, experimentați și însuflețiți de dorința de a fi folositori semenilor lor și patriei lor.

În epoca de grele frământări sociale prin care trecem, direcțiunea generală a siguranței statului, de sub conducerea lui Romulus Voinescu, a dovedit cu prisosință a fi un organism sănătos, bine organizat și pe care se poate bizui cu toată încrederea, statul român; celelalte instituții ale țării pot astfel progresa în liniște, căci siguranța internă este pusă la adăpost, de orice tentativă de desagregare, ori de unde ar veni.

ACTIVITATEA MINISTERULUI DE FINANȚE

Politica financiară a guvernului liberal se poate împărți în cinci părți: *politica refacerii și a consolidării*; *politica echilibrului bugetar*; *politica economiilor*; *politica ridicării și sporirii creditului țării în afară*; *politica de stabilizare monetară*.

Situația generală financiară în 1922, era foarte critică. Inflațiunea fiduciară, sporise artificial afacerile, dar a contribuit să scadă simțitor valoarea leului. Desechilibrul în finanțe era manifest. Un buget propriu zis, unitar și echilibrat nu exista. Ministrul de Finanțe Vintilă Brătianu, a venit cu un program bine și clar definit, care tindea la restabilirea echilibrului bugetar, la însănătoșirea monedei prin stabilizarea leului, la utilizarea rațională a banului public, în scopul refacerii și consolidării țării, precum și la sporirea avuției naționale; la asigurarea serviciului datoriei publice, etc.

Politica de stabilizare monetară.

Revoluția pecuniară nu e specifică epocii noastre. Din evul mediu și până azi, în Europa, s'a înregistrat revoluțiuni de ordin pecuniar, fie manifestate prin urcarea salariilor — cum a fost în veacul al XV-lea în Franța după războiul de 100 de ani care a depopulat această țară — fie, în sens opus, prin scăderea salariilor — cum a fost în veacul al XVI-lea tot în Franța, când populația s'a mărit, triplându-se într'un interval de 65 ani.

În timpul războiului 1914—1918, dar mai cu seamă după acest războiu — în România starea de războiu a ținut până în Iulie 1919 — monetele de aur și argint au dispărut din circulație aproape complet și pe măsură ce valoarea hârtiei-monetă a scăzut treptat — treptat, circulația a sporit, creindu-se așa zisa inflațiune fiduciară.

În 1916—1917, după doi și trei ani de războiu european, a început să se manifeste simptomele unui disechilibru financiar și economic, prin o tendință de scumpete a vieții. Pentru neutri acesta a fost semnul prosperității; dar pentru beligeranți a fost cauza mizeriei. Livra sterlină valora în acei ani 27 fr.—28 fr. și dolarul 5 fr. 80—în loc de 25 fr. 25 și 5 fr. 18, pierzând aproape 12 la sută. Schimbul francez a scăzut cu începere de la Aprilie 1919, pe când prețurile s'au dublat, în Franța de la Aprilie 1916, adică cu trei ani mai de vreme. În România leul a început să scadă în 1919, și valoarea lui, la sfârșitul anului următor, scăzuse mult (dolarul egal 75 lei). În anul 1919, cursul maxim al lirei sterline a fost de 100 lei, iar al dolarului de 24; iar cursul minim al lirei sterline a fost 66, iar al dolarului, 15. În anul 1920, cursul maxim al lirei sterline a fost de 261; iar al dolarului de 72; iar cursul minim al lirei sterline a fost de 145; iar al dolarului de 37. În anul 1921, cursul maxim al lirei sterline a fost de 541 lei, și cursul minim de 220; iar al

dolarului, cursul maxim de 140 lei, iar cel minim de 57,50. În 1922 cursul livrei sterline și al dolarului în lei a fost următorul: cursul maximum al livrei sterline, 779 lei și cursul minim 571,25 cursul maxim al dolarului, 172 lei și cursul minim 120,90 lei.

Viața a început să se scumpească simțitor și vertiginos dela Ianuarie 1922. Noile impuse de războiu, dezechilibrul economic, care ne-a dat o balanță comercială deficitară, micșorarea și chiar oprirea producției, emisiunea biletelor Băncii Generale și apoi unificarea monetară, a favorizat inflațiunea.

Circulația fiduciară (Scara ascendentă)

La 31 Decembrie 1914, stocul de aur al Băncii Naționale era de 220.969.615 09, iar circulația a fost de 578.243.647 lei. La 31 Decembrie 1915, stocul de aur (trate și disp.) 301.949.775; iar circulația fiduciară a fost de 762.210.210 lei. La 31 Decembrie 1916 stocul de aur (trate și disp.) a fost de 574.248.332, iar circulația fiduciară a atins cifra de 1.451.712.438 lei. La 31 Decembrie 1916 stocul de aur (trate și disp.) a fost de 689.990.524; iar circulația fiduciară a fost de 1.961.322.376. La 31 Decembrie 1918 stocul de aur (trate și disp.) a fost de 842.533.160, iar circulația fiduciară a fost de 2.489.145.311 lei. La 31 Decembrie 1919, stocul de aur (trate și disp.) a fost de 1.410.865.799; iar circulația fiduciară a fost de 4.215.031.872 lei. La 31 Decembrie 1920, stocul de aur (trate și disp.) a fost de 3.200.222.111; iar circulația fiduciară a fost de 9.485.557.798 lei. La 31 Decembrie 1921, stocul de aur (trate și disp.) a fost de 4.596.722.111, iar circulația fiduciară a fost de 13.723.364.773 lei.

Conform art. 4 al convenției din 11 Iunie 1920, încheiat între guvern și Banca Națională a început unificarea monetară în Iulie 1920. S'a retras din circulație 8.712.034.851 coroane; 442.294.654 ruble Romanoff și 846.740.936 ruble Lwov; 1.453.568.972 bilete Banca Generală (biletele Băncii Generale au fost emise de germani în sumă de 2.173.000.000 lei).

În cursul anului 1920, Banca Națională a emis bilete pentru unificarea monetară în valoare de 4.068.236.811,42; iar în 1921 totalul emisiunii pentru unificarea monetară a fost de 2.958.466.447,14.

Totalul general al emisiunii pe anii 1920—1921, a fost de 7.026.703.258,56.

Totalul emisiunii pentru stat, la 31 Decembrie 1921, afară de unificarea monetară a fost de 5.282.987.935,46.

La 31 Decembrie 1922, circulația fiduciară (emisiunea totală) a fost de 15.997.879.334 lei; la 31 Decembrie 1923, circulația fiduciară (emisiunea totală) a fost de 18.794.031.672 lei; iar în 1924 a fost de 18.871.201.575.

Din cifrele de mai sus reiese că dela 1916, și până la 1922, s'a practicat de guvernele noastre inflația fiduciară, fie făcută pentru nevoile statului, fie din cauza emisiunii de către germani a biletelor Băncii Generale. Inflația fiduciară a atins maximum după efectuarea unității noastre monetare și convertirea coroanelor, a rublelor Romanoff și Lwov, a biletelor germane tip Banca Generală, în lei.

Perioada inflaționistă a durat până la Ianuarie 1922, când Ministrul de Finanțe, Vintilă Brătianu, a început să pună în practică programul său financiar.

Conform acestui program înțelept, dictat de interesele superioare ale țării, inflația trebuia să fie oprită, dar nu dintr'o dată, nu definitiv, ci treptat, prin o serie de măsuri chibzuite, spre a nu provoca o catastrofă. Dacă s'ar fi trecut brusc dela sistemul inflațio-

nist, la sistemul deflaționist, în loc de echilibrul dorit în finanțele țării și de normalizarea circulației fiduciare, am fi mărit haosul și dezechilibrul. De aceea, Vintilă Brătianu, Ministrul de Finanțe, a combătut inflația, fără a îmbrățișa deflația și a recurs la sistemul mixt intermediar, singurul care era indicat în asemenea împrejurări delicate să dea rezultate satisfăcătoare. Dacă circulația exagerată a biletelor de bancă trebuia să fie combătută, nu se putea recurge la deflațiunea propriu zisă. Toate experiențele inflaționiste făcute în diferite epoci, de către diferite state, au fost nenorocite și au dat rezultate rele. Așa a fost experiența făcută de Statele-Unite, în cursul războiului independenței, când Congresul a emis bilete în valoare de 242 milioane de dolari. Biletul încorventibil american a revenit în 1861, în timpul războiului Secesiunii, când emisiunea *Grunbacks* a atins suma de 400 milioane de dolari. De atunci, nu s'a mai încercat în Statele-Unite inflație fiduciară, ci o inflație de argint s'a înregistrat în 1878-1892, și apoi în epoca noastră o inflație de aur, care a provocat o micșorare a valorii dolarului față de marfă. Această valoare scăzută a dolarului față de marfă, prezintă importanță și pentru noi, deoarece ea contribuie într-o măsură destul de apreciabilă la schimbul și mai nefavorabil al leului.

Inflația fiduciară din Franța, din epoca lui Law și apoi aceea din Germania și Rusia din epoca noastră, a dovedit cât de periculoasă este exagerarea circulației biletului de bancă neconvertibil. Circulația fiduciară anormală e simptomul desordinei financiare. Inflația voită și considerată ca mijloc pentru stat de a eși din încurcăturile sale bănești, ar putea să fie definită astfel: organizarea bancrutei spre a evita să fii târât într'însa. Deflația bruscă are și ea consecințe grave. De aceea Ministrul de finanțe, Vintilă Brătianu, a recurs la calea mijlocie, ținându-se la o distanță egală față de inflațiune și deflațiune și s'a preocupat în primul rând de stabilizarea cursului leului și de celelalte mijloace capabile să favorizeze asanarea finanțelor noastre.

Care sunt aceste mijloace? Unele sunt de natură pur financiară: sporirea veniturilor statului printr'un nou sistem de impozite; emisiuni de monedă-hârtie strict necesare spre a nu paraliza industria și comerțul, într'un cuvânt viața economică; economii raționale în toate direcțiile; un rendement mai mare al serviciilor publice, etc.; apoi alte mijloace sunt de natură economică: sporirea producțiunii, punerea în valoare a bogățiilor statului, punerea la punct (refacerea) utilajului economic al statului, un mare program de lucrări publice pentru înzestrarea țării cu utilajul economic nou de care are absolută nevoie propășirea sa; o balanță comercială favorabilă nouă; o politică protecționistă față de industria națională; o activare a exportului.

Revenind la măsurile de ordin financiar, care privesc politica monetară, Ministrul de Finanțe, a înlăturat inflația voită și inutilă, precum și deflația voită și nimicitoare. Astfel s'a putut asigura o circulație monetară relativ normală și s'a stabilit, pe cât posibil, cursul leului.

Asanarea Financiară

Politica de economii. — Reducerea cheltuelilor. — Normalizarea circulației.

Regularea și consolidarea datorțiilor.

Ca să se poată ajunge la întărirea monetară și la asanarea financiară, a trebuit să se practice o politică de economii. Întărirea monetară conduce la scăderea prețurilor materiale necesare serviciilor publice; iar politica de economii la reducerea simțitoare a cheltuelilor inutile. Veniturile trebuie să fie influențate de întărirea monetară, iar cheltuelile li-

mitate la strictele nevoi reclamate de interesele generale ale Statului. Ministrul de Finanțe Vintilă Brătianu, a luat măsurile energice și chibzuite, dictate de împrejurări, în privința consolidării financiare, fie în direcția combaterii inflațiunii fiduciare, cu scopul de a normaliza circulația hârtiei-monetă și de a stabiliza leul; fie în direcția combaterii risipei banului public, prin reducerea treptată a cheltuelilor.

Atât statul, cât și Banca Națională, au făcut dela 1922, până azi, o politică de consolidare monetară și de regulare a emisiunii, care a dat bune rezultate și mai târziu va da toate rezultatele dorite.

Ministrul finanțelor, Vintilă Brătianu, a redus simțitor cheltuielile statului, pentru ca statul să poată face față unor venituri mai restrânse cu o monetă mai bună.

Circulația totală a Băncii Naționale este de circa 19 miliarde lei. Ea este împărțită în două părți: 11 miliarde datorită emisiunii făcută de stat și 8 miliarde, datorită nevoilor pieței interne. Prin urmare circulația generală monetară e de circa 19 miliarde lei. Ori, această circulație este anormală. Ea trebuie să fie redusă treptat, după împrejurări și nevoi. Statul nu va face apel la noi emisiuni de bilete, — ceeace e foarte înbucurător. Numai nevoile pieței interne vor regula emisiunea. Scopul urmărit de Ministrul de Finanțe, este să ajungem la circulația normală cu acoperire în aur — adică acoperirea integrală, sau cea acoperire de 33 la sută, (aur și remize) admisă de majoritatea băncilor de emisiune din occident.

În tezaurul nostru s'au înregistrat goluri, care trebuiesc acoperite. Un gol este și aflarea depozitului de peste 322.729.504 lei aur, în afară de bilete și bijuterii, la Moscova. Va trebui să se sporească rezerva de aur; apoi cu reintrarea treptată în tezaur a surplusului aflat în circulație, statul și Banca Națională vor putea să retragă biletele, aflate pe piață, corespunzătoare. Pe măsură ce moneda națională se va consolida, datoriile vor fi lichidate și leul își va spori puterea de cumpărare și va deveni convertibil. Rambursarea Băncii Naționale se va face în mod automat pentru emisiunea privată; iar prin resursele bugetare, sau prin împrumuturi externe, se va face retragerea pentru emisiunea de stat.

În consecință, politica financiară inaugurată de Ministrul de Finanțe, Vintilă Brătianu, s'a inspirat dela principiile sănătoase, care permit trecerea progresivă prin mai multe etape, dela haosul din înainte de 1922, la asanarea finanțelor, la normalizarea circulației, la întărirea leului, la regularea sau consolidarea datoriilor interne și externe.

Am spus că în ce privește normalizarea circulației, se tinde la reducerea ei în limitele strict necesare, dar nu se poate recurge la metode drastice, cum ar fi retragerea din circulație a unui stoc de bilete și deci prin deflațiune, care ar turbura lumea afacerilor și viața economică; nici prin mijlocul împrumuturilor externe, care n'ar putea înlătura criza financiară și nici prin cumpărarea de lei în străinătate, deoarece suma acestor lei este foarte redusă.

Regularea și consolidarea datoriilor externe și interne.

În 1922, statul român se găsea într'o situație foarte delicată și încurcată, din cauza datoriilor externe și interne, care nu erau regulate și consolidate. — Datoria flotantă externă în 1922, nu era plătită și ea influența simțitor asupra creditului țării, ca și asupra imposibilității de a stabili raporturi cordiale politice cu statele respective. Ereau apoi obligațiunile statului român contractate în timpul războiului, precum și drepturile sale ce decurg din tratate și care de asemenea nu erau regulate în 1922. Mereu interesele noastre se

isbeau de interesele statelor străine respective, deoarece guvernele precedente nu regulase și nu consolidase datoriile externe și nici drepturile noastre bazate pe dispozițiunile cuprinse în tratatele de pace. Datoria flotantă externă, fiind în strânsă legătură cu asanarea finanțelor noastre, trebuia cât mai repede regulată și consolidată, în propriul nostru interes, — fie prin plată, fie prin mijlocul consolidării.

Datoria flotantă externă era de două feluri: aceia în bonuri de tezaur (emise în diferite monete străine) de aproape 1. 400 000.000 franci la paritate legală și aceea pentru comenzi de materiale, sau diverse reparațiuni făcute fără credite

Ministrul de finanțe a consolidat repede această datorie flotantă externă. Din suma de 1. 400.000.000 franci, a rămas neconsolidată, numai o parte de 112.352 687,47 franci, în diverse valute străine. Datoria consolidată în 1922 — 1923, se compune din două părți: o parte în valoare de 27.847.330 lire sterline (titluri emise) a cărei amortizare va începe în 1928, cu termen de consolidare de 40 de ani și alta, care rezultă din învoiri speciale.

Urmează să fie regulată situația bonurilor de tezaur externe, care a rămas neconsolidată, în cadrul posibilităților de a face față obligațiilor.

Avem apoi altă categorie de datorii, — aceea a comerțului particular — care a influențat defavorabil asupra creditului statului în afară, ea și asupra valutei noastre. În urma măsurilor luate de Ministerul de Finanțe dela 1922 până azi s'a consolidat $\frac{3}{4}$ din aceste creanțe.

Datoriile externe către aliați se cifrează după cum urmează: Franța 1.106.072.899 franci; Marea Britanie 23.000.000 livre sterline; Statele-Unite 38.000.000 dolari; Italia 151 000.000 lire sterline; Belgia 24.000.000 franci belgieni.

Regularea acestor datorii se va face în condițiunile ce se vor stabili în acord cu statele creanciare și debitoare. Statul român a recunoscut datoriile sale față de Marea Britanie, Statele-Unite și Franța și urmează să le recunoască, după stabilirea în contradicțoriu și cu Italia.

Datoria de Stat a Băncii Naționale, care în 1914 a fost de 11,3 milioane lei, a atins la 31 Decembrie 1921, 5,281 milioane.

După schimbarea rublelor și a coroanelor, pentru asigurarea unității monetare, s'a contractat prin această operație o nouă datorie la Banca Națională de 7.074 milioane.

Dintr'o circulație totală de 13.722 milioane lei, avansurile obținute de stat din partea Băncii Naționale erau la 31 Decembrie de 12.355 milioane, din care 5.281 lei pentru nevoile tezaurului și 7.074 pentru unificarea monetară. Cum o parte din această datorie a fost rambursată, datoria statului la Banca Națională a fost la 30 Iunie 1924, de 11.077 milioane lei, din 17.729 milioane lei circulația totală. A fost deci, un scăzământ de 1.278 milioane lei.

Politica bugetară.

Bugetul pe exercițiul 1921—1922, a fost de 7.500.000 000 lei; pe 1922—1923, de 10.492.283.482 lei; pe 1923 — 1924, de 20 000.000 000 lei; iar pe 1924 — 1925, de 24.000.000.000 lei.

Din cifrele de mai sus reiese că față de bugetul exercițiului 1921—1922, bugetul pe exercițiul 1924—1925, a prezentat un spor de 16.500 000.000 lei.

Toate bugetele pe anii 1922, 1924, și 1925, au fost real echilibrate, adică cheltuelile n'au depășit veniturile.

În 1922 nu se putea preciza date privitoare la posibilitățile României întregite, în ce

privește veniturile. Ministrul de Finanțe, Vintilă Brătianu, a luat ca bază bugetul pe exercițiul anului precedent (de 7.500.000.000), lei și a adăugat un spor de 3 miliarde la fondul de deschidere de credite. Sporul acesta trebuia să fie dat de normalizarea treptată a tuturor serviciilor publice. Firește că în măsură ce bugetul acesta a fost pus în aplicare, s'a putut cunoaște nevoile reale și imediate ale statului, precum și veniturile sale. Prevederile optimiste ale Ministrului de Finanțe n'au fost desmințite de fapte. După 6 luni dela punerea în aplicare a bugetului pe exercițiul 1922-1923, Ministrul de Finanțe, a dat 600.000.000 lei pentru sporirea salariilor funcționarilor publici; iar totalul creditelor deschise (suplimentare și extraordinare) a fost în cursul aceluși an financiar de 4.513.365.921 lei. Așa s'a putut îmbunătăți criza transporturilor pe căile ferate, deoarece aproape 4 miliarde s'au dat de Ministerul de Finanțe căilor ferate.

Bugetul următor pe exercițiul 1923-1924, a fost primul buget echilibrat al României Mari. Cifrele veniturilor au fost reale și cifra cheltuielilor s'a întrecut pe aceea a veniturilor. În cursul anului 1923, s'a dat pentru construcțiuni de școli 200 milioane lei; pentru înzestrarea armatei cu armamentul și echipamentul necesar 1.160.000.000 lei; pentru refacerea c. f. r. (repararea materialului rulant) 1.080.000.000 lei; iar pentru sporirea salariilor funcționarilor publici și mărirea pensiunilor, s'a acordat o sumă însemnată.

Excedentul realizat pe exercițiul 1923-1924, a fost de 3.715.751.818 lei.

Bugetul pe exercițiul 1924, a fost de asemenea perfect echilibrat; cifrele veniturilor statului fiind reale. Și acest buget va da un însemnat excedent. Serviciul datoriei publice a fost regulat, atât în interior, cât și în exterior; multe din datoriile țării au fost stinse; astfel creditul României a sporit în afară, de unde până la 1922, era profund sdruncinat.

Bugetul pe anul 1925

Bugetul pe exercițiul anului 1925, este unitar și real echilibrat; la venituri se cifrează în total 31.750.000.000 lei; iar cheltuielile se cifrează la un tot egal de 31.750.000.000 lei. Față de bugetul anului precedent, bugetul pe exercițiul 1925 prezintă un spor de 7.750.000.000 lei. Evaluările veniturilor s'au făcut cu cea mai mare prudență și oferă posibilitățile de a acoperi, de o parte, toate nevoile curente ale tuturor ministerelor, iar, de altă parte, nevoile datoriei ei publice, precum și augumentarea salariilor slujbașilor statului și a pensiunilor cu circa 2 miliarde lei.

Incasările efectuate în cursul anului trecut și debitele stabilite, vor asigura împlinirea evaluărilor stabilite.

Prevederile bugetare pe exercițiul 1925, în ce privește impozitele, se vor face mai mult după debite, de cât după încasări, de oarece în anii 1923 și 1924 încasările au întârziat, — așa, o parte însemnată din debitul anului 1924, urmează să fie încasate între Ianuarie-Aprilie 1925.

Să vedem cum s'au făcut evaluările pe diverse capitole:

1. *La impozitele directe:* a) Impozitul pe venitul proprietăților agricole, s'a fixat evaluarea la 460.000.000 lei, cu toate că debitele stabilite de Ministerul de Finanțe, pe baza acestui impozit invariabil, este fixată la suma de 784.459.483, lei; b) Impozitul pe clădiri, 220.000.000, lei, cu toate că debitul stabilit este de 405.794.029 lei; c) Impozitul asupra valorilor mobiliare, evaluarea este de 650.000.000 lei; d) Impozitul pe venitul din comerț și industrie, evaluarea a fost fixată la suma de lei 800.000.000 (impozitul acesta va fi stabilit pe baza recensământului din anul acesta); e) Impozitul pe salarii a fost evaluat la

550.000.000 lei, cu un plus de 150.000.000 lei; *f*) Impozitul pe veniturile profesionale a fost evaluat la suma de 180.000.000 lei, cu un plus de 55.000.000 lei; *g*) Taxele militare au fost evaluate la suma de 8.000.000 lei cu un spor de 3.000.000 lei; *h*) Impozitul pe venitul global s'a evaluat la 350.000.000 lei, cu un spor de 50.000.000 lei; *i*) Rămășița din contribuțiile directe din exercițiul 1923 și 1924, a fost evaluată la suma de 200.000.000 lei.

2. *La impozitele indirecte*: În total aceste impozite au fost evaluate la 9.635.000.000 lei față de 8.445.000.000, cât au fost evaluate în 1924, deci plusul este de 1.190.000.000 lei.

a) Taxele vamale au fost evaluate la suma de 440.000.000 lei; *b*) Contribuțiunile indirecte din taxele de consumație, din taxele de brevete pentru vânzarea băuturilor spirtoase, din taxele de lux și cifra de afaceri, s'au evaluat la suma de 2.695.000.000 lei, cu un plus de 50.000.000 lei; *c*) Drepturile de timbru și înregistrare au fost evaluate la suma de 1.601.500.000 lei, cu un plus de 190.100.000 lei; *d*) Veniturile monopolurilor statului (R. M. S.) au fost evaluate la suma de 4.711.386.000 lei cu un plus de 1.280.886.000 lei; *e*) Veniturile Ministerului Comunicațiilor s'au evaluat la 9.634.935.000 lei, cu un plus de 4.443.240.000 lei; *f*) Veniturile domeniilor statului s'au evaluat la suma de lei 384.000.000 cu un minus de 31.730.000, față de evaluările anului expirat; *g*) Subvențiile au fost evaluate, în total, la suma de 7.973.083 lei; *h*) Veniturile Ministerului de Finanțe au fost evaluate la suma de lei 988.886.549 cu un minus de 31.304.734 lei; Ministerul de interne: veniturile s'au evaluat la suma totală de 38.653.000 cu minus de 7.630.000 lei; *l*) Ministerul de Justiție: veniturile evaluate la 54.470.000 lei; *m*) Ministerul de Externe: veniturile evaluate la 5 milioane lei; *n*) Ministerul Agriculturii și Domeniilor: veniturile au fost evaluate la suma de lei 41.090.000; *o*) Ministerul Sănătății și Ocrotirilor Sociale: veniturile evaluate la 21.285.600. În bugetul pe 1925, s'a despărțit bugetul acestui departament de cel al Ministerului Muncii, cooperăției și asigurărilor sociale; *p*) Ministerul Muncii, cooperăției și asigurărilor sociale: veniturile s'au evaluat la suma de lei 38.713.784, cu un plus de 1.708.894 lei; *q*) Ministerul Industriei și Comerțului: veniturile s'au evaluat la suma de lei 770.240.000, cu un plus de 135.265.000 lei; *r*) Ministerul de Răsboiu: veniturile s'au evaluat la suma de lei 28.270.000 cu un spor de 7.995.000 lei; *s*) Ministerul Lucrărilor Publice: veniturile s'au evaluat la suma de lei 2.500.000 lei; *t*) Ministerul Instrucțiunii Publice: veniturile evaluate la 33.972.000 lei, cu un plus de 568.000 lei; *u*) Ministerul Cultelor și Artelor: veniturile evaluate la suma de lei 13.846.720, cu un minus de 12.560.280 lei.

Toate aceste evaluări de venituri se ridică la suma de 31.750.000.000 lei.

Trecând la capitolul cheltuelilor — care se ridică la suma de 31.750.000.000 lei — s'a prevăzut pentru toate departamentele 28.540.458.769 lei; pentru deschidere de credite suplimentare și extraordinare 959.541.231 lei; pentru mărirea salariilor funcționarilor și a pensiunilor suma de 2 miliarde; iar pentru plata despăgubirilor și începerea achitării bonurilor de rechiziție 250.000.000 lei.

Sporurile acordate tuturor departamentelor, față de bugetul anului 1924 sunt de lei 4.289.509.958,56.

Din cifrele și considerațiunile expuse mai sus, reiese că politica bugetară a Ministerului de Finanțe, Vintilă Brătianu, în ultimii trei ani a avut de scop: *implinirea obligațiilor noastre față de străinătate; refacerea mijloacelor de transport; îmbunătățirea școlii, armatei și sănătății publice; consolidarea bugetară*

De unde fostul Ministru de Finanțe, Take Ionescu, atrăgea atenția Camerei, în

1921, că bugetul prezentat de dânsul, nu-l poate recomanda urmășilor săi la acest departament, actualul Ministrul de Finanțe de la 1922 încoace, Vintilă Brătianu, a întocmit bugete unitare și real echilibrate, iar înțeleapta sa politică bugetară a dat cele mai bune roade în toate direcțiile, prin înfrânarea cheltuelilor, prin îmbunătățirile aduse tuturor serviciilor publice, prin intensificarea transporturilor, prin ridicarea creditului în afară, atât de grav compromis, în trecut, prin neîndeplinirea obligațiunilor noastre externe, ca și prin o simțită și progresivă îmbunătățire a situației materiale a tuturor categoriilor de funcționari precum și a pensionarilor.

Cea mai mare parte a datorii publice a putut fi regulată; iar prin sumele acordate de Ministerul de Finanțe în cursul ultimilor trei ani, aproape toate serviciile publice au fost puse în funcționare normală, răspunzând nevoilor țării.

Dacă bugetul pe exercițiul 1922—1923, a fost un buget în necunoscut, deoarece a fost bazat pe prezumțiuni, pe măsură ce s'a obținut date certe asupra posibilităților statului, celelalte bugete s'au prezentat perfect unitare și echilibrate, grație politicii financiare prudente și bazată pe principii sănătoase.

Reforma impozitelor.

Reforma impozitelor directe întocmită de Ministrul de Finanțe, Vintilă Brătianu, a pornit dela principiul sănătos și echitabil al egalizării sarcinilor pe întregul teritoriu al României Mari și față de toate clasele sociale și prin ea s'a urmărit nu atât sporirea cotelor de impunere, cât fixarea, pe cât posibil, mai exactă, a veniturilor existente. Apoi, s'a pus la punct întregul aparat fiscal al statului, spre a se putea urmări drepturile sale. Nici o categorie de contribuabili, nu a fost apăsată, în raport cu o altă categorie, sau cu celelalte categorii de contribuabili. În această privință reforma impozitelor a avut un pronunțat caracter democratic și de justiție fiscală.

Cu toate criticele ce s'au adus la început, acestei reforme, punerea în aplicare a noului sistem de impozite, a dat rezultate pe deplin satisfăcătoare în ultimii trei ani, cu toată lipsa de experiență a aparatului fiscal și unele greutateți inerente fazei prime de aplicare.

Să vedem care a fost situația contribuțiilor directe și indirecte pe anii 1921—1924.

Contribuțiile directe: pe exercițiul 1921/1922, s'a încasat 692.141.827 lei; pe exercițiul 1922/1923, s'a încasat 1.163.887.910 lei; pe exercițiul 1923 (buget de 9 luni) s'a încasat 2.235.511.990; iar pe exercițiul 1924 (încasări pe 9 luni) s'a încasat suma de lei 1.398.192.914 lei.

Debitele anului 1923, au fost târziu stabilite și din această cauză s'a întârziat și posibilitatea de încasare pe anul 1924. Constatarea impozitelor directe pe anul 1924, a întârziat și încasările

Impozitele indirecte, deși numai în parte unificate și neadaptate noilor condiții economice și financiare a dat următoarele rezultate: pe exercițiul 1921/1922 s'a încasat suma de lei 4.776.567.838 lei; pe exercițiul 1922/1923, s'a încasat 9.462.118.124 lei; pe exercițiul 1923 (buget 9 luni) 11.158.693.041 lei; iar pe exercițiul 1924 (încasări pe 9 luni) s'a încasat 11.342.519.563 lei.

Din rămășițe s'a încasat în 1921/1922, suma de lei 117.808.777,54; în 1922/1923, suma de lei 214.126.905,59; în 1923 (buget pe 9 luni) suma de lei 164.931.361,36; iar în anul 1924 (încasări pe 9 luni) suma de lei 262.272.438,94. Iată o dovadă în ce condițiuni satisfăcătoare a funcționat aparatul fiscal.

Nevoile mari și multiple ale statului reclamă însă o mai bună organizare a impozitelor directe și indirecte, suprimarea impozitului pe cifra de afaceri, o întocmire a taxelor de succesiune și a impozitelor asupra plus valutei, adaptată cât mai bine condițiilor normale economice și financiare, o scădere treptată a taxelor de export — care în împrejurările de față înlesnesc plățile datoriei publice în străinătate, dar în viitor, odată normalizată circulația monetară, vor apăsa viața economică a țării, — o mai bună exploatare a avuției statului și o rentabilitate sporită a serviciilor publice cu caracter comercial, ceea ce va contribui la înlăturarea politice de fiscalitate, la sporirea veniturilor statului și la propășirea economiei noastre în toate direcțiile și într'un interval de timp mai scurt.

Toate acestea, Ministrul de Finanțe, Vintilă Brătianu, le are în vedere pentru viitor

Problema reparațiilor

În anul 1924 România a aprobat raportul experților pentru sumele fixate, sau care urmează să fie fixate în raport cu capacitatea de plată a Germaniei. Dând această aprobare, România a cerut — cum era și logic și echitabil — să participe la aplicarea planului experților și mai ales să facă parte din comitetul de transferturi. Țara noastră este direct interesată în problema reparațiilor, deoarece nu numai că a suferit pagube considerabile în timpul și din cauza războiului din 1916 — 1919, dar suportă și azi consecințele grele ale fostei stări de războiu, în viața financiară și economică. Pe lângă pagubele directe cauzate de războiu au fost luate dela populație de către foștii dușmani, bunuri în valoare de 80 milioane lire sterline, (2 miliarde lei *aur*), pe baza prețurilor *aur* prin introducerea unei hârtii — monetă (biletele băncii Generale). Apoi, tezaurul dela Moscova în valoare de peste 12 milioane lire sterline, garantat de aliați, nu ne-a fost restituit. Obligațiunile impuse țării noastre, prin tratate, în calitate de Stat moștenitor al răposatei monarhii habsburgice, sunt în funcție de acoperirea integrală a dreptului la reparațiuni acordate nouă. Dar, procentul oferit României, la conferința dela Spa, de 1%, fiind prea mic, în raport cu procentele luate dela alte state și mai cu seamă față de sacrificiile și pagubele suferite în timpul războiului, a fost refuzat. Reparatiile datorite României de către Austria, Ungaria și Bulgaria, au fost amânate pe un termen foarte lung. Din aceste cauze, finanțele României, ne fiind alimentate și de sumele ce ni se cuvin sub titlul de reparațiuni, dela foștii inamici, au suportat o criză din cele mai acute. Această criză s'a accentuat prin operațiunea lichidării monetelor streine aflate în circulațiune (unificarea monetară), și care erau complet depreciate în momentul schimbului lor, cât și prin pensiile alocate, atât în vechiul regat, cât și în teritoriile alipite, invalizilor, orfanilor și văduvelor de războiu. — Aceste pensiuni au îngreunat considerabil bugetul Statului.

Iată sarcinele directe derivând din războiu (pagube de războiu a căror listă a fost prezentată și discutată de Comisiunea reparațiilor din Paris):

Pagube pricinuite particularilor civili: 8.103.289.710 în *aur*; pagube pricinuite departamentelor și comunelor: 895.823.719 în *aur*; pagube pricinuite Statului: 8.723.189.568 în *aur*; pagube pentru prizonieri și morți 3.536.782.579 în *aur*; pensiuni militare: 9.296.654.070 în *aur*; ajutoare date prizonierilor și familiilor lor: 11.947.689 în *aur*; alocațiuni familiilor mobilizaților: 416.703.847 în *aur*; cheltueli pentru comisiunile de constatare: 32.000.000 *aur*; pagubele din cauza răului tratament, prizonierilor noștri în diferite lagăre inamice: 83.462.579 în *aur*. S'au mai cauzat apoi și alte pagube: incendierea instalațiilor de petrol în 1916, tezaurul dela Moscova, depozitul Băncii Naționale la Reichsbank din Berlin, depre-

cierea schimbului, cheltuielile suportate de Statul Român pentru instituțiile de educație a orfanilor de războiu, pentru instituțiile de asistență mutuală de războiu; întreținerea spitalelor pentru invalizii de războiu în stațiunile balneare, compensațiile în natură și pensii, etc.

Toate aceste pagube se cifrează astfel: punerea în vigoare anticipată a tratatului dela București, între 750 milioane până la un miliard lei; pagubele industriei petrolifere din 1916, numai pentru industria privată, aproape 10 milioane livre sterline, iar pagubele suferite de Stat n'au fost încă evaluate, dar ele sunt cu mult mai mari; tezaurul dela Moscova, peste un miliard lei aur.

Guvernul liberal a făcut toate sforțările ca cererile legitime ale României să fie recunoscute și drepturile noastre la despăgubiri să fie respectate într'o măsură perfect justificată.

Avem apoi sarcinile financiare externe și interne născută din fosta stare de războiu.

Datoriile externe către aliați ale României sunt următoarele: datorăm Franței 1.106.072.899 franci; Marelui Britanii 23 milioane lire sterline; Statelor Unite 38 milioane dolari; Italiei 151 milioane livre italiene și Belgiei 24 milioane franci belgieni.

Ministerul de Finanțe Român și-a luat angajamentul față de debitorii externi să reguleze aceste datorii în condițiunile care vor fi stabilite în acord cu guvernul nostru și celelalte State creanciere și debitoare.

Sarcinile interne derivând din fosta stare de războiu sunt: datoria statului la Banca Națională (fără emisiunea necesară unificării monetare), la 31 Decembrie 1919: 3.800.807.656,10 lei; bonuri de tezaur interioare, bonuri de rechiziție, emisiune de rentă: 6.467.339.339 lei; bonuri de tezaur în monezi streine (paritate aur): 1.401.026.186 lei. Din aceste datorii s'a consolidat după cum am spus — o sumă de 35 milioane livre sterline.

Lichidarea vechei Bănci Austro-Ungare, n'a redat României până în 1925 decât suma de 37 milioane coroane aur. O sumă de 9.416.994 coroane aur a fost alocată României în schimbul a 773 milioane coroane depuse la Reichsbank din Berlin, drept acoperire la emisiunea biletelor din fostul teritoriu ocupat de către Austro-Ungaria.

Sunt apoi obligațiunile impuse României prin tratatele de la Trianon, Saint-Germain. Pentru datoria așa zisă a liberațiunei s'a fixat României o cotă parte de 235 milioane franci aur. Cota parte a României în datoria publică Austro-Ungară dinaintea războiului a fost fixată astfel:

Datoria gajată (capital): 43.175.000 coroane monedă hârtie, 41 milioane coroane aur, 71.340.000 franci francezi, 67.327.000 monete streine calculate în coroane, 297.000 mărci germane. Anuități la datoria gajată: 636.877 franci și 789.490 coroane. Datoria negajată: 1.108.230.000 coroane hârtie și 493.431.000 coroane aur în monedă hârtie. Nu s'a făcut evaluarea definitivă a bonurilor transferate.

Evaluarea română a atins 1,1 miliard coroane aur, iar pretențiile foștilor noștri inamici, ating cifra de aproape 4 miliarde coroane aur pentru bunurile din Ardeal și 532.911.462 coroane aur pentru bunurile de Stat din Bucovina.

Obligațiunile României față de teritoriile alipite sunt superioare avantajilor pe care aceste bunuri ar putea să le confere Apasă apoi asupra noastră alte sarcini speciale derivând din tratatele încheiate la Paris, relativ la Basarabia. România s'a obligat să plătească supușilor englezi și francezi prețul pământului expropriat. Vom plăti acestor supuși o sumă de 978.191.100 lei.

Cota parte din datoria publică de înainte de Războiu a Basarabiei, n'a putut fi încă fixată.

Ministerul de Finanțe a precizat în 1923, obligațiunile de ordin interior derivând din eliberarea nouilor teritorii. S'a verificat drepturile a 37.206, invalizi, 71.499 văduve, 9301 orfani și 7942 ascendenți și 900 pensionari de războiu pentru Ardeal și Bucovina. Pensiuile și ajutoarele se ridică până acum la suma de 182.330.330 lei anual. Cei 900 pensionari de războiu primesc anual 123.962.192 lei; pensionarii civili, 40.500.000 lei anual; iar pensionarii c. f. ungare 17.868.138 lei anual.

În Basarabia se plătesc pensiuini și ajutoare în valoare de 25.341.276 lei anual la 23.726 orfani, 10.414 invalizi, 16.119 văduve de războiu și 385 ascendenți.

Pagubele populațiunei din teritoriile liberate au fost evaluate până în prezent la suma de 1,5 miliarde lei.

Ministrul de Finanțe, Vintilă Brătianu, a atras atențiunea aliaților asupra necesității unei soluții echitabile, conform tratatelor, a tuturor obligațiunilor și drepturilor ce decurg din tratate, bazată pe toți factorii problemei.

* * *

Politica financiară inaugurată de Ministrul de Finanțe, Vintilă Brătianu, a contribuit la consolidarea finanțelor noastre și la asigurarea unei circulațiuni fiduciare, în raport cu nevoile Statului și cu interesele particulare.

O parte din datoria față de Banca Națională a fost rambursată; iar o parte din datoria externă a fost regulată și consolidată.

Reforma impozitelor a corespuns nevoilor României Mari. Incasările s'au îmbunătățit simțitor. Deficitul a scăzut. Emisiunea rentelor interne a fost consolidată. Consolidarea bonurilor de tezaur pe piețele străine a contribuit să umple golurile bugetare. Bugetul a fost echilibrat. Veniturile statului au sporit din an în an. Salariile funcționarilor publici și pensiunile au fost augmentate. Asanarea finanțelor, prin combaterea, în limitele posibilului, a inflațiunei, a contribuit la dezvoltarea activității economice a țării. Toate serviciile publice au fost reorganizate și normalizate.

În 1924, pentru întâia oară după războiu, bugetul cuprinde pe lângă dobânzi și amortizarea datoriei flotante. Datoria externă română poate fi considerată azi ca desăvârșit consolidată (ea se compune din 550 milioane franci și 32.373.000 livre sterline).

Bogațiile țării au sporit. Balanța comercială a României e din an în an mai favorabilă. Creditul țării în afară s'a mărit și prestigiul nostru a crescut. Ministrul de Finanțe, Vintilă Brătianu, de acord cu creancierii străini, a ajutat pe comercianții români pentru obținerea consolidării și ușurării de plată, încheind acordurile dela Manchester și dela Londra. Producția a sporit și activitatea economică s'a intensificat.

Acestea sunt rezultatele unei politici financiare superioare pe care le-a obținut Ministrul de Finanțe, Vintilă Brătianu, ajutat de distinsul său secretar general D. I. Gheorghiu, și după urma căreia România întregită s'a refăcut aproape complet financiaricește.

XI.

ACTIVITATEA MINISTERULUI DE EXTERNE

În cursul anilor 1922-1924, politica exterioară a României a fost activă și bună în rezultate.

I. G. Duca, Ministrul de Externe, avea în 1922 de urmărit trei scopuri: întărirea prietenilor vechi, reluarea prietenilor întrerupte și ridicarea prestigiului țării în străinătate, compromis prin politica internă a guvernelor trecute.

Politica externă poate fi examinată din mai multe puncte de vedere: în raport cu interesele permanente ale statului; în raport cu situația internațională; în raport cu apărarea națională și deci cu gradația pericolelor din afară, și, în sfârșit, în raport cu politica internă.

Dacă am trăi într'o epocă ideală, în care umanitatea ar beneficia de o pace perpetuă și nici o cauză n'ar putea să turbure relațiunile idilice dintre popoare, politica exterioară ar fi o afacere de simplă curtuazie. Din nefericire, nu trăim într'o asemenea epocă. Rivalitățile dintre popoare, reclamă o politică exterioară definită, activă și pozitivă, impusă de împrejurări și de multiple interese.

Subiectul acesta reclamă în tratarea sa un spirit critic obiectiv, desbrăcat de pasiunile politice de partid. Se știe că viața politică e pasională, nervoasă; că ea dictează unele expuneri, care nu sunt, totdeauna, în concordanță cu adevărul istoric, de oarece autorii lor urmăresc crearea unei atmosfere simpatice în favoarea cauzei ce susțin, în funcție de interesele partidului, sau a Ministerului din care fac parte. Istoria nepărtinitoare nu poate ține seamă de aceste expuneri; ea e strâns legată de cauzalitatea și evoluarea evenimentelor și judecata sa e bazată pe o documentație serioasă. Pasiunile oamenilor sunt trecătoare. Numai faptele oamenilor, care au jucat un rol în conducerea popoarelor, sunt examinate și fixate, pe baza documentelor, prin ele însăși elocvente și astfel se poate desprinde luminos adevărul istoric.

S'a spus că până la 1918, metoda diplomației internaționale a fost *secretă*; iar după sfârșitul războiului mondial, metoda aceasta a fost înlocuită cu alta *democratică*, dictată de frământările sociale și politice recente. De fapt, se practică dela 1919 încoace tot metoda diplomației secrete, cu o singură concesie făcută spiritului democrat modern: înregistrarea și publicarea acordurilor și tratatelor încheiate între statele, care sunt membre a Societății Națiunilor, ceea ce constituie un fapt de o importanță deosebită în politica internațională.

Să vedem care sunt directivele în politica exterioară a guvernului liberal.

În primul rând, concepția partidului liberal, în ce privește directivele politicei exterioare, este bazată pe două principii importante, care se completează.

În revista „Democrația“ din 1919, Vintilă Brătianu, a spus :

„Până la Pesta, neamul românesc a dus lupta pentru existența neatârnată; după Pesta el va putea duce lupta de creație. Condițiile pentru a înlesni și a putea îndeplini cât mai complet această menire, ies din lupta seculară ce se încheie prin ocuparea Pestei. Lupte de dus de aci înainte pentru a asigura îndeplinirea acestei meniri este aceea de apărare a celor două condiții esențiale de mai sus: a putinței dezvoltării prin noi înșine, pentru a ne păstra și întări caracterul etnic bine definit în mijlocul unor popoare de alte ginte și apoi a păstrării teritoriului național complet, care, de fapt, reprezintă și acea regiune geografică de sine stătătoare din toate punctele de vedere dintre Nistru, Tisa și Dunăre“.

Apoi, mai departe :

„În condițiile politice, în care va trăi încă mulți ani Orientul european, România va trebui să-și apere și întărească singură drepturile ei câștigate și teritoriul ei național, dobândit. Izolați și depărtați de cei care ar putea să ne ajute în această apărare, să ne bazuim în primul rând, pe propriile noastre forțe. E nevoie să păstrăm o acțiune izolată, de sine stătătoare pentru interesele noastre imediate și locale și nepricepute de ceilalți“.

Această concepție însă, nu exclude politica alianțelor folositoare României și politica de bune raporturi cu toți vecinii, în interesul menținerii păcii, pe baza tratatelor existente. De la 1922 până azi, Ministrul de Externe, I. D. Duca, a practicat o politică externă bazată pe cele două principii directoare, urmărind cu atențiune evenimentele din jurul nostru și căutând să asigure statului Român o situație conformă cu importanța lui și cu rolul ce-l joacă în Orientul și centrul european. Dacă, Grabski, Ministrul de Externe al Poloniei a declarat în expunerea făcută în parlamentul din Varșovia, că acum Polonia nu mai așteaptă umilită cele ce vor decide marile puteri asupra intereselor sale, noi putem să afirmăm — și toate faptele confirmă acesta — că în toate acțiunile sale, guvernul liberal a apărat prestigiul țării și a tratat cu toate puterile în așa mod, în cât să fie înlăturată orice umbră de inferioritate și de subordonanță pentru noi.

România este o putere mare în părțile sud-estice ale Europei și politica externă a guvernului liberal — este conformă situației, poziției și intereselor sale.

Astfel, înlăturând politica de servitute, I. G. Duca, Ministrul de Externe, a asigurat bazele temeinice ale politicii noastre exterioare: cât mai multă independență, pe cât cu putință asigurarea libertății de acțiune, și menținerea și întărirea acelu sistem de alianțe, care ne poate asigura situația creiată de noul regulament european, în potriva amatorilor de aventuri rășboinice. Astfel, sistemul Micei Înțelegeri a fost și este menținut. În conferințele de la Sinaia (1923) și Belgrad (1924) delegatul României, I. G. Duca, Ministrul Afacerilor Străine, a contribuit și mai mult la strângerea relațiilor între România, Ceho-Slovacia și Iugoslavia, înlăturând unele asperități și neînțelegeri avute cu cel din urmă aliat.

În sistemul Micei înțelegeri, găsim o gradăție a pericolelor și deci în raport cu aceste pericole eventuale, s'au luat și garanțiile necesare de către statele contractante în vederea neutralizării acelor pericole. În ultimii doi ani am strâns și mai mult raporturile de prietenie cu vecinii noștri aliați, — adică cu Polonia, Cehoslovacia și Iugoslavia.

Tratatele de alianță, Franco-Polonă, și Româno-Polon, privesc respectarea tratatelor de la Versailles și Riga și vizează pericolul Germano-Rus. Polonia fiind amenințată și la vest și la est, cele două alianțe se completează. Tratatul de alianță Româno-Polon pri-
vește siguranța celor două state la est. El angajează ambele părți să-și dea ajutor și asistență în cazul când una din ele va fi atacată la frontierele sale orientale, fără ca ea să fi provocat vre'o agresiune. Deci, în cazul când unul din statele în cauză va fi atacat,

statul co-semnatar al tratatului se va găsi automat în stare de războiu cu agresorul și va fi obligat să dea concurs armat celuilalt. El e un tratat de apărare și nu de amenințare la adresa Rusiei Sovietiste și expiră în 1926.

Sistemul de alianță al Micei Înțelegeri vizează Austria, Ungaria și Bulgaria ; menținerea tratatelor dela St.-Germain, Trianon și Neuilly.

Relațiunile cu Austria au devenit prietenoase. Modul cum s'a desfășurat vizitele făcute de cancelarul republicii Austriace, Seipel, și a Ministrului de Externe, Gruenberger, la București și de Președintele Consiliului român, Ion I. C. Brătianu, la Viena, au dovedit cât de amicale sunt raporturile între ambele țări.

Grație apoi tendințelor împăciuitoare ale guvernului român, raporturile României cu Ungaria și mai cu seamă cu Bulgaria, s'au îmbunătățit simțitor, în cât raporturile de vecinătate, au ajuns, după doi ani, satisfăcătoare.

Numai cu Rusia sovietistă, raporturile au rămas aceleiași ca și în trecut, dar nu din vina noastră.

Cu prilejul conferinței ruse-române dela Viena, delegatul României, Langa Rășcanu, a spulberat toate argumentele invocate de președintele delegației sovietiste ruse, în chestia Basarabiei și la acea conferință a eșit triumfător punctul nostru de vedere. De atunci politica sovietelor rusești, în chestia Basarabiei, n'a variat. Deci, pericolul dela est subzistă. Indiferent care ar fi intențiunile Rusiei comuniste, noi trebuie să veghem și să fim preparați pentru orice eventualitate, atâta timp cât guvernul din Moscova nu renunță la punctul său nenorocit de vedere, nu înțelege să recunoască actualele frontiere ale României și nu dezarmează.

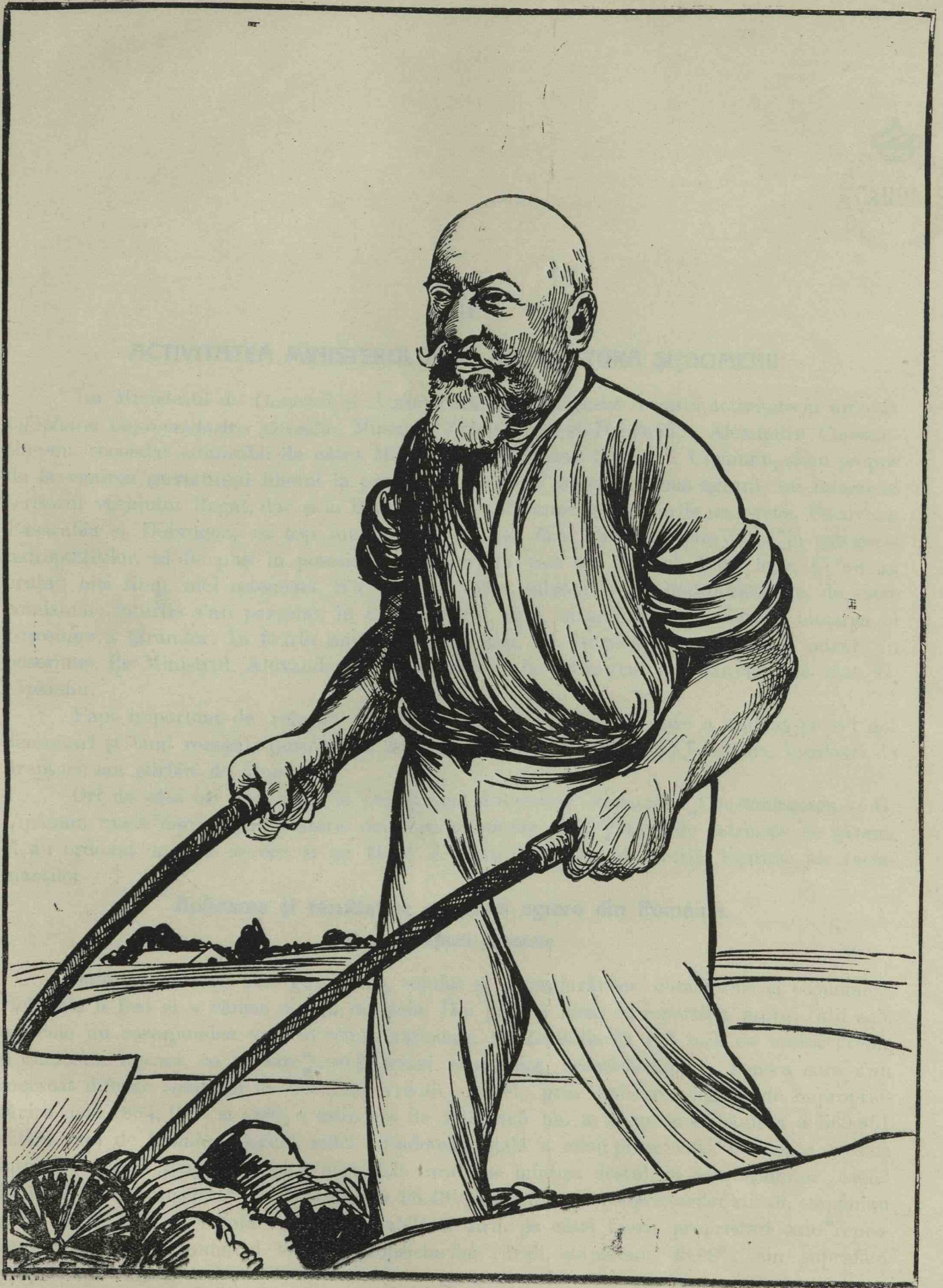
Ministrul nostru de externe I. G. Duca, a formulat punctul de vedere român față de Rusia sovietistă : Guvernul român refuză să discute, sub orice formă, legalitatea, sau caracterul definitiv al realipirei Basarabiei la patria mamă ; dar e dispus să reia raporturile normală cu guvernul rus, de îndată ce acesta va recunoaște actualele frontiere ale României, recunoscute de toate tratatele semnate de puterile aliate. Depinde, deci, de guvernul moscovit ca raporturile ruso-române, să fie normalizate. Să nu uităm însă că acest guvern are o concepție specială privitoare la respectul tratatelor și se știe ce urmărește el prin reluarea raporturilor comerciale sau politice cu statele civilizate : provocarea de revoluții pentru schimbarea actualei organizații sociale și răsturnarea regimului de guvernământ din țările respective.

La conferința dela Geneva s'a pus chestia desarmării și a arbitrajului internațional, cu scopul asigurării păcii definitive în lume.

Delegația română, condusă de I. G. Duca, a avut un rol decisiv. Punctul de vedere al României a fost luat în serioasă considerație de celelalte delegațiuni ale puterilor occidentale. Ministrul Afacerilor Străine a României I. C. Duca, a fost ales la conferința dela Geneva, prezident al subcomisiunii însărcinată cu întocmirea proiectului de dezarmare ; iar cu prilejul desbaterilor dela acea conferință, s'a adus elogii guvernului român, prezidat de Ion I. C. Brătianu, pentru politica sa înțeleaptă și pacifică, — după cum, la conferința dela Lausanne, s'a adus elogii aceluiași guvern, pentru prețiosul concurs pe care l'a dat reprezentanții săi, la rezolvirea diverselor probleme, care au asigurat pacea în Orient.

În consecință, în anul 1922—1924, alianțele României cu statele vecine au fost întărite ; relațiunile cu celelalte State au fost mult îmbunătățite ; iar prestigiul României a sporit peste hotare.

Toate puterile s'au convins că politica externă a guvernului liberal, este pacifică și în conformitate cu marile interese ale națiunilor civilizate.

XII.

ACTIVITATEA MINISTERULUI DE AGRICULTURĂ ȘI DOMENII

La Ministerul de Domenii și Agricultură s'a desfășurat o vastă activitate în direcția *infăptuirii improprietării țăranilor*. Ministrul Agriculturii și Domeniilor, Alexandru Constantinescu, secondat admirabil de către Ministrul sub-secretar de stat G. Cipăianu, și-au propus de la venirea guvernului liberal la putere, să realizeze marea reformă agrară, nu numai în teritoriul vechiului Regat, dar și în Banat, Ardeal, Maramureș, ținuturile ungurene, Bucovina, Basarabia și Dobrogea, ca toți muncitorii agricoli, fără excepție, care intră în categoria îndreptățitorilor, să fie puși în posesia terenurilor, la cari au dreptul după lege. Ei nu au cruțat, nici timp, nici osteneală. S'a întocmit toate tablourile de improprietare, de către comisiuni; loturile s'au parcelat, în tot cuprinsul țării, și apoi s'a procedat la intrarea în posesiune a țăranilor. În foarte numeroase localități, au prezidat ceremoniile de intrare în posesiune, fie Ministrul Alexandru Constantinescu, fie Ministrul sub-secretar de stat G. Cipăianu.

Fapt important de relevat este *spiritul de justiție socială*, care a animat pe cei doi demnitari și buni români; dorința lor de a nu se săvârși nedreptăți, abuzuri, încălcări de drepturi, sau știrbiri de drepturi.

Ori de câte ori sau adus la cunoștința Miniștrilor Alexandru Constantinescu și G. Cipăianu unele nereguli, în materie de improprietare, prin plângerile adresate de țărani, ei au ordonat anchete severe și au făcut dreptate, satisfăcând cererile legitime ale reclamantilor.

Aplicarea și rezultatele reformei agrare din România.

Considerațiuni generale

Datorită așezării sale geografice, solului și împrejurărilor climatice și economice, România a fost și a rămas o țară agricolă. Din pricină însă, că repartitia proprietății sale agricole nu corespundea unei întocmiri raționale, în România s'a ivit încă de multă vreme o chestiune agrară, ca urmare unei așezări economice nesatisfăcătoare, pentru care s'au încercat diferite soluțiuni în decursul vremii. Astfel, prin aplicarea legilor de improprietare dela 1864, 1881 și 1889, o întindere de 2.486.865 ha. a trecut în stăpânirea a 569.861 săteni capi de familie, sporind astfel întinderea totală a micii proprietăți. Cu toate acestea însă, în vechiul Regat, starea proprietății rurale se înfățișa destul de nemulțumitor. Astfel la 1907 micii proprietari, cari alcătuiau 95.43% din numărul proprietarilor rurali, stăpâniau abia 40.26% din suprafața totală cultivabilă a țării, pe când marii proprietari care reprezentau 0,56% din numărul total al proprietarilor rurali, stăpâniau 48.68% din suprafața proprietății rurale.

Între aceste două extreme se găseau proprietarii mijlocii, reprezentând abia 4,01% ca număr de proprietari și stăpânind 11,06% din suprafața cultivabilă a țării. Improprietările făcute apoi după 1907, prin Casa Rurală și cele în baza legii dela 1912 cum și constituirea islazurilor comunale, laolaltă cu îmbunătățirea adusă prin legea învoelilor agricole, prin cooperatie și prin legea împotriva trusturilor arendășești, au adus iarăși îmbunătățiri însemnate în starea țărănimii, fără însă să se fi dat astfel o deslegare definitivă vechii chestiuni agrare.

Urmarea acestei repartitii nepotrivite a fost că — în vechiul Regat, de pildă — micii proprietari s'au văzut siliți să-și aibă inventarul viu și mort pentru munca proprietății lor restrânse și care nu producea în orice caz atât cât trebuia fiecărui sătean pentru trebuințele sale. Din această pricină, ei au rămas încărcăți veșnic cu un inventar prea costisitor față de proprietatea lor și deci — pentru amortizarea acestui inventar și pentru a-și asigura hrana lor și a vitelor ce dețineau — sătenii s'au văzut nevoiți să-și ofere marelui proprietar brațele, vitele și instrumentele, în schimbul pământului de hrană și a islazului de care aveau așa de mare nevoie.

Au luat astfel naștere așa numitele învoeli agricole, prin care micii cultivatori au ajuns într'o stare din ce în ce mai dependentă de marea proprietate, în măsura în care pe deoparte creștea populația rurală, iar pe de altă parte, se fărâmița proprietatea țărănească. Incordarea de raporturi, care s'a accentuat tot mai mult, a înlăturat însă buna înțelegere, pe temeiul căreia plugăria ar fi putut avea puterea uriașă a intovărășirii și din această pricină clasele s'au îndușmănit tot mai mult, ajunând uneori la ciocniri primejdioase pentru stat. Pe de altă parte, concurența dintre sătenii lipsiți, în fața pământului pe care-l deținea marea proprietate, a făcut din stăpânirea acestui instrument de producțiune, un adevărat mijloc de apăsare, îngăduind ca — în locul năzuinței de a se spori producțiunea marelui proprietar, printr'o cultură cât mai intensivă și cât mai înaintată — să i-a naștere, mai ales în vechiul Regat, tendința nenorocită de a spori veniturile moșiilor, prin deprecierea muncii micilor cultivatori.

De aceia, în urma campaniei din 1913, în Bulgaria, Ion I. C. Brătianu, șeful partidului național liberal, încredințat că vechia așezare economică stă în calea progresului țării, a anunțat înscrierea în Constituție a exproprierii, în vederea unei largi improprietării a sătenilor. Răsboiul a împiedicat îndeplinirea lucrărilor necesare pentru înfăptuirea acestor mari reforme. Prin alipirea celorlalte ținuturi, răsboiul a făcut însă ca problema agrară să capete un caracter și mai urgent, întrucât repartitia proprietății agricole se înfățișa și în ținuturile alipite în chip destul de nemulțumitor, amenințând astfel, însăși liniștea țării.

Astfel, în Ardeal — după starea proprietății dela 1919 — marea proprietate întrecătoare peste 200 jug. cad. deși reprezintă ca număr numai 0,48% din numărul total al proprietăților rurale — deținea totuși o întindere de 3.166.927 ha. sau 6,97% din suprafața totală a proprietăților rurale, care era atunci de 8.564.950 ha. Pe de altă parte, mica proprietate de sub 20 jug. cad. care ca număr reprezintă 87,68% din numărul total al proprietăților rurale, deținea abia 2.919.785 ha. sau 34,09% din suprafața lor totală. Între acestea, stă proprietatea mijlocie, având între 20-200 jug. cad. și care reprezintă ca număr 11,84% din numărul total al proprietăților rurale și deținea 2.478.238 ha. sau 28,94% din întinderea lor totală. În Basarabia iarăși, înainte de aplicarea reformei agrare, marea proprietate în care era înglobată și o restrânsă proprietate mijlocie și care era reprezentată

prin 4480 proprietăți ale statului, mănăstirilor și particularilor, deținea 1.932.276 ha. teren, sau 43,27% din întinderea totală a proprietății rurale, pe când mica proprietate reprezentând prin 284.636 nadelnici deținea 2.535.822 ha. teren sau 56,73% din întinderea totală a proprietății rurale. În sfârșit, în Bucovina, marea proprietate - inferioară ca număr — deținea înainte de reforma agrară și în afară de păduri 115 000 ha. sau 22% din întinderea totală a terenului cultivabil, față de mica proprietate, care — deși covârșitoare ca proporție numerică — stăpânea 365.000 ha. proprietate individuală și 40.000 ha. islaz sau laolaltă 78% din întinderea totală a terenului cultivabil.

Această proastă repartitie a proprietății rurale, din ținuturile alipite a avut ca urmare emigrarea elementului țărănesc către America, emigrare care în Ardeal — de pildă — era și mai accentuată pentru elementul românesc, întrucât — cu toate că românimea de acolo înnumăra înainte de război 3.316.345 suflete sau 63,68% din totalul populației întregi, față numai 1.891.933 suflete sau 36,32% de alte naționalități — grație însă politicii maghiare din trecut, ea deținea abia 2.071.034 ha. sau numai 24,18% din totalul terenului cultivabil față de celelalte naționalități, care dețineau 6.493.837 ha, sau 75,82% din întreaga întindere cultivabilă a țării.

Date fiind urmările primejdioase ale unei asemenea stări de lucruri și dată fiind pe de o parte starea de revoluție în care se găsea ținuturile alipite la sfârșitul anului 1918, iar pe de altă parte starea sufletească a țărănimii din vechiul regat — stoarsă așa de amarnic, în teritoriul ocupat de puterile centrale, iar în Moldova de armatele rusești — reforma agrară era deci o adevărată necesitate economică și națională. De aceea încă din timpul războiului și pe baza lucrărilor Constituției dela Iași — a apărut pentru vechiul Regat Decretul-lege No. 3697 din Decembrie 1918, în virtutea căruia s'a declarat expropriate terenurile cultivabile din proprietatea Statului, Domeniilor Coroanei, a Așezămintelor de binefaceri și a Casei Rurale, împreună cu proprietățile rurale — în cuprinderea lor totală — ale străinilor și absenteiștilor și împreună cu 2.000.000 ha. pământ cultivabil din proprietatea mare particulară, după o scară progresivă. La puțin timp după aceasta, Sfatul Țării, din Basarabia și Adunarea Națională dela Alba Iulia, pătrunse de aceleași sentimente față de țărănime, au votat și ele exproprierea. Cel dintâi a întocmit un Decret-lege radical în virtutea căruia se expropriau în întregime proprietățile Statului, ale fostei coroane, ale Băncii Țărănești, ale mănăstirilor din streinătate, proprietățile arendate cel puțin 5 ani între 1905-1916, moșiile supușilor streini, cum și acele aparținătoare persoanelor juridice, fie publice, fie private, precum și 1.000.000 hectare din proprietățile particulare și anume tot ceiace trecea de 100 ha. teren cultivabil la fiecare moșie în parte. Acest decret lege se ocupă și cu improprietărirea, fixând normele acestei operații. La rândul ei Adunarea Națională dela Alba Iulia, a întocmit un Decret-lege, pe temeiul căruia s'au declarat expropriate în întregime proprietățile rurale ale absenteiștilor, ale tuturor persoanelor morale, publice sau private, ale instituțiilor, coperatiunilor, fundațiunilor, băncilor, etc. proprietățile rurale și extravilanele ale alienaților și curanzilor, întreg tereul cultivabil al moșiilor arendate mai mult de 12 ani. Intre 1900 -1918 și o cotă din proprietățile rurale particulare, atingând și partea întrecătoare peste 500 jugăre și la nevoie partea întrecătoare chiar și peste 200 jugăre. Și acest decret-lege se ocupa cu improprietărirea. În sfârșit, pentru Bucovina s'a întocmit iarăși un decret-lege, în virtutea căruia s'a hotărât exproprierea în întregime a moșiilor aparținătoare streinilor, a acelor care aparțin persoanelor de drept public sau privat, a proprietăților rurale, ale absenteiștilor, a celor arendate, mai mult de 9 ani între 1905 -1919

cele ale interziștilor și curanzilor, precum și o cotă după o scară progresivă, mergând între 100—250 ha. pentru restul moșiilor particulare. Și acest Decret-lege se ocupa cu improprietărea.

Legiuirea întocmită apoi pentru fiecare ținut în parte, în cursul anilor 1920 și 1921, cu ușoarele modificări din 1922, 1923 și 1924, a ratificat desăvârșit și unificat exproprierea începută prin Decretele-legi, a fixat normele definitive pentru prețuirea și plata pământului și pentru improprietărire și a adăugat măsuri pentru privigherea culturii pe terenurile expropriate, condiționând înstreinarea și oprind pulverizarea lor.

Astfel, în ce privește exproprierea din vechiul Regat, s'a urmărit de data aceasta numai întregirea celor două milioane hectare din proprietatea particulară și la care trebuia neapărat să se ajungă pentru împlinirea prevederilor constituționale. Cu acest prilej, exproprierea a căpătat un caracter și mai economic, întrucât legea agrară a ținut să facă deosebiri între proprietăți, atingându-le într'o măsură mai mare sau mai mică, după cum era vorba de moșii exploatare în regie sau prin arendași, după cum era vorba de proprietari — ei sau fii lor — cu studii agricole, după cum era vorba de moșii situate la munte, la deal sau la șes și, după cum era vorba de moșii cu sau fără instalații și inventar agricol însemnat. În ce privește Ardealul, legea — prin ea însăși și prin modificările ce le-a căpătat mai în urmă — a ținut în deosebi să precizeze unele măsuri facultative din vechiul Decret-lege și — întrucât exproprierea nu începuse încă — ea a simplificat multe din formele procedurale greoaie, prevăzute în vechiul Decret-lege. În Basarabia, legea, având să consfințească o expropriere făcută prin revoluție, n'a adus modificări însemnate vechiului Decret-lege, ci s'a mulțumit numai să simplifice cât mai mult formalitățile de expropriere și de improprietărire legală. Și, în sfârșit, pentru Bucovina, legea care s'a alcătuit s'a inspirat din legea vechiului Regat, tot așa cum se întâmplase și la alcătuirea Decretului-lege anterior.

În ce privește improprietărirea, e de notat mai întâi că ea a urmat în vechiul Regat, la început pe temeiul unui Decret-lege, întocmit cu scopul de a accelera improprietărirea și în al doilea rând se menționează că aceste lucrări au suferit o revizuire, în urma promulgării legii agrare, care a statornicit oare cari deosebiri, în clasificarea îndreptățiților și a dat pe de altă parte prilejul de a se cerceta situația fiecărui îndreptătit, inseris în vechile tablouri, lăsându-se un nou termen de înscriere celor care — din osebite împrejurări — nu apucaseră să-și valorifice drepturile, în fața comisiunilor de judecată. Pe baza normelor legii, sătenii și-au susținut drepturile în fața Comitetelor locale și de ocol, adresându-se în cele din urmă și Comitetului Agrar, ca ultimă instanță de revizuire. În urma acestei operațiuni, care a fost destul de grea și mai ales destul de migăloasă, sătenii au fost împărțiți în categorii, după situațiunea lor militară și după cum aveau sau nu pământ, urmând să primească apoi întreg lotul tip statornicit pentru fiecare comună în parte, în cazul când nu mai aveau alt pământ, sau numai lotul de complectare până la întinderea lotului tip fixat.

În ce privește improprietărirea în celelalte ținuturi, e de observat că în Basarabia — de pildă — legea a urmărit numai să revizuiască drepturile sătenilor, care aveau folosința pământului încă din vremea revoluției, iar în Ardeal și Bucovina ea a tins să transforme folosința acordată sătenilor prin arendarea forțată, mai întâi într'o improprietărire provizorie și mai apoi într'o improprietărire definitivă, ținând seamă de situațiunea militară a fiecăruia, de întinderea de pământ de care dispunea, de numărul membrilor familiei și de inventarul agricol ce posedă, fără deosebire de neam și confesiune.

Odată cu normele pentru improprietărire, noua legiuire agrară a statornicit și nor-

mele pentru prețuirea pământului expropriat și a fixat condițiunile pentru plata loturilor date sătenilor împrumătăriți. Astfel, în ce privește prețuirea, în vechiul Regat s'a luat ca maxim de 40 ori prețul regional de arendă, fixat de fostul Consiliu Superior al Agriculturii, pentru anii 1917—1922. Comisiunile de judecată și în deosebi Curțile de apel, ca ultimă instanță, au fixat totuși prețuri și sub acest maxim, dând însă totdeauna hotăriri bine motivate. Statul, reținându-și proprietatea subsolului întregului teren expropriat, a luat asupra sa jumătate din prețul convenit pentru plata pământului către proprietar, rămânând cealaltă jumătate în sarcina sătenilor împrumătăriți și care au înlesnirea de a o achita, sau integral, sau în rate anuale, în timp de 20 ani cu dobândă de 5%. În ce privește Ardealul, legea a lăsat la aprecierea instanțelor de judecată prețuirea pământurilor. Cu privire la plata loturilor, sătenii împrumătăriți în Ardeal au aceleași obligațiuni ca și în vechiul Regat, întrucât și acolo Statul — reținându-și proprietatea subsolului — a înțeles să ia asupra lui 50% din valoarea terenului dat la împrumătare, rămânând iarăși ca cealaltă jumătate să fie achitată de săteni integral, sau în rate anuale. Aproape aceleași norme s'au fixat prin legea și pentru prețuirea pământului și plata loturilor din Bucovina, cu deosebire numai că acolo nu s'a stabilit un maximum, ci s'au fixat norme de prețuire, care rămân să fie folosite după aprecierea însemnătății lor, de Comisiunile de judecată. Pentru Basarabia, legea s'a mulțumit să dea iarăși norme precise pentru prețuire, lăsând însă Comisiunilor latitudinea de a le folosi după împrejurările deosebite ale fiecărui caz în parte, iar în ce privește plata loturilor, sătenii sunt îndatorați prin lege să plătească întreaga valoare a terenului, statul ne mai luându-și nimic asupra lui.

Ca rezultat al acestor prefaceri și pe baza legiurii definitive existente, lucrările de reformă agrară din România se prezintă pe ziua de 15 Septembrie 1924 astfel:

Exproprierea

In vechiul Regat: s'au expropriat — de la particulari: 1.496.538 ha. 9.400 mp. de la Domeniile Coroanei și proprietățile de mână moartă: 413.702 ha. 400 mp; de la streini: 102.430 ha. 7200 mp; de la absenteiști: 41.602 ha. 6300 mp. și de la Stat: 160.446 ha. 1100 mp. sau în total: 2.214.741 ha. 4400 mp. La această întindere se mai adaugă însă exproprierea făcută în virtutea legii agrare și pe baza căreia s'a expropriat o întindere de 220.036 ha 6100 mp. pământ de cultură și 213.537 ha. 3200 mp islaz, sau laolaltă 433.537 ha 9300 mp. În total deci, exproprierea atinge pentru vechiul Regat: 2.648 315 ha. 3700 mp.

In Ardeal — laolaltă cu părțile din Banat, Crișana și Maramureș — totalul expropriării definitive înfățișează o întindere de: 553.205 ha. 2664 mp. teren de arătură și fâneată; 328.324 ha. 6457 mp. pășune; 672.418 ha. 9854 mp. pădure; 1370 ha. 2184 mp. vii și pometuri și 25.457 ha. 8177 mp. teren neproductiv. În total deci s'au expropriat până la 15 Septembrie 1924 1.580.776 ha 9336 mp. Deosebit de această întindere, se mai află în curs de judecată la comisiunile județene apeluri pentru o întindere de 105.322 ha. 9800 mp. care trebuiesc socotite ca expropriate în chip provizoriu și deci nu pot fi amestecate încă în totalul suprafeței socotită împrumătăririi.

In Basarabia — unde lucrările de expropriere sunt pe deplin încheiate — s'au expropriat: 1.107.338 ha. 3599 mp. teren arabil și fâneț; 85.348 ha. 8310 mp islaz; 198.404 ha. 5986 mp. păduri; 32.836 ha. 9700 mp. embaticuri; 937 ha. 5476 mp. grădini de zarzavat, vii, livezi și pepiniere și 67.053 ha. 9406 mp iazuri, bălți și teren neproductiv. În total deci s'au expropriat 1.491.920 ha 2477 mp. care au fost trecute definitiv la Stat.

In Bucovina s'au expropriat definitiv 44490 ha. 400 mp. teren arabil, 7869 ha. 1200 mp. fâneață, 11.314 ha. 3900 mp. pășune, 8804 ha. 6600 mp. pădure. și 1016 ha. 3200 mp. teren neproductiv, sau în total 73.494 ha. 5300 mp. deosebit de care se află în curs de judecată o întindere de 2683 ha. 7800 mp.

Improprietărea

In vechiul Regat: se improprietăresc 599.529 îndreptățiți. Din numărul acestora din urmă s'au improprietărit definitiv — până la 15 Septembrie 1924 — 414.968 îndreptățiți, pe o întindere totală de 1.400.493 ha., s'au lăsat ca rezerve de interes general 136.210 ha. 5500 mp., ca islazuri 389.930 ha. 7000 mp. ca păduri 24.062 ha. 4800 mp. iar diferența de 697.618 ha. 6400 mp. se află în curs de repartizare.

Până la 15 Septembrie 1924, se împărțiseră — pe baza achitărei integrale a loturilor — titlurile definitive de improprietărire la 124.168 îndreptățiți, pentru întinderea totală de 352.316 ha. 9300 mp. în valoare de lei 759.753.407,72.

In Ardeal: sunt în total 530.694 îndreptățiți, din care 396.342 români și 134.352 unguri, germani, sârbi și alte naționalități. Proporția aceasta dintre români și celelalte naționalități e pe deplin îndreptățită, întrucât după cum s'a arătat — cu toate că populația românească din Ardeal, Banat, Crișana și Maramureș înfățișa înainte de războiu ca populație 63.68%, iar celelalte naționalități 36.32% din totalul locuitorilor țării, ea deținea însă — grație politicii maghiare din trecut — abia 24.18% din totalul terenului cultivabil, pe când minoritățile de astăzi aveau 75.82% din întinderea întregului teren cultivabil. Reforma agrară a găsit deci celelalte naționalități mai bine îndestulate cu pământ decât Românii. În plus, se mai adaogă faptul că de unde populația românească a avut și are ca îndeletnicire obișnuită plugăria și prea puțin meșteșugurile și negoțul, celelalte naționalități au avut și în trecut și au și azi preponderența în negoț, meșteșuguri și industrie și deci și din acest punct de privire situația celorlalte naționalități în fața reformei agrare de astăzi e pe deplin explicabilă.

Din numărul de 530.694 îndreptățiți s'au improprietărit până la 15 Septembrie 1924 în mod definitiv: 31.519 români, 1585 germani, 10.819 unguri, 1012 sași, 209 cehoslovaci, 113 sârbi, 149 bulgari, 372 țigani, 15 evrei, 25 ruteni, 110 alte naționalități, sau în total 45.928 îndreptățiți pe o suprafață de 43.770 ha. 1820 mp. iar în mod provizoriu — până la aceeași dată: 215.176 români, 19.365 germani, 44.603 unguri, 1001 sași, 1413 cehoslovaci, 4378 sârbi, 1152 bulgari, 372 țigani, 203 evrei, 396 ruteni, 73 ruși, 1014 alte naționalități, sau în total 289.145 îndreptățiți pe o suprafață de 367.252 ha. 4818 mp. În total deci s'a dat la: 246.695 români, 20.950 germani, 55.422 unguri, 2013 sași, 1622 cehoslovaci, 4491 sârbi, 1301 bulgari, 744 țigani, 218 evrei, 421 ruteni, 73 ruși, 1124 alte naționalități, deci laolaltă la 335.073 îndreptățiți o suprafață de 411.022 ha. 6638 mp. Deosebit de aceasta, s'au dat în proprietatea definitivă a comunelor 18814 ha. 7148 mp. ca pășune comună și 34.180 ha. 7888 mp. ca pădure comună, sau în total 72.995 ha. 5036 mp. iar în proprietate provizorie 299.452 ha. 7925 mp. ca pășune comună și 184.515 ha. 5003 mp. ca pădure comună, sau în total 483.968 ha. 2929 mp. Cu alte cuvinte în Ardeal — până la 15 Septembrie 1924 — s'a trecut în proprietatea definitivă a sătenilor și a comunelor 43.770 ha. 1820 mp. teren arabil, 38.814 ha. 7148 mp. pășune și 34.180 ha. 7888 mp. pădure, iar în proprietatea provizorie a sătenilor și comunelor 367.252 ha. 4818 mp. teren arabil, 299.452 ha. 7925 mp. islaz și 184.515 ha. 5003 mp. pădure, ceea ce face în total 967.986

ha. 4602 mp. Deosebit de aceasta s'au lăsat ca rezerve definitive de interes obștesc 5279 ha. 0540 mp. și ca rezerve provizorii de interes obștesc 50.561 ha. 5355 mp. sau în total 55.840 ha. 5895 mp., iar restul de 556.949 ha. 8839 mp. până la complectarea totalului definitiv expropriat se află în curs de repartizare în vederea colonizărilor și constituirii de islazuri și de păduri comunale.

In Basarabia, — unde lucrările s'au încheiat — s'au dat prin împrumietărire 1.098.045 ha. 5059 mp. la 357.016 îndreptățiți, în care se cuprind 233.781 români, iar 118.235 ruși, bulgari, germani, evrei și alte naționalități. Restul pământului până la întregirea celor 1.491.920 ha. 2477 mp. expropriate înfățișează : 198.404 ha. 8400 mp. păduri, 102.977 ha. deosebite rezerve făcute pe temeiul legii, iar 92.492 ha. 9018 mp. sunt teren neproductiv.

In Bucovina sunt 36.800 de îndreptățiți, din care 22.383 români, 9218 ruteni, 3632 germani, 856 unguri, 415 poloni și 296 ale naționalități. Din aceștia s'au împrumietărit efectiv pe 11.440 ha. 4600 mp. 19.166 îndreptățiți.

Deosebit de aceasta s'au mai lăsat 1058 ha. 2000 mp. ca islaz comunal, și 7572 ha. 7500 mp. ca rezerve de interes general. Restul de 53.423 ha. 1200 mp. care mai trebuie până la complectarea totalului suprafeței expropriate, este în curs de repartizare.

Colonizarea

Prin expropriere și după împrumietărire care i-a urmat, au rămas în multe părți pământuri care întrec nevoile localnicilor și care — potrivit legii — sunt sortite pentru colonizare, cu îndreptățiți din părțile în care exproprierea n'a putut îndeștula nevoia de pământ. În urma socotelilor făcute, rămân deci :

În vechiul Regat 80.000 ha. repartizate în județele Ialomița, Constanța, Ilfov și Brăila ; iar în Ardeal 57.429 ha. repartizate astfel : în jud. Satu-Mare 10.619 ha. în care pot intra 1299 coloniști, în Jud. Arad 10.359 ha. în care pot intra 2223 coloniști, în Jud. Timiș Torontal 25.200 ha. în care pot intra 4183 coloniști, în Jud. Salaj 1199 ha. în care pot intra 155 coloniști, sau în total 57.428 ha. în care pot intra 9093 coloniști.

În total deci sunt 137.429 ha. sorocite colonizărilor în afară de basarabia și Bucovina, unde lucrările sunt încă la începutul lor. În vederea colonizărilor, Casa Centrală a Împrumietăririi — prin Direcțiunea Funciară și Direcțiunea Cadastrului — a luat măsuri cari sunt în curs de executare și cari au menirea pe deoparte să aleagă și să lotărească locul și mărimea vetrelor de sat și să parceleze terenul disponibil, iar pe de altă parte să aleagă îndreptățiții destinați colonizării și să le îlesnească transportul și așezarea lor, în satele noi ce se creiază, ajutându-i cu materiale de construcție și cu semințe.

Pe ziua de 15 Septembrie 1924, lucrările de colonizare se găsesc în următorul stadiu :

In vechiul Regat s'au ales și pus în folosința loturilor 7500 îndreptățiți din Jud. Argeș, Olt, Romanați, Vâlcea, Gorj, Bacău, Dâmbovița, Muscel și Ilfov. Un număr de 1000 coloniști din aceștia au și fost așezați definitiv în Dobrogea pe câte 7 ha. teren (6 ha. arătură și 1 ha. islaz) și 2000 mp. vatră de casă sau în total 7000 ha. în afară de întinderea vetrelor de sat. Ceilalți coloniști urmează a fi așezați în toamna aceasta. Tot odată s'a parcelat definitiv 65 vetre de sat, destinate așezării coloniștilor.

In Ardeal : s'au așezat 200 Moși în Jud. Satu Mare, pe câte 13 jug. teren (14 jug. loc de arătură, 1 1/2 jug. islaz și 1/2 jug. loc de casă) sau pe 1841 ha. în total. Deosebit de aceștia, în toamna aceasta s'a dispus ca din terenurile disponibile pentru colonizare să fie ocupate :

In jud. Satu Mare	4604 ha. de	600 coloniști din jud. Satu Mare, Cojocna și Mureș Turda.
" " Bihor	1726 " "	250 coloniști din jud. Bihor.
" " Arad	3453 " "	600 coloniști din jud. Arad și Turda Arieș.
" " Timiș-Torontal	3453 " "	600 coloniști din județele Timiș-Torontal, Hunedoara, Sibiu și Solnoc Dobâca.
" " Salaj	<u>1999</u> " "	<u>183</u> coloniști din jud. Salaj.
sau în total.	15.235 " "	2338 coloniști, care au și fost trimiși și puși în stăpânirea loturilor atribuite în mod provizoriu până la definitivarea lucrărilor.

În deobște pentru ajutorarea celor 1200 coloniști sosiți și așezați anul acesta în Dobrogea și Satu Mare, Statul a pus la dispoziție suma de 50 000.000 lei cu scopul de a pune astfel la îndemâna coloniștilor materialul lemnos trebuitor pentru construirea caselor. Materialul s'a și distribuit în parte la coloniști, cărora li s'a dat și sămânța trebuitoare. Lucrările acestea urmează încă.

Plata pământului expropriat făcută de stat către foștii proprietari

Potrivit legiurii agrare, plata prețului convenit proprietarului pentru pământul expropriat se face în numerar sau titluri de rentă, amortizabilă în 50 ani și purtătoare de dobândă de 5% pe an. Operațiunea aceasta se îndeplinește de Direcțiunea Creditului Ipotecar, prin Ministerul de Finanțe și pe baza hotărârilor de expropriere și de fixarea prețului, rămase definitive, plătindu-se 80% din valoare imediat, iar restul de 20% din preț numai după eliberarea titlului definitiv de măsurătoare cadastrală.

Pentru vechiul Regat: Până la data de 15 Septembrie 1924, s'au încheiat socotelile și s'a intervenit la Ministerul de Finanțe pentru consemnarea a 80% din prețul de expropriere convenit la 4128 moșii din vechiul Regat, cu o întindere totală de 1.956.727 ha. 1516 mp. expropriate. Valoarea totală corespunzătoare acestei întinderi — potrivit prețului statornicit prin hotărârile judecătorești rămase definitive — fiind de 4.964.388.981 lei 73 b, procentul de 80% convenit proprietarilor e reprezentat prin lei 437.216.385 lei 39 bani, valoarea ipotecilor Creditului Funciar Rural luate de Stat asupra sa și prin lei 3.534.678.900, valoarea rentei consemnată la Casa de Depuneri la dispoziția proprietarilor. Pe de altă parte, s'a mai intervenit la Ministerul de Finanțe pentru plata integrală a 66 moșii, în întindere totală de 44.108 ha. 2290 mp. expropriate prin acelaș Decret-lege, măsurate definitiv de Cadastru și a căror valoare totală de lei 119.860.225 bani 38 s'a achitat prin suma de lei 16.325.125 bani 38, valoarea ipotecilor Creditului Funciar Rural luate de Stat asupra sa — și prin suma de lei 103.535.100 valoarea rentei consemnată la dispoziția proprietarilor. Deosebit de aceasta, Statul a acordat proprietarilor 61.662.766 lei avans asupra cuponului convenit rentei de expropriere pe Mai 1922; alți 33.923.230 lei avans la cuponul convenit rentei pe Noembrie 1922; alți 5.980.920 lei avans la cuponul pe Mai 1923; alți 2.600.530 lei avans pe cuponul pe Noembrie 1923 și alți 637.738 lei avans la cuponul pe Mai 1924. În total deci, Statul a avansat proprietărilor din vechiul regat — până la 15 Septembrie 1924 — lei 104.814.229 asupra cupoanelor, deosebit de care a ordonat — până la aceeaș dată — lei 64.845.942 bani 20, ca dobândă de 5% la restul de 20% din renta care urmează a se achita proprietarilor după eliberarea titlului definitiv de măsurătoare cadastrală.

Pentru Basarabia: S'a intervenit la Ministerul de Finanțe pentru plata a 675 moșii și păduri, în suprafață totală de 611.343 ha. 7760 mp. Valoarea totală corespunzătoare acestei întinderi — potrivit hotărârilor judecătorești rămase definitive fiind de 363.427.700 lei,

procentul de 80% convenit, e reprezentat prin 32 978 581 lei 48 bani — valoarea ipotecilor către băncile rusești în lichidare, luate de Stat și prin 363.427.700 lei valoarea rentei consemnată la Casa de Depuneri la dispoziția proprietarilor. Pe de altă parte Statul a acordat proprietarilor 12.008 213 lei 50 bani avans asupra cupoanelor de rentă pe Mai 1923; 11.481.232 lei 75 bani avans asupra cuponului rentei pe Noembrie 1923; și 8 225 909 lei 75 bani avans asupra cuponului rentei pe Mai 1924. În total deci, Statul a acordat proprietarilor din Basarabia ca avansuri asupra cupoanelor — până la 15 Septembrie 1924 — lei 31.715.356.

Pentru Ardeal unde operațiunea aceasta e abia la începutul ei, fiindcă lucrările de expropriere au început abia în cursul anului 1922, s'a intervenit la Ministerul de Finanțe, până la 15 Septembrie 1924, pentru plata a 19 moșii în suprafață totală de 2789 ha. 148 mp. Valoarea totală corespunzătoare acestei întinderi — potrivit hotărârilor judecătorești rămase definitive — fiind de lei 3.661 592 bani 14, procentul de 80% convenit e reprezentat prin 3.129.200 lei valoarea rentei consemnată la dispoziția proprietarilor. Pe de altă parte s'a mai intervenit la Ministerul de Finanțe, până la aceeași dată, pentru consemnarea prețului integral convenit pentru alte 3 moșii în suprafață totală de 918 ha. 3894 mp. și a căror valoare totală de 1.869.215 lei 77 bani s'a achitat proprietarilor prin lei 1.869.000, valoarea rentei consemnată la Casa de Depuneri la dispoziția proprietarilor și prin lei 215 bani 77, achitați în numerar proprietarilor respectivi.

Stabilirea debitului și plata valorii loturilor făcută de împrumutări către stat

Paralel cu plata pământului expropriat către proprietari, s'au stabilit — în vechiul Regat — debitele pentru 410.912 lotași, cu o întindere totală de 1 330.231 ha. 0993 mp. și cu o valoare totală de lei 1 980.730.738 iar în Basarabia pentru 241.738 lotași cu o întindere totală de 678.752 ha. 6262 mp. și cu o valoare totală de 447.810.582 lei 57 bani. Laolaltă, prin urmare s'au stabilit debitele pentru 652.650 lotași, cu o întindere totală de 2 058 983 ha. 7255 mp. și o valoare totală de lei 2.429 541.320 bani 57, iar până la 15 Septembrie 1924, sătenii achitaseră — pentru plata integrală și ca acout asupra loturilor suma de 895.454.525 lei 09 bani

Lucrările de măsurătoare cadastrală

Suprafețele expropriate se cadastrează prin Direcțiunea Cadastrului, iar parcelarea se face de către organele tehnice ale Statului, dându-se fiecărui împrumutat un plan exact al lotului său și depunându-se totodată și planul parcelar la primăria comunei respective.

S'au măsurat astfel, până la data de 15 Septembrie 1924:

In vechiul Regat: În cursul anilor 1919—1924 inclusiv 3.015.259 ha. 3093 mp. Din această întindere 1.631.943 ha reprezintă măsurătoare făcută pe terenurile expropriate, iar — din această măsurătoare — 280.000 ha. înfățișează întinderea parcelată și aplicată pe teren și deci gata pentru împrumutarea definitivă. La aceste 280 000 ha. urmează a se mai adăoga încă 11.299 ha 9458 mp. care reprezintă întinderea vetrelor de sat, măsurate și aplicate, așa încât — în rezumat — în vechiul Regat suprafața parcelată și aplicată pe teren în chip definitiv e de 299.299 ha. 9458 mp.

In Ardeal: În cursul anilor 1921—1924 inclusiv 578.521 ha. 8144 mp. Din această întindere 174.365 ha. 8958 mp. reprezintă măsurătoarea făcută pe terenurile expropriate,

iar din această întindere 174.365 ha. 8958 mp. s'au parcelat pe plan, din care 129.941 ha. 7464 mp. s'au și aplicat pe teren în chip definitiv.

In Basarabia: In cursul anilor 1922—1924 inclusiv 605.126 ha. 2447 mp. Din această întindere, 434.009 ha. reprezintă măsurătoarea făcută pe terenurile expropriate.

In Bucovina: In cursul anilor 1922—1924 inclusiv 73.949 ha. 5555 mp. Din această întindere 45.032 ha. reprezintă măsurătoarea făcută pe terenul expropriat iar din această suprafață s'au parcelat pe plan 32.104 ha. 4537 mp. care s'au parcelat și aplicat și pe teren în chip definitiv.

*
*
*

In rezumat, din cele arătate până aci, se vede lămurit că până la 15 Septembrie 1924 și deosebit de cele 103.006 ha. 7600 mp. aflate încă în curs de judecată în Ardeal și Bucovina — s'au expropriat definitiv în intregul Regat 5.794.507 ha. 0813 mp. din care s'au dat pentru improprietărirea a 1.326.223 improprietați 2.921.001 ha. 6297 mp., s'au lăsat ca islaz comunal 729.256 ha. 4073 mp., s'au constituit ca păduri comunale 218.696 ha. 2891 mp., s'au lăsat ca păduri la stat 222.467 ha. 3200 mp., s'au oprit ca rezerve de interes obștesc 302.600 ha. 8895 mp.; a rămas ca teren neproductiv 92.492 ha. 9018 mp. iar restul de 1.307.991 ha. 6439 mp. se află în curs de repartizare în vederea îndreptățiților care urmează la improprietărire sau în vederea constituirii de noi islazuri și păduri comunale, ori osebite rezerve de interes obștesc. Deosebit de aceasta, s'au repartizat pentru 137.488 ha. destinate colonizării 7500 îndreptățiți în vechiul Regat și 2538 îndreptățiți în Ardeal, așezându-se în mod definitiv la loturile lor 1200 coloniști. Pe de altă parte s'a intervenit la Ministerul de Finanțe pentru consemnarea a 80 % din prețul de expropriere cuvenit la 4822 moșii în întindere totală de 2.570.860 ha. 763 mp. și în valoare totală de lei 5.331.458.273 bani 87, iar suma corespunzătoare procentului de 80 % achitându-se prin lei 470.194.866 bani 87 — ipoteci trecute asupra Statului și prin lei 3.901.235.800 rentă consemnată la dispoziția proprietarilor. Odată cu aceasta s'a mai intervenit pentru plata integrală a 69 moșii în întindere totală de 45.026 ha. 6184 mp. și a căror valoare totală de lei 121.729.441 bani 15 s'a achitat prin lei 215 bani 77 în numerar, prin lei 16.325.125 bani 38 ipoteci trecute asupra Statului și prin 105.404.100 lei rentă consemnată la dispoziția proprietarilor. S'a mai acordat proprietarilor lei 136.529.585 ca avans asupra cupoanelor și lei 64.845.942 bani 20 ca dobândă de 5 % la restul de 20 % din renta ce urmează a se achita după eliberarea titlurilor definitive de măsurătoare. Și s'au stabilit debitele pentru 652.650 lotași pentru o întindere totală de 2.058.983 ha. 7255 mp. și pentru valoarea totală de lei 2.428.541 bani 57 în contul căruia sătenii au achitat lei 895.454.625 bani 09. In sfârșit — în ce privește lucrările de măsurătoare — se constată că în totul s'a măsurat în întreg regatul până la 15 Septembrie 1924, o întindere de 4.272.856 ha. 9239 mp. din care 2.285.349 ha. 8958 mp. reprezintă terenuri expropriate, iar din aceasta s'au parcelat pe plan 486.470 ha. 3495 mp. și s'au aplicat pe teren 423.846 ha. 1459 mp.

*
*
*

Intreagă această prefacere — pe cari țări ca Ungaria, Jugoslavia, Cehoslovacia și Polonia n'au atins-o încă într'o asemenea proporție, cu toată străduința pe care și-au dat-o pentru aceasta — s'a făcut pe cale pașnică și având grija deosebită ca atât lucrările de expropriere cât și lucrările de improprietărire să se împlinescă în aceiaș dreaptă măsură față de toți cetățenii săi, fără deosebire de naționalitate și fără deosebire de confesiune.

*
*
*

Pe baza reformei agrare, regimul proprietății rurale se înfățișează astăzi în România Mare cu desăvârșire schimbat, precumpănând — după cum e și firesc — proprietatea țărănească care e covârșitoare și ca număr.

Astfel, în vechiul Regat, marea proprietate a fost redusă prin reforma agrară la 8 % din întinderea cultivabilă a țării în folosul miciei proprietăți care a sporit la 80.94 %, proprietatea mijlocie rămânând în vechea ei proporție de 11.06 % din suprafața proprietății rurale. În Ardeal, proprietatea mare se reduce prin reforma agrară la 22.73 % în folosul proprietății mici, care ajunge la 49.34 %, proprietatea mijlocie rămânând și aici în vechea ei proporție de 28.93 %. În Basarabia, proprietatea mare împreună cu cea mijlocie rămâne după aplicarea reformei agrare cu 352 61 ha. în folosul proprietății mici, care ajunge la 3.254.872 ha. În sfârșit, în Bucovina o întindere de aproximativ 60.000 ha. trece din proprietatea mare în domeniul miciei proprietăți.

Au dispărut deci latifundiile, dându-se astfel proprietății noastre rurale o mai dreaptă și mai firească repartitie. Pe de altă parte, cum însă războiul și mai ales ocupația inamică pricinuiseră o perturbație cu urmări păgubitoare pentru producțiunea agricolă și cu primejdii amenințatoare pentru Stat, reforma agrară a avut rostul să aducă pretutindeni liniștea de care plugăria are neapărată nevoie. Ea a pus la contribuție întreg inventarul și toată tragerea de inimă a țărănimii și urmările acestui fapt au fost nu se poate mai bune. Astfel de unde în 1919/920 suprafața cultivată a țării cuprindea abia 8.658 840 ha. în anul 1920/921 ea creștea la 10.042.898 ha. pentru a ajunge la 10.338.289 ha. în 1921/922, la 10.712.073 ha. în 1922/923 și în sfârșit la 11.338.144 ha. în cursul anului agricol 1923/924. E deci o creștere de 2.679.304 ha. sau 30.94 % față de totalul întinderii cultivate în 1919. Dar nu e numai atât. Repartiția culturilor pe perioada 1919/924 înfățișează ea însăși însemnate schimbări în bine. Astfel, grâul crește dela întinderea de 2.022.710 ha. cât ocupa în 1919/920 la 2.690 341 ha în 1922/923 și la 3.172.102 ha. cât a ocupat în 1923/924, iar ca producție totală se urcă dela 16.685.374 chint. metrice cât s'a obținut în 1919/920, la 27.792.740 chintale metrice în 1922/923, corespunzând la o producțiune mijlocie pe ha. de 8,3 chintale metrice în 1919/920 și de 10,3 chintale metrice în 1922/923 și la o greutate hectolitrice de 74,8 kgr. în 1919/920 și de 77,7 kgr. în 1923. Pe de altă parte o stare tot așa de îmbucurătoare se constată și în ce privește creșterea vitelor. Astfel, de unde în 1919 se găseau în tot regatul 1 370.916 cai, 4.633.999 boi și bivoli, 7.790.633 oi, 354 775 capre și 2 289 458 porci sau în total 19.641 781 capete, în 1923 statistica arată că țara întreagă avea: 1.828.129 cai, 5.739.151 boi și bivoli, 12.480.967 oi, 584.647 capre și 2.924.603 porc sau în total 23.557.497 capete. E deci un spor de 3.915.716 capete, ceiace însemnează o creștere de 19.93 %. Se vede dar că reforma agrară departe de a fi scăzut producțiunea țării — cum s'a spus — dimpotrivă a ajutat-o să crească și să se îmbunătățească, față de starea de lucruri care era în România Mare îndată după terminarea războiului.

Față cu această nouă așezare și față de nevoile tot mai sporite pe care le are țara, se impunea însă o grijă și mai deosebită pentru îmbunătățirea culturii pământului, așa cum se află împărțit astăzi. Deaceea Statul a înțeles să ia și unele măsuri cu care să întregască reforma agrară, pentru a-i spori astfel binefacerile. Astfel, pentru a ajuta la reușita propagandei învățământului plugăresc, Statul a dat o nouă orânduire învățământului primar și e pe cale de a face acelaș lucru și cu învățământul secundar, pentru a cultiva astfel mințile și a le face mai primitoare față de cunoștințele învățământului profesional. Mulțumită aceleiași griji, învățământul plugăresc din cuprinsul României Mari, a căpătat o nouă dezvoltare, așa încât ființează astăzi în cuprinsul țării întregite: 2 școli superioare de agri-

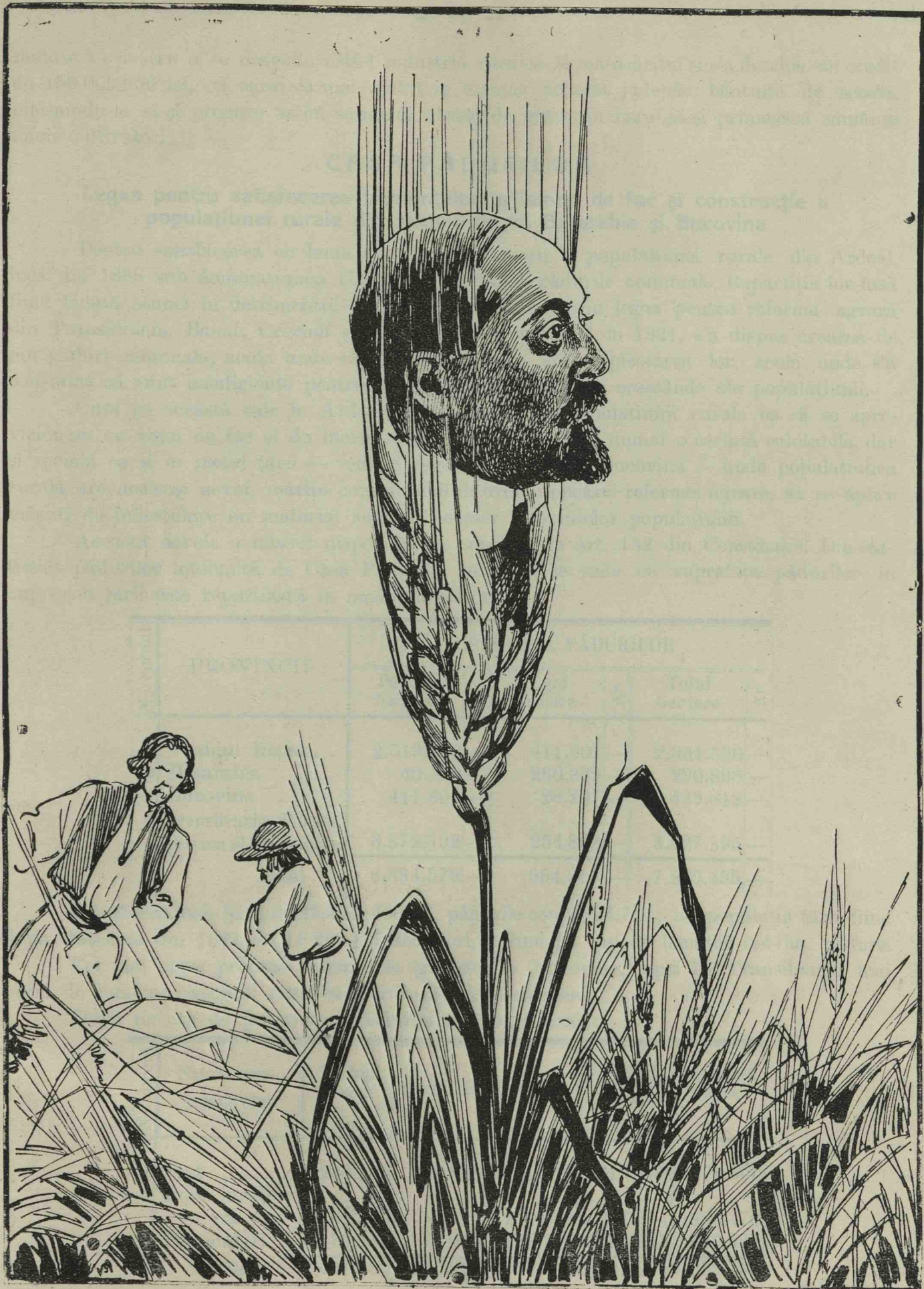
cultură, o școală medie de agricultură și sericicultură, 14 școli elementare de agricultură, viticultură, pomicultură, grădinărie și meseriași agricoli și 16 școli de gospodărie casnică.

Deosebit de aceasta, Statul a rezervat din terenul expropriat și de regulă acolo unde existau și clădiri potrivite, porțiuni de teren, pe care a înjhebat, îndată după expropriere noi ferme model, sau pepiniere, pentru producere de pomi și vițe, iar în Basarabia, s'au creiat punctele agronomice. Se găsesc astăzi 48 ferme, 3 stațiuni agronomice, 8 stațiuni pentru înmulțirea și selecțiunea plantelor ameliorate, o stațiune sericicolă, 39 pepiniere, stațiuni și puncte vitiçole, horticoale și zoologice, și 10 puncte agronomice în Basarabia, la care se vor mai adăoga alte puncte agronomice ce se vor creia în vechiul Regat și care au menirea să fie un exemplu și mai apropiat pentru săteni. Astăzi aceste ferme și pepiniere sunt aproape pe deplin organizate, în vederea scopului pentru care au fost create și ele au și început să dea pe alccurea semințe mai bune, o prăsilă mai aleasă de vite și pomii și vițele trebuitoare sătenilor.

În acelaș timp, Casa Centrală a împrumutării, prin centrala obștiilor sătești, a luat — îndată după expropriere — măsuri de propagandă, pentru întovărășirea sătenilor în cooperative agricole, cu ajutorul cărora pe deoparte să se facă aprovizionarea sătenilor cu semințe, mașini, unelte și felurite mărfuri și să se asigure desfacerea produselor agricole țărănești, iar pe de altă parte să se poată înrăuri mai cu folos și mai direct asupra culturii țărănești. S'au constituit și funcționează deci astăzi în vechiul Regat 436 cooperative agricole cu 29.332 membrii, având un capital subscris de 28.741.323 lei și un capital vărsat de 9.836.095 lei. În Basarabia s'au constituit — iarăși — după statutele tip — 537 cooperative agricole, având 28.131 membrii cu un capital subscris de lei 9.720.683 și un capital vărsat de 2.003.790 lei. Din numărul cooperativelor agricole care funcționează în Basarabia o parte din ele și anume 151 cooperative agricole se găsesc federalizate, având laolaltă un capital social subscris de 837.360 lei și un capital social vărsat de lei 534.586. În ce privește Ardealul, acțiunea Centralei Obștiilor constă în transformarea vechilor cooperative în cooperative după tipul celor din vechiul Regat și în acelaș timp — se depune toată stăruința pentru construirea de noi cooperative agricole după statutul tip, ca astfel să se facă unificarea deplină a întregii mișcări cooperatiste agricole. Funcționează astfel 3 cooperative agricole după statutele tip ale Casei Centrale având 486 membrii cu un capital social subscris de 30.000 lei și un capital social vărsat de 22.500 lei. În Bucovina, Centrala Obștiilor a început abia acum acțiunea țintind la constituirea cooperativelor pentru creșterea vitelor și pentru exploatarea de păduri. Până la 1 August 1924, funcționau în Bucovina 5 cooperative agricole, pe baza statutului tip al Casei Centrale și având 466 membrii, cu un capital social vărsat de lei 6660.

La această acțiune — și deosebit de faptul că s'a pus la îndemâna comunelor 100.000.000 lei, pentru procurarea taurilor de prăsilă — se mai adaogă și organizarea expozițiilor agricole județene, cari anul trecut au înlesnit succesul expoziției dela Iași și care vor funcționa și pe viitor ca astfel, pe de o parte să se înlesnească ținerea unei expoziții mai mari și pe de altă parte să slujească ca mijloc de control, pentru acțiunea întreprinsă de stat și ca stimulent pentru producătorii agricoli

Ministrul de Domenii mai are în sfârșit un întreg program economic pe care îl îndeplinește în măsura mijloacelor financiare, pentru a asigura astfel țării o producțiune agricolă cât mai sporită și cât mai îmbunătățită. În cadrul acestui program s'a legiferat asupra comerțului de semințe — luându-se măsuri temeinice, pentru combaterea fraudelor; s'a luat iarăși dispozițiunile legale în vederea unei cât mai potrivite încurajări a creșterii viernilor de

mătase — pentru a se desvolta astfel industria casnică și mătăsăritul și s'a deschis un credit de 150.000.000 lei, cu care s'a mai ajutat în toamna aceasta județele bătute de secetă, înlesnindu-le să-și procure astfel sămânța aleasă de grâu, cu care să-și primească sămânța micii cultivatori.

CASA PĂDURILOR

Legea pentru satisfacerea trebuințelor în lemne de foc și construcție a populațiunii rurale din vechiul regat, Basarabia și Bucovina

Pentru satisfacerea cu lemn de foc și de lucru a populațiunii rurale din Ardeal, încă din 1898 sub dominațiunea Ungară, s'a înființat pădurile comunale. Repartiția lor însă fiind făcută atunci în detrimentul elementului românesc prin legea pentru reforma agrară din Transilvania, Banat, Crișana și Maramureș, promulgată în 1921, s'a dispus crearea de noi păduri comunale, acolo unde nu exista, precum și complectarea lor, acolo unde s'a constatat că sunt insuficiente pentru satisfacerea trebuințelor crescânde ale populațiunii.

Cum pe această cale în Ardeal s'a dat posibilitate populațiunii rurale ca să se aprovizioneze cu lemn de foc și de lucru, erea firească — fiind nu numai o cerință echitabilă dar și socială ca și în restul țării — vechiul regat, Basarabia și Bucovina — unde populațiunea rurală are aceleași nevoi, mărite considerabil în urma aplicării reformei agrare, să se aplice măsuri de îndestulare cu material lemnos, neceser trebuințelor populațiunii.

Această nevoie a născut dispozițiunea cuprinsă în art. 132 din Constituție. Din statistica pădurilor întocmită de Casa Pădurilor în 1921, se vede că suprafața pădurilor în cuprinsul țării este repartizată în modul următor :

No. curent	PROVINCII	SUPRAFAȚA PĂDURILOR					
		Pădure hectare	Ar.	Poeni hectare	Ar.	Total hectare	Ar.
1	Vechiul Regat . .	2.519.883	—	411.507	—	2.931.390	—
2	Basarabia	30.499	—	260.399	—	290.898	—
3	Bucovina	411.605	—	28.207	—	439.812	—
4	Transilvania, Banat, Crișana și Maramureș.	3.372.592	—	254.803	—	3.627.395	—
	Total . .	6.334.579	—	954.916	—	7.289.495	—

Intinderea țării fiind de 29.424. 400 ha., pădurile ocupă 24.7% ; iar populația țării fiind după statistica din 1921 de 16.262.177 locuitori, revine pe cap de locuitor 0.44ha. pădure.

Cel mai mare procent păduros se găsește în Bucovina, apoi în Transilvania mai puțin de jumătate vechiul regat și foarte mic în Basarabia.

După natură de proprietari, pădurile se repartizează :

No. curent	Natura pro- prietarului	Vechiul Regat ha.	Basarabia ha.	Bucovina ha.	Transilvania, Banat, Crișana și Maramureș ha.	Suprafață totală ha.
1	Stat	1.243.186	213.898	1.617	619.799	2.078.500
2	Pers. juridice etc.	208.621	—	280.088	831.761	1.320.470
3	Particulari .	1.479.583	77.000	158.107	2.175.835	3.890.525
	Total . .	2.931.390	290.898	439.812	3.627.295	7.289.495

Din aceste date se constată că nu suntem o țară prea bogată în păduri, căci pădurile nu ocupă decât 24,7 % din suprafața totală a țării, iar repartizate pe cap de locuitor abia ajunge în mediu la 0.44 hectare de cap de locuitor.

Repartiția lor însă este făcută în mod foarte neregulat; ele se găsesc în majoritate în regiunea de munte și mai puține în regiunea de coline, iar în regiunea de câmpie și în Basarabia, — exceptând câteva centre — pădurile ocupă o suprafață foarte mică așa că de cap de locuitor abea revine la 0.09 hectare.

Deci se cere imperios ca fondul pădurăresc ce există astăzi să fie îngrijit, în multe locuri refăcut și completat, iar exploatarea lui să nu se facă decât în modul cel mai rațional, observându-se toate regulile silvice, astfel că tăerea să fie continuă și regenerarea asigurată, spre a se putea satisface nevoile de interes general și trebuințele crescânde în lemn de foc și de construcție ale populațiunii.

Astăzi — după datele culese de Casa Pădurilor — pădurile Statului din vechiul Regat, Basarabia — exceptând deci pădurile din Ardeal — au o producție anuală de circa 4.000.000 steri lemn de foc și circa 1.000.000 m. c. lemn de construcție. Acest material nu îndeestulează decât aproape jumătate din nevoile orașelor, căilor ferate, armatei și industriei, iar restul precum și nevoile populațiunii rurale se completează din exploatarea pădurilor celorlalte categorii de proprietari (persoane juridice etc. și particulari).

Cunoscându-se toate aceste date, pentru executarea dispozițiilor cuprinse în art. 132 din Constituție, s'a întocmit legea pentru satisfacerea trebuințelor normale în lemn de foc și de construcție ale populațiunii rurale din vechiul Regat, Basarabia și Bucovina, lege promulgată cu Înaltul Decret Regal No. 2187 din 28 Iunie 1924 și publicată în „Monitorul Oficial“ No. 140 din 1 Iulie 1924, care în rezumat cuprinde:

După ce statul, din pădurile sale, își va determina suprafețele ce sunt necesare pentru satisfacerea trebuințelor de interes general și ale economiei naționale, ce va rămâne disponibil se va destina pentru satisfacerea trebuințelor normale în lemn de foc și de construcție ale populațiunii rurale.

Când Statul, în raza de 20 km din centrul comunei, nu ar avea păduri, sau având, n'ar putea fi destinate nevoilor arătate mai sus, atunci suprafața necesară pentru îndeestularea acestor trebuințe se va completa prin exproprierea pădurilor persoanelor juridice etc., și în urmă și ale particularilor, exceptând suprafețele plantate și cu respectarea cotei de 100 ha. declarate intangibile prin Constituție.

Formele de expropriere s'a căutat să fie cât mai simple iar ca organele de aplicarea legii să prezinte cât mai mari garanții juridice și tehnice, s'a prevăzut dispozițiunea ca, pentru pregătirea lucrărilor ce vor servi de bază operațiunii exproprierii, să se înființeze în fiecare județ o comisiune economică județeană care să studieze în prealabil nevoile locale, stabilind suprafețele necesare intereselor obștești și cele ale populațiunii rurale, raportate la pădurile statului, cât și suprafețele ce urmează a se expropria din pădurile persoanelor juridice etc. și ale particularilor. Materialul astfel studiat și pregătit, este supus cercetărilor unui comitet central și apoi aprobării Consiliului de Miniștri.

După aceasta se cere exproprieria care se pronunță în prima instanță de o comisiune județeană, care, prezidată de un magistrat, cuprinde și reprezentanți ai sătenilor, proprietarilor, fiscului și Casei Pădurilor.

Tot această comisiune fixează, în prima instanță, și prețul pădurii expropriate.

Hotărîrea comisiunii județene este supusă apelului la tribunalul local și cu drept de recurs în Casație, pentru violare de lege.

Prețul exproprierii, fixat, de Justiție, socotindu-se valoarea pe hectar ca fond și suprafață, se va plăti de Stat după alegerea lui, sau în numerar sau în rentă amortizabilă în 50 ani cu 50 % dobândă pe an. În acest din urmă caz, titlurile vor putea fi emise de Stat, în lei socotiți pe paritatea lor reală în aur, raportată la puterea lor de cumpărare.

Pădurile expropriate intră în patrimoniul Statului, și se vor exploata după toate regulile silvice astfel ca produsele lor să fie anuale și continue. Materialul rezultat din posibilitatea anuală, se cedează de stat populațiunii rurale, după un tarif stabilit anual.

Acestea sunt în trăsături generale principiile legii.

Aplicându-se această lege — după datele statistice întocmite cu ocazia punerii ei în discuția Parlamentului, se vede :

În vechiul Regat, Basarabia și Bucovina sunt în total 3618 comune rurale cu circa 2.500.000 clădiri lucrite, pentru care urmează a se destina o suprafață păduroasă de circa 850.000 hectare pădure.

Această suprafață păduroasă se ia :

Circa 450.000 hectare din suprafața de 1.458.701 hectare proprietatea Statului, și circa 400.000 hectare din suprafața de 1.994.778 hectare proprietatea persoanelor juridice etc. și particularilor. Din aceste date se mai vede că în viitor, aproape toată populația din comunele rurale va fi satisfăcută cu lemn de foc și de construcție; exceptând populația din 73 de comune din care 13 situate în vechiul Regat, partea de Sud a județului Buzău și R. Sărat, și restul de 60 situate în Basarabia în județul Ismail și Cetatea Albă, pentru care nu se pot destina păduri, nefiind în raza de 20 km. și aci urmând ca populația să se aprovizioneze ca până în prezent sau să-și înființeze păduri. Tot în această lege s'a introdus și administrarea de către Stat a pădurilor comunale din Transilvania, Banat, Crișana și Maramureș precum și pădurile comunale și ale obștiilor din Bucovina. Deasemenea s'au prevăzut și administrarea de Stat a pădurilor posesorale, bisericesti, instituțiuni, școli, fundațiuni publice și private etc.; a islazurilor împădurite și stabilește că pădurile comunale din fostul regiment 2 de graniță din județul Năsăud și pădurile comunității de averi a fostului regiment de grăniceri român-bănățean din Caransebeș, să se administreze ca și până în prezent, controlul administrativ și silvic fiind exercitat de către un comisar al guvernului.

Exploatarea în aceste păduri administrative de Stat se vor face cu aceleași reguli și la pădurile statului, iar produsele realizate anual vor servi pentru satisfacerea trebuințelor populațiunii.

În fine în partea finală a legii se stabilește că :

Pădurile comunale din Transilvania, Banat, Crișana și Maramureș, expropriate pentru a completa sau a forma păduri comunale se vor trece în patrimoniul comunelor, libere de ori ce contracte de exploatare și de orice drept al proprietarului de a exploata aceste păduri în regie. Materialul lemnos aflător pe suprafața expropriată pentru înființarea sau completarea pășunelor comunale, aparține proprietarului, fie particular, fie stat. Tăierea acestui material lemnos în scop de a se preda terenul expropiat comunei pentru pășune, se va face în termenul și condițiile ce se vor stabili de Casa Pădurilor în fiecare caz; și contractele privitoare la exploatare condate de foștii proprietari absenteiști se vor putea respecta de Casa Pădurilor cu obligația însă de a se stabili din nou condițiunile prețului, cele referitoare la asigurarea regenerării și la durata exploatării.

Legea deci coprinde în general toate măsurile care au de scop a imprima o bună politică de stat în materie de păduri, asigură satisfacerea interesului general atât de variat, asigură lemnul de foc și de lucru necesar populațiunii de la orașe, satisfăcând în acelaș timp și nevoile populațiunii rurale, care până în prezent a suferit sub acest raport. Legea mai cuprinde dispozițiuni precise cu privire la administrarea de stat a pădurilor comunale, posesorale, bisericesti, etc. din Transilvania, Banat, Crișana, și Maramureș; și în fine pune la punct chestiunea materialelor lemnoase aflate în pădurile destinate ca păduri și izlazuri comunale, în urma aplicării legii de reformă agrară pentru Transilvania, Banat, Crișana și Maramureș, din 1921, precum și chestiunea pădurilor absenteiștilor expropriate pe seama Statului.

* * *

Cu o prefacere ca aceea adusă prin reforma agrară și cu astfel de îndrumare, agricultura noastră e îndreptățită să aștepte încrezătoare un viitor vrednic de bogățiile țării și de însușirile deosebite ale poporului românesc, iar țara noastră va avea de sigur o înflorire economică și culturală din ce în ce mai înaintată.

Și astfel România va fi dat tuturor dovada că reforma agrară, operă a partidului liberal, — venită după lărgirea hotarelor sale — a fost tot așa de hotărâtoare pentru progresul ei economic și cultural, pe cât a fost de hotărâtoare în războiul trecut, vrednicia ostașilor români, pentru apărarea și lărgirea hotarelor țării.

Munca spornică a Miniștrilor Alexandru Constantinescu și G. Cipăianu, a fost deci încoronată de un deplin succes și ea merită să fie considerată ca o operă națională și de justiție socială, deoarece satele au fost pacificate, pătura rurală a fost înstărită, echilibrul a fost stabilit prin rezolvirea problemei agrare, iar statului i s'au pus temelii de granit, pe care nu le va putea clinti, nici demagogismul țărănist, nici vânturătorii internaționalei a treia dela Moscova. Țăranul odată stăpân pe pământul său, odată liber și conștient de drepturile și datoriiile sale, va fi cel mai atașat de organismul național al statului.

Este evident deci că activitatea rodnică desfășurată la acest departament, a contribuit, considerabil, la refacerea noastră economică în foarte scurt timp, deoarece țăranul înstărit a ajuns un serios factor de producție.

XIII.

ACTIVITATEA MINISTERULUI INSTRUCȚIUNII PUBLICE

Ministrul Instrucției Publice, Prof. Dr. Angelescu, e un om înzestrat cu întinse cunoștințe, în materie de învățământ, u n spirit clar văzător și luminat, un temperament plin de energie și un caracter ferm, integru și leal. Ca Ministru al Instrucției publice, Prof. Dr. Angelescu, a desfășurat o activitate foarte mare, de oarece cerințele României întregite, pe terenul școlar, sunt mult mai întinse și complexe, decât acelea pe care le-a avut țara noastră dinainte de 1916. D-sa și-a dat seamă, că nevoile culturale ale poporului Românesc, reclamă o nouă organizare, pe baze moderne, iar problema minorităților etnice, prezintă asperități, care trebuiesc înlăturate, în direcția culturală școlară și confesională.

De aceia Prof. Dr. Angelescu a introdus mai multe reforme importante, care au deschis o eră nouă învățământului public, primar, normal-primar, normal, secundar și universitar.

Ministrul Instrucției Publice a dat, în primul rând, atențiune, *învățământului rural*. Ca un sincer democrat, Prof. Dr. Angelescu, a purces dela ideia combaterii analfbetismului la sate și deci a împrăștierei luminei la sate, încurajând, prin toate mijloacele, *construirea școlii rurale*, în comune, ba chiar și în cătunele cele mai îndepărtate. Intr'un timp foarte scurt, s'a construit un număr important de școli rurale, în tot cuprinsul țării. Aceste construcțiuni s'au făcut, fie cu banii statului, fie prin ajutorul cetățenilor, stimulați de Ministerul Instrucției Publice.

Astfel, înainte de războiu, în vechiul regat, aveam 4000 de clădiri de școli primare și 4000 închiriate. În ultimii doi ani s'a clădit peste 7000 de școli în 1924 numai punându-se temelie la peste 3000. Aceste școli vor costa peste 3 miliarde. În Ardeal, deasemenea s'a început construcția a 1000 școli.

Numărul liceelor a fost sporit. Azi avem 100 licee de băeții, 40 de fete, 60 gimnazii și 80 școli medii și civile. În construcție sunt 22 licee și tot atâtea gimnaze.

Ministerul Instrucției publice a înființat apoi peste 100 internate pe lângă licee și gimnazii. Numărul internilor trece de 25.000 pentru învățământul normal și 10.000 pentru învățământul secundar.

Pentru a sprijini pătura țărănească s'a prevăzut în budget 50 de milioane pentru burse fiilor de țărani și funcționari publici.

În București s'a terminat apoi Institutul medico-legal, iar la Iași s'a continuat clădirea facultății de medicină. La Cluj s'a început clădirea institutului de fiziologie.

Noile școli construite au avut nevoie de învățători și personal didactic. Prof. Dr. Angelescu, cu toată criza ce bântuie și învățământul, a *înmulțit numărul învățătorilor* și a

înzestrat toate școalele cu materialul didactic necesar, așa că, abea isprăvite, școalele rurale au început să funcționeze, pretutindeni. Școlile normale au fost și ele sporite. În anul 1919, posedam 64 școale normale, iar azi avem 98. Numărul școlilor normale va fi mereu sporit în limita mijloacelor bugetare, deoarece avem mare nevoie de dascăli în învățământul nostru primar. — În 1923-1924 s'a început construirea a 42 localuri de școli normale cari vor costa peste 1 miliard.

Prof. Dr. Angelescu, n'a neglijat nici învățământul secundar, superior și universitar. El a construit o nouă aripă a Universității din București, care va fi terminată în 1925, când se va începe și amenajarea vechiului local; a contribuit cu sume însemnate, la înzestrarea laboratorilor cu materialul de care au nevoie; s'a îngrijit de situația precară a studenției noastre, aranjând numeroase căminuri. — La Cluj s'a cumpărat 2 căminuri pentru studenți, iar la Cernăuți s'a clădit un cămin.

Prof. Dr. C. Angelescu, va depune un proiect de lege, în parlament, pentru înființarea unei Universități, cu trei facultăți, la Oradia-Mare. Se știe ce rol covârșitor au Universitățile, în ce privește românizarea unui oraș și a unei întregi regiuni. Pentru a dovedi aceasta, n'avem decât să pomenim de intensa activitate universitară din Cluj, care a contribuit, în mare măsură, la schimbarea fizionomiei acestui oraș, care odinioară, a fost focarul maghiarismului.

De altă parte, Prof. Dr. Angelescu, a pus alte baze învățământului primar, prin reforme bine chibzuite. El a introdus școala primară cu opt clase, specializată pe regiuni, care e instrumentul cel mai potrivit, menit să corespundă vremurilor de azi și să dea faloase reale și simțite.

Din cele de mai sus reiese că la ministerul Instrucției Publice într'un interval de timp, relativ foarte scurt, s'a făcut o operă pozitivă, grație impulsului dat de titularul acestui departament. În ce privește școlile minoritare, Prof. Dr. Angelescu, a procedat cu mult tact și bună voință, respectând drepturile minorităților, dar veghind, de aproape, ca interesele superioare de Stat, să fie salvardate.

XIV.

ACTIVITATEA MINISTERULUI DE RĂȘBOIU

Generalul Mărdărescu, Ministrul de Răsboiu, s'a ocupat de la venirea sa în fruntea acestui departament, cu reorganizarea armatei, luând în serioasă considerație învățămintele ultimului rășboiu, recente invențiuni și descoperiri, care interesează apărarea națională, alcătuirea forțelor armate din țările aliate și necesitățile impuse de existența și siguranța statului român, în noile sale hotare, fixate de tratatele de la Paris.

Generalul Mărdărescu, Ministrul de Răsboiu, ca să realizeze planul său vast de reorganizare al forțelor armate, a alcătuit următoarele legi: 1. *Legea privitor la organizarea armatei*; 2. *Legea recrutării armatei*; 3. *Legea asupra organizării Ministerului de Răsboiu*; 4. *Legea organizării Consiliului superior al țării*; 5. *Legea privitor la organizarea marinei militare*; 6. *Legea asupra înaintării în armată*; 7. *Legea relativ la construirea de locuințe pentru ofițeri și reangajați*; 8. *Legea asupra controlului central administrativ în armată*; 9. *Legea pentru interpretarea legii privitoare la înaintarea în grad a ofițerilor invalizi din 1916—1919*; 10. *Legea pentru modificarea unor articole din legea relativă la constatarea morții prezumate a celor dispăruți în timpul rășboiului*; 11. *Legea asupra înființării corpului ofițeresc tehnic*; 12. *Legea relativ la înființarea cooperativelor militare*.

Să vedem acum ce cuprind aceste legi. În primul rând ne vom ocupa de modul cum Generalul Mărdărescu, Ministrul de Răsboiu, a reorganizat armata.

Forțele de uscat

Vom începe cu forțele de uscat.

S'a creiat corpul vânătorilor de munte, sporindu-se numărul unităților de infanterie, și dotându-se fiecare unitate de infanterie cu toate serviciile necesare. S'a înființat apoi noi unități de artilerie grea. Unele unități cu efectiv redus, au fost suprimate, dovedindu-se inutilitatea lor, dar, în schimb, au fost sporite efectivele celorlalte unități. După aceea s'a modificat repartiția teritorială a corpurilor de armată, cu scopul ca aceste teritorii să corespundă cât mai bine necesităților de ordin organic și operativ.

În proiectul de lege relativ la organizarea armatei s'a prevăzut o organizare teritorială mai complectă, care să subsiste și la operațiunile de mobilizare. Comandamentele active au fost despărțite de cele teritoriale. În ce privește organele de comandament, s'a definit și precizat mai bine natura acestor organe, asigurându-li-se continuitatea de la starea de pace la cea de rășboiu, ceea ce constituie un important avantaj, ușurându-se enorm operațiunile de mobilizare și concentrare.

Durata serviciului militar activ s'a redus la minimum posibil. Principiul fundamental

al serviciului militar personal și obligator, a fost respectat și menținut. În legea privitor la recrutarea armatei, s'a prevăzut suprimarea dispenselor (susținătorii de familii care vor fi întreținute de comune și de către asistența socială), precum și scutirile definitive de serviciul militar. Toate elementele inapte de a satisface serviciul militar, sunt trecute direct în serviciile auxiliare ale armatei.

Sistemul primitiv de recrutare prin tragere la sort, a fost desființat, de oarece el e bazat pe un principiu anti-democratic. Fiecare cetățean, apt să îndeplinească datoriile sale față de țară, va fi recrutat în condițiile fixate de lege. Elementele mai puțin apte, vor constitui trupele auxiliare. Serviciul militar activ a fost redus la doi ani în infanterie, cavalerie și artilerie. (3 ani în marină). Incorporarea contingentului se face pe 1 Februarie, în loc de 1 Noembrie cum s'a făcut până la 1924.

S'a înființat apoi un organ de o importanță deosebită pentru apărarea națională: *Consiliul superior al apărării țării*, din care fac parte toate departamentele. Menirea acestui consiliu superior este să coordoneze toate eforturile și să asigure echilibrul între toate serviciile, care sunt în strânsă legătură cu apărarea națională.

În chestiile de comandament propriu zis, Ministrul de Răsboiu are ca ajutoare pe Șeful Marelui Stat Major și pe comandanții Marilor unități; pe secretarul general, numai pentru chestiuni de ordin pur administrativ; pe inspectorii de armate și directorii superiori de servicii pentru pregătirea specială a armelor și serviciilor; iar pe inspectorul teritorial, ca organ de control în ce privește pregătirea teritoriului național.

S'a dat apoi o atențiune bine meritată *instrucției în armată*. Învățământul militar a fost reorganizat, conform cerințelor moderne. În centrele de instrucție s'a organizat cursuri pentru ofițerii de toate gradele și cursuri întrunite. S'a înființat un institut de educație fizică.

În buget s'a prevăzut sumele necesare pentru școlile militare și concentrarea tuturor ofițerilor proveniți din fostele armate, austro-ungară și rusă, precum și pentru concentrarea, pe termen de 30 zile a foștilor prizonieri și a elementelor sedentare.

Școalele pregătitoare de ofițeri au fost trecute sub conducerea și răspunderea pregătirii, la inspectoratele tehnice. Coordonarea învățământului se face de către comitetul învățământului militar. S'a luat măsuri pentru creierea unui institut de cultură și educație a fiicelor militarilor.

Direcția IX Tehnică a căpătat o dezvoltare mai mare, dată fiind importanța covârșitoare, ce o va avea, în răsboiul de mâine, a gazelor otrăvitoare, lacrimogene, etc. S'a înființat „o secție a gazelor“ și o școală de gaze, apoi trupe speciale pentru lansarea gazelor, precum și un atelier de măști și un muzeu.

S'a înființat un organ consultativ, compus din profesori universitari specialiști, pentru utilizarea gazelor în timp de răsboiu. Un poligon de experiențe, înzestrat cu toate instalațiunile moderne, a fost organizat în ultimul timp. Toate trupele au fost inzestrate cu materiale noi.

Materialul sanitar a fost complectat și mult sporit. Stabilimentele militare au fost refăcute în mare parte. Ministerul de Răsboiu s'a îngrijit de mormintele eroilor. Un foarte interesant muzeu militar a fost organizat. Alocația trupelor a fost sporită dela 5 la 13 lei; iar a animalelor dela 15 la 28 lei.

Pentru accelerarea justiției militare s'au înființat mai multe consilii de răsboiu; iar personalul acestor consilii, este acum recrutat din specialiști, garantându-se stabilitatea lui.

În proiectul de lege respectiv, s'a prevăzut introducerea în consiliul superior a doi magistrați, membrii ai curții de casație.

În ce privește *personalul*, 3400 de ofițeri au fost înaintați și s'au soluționat 2300 de reclamațiuni. Situația ofițerilor foști prizonieri în timpul războiului, a fost clarificată. În corpurile de trupă a fost încadrat clerul necesar; iar în cadre s'au primit ofițerii din fostele armate austro-ungare și rusă.

Serviciul geografic a executat lucrări de geodezie cadastrală în multe județe pentru împroprietărire și a procedat la lucrările de delimitare a fruntariilor țării cu Ungaria, Iugoslavia, Cehoslovacia și Bulgaria. Toate hărțile necesare mobilizării au fost întocmite; de asemenea și harta României întregite pentru școli.

Forțele de apă

Vasele de războiu, care ne-au fost cedate de către comisia interaliată, au fost înzestrate cu armamentul necesar (tunuri). Toate vasele marinei noastre de războiu au fost în mod radical reparate. Materialul accesoriu necesar marinei de războiu a fost procurat, astfel că azi se poate spune că forțele noastre de apă sunt organizate bine, fiind puse la punct și puterea lor de luptă a fost simțitor sporită. De altă parte, s'a înființat și o școală de telegrafie fără fir.

S'a fixat, în proiectul de lege relativ la reorganizarea marinei, părțile esențiale ale organizării comandamentului, a încadrării și funcționării diferitelor organe ale ei, dându-se o mai mare putere în conducere și în administrare elementelor marinei, spre a favoriza spiritul naval.

Înaintările în armată

Pentru asigurarea unor norme mai bune pentru înaintarea ofițerilor, s'a prevăzut, în mod normal, înaintări la vechime, iar la alegere, numai a ofițerilor superiori și în special a elementelor de valoare. Ofițerii generali vor fi înaintați numai la alegere, spre a putea ajunge la înaltele comandamente numai ofițeri pregătiți în mod desăvârșit. S'a suprimat sistemul eliminării, astfel ca toți cei declasați să nu mai fie ținuți în rândurile armatei, fiind, de fapt, inutili. Numai ofițerii buni în grad pot rămâne definitiv în gradul respectiv. Din cauza sporului prea mare de ofițeri, se va proceda la o descentralizare a lor în interesul serviciilor armatei.

Forțele aeriene

Se știe ce importanță considerabilă va avea în războiul viitor forțele aeriene. Ministrul de Războiu, general Mărdărescu, a dat atențiunea și acestei chestiuni a aeronauticii. El a organizat un comandament al aeronauticii, care e egal cu comandamentul unui corp de armată. Aviația civilă, care era sub conducerea Ministerului de Comunicație, a trecut sub conducerea Ministerului de Războiu, de oarece o parte din aparatele aviației civile, pot fi transformate, în caz de războiu, în aparate de luptă, de recunoaștere, de bombardament. În modul acesta se va putea încuraja o industrie a aeronauticii în România, cu propriile noastre mijloace. Ca să dea o mare dezvoltare aviației, s'a creat unități și adăposturi pentru aparate; s'a înființat școli pentru pregătirea tehnică, profesională și morală a personalului ofițeresc și de specialitate, în aviația militară. Astfel a început să funcționeze o școală pregătitoare de ofițeri activi și de rezervă, de sub-ofițeri de rezervă și de mecanici, pentru specialitatea aeronauticii.

Întregul material aeronautic, capturat în campania din 1919, a fost pus în valoare,

Diverse legi și modificări

Ministerul de Răsboiu a mai alcătuit apoi următoarele legi și modificări :

1). Modificarea legii căsătoriei ofițerilor și gradelor inferioare (se mărește venitul total); 2). Modificarea unor articole din legea poziției ofițerilor; 3). Amnistia celor rămași în teritoriul fost ocupat; 4). Modificarea legii de reangajarea a gradelor inferioare; 5). Modificarea art. 3 din legea soldelor; 6). Un proiect de lege pentru întocmirea actelor de deces a celor morți în prizonierat; 7). Majorarea amenzilor în legea rechizițiilor; 8). Aplicarea în teritoriile alipite a legii și regulamentului rechizițiilor; 9). Modificarea legii din 1907, relativă la pensionarea și ajutorarea meseriașilor civili din serviciul armatei.

* * *

Din faptele expuse mai sus reiese că la Ministerul de Răsboiu s'a dat toată atențiunea problemelor în legătură cu apărarea noastră națională, atât din punctul de vedere strict militar, cât și din punctul de vedere social. Astfel, modificarea legii de recrutare în armată, prin reducerea la doi ani a serviciului militar obligatoriu și personal (în infanterie, cavalerie și artilerie), a fost impusă și de considerațiuni de ordin social. Prin reducerea serviciului militar obligator și personal, s'a câștigat un an pentru activitatea tineretului în afară de cazarmă, care va fi utilizat la muncile agricole, sau în alte ocupațiuni și întreprinderi, care interesează viața economică a țării. Această modificare a legii noastre de recrutare nu aduce nici un prejudiciu intereselor armatei, deoarece într'un interval de doi ani, se poate da instrucțiua și educațiua cuvenită ostașului.

Cum România nu poate, în actualele împrejurări, să procedeze la o dezarmare totală, sau parțială, sau la o micșorare a armamentelor, deoarece pacea definitivă e departe de a fi restabilită în continentul european și apoi unele țări vecine întrețin armate numeroase și puternice și manifestă sentimente dușmănoase României, generalul Mărdărescu, ministrul de Răsboiu, a trebuit să obțină creditele necesare pentru înzestrarea armatei cu armamentul și echipamentul de care avea absolută nevoie.

Politica cea mai rea este aceea bazată pe neprevăzut și pe iluziuni deșarte. Pacifismul e literatură politică. Popoarele nu s'au ridicat la acea înălțime de sentimente și de concepții, încât să renunțe la violență, la revendicări nejustificate, la războaie. Propaganda pentru dezarmare este, în principiu bună, dar începutul trebuie să-l facă învinșii de eri. Nu există în părțile orientale și centrale ale Europei, o stare de spirit care să favorizeze ideea realizării dezarmării definitive și totale. Mai întâiu se impune dezarmarea spiritelor și apoi dezarmarea materială. Cum România se găsește la un post avansat, în vecinătatea unei țări ca Rusia, frământată de revoluțiuni și care duce o politică imperialistă cu caracter pronunțat agresiv și în imediată apropiere de orientul permanent turburat, o datorie elementară ne dictează să fim preparați pentru orice eventualitate, cu toată politica noastră sincer pacifică și cu toată dorința ce avem de a întreține raporturi amicale, de bună vecinătate cu toate statele.

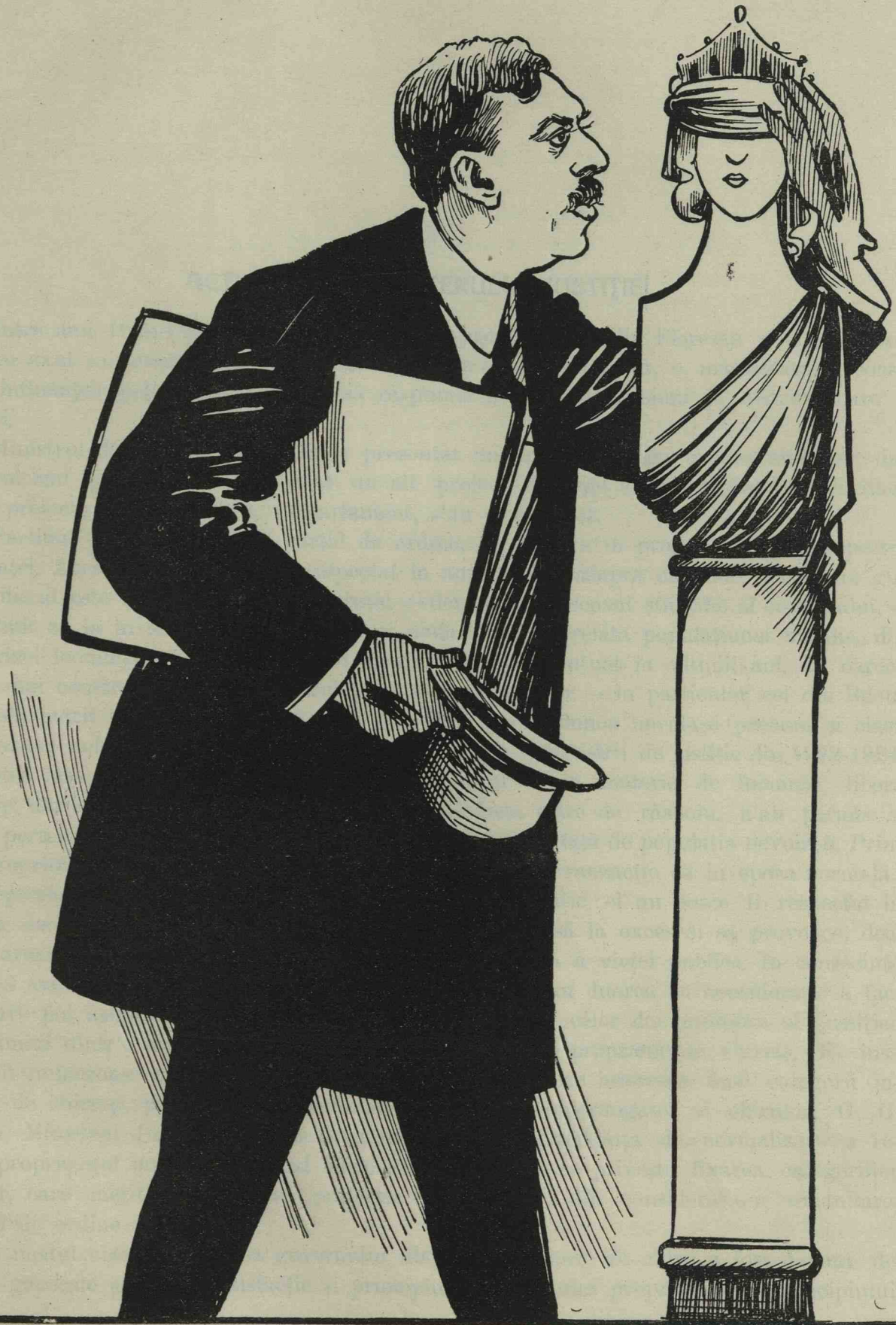
Generalul Mărdărescu, Ministrul de Răsboiu, a înțeles că situațiua și politica României, recomandă să fim o putere tare, capabilă să-și apară interesele legitime, în cazul când ele ar fi nesocotite.

O armată puternică, bine organizată, conform principiilor și cerințelor moderne, e singura garanție de siguranță a unei țări, care își cunoaște drepturile și datoriile sale.

În acești doi ani de activitate, Ministrul de Războiu, generalul Mărdărescu, a întocmit proiectele de legi pomenite mai sus, în scopul de a asigura țării un instrument capabil să ofere siguranță și încredere tuturor. Pe lângă sistemul de alianțe, din care facem parte, trebuie să contăm, în primul rând, pe propriile noastre forțe și mijloace de apărare.

Din acest punct de vedere, generalul Mărdărescu, și-a făcut deplin datoria, deoarece reformele și proiectele sale de legi militare, prezentate parlamentului, au fost inspirate de grija asigurării tuturor mijloacelor necesare apărării naționale.

Astăzi, România dispune de o armată solid articulată, modern organizată, bine încadrată, suficient înarmată; de un corp ofițeresc de elită și de numeroase mijloace de a ne procura, pe propriul nostru teritoriu, o parte din armamentul, echipamentul și materialul de războiu de care avem nevoie.

XV.

ACTIVITATEA MINISTERULUI JUSTIȚIEI

Între anii 1922/1924, cei doi miniștri de justiție, Ioan Th. Florescu și G. G. Mârzescu, au avut misiunea să asigure țării o justiție solid organizată, o magistratură scoasă de sub influențele politice și capabilă să răspundă nobilei sale misiuni de distribuire a dreptății.

Ministrul de Justiție din 1922, a prezentat un proiect de lege asupra chiriilor; iar succesorul său din 1924, a prezentat un alt proiect de lege asupra regimului chiriilor. Ambele proiecte de legi, votate de parlament, s'au complectat.

Partidul Liberal, fiind un partid de ordine, are înscris în programul său respectul proprietății. Acest principiu a fost respectat în ambele legi asupra chiriilor. Dar cum guvernul liberal este și un guvern democratic — democrat în sensul științific al cuvântului, — el a trebuit să ia în serioasă considerație și noua situație creată populației urbane, din cauza crizei locuințelor. Această criză a locuințelor s'a accentuat în ultimii ani, de oarece nu s'au mai construit case, și numărul populației orașelor — în particular cel din București — s'a mărit simțitor dela 1918 până azi. Cum populația nevoiașă (precum și clasa funcționarilor publici), nu poate să plătească chirii mari, miniștrii de justiție din 1922-1924, nu o putea lăsa expusă la mizerie și ruină. Idealul ar fi în materie de locuințe, libera tranzacție, dar împrejurările excepționale create de fosta stare de războiu, n'au permis și încă nu permit înlăturarea legilor cu caracter protegitor față de populația nevoiașă. Principal, proprietarii de locuințe au dreptate când cer libera tranzacție ca în epoca normală; dar, în epocile turburi, în epocile de prefaceri și de tranziție, el nu poate fi respectat în întregime, deoarece poate să încurajeze speculațiunea împinsă la exces și să provoace, deci printr'o urcare de prețuri considerabilă, o turburare adâncă a vieții publice. În consecință chestiunea stabilirii provizorii a unui regim al chiriilor, prin luarea în considerație a factorilor care pot asigura ordinea publică și socială, a dictat celor doi miniștrii ai justiției, să nu admită dintr'o dată principiul liberei tranzacții între proprietar și chiriaș. Ei însă au stabilit numeroase cazuri, care au favorizat, fără să lezeze interesele unei categorii interesante de chiriași, proprietatea, liberând-o de regimul constrângător al chiriilor. G. G. Mârzescu, Ministrul Justiției, a mers ceva mai departe cu tendința de normalizare a regimului proprietății imobiliare, luând dispozițiuni bune, în ce privește fixarea categoriilor chiriilor, care merită, în adevăr, protecția legiuitorului, din considerațiuni umanitare, sociale, și de ordine publică.

În modul acesta, legiuirea guvernului liberal, în materie de chirii a fost dictată de interesele generale și a dat satisfacție și principiului respectului proprietății și principiului

de guvernământ, care reclamă înlăturarea cauzelor cari ar putea compromite ordinea și liniștea publică.

În ultimul an, grație legii întocmită de Ministrul Justiției, G. G. Mârzescu, numărul proceselor în materie de chirii, s'a micșorat simțitor.

Ministerul Justiției a alcătuit legea persoanelor juridice prin care se asigură formarea și înjghebarea asociațiilor și fundațiilor, asigurând controlul statului în interesul obștesc. Prin această lege se mai stabilește drepturile la cetățenia română și se reglementează naturalizarea conform noii constituții.

Ministrul justiției, G. Mârzescu, a mai alcătuit : Legea impreviziunii, Legea pentru organizarea și punerea în funcție a consiliului legislativ, Legea pentru unificarea codului penal și legea pentru unificarea procedurii penale.

Deasemenea se va redacta partea a 2-a a legii pentru organizarea judecătorească referitor la circumscripții și funcționarea instanțelor judecătorești și a tuturor serviciilor auxiliare justiției.

La departamentul justiției, s'a studiat apoi trei proiecte de legi importante : organizarea unificării magistraturei ; modificarea legii relativă la funcționarea curților cu juri și modificarea legii presei.

Cel dintâiu proiect este dictat de interesele supreme ale țării, care impun o organizare judecătorească unitară. Cele trei regimuri în materie de justiție, nu mai pot fi menținute, fără să nu turbure interesele justițiabililor.

Unitatea în organizarea judecătorească, iată una din punctele principale din programul guvernului liberal, de sub președinția lui Ion I. C. Brătianu, care a fost împlinită.

Reorganizarea curților cu juri deasemenea se impunea, de oarece s'a constatat în repetate rânduri, unele vicii în funcționarea acestei instituțiuni democratice. Vom aminti, între altele, greutatea de a se constitui juriul, precum și numeroasele și interesantele reproșuri ce s'au adus, de către persoanele competente și cu simțul profund al justiției și al răspunderii, unelor verdicte date de curțile cu juri, în câteva procese.

În interesul acestei instituții, emanațiune a justiției populare, Ministrul Justiției a întocmit proiectul de lege respectiv, animat fiind de dorința expresă de a asigura cât mai bine societatea împotriva acelor care o subminează.

În ce privește regimul presei, principiul libertății presei este menținut și asigurat, conform dispozițiilor cuprinse în constituție și în limita legilor relative la bunele moravuri.

Partidul liberal, a fost cel dintâiu, care încă de acum câte-va decenii a asigurat presei libertatea necesară, fără de care nu se poate concepe o viață publică și o viață politică într'un stat constituțional.

C. A. Rosetti și Ion Brătianu au fost aceia care au luptat pentru libertatea scrisului și deci, e în tradiția partidului liberal apărarea tuturor libertăților cetățenești.

În noua constituție, guvernul prezidat de Ion I. C. Brătianu a asigurat libertatea presei și proiectul de lege întocmit de Ministrul Justiției, G. G. Mârzescu, a accentuat asupra chestiunii responsabilității, care constituie una din cele mai importante chestiuni în materie de publicitate.

Faguet a scris o carte interesantă privitoare la teamă de răspundere. S'a observat în Franța, ca și la noi, o pronunțată teamă de răspundere, în toate direcțiile activității publice. Ori, teama de răspundere, implică absența de răspundere și această absență conduce, cu timpul, la compromiterea principiilor relative la libertățile cetățenești. Nu se poate admite

un guvern fără control și deci un Minister neresponsabil. În constituție se restabilește „iresponsabilitatea“ suveranului. Firește că din punctul de vedere strict constituțional, Regele e iresponsabil și miniștrii sunt răspunzători de toate actele și acțiunile lor. Miniștrii pot fi urmăriți și trași la răspundere, conform procedurii fixată în noua constituție. Cu toate acestea, de fapt, nu există iresponsabilitate pentru nimeni. Cei mai iluștrii juriconsulți și sociologi au demonstrat responsabilitatea suveranilor, în ordinea naturală politică. Din moment ce șeful statului e răsturnabil (abdicare de ex.) el este responsabil. Bine înțeles însă că din punctul de vedere constituțional această responsabilitate este inexistentă, căci după cum se știe, în țările cu regim constituțional și parlamentar, șeful statului este iresponsabil și numai miniștrii săi sunt responsabili. Dar chestia responsabilității trebuie să fie asigurată pretutindeni, în toate direcțiile, spre a se putea garanta libertățile publice și cetățenești.

De aceea aplicarea acestui principiu și în presă, a fost impusă chiar în interesul asigurării libertății sale. Licența în presă, absența de răspundere, atacurile violente și pătimașe, campaniile cu caracter personal și calomnios, numai bine nu pot aduce opiniunii publice și presei oneste și serioase.

Responsabilitatea directă a ziaristilor și a directorilor de ziare este bine venită, de oarece numai în modul acesta, o presă cu adevărat demnă, conștientă de misiunea sa, poate aduce reale și simțite servicii opiniunii publice, ca și guvernelor și organelor sale de administrare și control.

Aceia care au văzut în proiectul de lege, întocmit de ministrul justiției, o lovitură, directă, sau indirectă, dată libertății presei, s'au înșelat, deoarece în toate țările civilizate ale apusului, s'au luat garanții în potriva tuturor acelor care abuzează de libertăți.

Proiectul de lege, privitor la presă, al ministrului G. G. Mârzescu, stabilește mai bine limitele responsabilității și garantează în mod mai eficace, libertatea presei, în potriva acelor, care caută să o compromită.

Activitatea Ministerului de de Justiție, s'a întins și în alte direcțiuni, cu scopul asigurării prestigiului magistraturii. Toate elementele din magistratură — din fericire puține la număr — care s'au dovedit nedelicate, au fost îndepărtate din magistratură. Această selecție în corpul judecătoresc se impunea cu un ceas mai de vreme, de oarece asanarea moravurilor nu se poate îndeplini fără o justiție sigură și o magistratură recrutată din elementele cele mai competente, corecte și alese. Buna ținută a corpului judecătoresc a fost asigurată, grație măsurilor energice luate, la timp, de Ministrul Justiției, atât în interesul justițiabililor, cât și în interesul general.

De aceea, în ultimii doi ani, activitatea Ministerului de Justiție a fost fecundă în rezultate pozitive, atât în direcția asigurării distribuirii justiției, cât și în direcția morală, cu scopul de a restabili prestigiul magistraturii.

S'a mai întocmit un proiect de lege care privește ordinea publică. Persoanele care s'au făcut culpabile prin participarea lor la comploturi, prin afilierea la asociațiuni cu caracter primejdios siguranței statului și ordinii publice și care vor face provocațiuni directe la diferite infracțiuni, prevăzute în acest proiect de lege, sunt pasibile de pedepse severe. De asemenea s'a prevăzut pedepse pentru toți aceia care prin publicațiuni, corespondență, gravuri, deseme, afișe, imprimare clandestine, sau embleme, se vor deda la provocațiuni. Participarea la asociațiile, care au sediul lor în străinătate, sau chiar cu persoane izolate dar care se vor dovedi că fac parte din asociațiuni revoluționare comuniste, anarhiste, teroriste, vor fi de asemenea urmăriți și dați în judecată. În acest proiect s'au mai prevăzut

penalități speciale pentru toate infracțiunile calificate de crime, sau delictе, de codul penal, săvârșite în timpul unei adunări publice tumultoase.

Provocarea directă la delictе, a fost prevăzută cu pedepse mai severe.

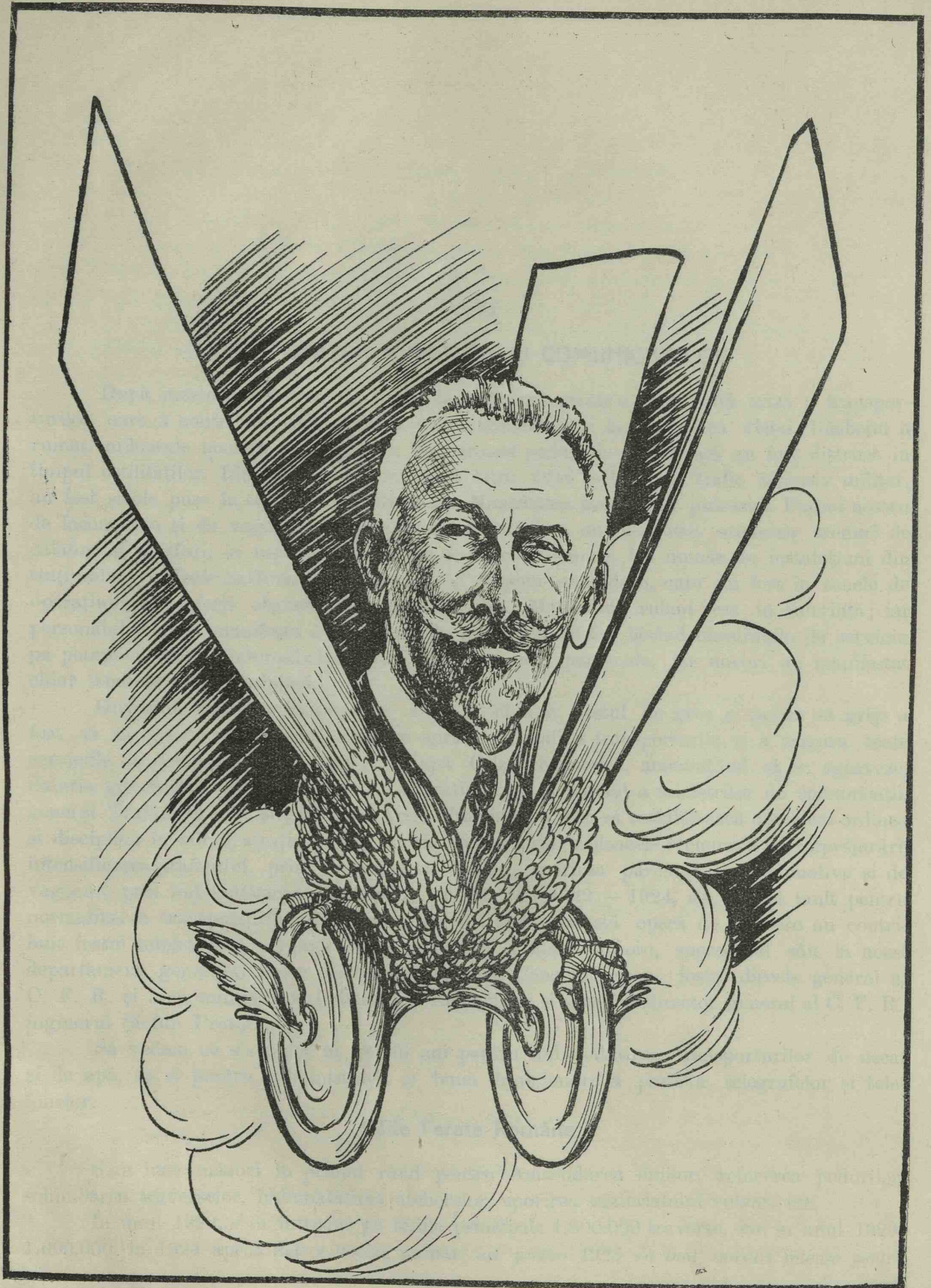
Grație acestor dispozițiuni, cuprinse în acest proiect de lege, reclamate de interesele generale ale statului, se vor asigura mai bine ordinea publică împotriva tuturor elementelor, care urmăresc să provoace în țară turburări, sau o schimbare de regim, cu concursul dușmanilor din afară.

Aceste dispozițiuni cuprinse în proiectul de lege, de care ne-am ocupat mai sus, nu ating câtu-și de puțin libertățile cetățenești garantate de constituție, în ce privește intruirile publice și libertatea scrisului, dar privesc numai acțiunile vădit ostile actualei organizații a statului român.

După înfăptuirea României Mari, s'a înregistrat un număr alarmant de acte criminale, și s'a dovedit că ele au fost opera unor asociațiuni teroriste, cu ramificații în țară și în străinătate. S'a făcut dovada că majoritatea acestor asociațiuni revoluționare, comuniste, teroriste, anarhiste, au strâns legături cu organizațiile sovietiste de peste Nistru, ba chiar sunt subvenționate de acestea din urmă.

Cum siguranța statului era pusă în primejdie prin prezența și tolerarea acestor asociațiuni de criminali, în interiorul țării noastre, era absolut necesară luarea de măsuri excepționale legislative împotriva lor, ca și împotriva oricărui element, care recurge la mijloace violente. În modul acesta ordinea în țară este asigurată.

Prin urmare și la Ministerul Justiției s'a desfășurat o activitate pozitivă și rodnică.

ACTIVITATEA MINISTERULUI COMUNICAȚIILOR

După încetarea războiului, România a trecut printr'o accentuată criză a transporturilor, care a contribuit, la stagnarea vieții economice și la scumpetea vieții. Războiul a ruinat mijloacele noastre de transport. Numeroase poduri de cale ferată au fost distruse în timpul ostilităților. Liniile care au suportat între 1916 — 1918 un trafic intensiv militar, au fost și ele puse în situație de inferioritate. Majoritatea traverselor putrezise. Parcul nostru de locomotive și de vagoane, scăzuse simțitor, astfel că nu se putea organiza trenuri de călători și mărfuri, în raport cu cerințele noastre economice. Un număr de instalațiuni din stațiunile principale (noduri de cale ferată) și stațiuni secundare, care au fost în zonele de operațiuni, au suferit efectele bombardamentului. Materialul rulant era în suferință; iar personalul c. f. r. manifesta dispozițiuni de neglijență vădită, lăsând chestiunile de serviciu pe planul al doilea, interesându-se mai mult de nevoi personale, iar uneori au manifestat chiar tendințe de indisciplină.

Guvernul liberal a moștenit în 1922 o situație destul de grea și prima sa grijă a fost să ia o serie de măsuri energice spre a normaliza transporturile și a asigura toate serviciile de comunicații de uscat și de apă. Criza economică, amenințând să se agraveze, datorită guvernului, prezidat de I. I. C. Brătianu, și în special a miniștrilor de comunicații, general Traian Moșoiu și generalul Artur Văitoianu, a fost să restabilească complect ordinea și disciplina în administrația c. f. r. și să asigure prin mijloacele reclamate de împrejurări, intensificarea traficului, prin consolidarea liniilor, sporirea parcului de locomotive și de vagoane, prin îmbunătățirea atelierelor, etc. În anii 1922 — 1924, s'a lucrat mult pentru normalizarea transporturilor de uscat și de apă și la această operă de refacere au contribuit fostul ministru al comunicațiilor, generalul Traian Moșoiu, succesorul său la acest departament, generalul Artur Văitoianu, Tancred Constantinescu, fostul director general al C. F. R. și apoi ministru al Industriei și Comerțului și actualul director general al C. F. R., inginerul Ștefan Pretorian.

Să vedem ce s'a făcut în ultimii ani pentru îmbunătățirea transporturilor de uscat și de apă, ca și pentru administrația și buna funcționare a poștelor, telegrafelor și telefonelor.

Căile Ferate Române

S'au luat măsuri în primul rând pentru consolidarea liniilor, refacerea podurilor, schimbarea traverselor, îmbunătățirea atelierelor, sporirea materialului rulant, etc.

În anul 1922, s'au introdus pe liniile principale 1.800.000 traverse, iar în anul 1923, 1.600.000, în 1924 aproximativ același număr, iar pentru 1925 s'a luat măsuri intense pentru

a se introduce 2.000.000. Pe o întindere de 147 km. s'a înlocuit șinele uzate. Toate liniile ferate din Basarabia care prezintă o lungime de 1140 km. au fost normalizate; iar pe o întindere de 50 km. șinele vechi au fost înlocuite cu șine noi. În legătură cu îmbunătățirile aduse căilor ferate din Basarabia și pentru intensificarea traficului, s'au sporit liniile de garaj din gara Galați și s'a construit și o nouă gară de mărfuri pentru deservirea portului și tranzitului din și în Basarabia, actuala gară fiind absolut insuficientă.

De oarece slăbirea podurilor c. f. r. nu permitea o circulație normală a trenurilor de pasageri și mărfuri, s'a luat măsuri pentru repararea lor. S'au reparat 44 de poduri, care în timpul războiului suferise stricăciuni. Mai sunt în reparație restul de 26 poduri stricate.

Locomotivele s'au sporit în număr simțitor. În anul 1923, numărul lor a fost sporit la 1800, iar în anul 1924, numărul este 1944. S'a reparat apoi un număr considerabil de locomotive. Aceste reparațiuni care se făceau înainte în ateliere străine, au fost realizate în atelierele c. f. r. Totalul parcului de locomotive care era de 4305 în 1922, în medie a sporit la 4499 în 1923, și a ajuns la 4506 în 1924.

Trecând la vagoane de călători și mărfuri, s'a înregistrat un spor simțitor. În 1922 erau în serviciu 1862 vagoane de călători și 38.381 vagoane de mărfuri; iar în 1923 s'au pus în circulație 2916 vagoane de călători și 38.339 vagoane de mărfuri. Vagoanele defecte au fost în parte reparate. Astfel, în 1922, erau 6583 vagoane de călători defecte și numărul lor a scăzut, în anul următor, la 5454; iar vagoane de mărfuri defecte erau în 1922, 51.219, iar în anul următor au scăzut la 38.339. Grație măririi parcului de locomotive și de vagoane, s'a putut intensifica traficul, punându-se în circulație un număr mai mare de trenuri (expres, accelerate, de persoane și mixte pentru călători și trenuri accelerate și ordinare de mărfuri). O statistică ne va dovedi cum s'a intensificat traficul. Câte trenuri de persoane și marfă au circulat, pe zi, în 1921? 294 trenuri de persoane și 297 trenuri de marfă. Câte trenuri de persoane și de marfă au circulat, pe zi, după doi ani în 1923? 758 în medie, trenuri de persoane și 665 trenuri de marfă. Sporul a fost considerabil de peste 60 la sută, deoarece în cursul anului 1921, au circulat zilnic un număr total de 591 trenuri. (persoane și mărfuri), iar în 1923 au circulat, pe zi, în total, 1429 trenuri. În 1924, numărul trenurilor de persoane a ajuns la 1082, iar a celor de marfă la 972, deci în 1924, avem un total de 2054 trenuri de călători și marfă zilnic.

Viața economică a țării s'a înviorat de oarece s'a putut asigura transporturile rapide în diferitele puncte ale țării. De unde în 1922, s'au încărcat în toate stațiunile în medie 82.714 vagoane de marfă, în 1923 numărul vagoanelor de marfă încărcate în toate stațiunile s'au urcat la 115.036, iar în 1924 a ajuns la 152.052.

Dacă luăm în considerație tonele brute transportate lunar pe c. f. r., în interval numai de un an, sporul realizat în tone brute, e considerabil. Astfel, în cursul anului 1921, s'a transportat, pe lună, 4.667.000 tone brute, în 1923 s'a transportat, pe lună în medie 12.370.780, iar în 1924, s'a transportat tot pe lună 15.828.415.

Iată un progres vădit, care face dovada, ce nu se poate contesta, a eforturilor desfășurate de direcțiunea c. f. r., în ce privește intensificarea traficului pe toate rețelele.

Viteza trenurilor de persoane și de marfă a fost mărită. Pe când în 1921, trenurile de călători (accelerate și de persoane) aveau o viteză maximă de 50 km. pe oră; iar trenurile de marfă o viteză comercială pe oră de 10,832, în 1923, trenurile expres și accelerate au atins vitezele dinainte de războiu (60—75 km. pe oră) iar trenurile de marfă și-au sporit în medie viteza la 11.142 km. pe oră. În 1924 viteza la trenurile de marfă a atins 12.023 km. pe oră.

Din cauza intensificării accentuate a transporturilor, s'a mărit și veniturile C. F. R. Câte-va cifre vor dovedi în ce proporție s'au mărit aceste venituri. În 1922, veniturile lunare ale C. F. R. au fost în medie de 162.755.787 lei, iar în 1923, veniturile lunare au atins în medie cifra de 257.924.456 lei. *Veniturile, în cursul anului 1924 au fost și mai mari atingând 519.963.518 lei lunar*, deoarece transporturile s'au intensificat mai mult, tinzând la normalizare.

În cei din urmă trei ani, s'au înființat, în afară de trenurile de pasageri existente, un număr apreciabil de noi trenuri. Cităm: un expres de Berlin, un expres București-Iași și altul București-Constanța; un nou tren personal la Craiova, un accelerat pentru Basarabia, altul pentru Cluj și un al treilea pentru porturile Brăila și Galați, etc.

Pe urmă s'a refăcut linia Buzău-Brăila cu șine tip 45, care devine astfel o arteră principală de legătură cu Transilvania prin Brașov-Nehoiși, având o importanță deosebită, căci dă posibilitate de scurgere a produselor din Ardeal, spre marile porturi Dunărene.

În afară de unele linii strategice, s'a făcut și legătura între Arad și Oradia-Mare prin Solonta-Chiseneu.

De asemenea s'a început executarea unei linii, destinată să racordeze rețeaua din Transilvania cu cea din vechiul Regat. Lungimea totală a acestor linii este de 323 km. și va costa peste 4 miliarde.

De altă parte, s'a introdus multe îmbunătățiri impuse de cerințele circulației, spre a se putea garanta siguranța în circulația convoiurilor. La toate cantoanele și barierele de pe liniile: București-Pitești, Piatra-Olt, București-Constanța și București-Galați, s'au instalat aparate automate pentru semnalizarea electrică. Acum, sunt în curs de executare, aceleași lucrări pentru semnalizarea electrică pe liniile: Mărășești-Cernăuți, Tecuci-Iași, Iași-Pășcani, Bacău-P.-Neamț, Galați-Tecuci, Iași-Chișinău, Chișinău-Basarabeasca-Galați, etc.

Instalațiile telegrafice și telefonice s'au reorganizat și îmbunătățit. Un alt fir special (pentru aparatul telegrafic Hughes) s'a instalat între București și Iași. Azi dispune căile ferate de un circuit telefonic în Moldova: Iași-Pășcani, Iași-Bârlad, Iași-Bacău și Adjud-Mărășești, care prezintă o lungime de 566.500 km. În diferite stațiuni s'au construit și reparat clădiri, școli de specialități, uzine pentru injectarea traverselor, magazine, locuințe pentru personal. Ca să poată dispune personalul c. f. r. de locuințe, s'a organizat Casa Muncii, care favorizează construcțiile. În ultimii trei ani s'au ridicat 950 clădiri.

Atelierele c. f. r. au fost și ele îmbunătățite. Numeroasele mașini-unelte au fost aduse din străinătate, ca atelierele să fie în măsură să execute reparațiuni, în condițiuni satisfăcătoare și într'un timp relativ scurt, deoarece direcția generală a c. f. r. manifestă vădit tendința ca în viitor toate reparațiile de material rulant să fie făcute în atelierele proprii, iar numai lucrările din nou să fie date în atelierele particulare. Astfel, atelierele c. f. r. au putut repara, în medie 122 de locomotive pe lună, iar în 1922 ele au putut repara în condițiuni mulțumitoare 7068 de vagoane, iar în anul 1923 următor 9507 vagoane. În viitor numărul locomotivelor și vagoanelor ce vor eși reparate din atelierele noastre, va fi și mai mare.

Dacă cercetăm acum numărul în Tren-Kilometrii parcurs zilnic vedem că în 1922, avem în medie cifra de 108.342, în 1923 avem 122.508, iar în 1924 s'a atins cifra de 145.469 *Tren-Kilometrii zilnic*.

Mai este acum o chestiune de o covârșitoare însemnătate, pe care nu o putem trece cu vederea și anume: *s'a pus regulă în contabilitatea c. f. r. și în plăți. În 1924, s'au achitat toate datoriile căilor ferate, ceea ce a contribuit la mărirea creditului acestei importante administrații.*

Iar pentru o și mai desăvârșită normalizare și perfecționare a căilor ferate, se studiază de către Ministrul de Comunicații, General Artur Văitoianu, și directorul general, inginerul Ștefan Pretorian, un proiect, care va fi tradus în fapt în cursul anului, pentru reorganizarea c. f. r., pe baze comerciale, care va asigura o dezvoltare și mai rapidă a situației economice naționale.

Din datele arătate mai sus, reiese cu prisosință, activitatea pozitivă ce s'a desfășurat în ultimii ani, pentru îmbunătățirea transporturilor de uscat, cu mijloace materiale relativ modeste.

ADMINISTRAȚIA POȘTELOR, TELEGRAFELOR ȘI TELEFOANELOR

Poate nici o altă instituțiune n'a avut să sufere mai mult din cauza războiului, ca aceea a poștelor, telegrafelor, și telefoanelor. Odată războiul sfârșit, odată România întregită în noile sale hotare, multiple nevoi s'au ivit, care au reclamat o reorganizare, pe baze foarte întinse, a P. T. T. spre a putea satisface interesele unei populațiuni de peste 17 milioane de locuitori. Din nefericire, guvernele care s'au succedat până la 1922 n'au dat atențiunea ce merita, reorganizării administrației poștelor, telegrafelor și telefoanelor; n'au pus la dispoziția Direcțiunii respective creditele cerute spre a se putea pune la punct serviciile și a se inzebra aceste servicii cu materialul de care aveau absolută nevoie.

Cu un personal redus, cu aparate puține, cu linii telegrafice și telefonice insuficiente, cu instalațiuni improprii de a putea satisface interesele publice și particulare, P. T. T. a trecut printr-o fază foarte critică și a dat naștere la nemulțumiri generale.

Guvernul liberal de sub președenția lui Ion I. C. Brătianu nu a putut lăsa interesele administrațiunii poștelor, telegrafelor și telefoanelor, în suferință. De aceia de la 1922, a început campania de refacere și reorganizare a acestei instituțiuni, sub conducerea directorului general, inginer Cerchez, un bun tehnician, un om cu vederi largi și cu multă experiență. Directorul General al poștelor și telegrafelor s'a isbit de la început, de o dificultate: starea de spirit a personalului aflat în subordine. D-sa, înainte de a proceda la reorganizarea serviciilor, a trebuit să se ocupe de o problemă de ordin moral, cu scopul lăudabil de a reazeza disciplina pe bazele solide din trecut și de a chema personalul la simțul datoriei. Fără îndoială că numai prin reintronarea spiritului de disciplină și al ierarhiei, prin înlăturarea politiceii din Administrație, prin combaterea funestelor idei de desagregare socială și prin apelul făcut tuturor la datorie, a putut apoi, directorul general Cerchez, să lucreze și în cealaltă direcțiune a refacerii și reorganizării serviciilor.

Progresele morale și materiale nu au întârziat să se manifeste într'un timp relativ scurt.

Ca să ne dăm seama de progresele realizate, e bine să stabilim o comparațiune, între situația P. T. T. din 1921, cu aceia din 1923.

Vom arăta care a fost lungimea liniilor telegrafice și telefonice din 1921 și 1923, precum și situația firelor telegrafice și telefonice din aceiași ani, spre a se putea trage concluziunile și dovedi mersul spre normalizare.

În anul 1921, lungimea liniilor telegrafice a fost de 13764,99 km, iar a liniilor telefonice de 6521,6 km. în anul 1923, lungimea liniilor telegrafice a fost de 13805,9 km.; iar lungimea liniilor telefonice a fost de 6642,6 km.

În anul 1921, lungimea dezvoltării firelor telegrafice a fost de 55646,4 km.; iar aceia a firelor telefonice a fost de 36093,7 km.

În anul 1923, situația a fost următoarea: lungimea dezvoltării firelor telegrafice a fost de 56437,4 km.; iar a celei telefonice a fost de 37.143,7 km.

De altă parte, traficul poștal, telegrafic și telefonic a fost considerabil mărit în ultimii doi ani, din cauza îmbunătățirilor făcute. Care au fost aceste îmbunătățiri?

Îmbunătățiri de ordin tehnic la telegraf: s'a înlocuit 334 aparate Relee Morse, 471 de manipuloare și 30 aparate Hughes. La oficiul central din București s'a făcut o instalație absolut modernă, care poate satisface interesele generale.

Îmbunătățirile în serviciul telefonic au fost: s'a înlocuit 502 centrale, iar la cele aflate în funcționare s'a pus 5560 m. de cordoane pentru fișe; s'a instalat un cablu telefonic inter-urban cu 25 de circuite și unul telegrafic cu 50 de fire în București; un cablu în Focșani, alte două cabluri în Galați și Constanța. Centrala telefonică din București, care nu mai putea deservi interesele publicului, din cauza lipsei aparatelor și deci a numerelor puține, a fost mărită cu încă 2000 de numere.

Ce s'a făcut în 1924

Am văzut progresele realizate la P. T. T. în anii 1922-1923, din primul moment al venirii guvernului liberal la cârma țării.

Să examinăm acum progresele din anul 1924, din care va reieși în evidență munca titanică desfășurată în ultimul timp. Ne vom ocupa pe rând de serviciile exterioare, de construcțiile executate, de liniile înființate sau reparate, precum și de reorganizarea rețelei de posturi radio-telegrafice și radio-telefonice din țară.

Serviciile exterioare

În cursul anului 1924, s'a dat serviciilor exterioare o nouă organizare în spirit decentralizator, trecându-se asupra diriginților oficiilor de reședință, parte din atribuțiunile dela centru și din acelea ce le aveau Inspectorii regionali, astfel că s'a lăsat acestora și controlurilor ce'i secondează, posibilitatea de a'și exercita rolul lor de organ de control într'o măsură mai largă care să asigure o mai promptă executare a serviciilor și o mai corectă manipulare a banului public.

Grație acestor măsuri, infracțiunile, fraudele și delapidările s'au redus în mod simțitor.

Pentru orientarea celor chemați să aplice aceste dispoziții, s'a întocmit și instrucțiunile necesare.

Deasemenea pentru exercitarea atribuțiunilor ce s'au deferit cu această ocaziune, șefilor și subșefilor de serviciu din Direcțiunea Generală, Inspectorilor de control și diriginților de oficii, li s'au dat cuvenitele delegațiuni ministeriale.

Ca urmare a organizării serviciilor exterioare expusă mai sus și în scop de a descongiona și mai mult lucrările Inspectoratelor de control și a lăsa și diriginților oficiilor de reședință posibilitatea de a avea asupra serviciilor un control administrativ cât mai întins, s'a căutat să se ia atribuțiunile acestora, grija lucrărilor de linii și a ori căror lucrări în legătură cu partea tehnică. S'a procedat astfel, la reorganizarea serviciilor tehnice înființându-se 5 Inspectorate tehnice.

Dar, pentru ca să existe o unitate de acțiune în desfășurarea activității întregului aparat de control, și în scop de a se putea verifica dela centru însăși activitatea Inspectoratelor de control și a li se da o directivă sănătoasă, va funcționa pe lângă Direcțiunea Generală, un Inspectorat General de control.

S'a pus pe urmă în aplicare o nouă organizare a manipulărei scriptelor prin registratură și arhive, care să asigure un control mai eficace al lucrărilor și aflarea lor imediată.

Activitatea în materie de clădiri 1923-1924

Încă din'aintea războiului se resimțeau o mulțime de lipsuri în instalațiunile și localurile Poștale, lipsuri prin care serviciul era îngreunat.

Față de aceste necesități, Direcțiunea Generală P. T. T. a procedat la construirea localurilor a căror lipsă nu se mai putea îngădui și anume :

1. *Construcția clădirii centralei II-a telefonice din București*

Această construcție va adăposti instalațiile centralei telefonice automate, deocamdată pentru 3000 abonați, înlesnind nevoile publice atât prin numărul de noi telefoane ce se vor instala, cât mai ales prin simplitatea și rapiditatea serviciului.

Profitând de această construcție, s'a dispus și instalarea unui mare Oficiu de cartier, prin care se vor dispensa locuitorii din acea regiune de a recurge la poșta centrală, pentru nevoile lor, desconggestionându-se o parte din serviciile dela poșta centrală. Clădirea e aproape terminată, iar instalațiile interioare de încălzire, apă, canal, și lumină, în curs de execuție se vor sfârși în primăvara 1925.

2. *Construcția oficiului de triaj și tranzit P. T. T. din Gara de Nord.*

Față de numărul mare al coletelor și corespondențelor în genere ce trec prin București, dintr'o parte în alta a țării, s'a impus organizarea unui oficiu care să facă triajul și reexpedierea acestora, chiar în Gara de Nord, scutindu-se astfel pierderile de timp precum și cheltuelile de transporturi inutile cu trecerea coletelor pe la Poșta Centrală.

Și aci profitând de construirea acestei clădiri, s'a decis a se instala încă o centrală automată telefonică pentru un nou număr de 3000 abonați; instalarea centralei telefonice interurbane, care va fi renovată, modernizată și va scuti cheltuiala aducerii cablurilor mari până în centrul orașului; în fine tot pentru a deservi publicul din acel cartier și din gara de Nord se va instala acolo o importantă sucursală poștală.

Prin noua organizație se va deplasa și primirea coletelor numeroase acolo precum și distribuția coletelor sosite în oraș, ceace va permite un serviciu mai rapid și mai efin.

Lucrarea începută în toamna 1923, se continuă din Sept. 1924, dintr'un credit de 17.000.000 și va fi gata în Octombrie 1925.

3. *Construirea localului Postului de recepție al telegramelor T. F. F. pe platoul de lângă închisoarea Văcărești.*

Construirea localului unui post nou de transmiterea telegramelor T. F. F. la stația Herăstrău.

Prin executarea acestor clădiri, serviciul T. F. F. centralizându-se, deservirea intereselor publice și particulare vor fi la înălțimea celorlalte servicii similare din occident.

Lucrările se execută din toamna 1924, și vor fi gata în vara 1925.

4. *Construirea posturilor T. F. F. Cluj (terminat) și Iași în curs.*

5. *Amenajarea localului și instalarea uzinei electrice proprii a Palatului P. T. T. București, constând din 3 grupuri electrogene cu motoare Diesel, spre a obține curent efin și la adăpost de eventuale întreruperi la uzinele comunale. Uzina va fi dată în funcțiune în curând.*

6. *Amenajări și construcții de anexe la: Oficiul tranzit din Portul Constanța, la Oficiul Brăila, la Oficiul Gara Brașov și Oficiul Timișoara.*

7. *Reparațiuni variate la mai multe Oficii din țară.*

La direcția generală a poștelor s'a întocmi apoi programul definitiv al complectărilor de care mai e nevoie, în ordinea urgențelor, program care prevede toate nevoile pentru un lung interval de timp în viitor.

În linii generale acest program coprinde :

a) *Construirea Oficiilor de tranzit de frontieră: Halmei, Curtici, Jimbolia, Grigore Ghica-Vodă, Ramadan, Constanța, Galați.*

b) Construirea Oficiilor de tranzit dela nodurile de C. F. R. Iași, Adjud, Cluj, Mădălaș.

c) Construirea oficiilor P. T. T. din țară din care în prima linie: Slatina, Pitești, T.-Severin, Ploești, Buzău, Brăila, Piatra-Neamț, Huși, etc.

Linii telefonice, telegrafice, etc., executate în 1924

Iată acum lucrările de mare întreținere și din nou executate în campania de lucru 1924, în toată țara :

1. Intinderea unui circuit telefonic din fire de bronz de 4 m/m. între București-Belgrad prin Pitești-Craiova-Gruia-Radijevat-Negotin.

2. Procurarea și pozarea unui cablu telefonic Krapuzizat în Dunăre între Gruia-Radijevat pentru legarea circuitului telefonic aerian București-Belgrad.

3. Unificarea și repararea traseului pe care s'a întins circuitul Belgrad, cum și repararea traseului și întinderea unui circuit de bronz de 4 m/m diametru între Craiova-Filiaș, care se va întinde însă până la Orșova pentru a fi dat în comunicație cu Timișoara.

4. Intinderea unui circuit telefonic de bronz de 5 m/m. între Burdujeni-Cernăuți continuat în primăvară până la Grigore Ghica Vodă, frontiera polonă, pentru complectarea circuitului telefonic fost Wiena, care va servi pentru comunicațiile cu Polonia; în prezent servește pentru legăturile București-Bacău, București-Cernăuți.

5. Reparația și unificarea traseelor noastre telefonice cu traseele căilor ferate între București-Gara Inotești, cum și porțiunea Câmpina-Valea Largă.

6. Mărirea actualei centrale telefonice din București de la 6000 la 8000 numere și întinderea cablurilor necesare, aranjarea traseelor, etc.

7. Pozarea cablului subfluvial între Oltenița-Turtucaia, Ismail-Tulcea, Sulina-Periprava, și Călărași-Silistra.

8. Reparația traseelor rupte din cauza furtunii și viscolului din țară ca: Constanța-Fetești-Giurgiu-Comana, Focșani-Tecuci-R.-Sărat-Focșani.

9. Legături telefonice au fost executate în nordul Basarabiei între localitățile: Văscăuți-Florești, Ataki-Dondusani, Dondusani-Edinți, Bălți-Sculeni, Sculeni-Iași, Edinți-Zăbriceni-Prut, Cobâlnea-G. Bucovăț și Rezina-Cineșinți.

Organizarea rețelei de posturi Radio-telegrafice și radio-telefonice.

În scop de a se putea asigura deservirea corespondenței urgente pe orice timp și în orice circumstanțe, s'a stabilit de acum 3 ani organizarea unei rețele Radio-Telegrafice ce cuprinde instalațiunea de posturi în principalele centre din țară, și din care până în prezent s'au instalat următoarele :

1. În București; la centrul de Emisiune, s'a terminat de mai bine de un an instalațiunea postului cu alternatori de înaltă frecvență de 50 Kw. în antenă, ce servește la transmiterea cu dispozitive de manipulație automată a corespondenței cu posturile Paris, Londra, Berlin, etc. — Postul cu arc în funcțiune de 4 ani continuă serviciul și va lucra în special pentru posturile mai apropiate din țările străine.

Postul cu lămpi de 2 kw. în antenă, instalat pe vagoane la stația Herăstrău, va lucra cu posturile dela periferia țării, iar postul cu lămpi dela Marele Stat Major, lucrează cu posturile mai apropiate din țară precum, Galati, Constanța, Craiova.

Centrul de recepție cuprinde acum 5 posturi pentru corespondență generală, instalate în 3 pavilioane din Parcul-Carol, 2 posturi la Ministerul de Externe, ce servesc la recepționarea buletinelor de presă, un post la Marele Stat Major și unul la Ministerul Co-

municațiilor, pentru recepționarea corespondenței dela posturile din țară, și 2 posturi de recepție la centralul Radio, dela Direcția Poștelor.

Centralul Radio, organizat în Octombrie 1924, la Direcția Poștelor, cuprinde aparatele automate pentru comanda la distanță a manipulației diverselor posturi de emisiune, precum și aparatele automate pentru recepționarea automată imprimată a posturilor străine cu care se lucrează în duplex.

În acest mod, serviciul se execută cu o mare urgență și permite o foarte mare intensificare a traficului, deoarece pe măsură ce se face transmisiunea și răspunde confirmarea bunei recepționări.

În țară, s'au realizat până în prezent stațiunile cu lămpi dela Galați, Constanța, Oradea-Mare și Timișoara, ce sunt în exploatare mai de mult. La Cluj și Craiova, posturile de recepție sunt în funcțiune, iar aparatele pentru transmisiune sunt în curs de montare. La Iași se instalează acum postul de recepție și se lucrează la ridicarea pilonilor metalici pentru antena postului de emisiune.

Posturile de recepție, dela Cernăuți, Chișinău, urmează a se instala după terminarea instalării Postului dela Iași.

Pentru vasele serviciului maritim, s'au instalat 6 posturi de sistem cu impulsione pe cargoboat-uri.

Pe viitor, pentru dezvoltarea rețelei în provincie, numeroase alte centre în care nu sunt prevăzute instalațiuni de posturi radio-telegrafice, își vor putea procura aparatele de recepție pe care le vor instala la oficiul poștal și primi toată corespondența, buletinelor de presă, bursa, etc. ce se vor transmite de posturile principalelor centre din țară.

În București, organizarea serviciului Radio-Telegrafic, va fi mult completată în primăvara viitoare când se va termina clădirea centrului de recepție, precum și instalația noilor posturi cu lămpi de la Herestrău.

Cu ajutorul acestor posturi și cu organizația ce se completează neconținut la centralul radio, se va putea executa un serviciu regulat și foarte intensiv de corespondență.

În afară de mărirea traficului de corespondență, radio telegrafică, organizația în curs de executare și pentru Radio telefonie, va aduce foarte numeroase servicii pentru transmiterea buletinelor de presă, bursă, meteorologice etc., ce se vor putea primi simultan în toate centrele din țară, ce vor avea posturi de recepție.

Pe lângă numeroase servicii aduse publicului, Băncilor, Societăților, această organizare va produce importante venituri și constitui o bună rețea pentru asigurarea corespondenței pentru cazurile când sunt întreruperi de fire sau imposibilități de a avea corespondența, pentru motive de forță majoră.

* * *

Ministerul Comunicațiilor, ca să intensifice traficul, ca să creieze avantajii publicului și să provoace rapiditatea în expediție și primire, a trebuit pe urmă, prin direcțiunea P. T. T. să mărească numărul birourilor poștale, al curselor, precum și al vagoanelor poștale. Această augumentare a serviciilor locale și ambulante, a necesitat și o mărire a personalului deservent.

În urma acestor reale și necesare îmbunătățiri aduse, veniturile P. T. T. s'au dublat în cursul anului 1924, cece dovedește o excelentă administrație și un început de normalizare în bucurător în această instituție.

ACTIVITATEA DIRECȚIEI GENERALE A N. F. R.

Îndată după încheierea păcii, în anul 1918, serviciul fluvial al statului, a început în mod treptat reluarea curselor de pasageri și mărfuri care funcționau înainte de războiu.

Cum însă teritoriul României se mărise la malul Dunărei cu două provincii noi: Basarabia și Banatul, s'a simțit necesitatea de a se înființa și alte curse pentru deservirea populațiunii orașelor de pe Dunăre, din acele provincii. Astfel pe lângă cursele de pasageri regulate: Galați-Brăila, Brăila-Tulcea-Sulina, Brăila-Măcin, Călărași-Silistra-Ostrov, Giurgiu-Rusciuc, s'au înființat în ultimul timp următoarele curse noi: *Brăila-Ismail-Vâlcov, Galați-Silistra, Turnu-Severin, Baziaș și Galați-T.-Severin.*

Pe lângă acestea, s'au înființat *curse regulate de mărfuri colete*, care deservesc linia Brăila-Galați-Vâlcov și Sulina, odată pe săptămână, și cele între Galați-T. Severin, care deservesc linia la fiecare 10 zile.

Intrucât vasele de pasageri ce posedă serviciul după războiu, nu erau suficiente pentru a deservi toate liniile, s'au căutat mijloacele pentru a se construi alte vase de pasageri, recurgându-se la transformarea din remorhere capturate dela inamic în timpul războiului, refăcându-le în vase de pasageri și astfel s'a putut realiza vasele de pasageri: *România-Mare de 700 cai putere în 1923, și Avram Iancu de 475 cai putere în 1924.*

Pe lângă aceasta, s'a reparat și refăcut complet *Principele Nicolae în 1923*, vas ce a fost achiziționat dela Pescăriile Statului.

În afară de vasele de pasageri, s'a putut repara și reface vasele capturate dela inamic și anume remorherele: Abrud de 300 cai putere, Cerna de 200 cai putere, Putna și Dorna de câte 180 cai putere, în 1922, și Decebal de 1200 cai putere, Alba-Iulia de 900 cai putere și Miron Costin de 600 cai putere în 1924.

Parcul de șlepuri al serviciului s'a mărit după războiu, *în ultimii trei ani*, cu circa 25 șlepuri, din cele capturate dela inamic.

Pe viitor urmează a se completa reparațiunile la Principele Carol, vas de pasageri și a se amenaja din nou vasul Sarmisegetuza pentru cursa mare Galați-Severin.

Parcul de vase al N. F. R. și porturile vor fi încă mult ameliorate în 1925 deoarece s'a acordat creditele extraordinare următoare: 50 milioane pentru porturi, navigația fluvială și docuri (1923); 40 milioane pentru porturile fluviale Galați, cele din Basarabia pe Prut și portul Giurgiu (1924); 30 milioane pentru reparația vaporului Dacia al serviciului Maritim Român (1924); 17 milioane pentru repararea vaporului Impăratul Traian, al S. M. R. (1925); deci în total s'a acordat 137 milioane.

Serviciul Hidraulic

Atribuțiunile serviciului hidraulic sunt: construcțiunea, întreținerea și exploatarea porturilor dunărene, precum și întreținerea și semnalizarea senalului navigabil pe Dunăre și Prut.

Ca oricine să-și poată da seama de ceea ce a făcut guvernul liberal pentru îmbunătățirea porturilor, nu avem decât să arătăm sumele cari au fost alocate serviciului hidraulic în ultimii ani. — Aceste sume au fost de două feluri: alocațiuni bugetare și credite extraordinare, și anume:

	Alocațiuni bugetare	Credite extra-ordinare
Exercițiul 1922—1923	15.990.610 lei	8.000.000 lei
„ 1923 (9 luni)	16.249.405 „	16.500.000 „
„ 1924	41.807.900 „	40.000.000 „
„ 1925	46.807.900 „	—

Grație creditelor extraordinare, serviciul hidraulic, în afară de lucrările curente

de întreținere a porturilor și a senalului navigabil, a putut să lucreze la scoaterea vaselor înecate în Dunăre în timpul războiului, precum și la mărirea capacității porturilor.

Vom enumera pe scurt, principalele lucrări întreprinse de serviciul hidraulic în anii 1922, 1923, și 1924.

1. *Scoaterea vaselor înecate în Dunăre.* S'au scos următoarele vase înecate din timpul războiului : remorchererele Telemacos și Danubius ; șlepurile : N. F. R. 304, No. VI, Pascin, No. IV, No. III, No. XVII, Erni Fifi și Traian ; pontoanele Danubius No. I, No. II, tubularul maritim No. I, No. II, No. III, tubularul fluvial No. I și No. II ; vase diverse : macaraua plutitoare a docurilor, de 40 tone putere de ridicare și un Saland de dragaje.

Scoaterea macaralei plutitoare înecată în basenul Docurilor Galați, pe lângă câștigul ce reprezintă, acest aparat, a degajat cheul docurilor de această epavă, care împiedica acostarea vaselor în acel punct unde se află instalată o macara fixă de mare putere și care nu putea fi utilizată din această cauză.

2. S'a reparat și pus în funcționare vase noi pentru serviciul dragajelor și a semnalizării și anume : remorchererele Basarabia, Bucovina, Bujorescu, Frida și Bistrița.

3. Pontoanele înecate și salvate au fost aduse la Giurgiu, puse în reparație și date spre utilizare în Porturi, pe măsura terminării reparațiilor.

4. Direcția Generală a N. F. R. a dispus apoi complectarea cu aparate noi, a instalațiilor pentru scoaterea vaselor înecate și anume : a) S'au amenajat 3 șleपुरi (șlepurile Nr. V, VI și VII) cu pompe centrifuge de mare debit (de 250 la 300 m^3/m diametru) și cu pompe refulante de presiune mare, acționate de mașini cu aburi sau motoare de benzină. Instalațiile au fost făcute la Șantierul dela Giurgiu ; b) S'au mărit grinzile metalice la pontoanele mari ridicătoare în scopul de a se putea ridica epave de dimensiuni mai mari. Lucrarea s'a executat de Șantierul naval de la Turnul Severin.

În direcțiunea *măririi capacității porturilor* s'au întreprins lucrări însemnate pentru mărirea capacității de primiri și expedieri a porturilor Galați, Reni, Kilia-Nouă, Ismail, Isaccea precum și a portului Giurgiu. În afară de aceasta, s'au făcut lucrări importante de reconstrucțiune în portul Oltenița.

La *portul Galați* s'a lucrat cu activitate la terminarea basenului pentru lemnărie, început în portul Galați înaintea războiului și la care din cauza evenimentelor și a lipsei de fonduri se suspendase lucrările. Basenul este acum terminat. El are 500 metri lungime și o lărgime la fund variind între 250 și 150 metri ; o adâncime de 6,50 metri sub etiaj. El are în interiori 9 dane (locuri de acostare pentru vapoare) iar la Dunăre încă 10 dane, adică în total 19 dane, de câte 110 metri lungime, suficiente pentru vasele cele mai mari ce pot intra pe Dunăre. În jurul basenului și dealungul malului de Dunăre se află construită o platformă insubmersibilă (terenul este inundabil și a trebuit supraînălțat cu un rambleu de 2,50 m. înălțime) prevăzute cu șosele și linii ferate de garaj. Această platformă la finele anului 1924, avea o suprafață de 280,000 m. p. și este destinată pentru depozitarea lemnăriei de export. În afară de basenul de lemnărie s'a mai executat la Galați refacerea cheului din port și a platformei pe o lungime de 200 metri, surpate în timpul războiului și care nu se putuse reface din cauza evenimentelor și a lipsei de fonduri.

La *Portul Reni-amonte*, s'a executat în 1924, un chei de piatră pe o lungime de 200 m., iar la *Portul Reni-aval*, s'a executat de-alungul Dunărei o platformă insubmersibilă pe o lungime de 600 m., s'au construit și 6 estacade de lemn pentru debarcadere.

La portul Kilia-Nouă, s'a executat o platformă insubmersibilă de alungul Dunărei pe 300 m. lungime, cu 3 estacade.

La portul Ismail, s'au început lucrările pentru mărirea portului, prelungindu-se cheul de piatră cu aproximativ 100 m. și împietruindu-se platformele și șoselele.

La portul Isaccea, s'a construit o șosea insubmersibilă de aproximativ 1000 m. lungime peste insula Ada și s'a făcut un rambleu de piatră peste brațul ce desparte/tărnușul de insula Ada. Prin aceste lucrări se leagă debarcaderul de la Dunăre direct cu orașul Isaccea.

La portul Giurgiu, s'a început în toamna anului 1924, lucrările pentru mărirea capacității portului. Până la finele anului 1924, se făcuse supra înălțarea cheului pe o lungime de 2.40 m. precum și supra lărgirea platformei portului pe o lungime de 300 m. și 30 m. lărgime, rambleul având o înălțime aproximativ de 200 m. În afară de aceasta s'a început construirea unei magazii de mărfuri de 7×20 m.

La portul Oltenița, s'a executat înlocuirea cheului vechiu de lemn cu un cheu de piatră pe o lungime de 180 m.

* * *

Din cele expuse mai sus, reiese în strălucit relief, munca de refacere ce s'a săvârșit sub guvernul liberal, la direcția generală a N. F. R. În această operă guvernul a avut prețioasa colaborare a inginerului I. Vardala, Directorul General al N. F. R.

ACTIVITATEA SERVICIULUI MARITIM ROMÂN

În timpul războiului toate vasele S. M. R. afară de vaporul „București“ erau puse la dispoziția Marinei Militare ruse în Marea Neagră, conform unor contracte prin care se angajase a ne restitui vapoarele în aceiași bună stare ca la predare. În schimb Marina rusă trebuia să ne întrețină echipajele românești și eventual să ne plătească o chirie pentru acele vase care nu ar fi fost întrebuințate pentru scopuri pur militare.

Din cauza evenimentelor din Rusia, aceste angajamente nu s'au ținut până la sfârșit și vasele treptat au revenit, conduse de echipajele lor românești, între lunile August și Noembrie 1918, într'o stare lamentabilă, devastate, în parte de bolșevicii ruși, unul găurit prin torpiloare, altul prin eșuare. Guvernul rus ne-a recunoscut la predare datoria de 15 1/2 milioane lei aur și 1 1/2 milioane ruble aur pentru întrebuințarea vaselor de marfă și 9 1/2 milioane lei aur pentru repunerea vaselor postale în situație de a fi reprimate de noi în coformitate cu contractele.

Vasul „București“ găsindu-se la închiderea Dardanelor în apele franceze a fost utilizat la intrarea noastră în războiu și până la sfârșit, la transporturi de munițiuni pentru noi și aliați, făcând curse între porturile franceze și engleze la Vladivostok și Arhangel'sk.

Imediat după armistițiu prezentându-se problema repatrierei trupelor aliate din Orient și readucerea în țară a prizonierilor noștri de războiu prin Marsilia, în acest scop s'au pus vasele de călători în stare de navigabilitate pentru a putea face aceste transporturi (lipsea rufărie, veselă etc.) cheltuind aproximativ 300.000 franci. În această stare, vasele „Regele Carol“, „România“, „Împăratul Traian“ și „Dacia“ s'au instituit în serviciu bimensual de legătură între Marsilia și Galați, podul de peste Borcea fiind distrus, nu s'a putut face Constanța cap de linie. Vaporul „Principesa Maria“ nu a fost utilizat în acest serviciu ci a fost primul pus în reparație radicală, după care au urmat rând pe rând și celelalte, lucrările fiind făcute parte la Livorno, parte la Constantinopol și ce s'a putut, în țară.

La sfârșitul anului 1923, grație mijloacelor acordate de guvern am avut toate vasele de pasageri reparate și aduse în stare de a face curse ca înainte de războiu. S'a întâmplat însă incendiul de pe vaporul „Dacia“ care a avut loc tocmai când era gata să plece pentru a fi andocat la Constantinopol, după complecta terminare a reparațiilor, nenorocire care a inobilizat vasul probabil până la Iulie 1925.

Vapoarele de marfă: Turnul-Severin, Carpați, Bucegi, Constanța, Iași și Dobrogea, au fost și ele toate aduse, rând pe rând, în stare de navigabilitate și de a transporta mărfuri fără pericol, afară de vaporul „București“ care aflându-se la predare (de către marina franceză), în starea cea mai bună, a fost lăsat la urmă spre a fi reparat. Acest vapor este scos acum din cursă fiind în imposibilitate de a mai naviga cu siguranță, și va fi reparat radical în cursul anului 1925.

Vasele de marfă au fost puse în serviciu după reparația sumară imediat la redeschiderea Dardanelor și întrebuințate pentru reaprovizionarea țării cu grâu, făină, și alte mărfuri aduse mai ales din Canada și Statele Unite, precum și pentru aducerea în țară a marelui stoc de munițiuni și material de războiu, aflat în Anglia și Nordul Franței. După terminarea acestui serviciu nerenumerat, vasele au fost puse pe rând în stare de a naviga în concurență cu celelalte vase străine, făcând serviciu de export și import normal. Reparația acestora s'a executat asemenea, făcându-se la Livorno și Constantinopol, ceea ce nu s'a putut face în țară.

ACTIVITATEA SERVICIULUI MARITIM ROMÂN

* * *

Astfel, astăzi, când vasele S. M. R. au fost renovate, ele asigură pasagerilor curse regulate, în condiții de confort și iuteală, mult superioare vaselor care aparțin societăților maritime de navigațiune străine din Orient. Cursele se fac regulat la Constantinopol, Pireu, Iaffa.

Vasele de comerț fac curse regulate în porturile orientale și occidentale, cu un personal bine pregătit.

De la 1922 până la 1924, S. M. R. — ca și S. N. F. — a fost complet normalizat.

Ministrul Comunicațiilor, în îndeplinirea acestei opere pozitive, a fost bine secondat de Comandorul G. Mărgineanu, Directorul S. M. R.

* * *

Din cele expuse mai sus, reiese că la Ministerul Comunicațiilor, dela 1922 și până astăzi, atât sub conducerea generalului Traian Moșoiu, cât și sub conducerea generalului Artur Văitoianu, s'a desfășurat o întinsă și fecundă activitate, care a dat rezultatele bune arătate. Normalizându-se circulația trenurilor de călători și de mărfuri, precum și circulația vaselor de călători și mărfuri, pe mări și Dunăre, s'a putut înlătura marea criză a transporturilor care a influențat atât de simțitor asupra vieții noastre economice.

Opera pozitivă îndeplinită de cei doi miniștrii ai comunicațiilor, precum și de directorii generali a C. F. R., P. T. T., S. M. R. și N. F. R. a provocat efecte salutare în toate direcțiile activității sociale și economice.

XVII.

ACTIVITATEA MINISTERULUI INDUSTRIEI ȘI COMERȚULUI

Sub guvernele dinainte de 1922, nu s'a legiferat în legătură cu punerea în valoare a surselor noastre de bogăție, nu s'a dat toată atențiunea cuvenită intereselor reclamate de Industrie și Comerț, dar s'a practicat o politică economică lipsită de directivă și fără baze solide.

Deaceea balanța economică a României până în anul 1922, a prezentat o situație absolut defavorabilă. În anul 1922, guvernul liberal, a pus în practică o politică economică, impusă de noile cerinți ale României întregite și ale cărei principii au fost fixate în noul pact fundamental.

Care sunt acele principii? Punerea în valoare a tuturor izvoarelor de bogăție și organizarea economică unitară a țării pe baze solide.

Înainte însă de a se pune în practică noua politică economică, fixată în linii largi de partidul liberal, Ministrul Industriei și Comerțului din 1922, V. Sassu, a restabilit ordinea la departamentul său, punând capăt abuzurilor, ilegalităților, traficului cu permisele, etc. În modul acesta Ministerul Industriei și Comerțului a câștigat prestigiul de care avea absolută nevoie și succesorul lui V. Sassu, Tancred Constantinescu, și-a consacrat activitatea în Direcția întocmirii proiectelor de legi, în acord cu principiile economice înscrise în noua constituție.

S'a întocmit o legislație specială, de o importanță considerabilă, privitoare la punerea în exploatare a izvoarelor noastre de energie — cum sunt minele, combustibilele de origine și natură solidă, lichidă și gazoasă; apoi, s'a întocmit o legislație completă relativă la comercializarea întreprinderilor cu caracter economic.

Să examinăm economia legilor din primul grup (izvoarele noastre de energie).

Tancred Constantinescu, Ministrul Industriei și Comerțului, a fost preocupat, în primul rând, de realizarea unității în noul regim economic al României. Astfel, urmau să fie înlăturate deosebitele regimuri ale minelor (izvoare de energie epuizabile în timp, care existau la noi până în 1924, și contribuiau să zădărnicească opera de refacere și consolidare a țării, în toate ramurile de activitate.

În chestia legiferării izvoarelor de energie, s'a întocmit importanta lege a minelor.

1. *Legea minelor.*

Până la 1916, România veche a avut un regim al minelor bazat la început pe dispozițiunile legii din 1859, apoi a legii din 1900, care a fost completată în 1904 cu alte dispozițiuni în legătură cu concesiunile petrolifere. În teritoriile alipite, până la 1916, au fost regimuri deosebite. În Ardeal, Banat, Maramureș și ținuturile ungurene, a fost regimul stabilit pe baza legii din 1854, care se aplica în tot cuprinsul fostului imperiu Austro-

Ungar și care a fost apoi complectată cu mai multe deciziuni și statute speciale pentru diferite regiuni. În ținutul Bucovinei s'a aplicat legea din 1854, precum și legea din 1856. Această din urmă a fost modificată în 1882 în ceea ce privește regiunile petrolifere. În Basarabia s'a aplicat legea Rusă din 1862, în care se prevedea că întreg subsolul aparține, în drept și în fapt, proprietarului suprafeței terenului.

Nu puteam să lăsăm aceste regimuri diferite în ce privește bogățiile subsolului nostru și nici existența unor principii deosebite și diametral opuse privitoare la regimul minier, în raport cu natura zăcămintelor și cu principiile politice a statului Român.

În noua constituție s'a înscris principiul naționalizării subsolului, — principiu care asigură statului o exploatare a bogățiilor sale miniere, nu atât în folosul său, cât pentru activarea și înflorirea vieții economice și mărirea producției, în toate direcțiile și deci la augmentarea avuției publice. Deoparte, nevoile economice interne; iar de altă parte, nevoia de a-ne asigura o situație bună pe piețele internaționale, ne-a dictat să avem asigurat un regim al minelor, care să dea impuls vieții economice, în interior, în perfect acord cu politica generală economică a Statelor Europene.

Legea minelor cuprinde dispozițiuni, care asigură o excelentă și rapidă punere în valoare a zăcămintelor subsolului românesc. În ce privește, în particular, exploatările gismentelor de combustibil epuizabili în timp (solizi, lichizi sau gazoși), s'a luat în considerație, atât interesele naționale, cât și interesele internaționale, punându-se în acord prin dispozițiuni raționale, care au fost luate în toate țările. Criticele care au fost formulate în privința legii minelor, că unele dispozițiuni dintr'ânsa, ar putea îndispune capitalurile străine prin garanțiile ce s'au asigurat statului Român, sunt nefundate.

Nu există stat, care în materie de exploatare a subsolului, să nu-și fi luat garanții de aceeași valoare, ca și cele luate, prin această lege, de statul român. Numai aceia care ar fi dorit stabilirea unui regim excepțional de favoare, pentru capitalurile internaționale, în exploatările avuțiilor noastre miniere, au putut vedea în legea minelor, o lege îndreptată împotriva altora.

Guvernul liberal trebuia să aibă în primul rând grija intereselor naționale, — el era dator să le apere și să le asigure prin toate mijloacele — și apoi interesele străine. Dar, după cum am spus, în deosebi, în ce privește punerea în valoare a gismentelor de petrol din România, el a luat în considerație politica mondială a petrolului, punând-o în concordanță cu politica noastră economică.

2 *Legea energiei.*

Isvoarele din energie ale României sunt numeroase și multiple. Ele urmau să fie astfel puse în valoare, în cât să se asigure utilizarea și distribuirea lor pe o scară cât mai întinsă. În special isvoarele de energie hidraulică sunt acelea care interesează transporturile, uzinele termice, etc. În legea energiei s'a stabilit normele de producere și distribuire a energiei hidraulice. Se vor putea construi uzine termice în diferite regiuni ale țării, centre de utilizare a energiei, rețele, care vor fi puse la dispoziția statului, județelor sau comunelor; apoi rețele, cari vor fi date în concesiune particularilor în condițiunile prevăzute de această lege și de regulamentul ei. S'a stabilit că în aceste concesiuni, acordate particularilor, să se ia în seamă utilizarea cât mai bună a energiilor naturale și puțința conclucrării cu alte instalațiuni similare, în vederea distribuiri unitare a energiei, care va da, de sigur, excelente rezultate. Legiutorul a respectat, instalațiunile de exploatarea energiei, care se aflau în funcțiune la promulgarea legii.

3. *Legea comercializării.*

S'a experimentat în România sistemul exploatărei în regie a multor întreprinderi, întreprinderi, în care sunt interesați statul și particularii. Experiența făcută până azi a dovedit că statul nu e bun comerciat și exploatările în regie prezintă mari dificultăți.

S'a întocmit deci la Ministerul Industriei și Comerțului, legea relativă la comercializarea acelor întreprinderi, care nu sunt în imediată și strânsă legătură cu interesele apărării naționale. Proiectul acesta prevede un sistem mixt, care s'a dovedit a fi cel mai practic, de oarece statul aduce aportul său, și particularii, de asemenea. Pentru economia națională, participarea statului și a particularilor, în unele întreprinderi de interes obștesc, va fi de cel mai mare folos. Deoparte, statul își va putea creia venituri mai importante; particularii, interesați în întreprinderile respective, vor câștiga și ei, iar interesele generale vor fi satisfăcute în condițiuni superioare.

Sistemul mixt de exploatare va da un caracter comercial întreprinderilor respective și astfel economia generală va fi în câștig, prin avântul ce va lua.

Balanța Comercială a României

Dacă facem o comparație între balanța comercială dela 1919 până la 1925, constatăm un progres real.

În anul 1919, producția era aproape oprită și ne aprovizionam cu numeroase articole din străinătate.

Astfel, în acest an am importat 413.939 tone, cantități în valoare de lei 3.762.300.013 și am exportat numai 109.140 tone cantități, care au reprezentat o valoare de 104.384.720 lei.

Soldul balanței comerciale pe anul 1919 a prezentat un deficit de 3.657.915.293 lei.

În anul 1920, s'a importat: 304.485 tone cantități în valoare de lei 6.980.290.494 și s'a exportat: 1.466.314 tone cantități în valoare de 3.447.782.064 lei.

Soldul balanței comerciale pe anul 1920, a prezentat un deficit de 3.532.508.430 lei.

În anul 1921, s'a importat: 615.451 tone cantități în valoare de 12.145.405.053 lei și s'a exportat: 2.712.116 tone cantități în valoare de 8.259.356.227 lei.

Soldul balanței pe anul 1921, a prezentat un deficit de 3.886.048.826 lei.

Din cifrele de mai sus reesă că de la 1919 — 1921 deficitul balanței noastre comerciale s'a ridicat la un total de 11.000.000.000 lei.

Guvernul liberal de sub președinția lui Ion I. C. Brătianu, prin noua politică economică pusă în practică, a sporit producția într'o măsură foarte apreciabilă și simțită. Ca să readucă la normal economia noastră națională, într'o epocă în care s'a simțit mai accentuat efectele deprecierei leului, prin urcarea crescândă a prețurilor, s'a luat calea mijlocie, ca să se poată trece, treptat, treptat, fără salturi brusce, dela regimul de prohibițiune, dela regimul de contingentare și de permise, la libertatea desăvârșită a comerțului. În primul rând s'a modificat regimul vamal, stabilindu-se taxe de export pentru unele produse de întâia necesitate — cu scopul de a apăra pe consumatori — însă în așa măsură încât să nu oprească cu desăvârșire exportul și să nu prejudicieze producția. Acest regim tranzitor se impunea din cauza balanței noastre deficitare, a deprecierei leului și a scumpetei vieții care apăsa pe consumator. Deoparte s'a impus taxe la export spre a veni în ajutorul populațiunei nevoiașe, ca articolele de întâia necesitate să nu treacă în străinătate iar de altă parte s'a încurajat, prin toate mijloacele, producția.

Politica economică a guvernului liberal a dat roade bune. Dovada se face cu cifrele

balanței comerciale. Astfel în anul 1922 s'a importat : 583.668 tone cantități în valoare de 12.321.366.301 lei și s'a exportat : 4.066.352 tone cantități în valoare de 14.027.376.216 lei.

În anul 1923, s'a importat : 703.274 tone cantități în valoare de 19.712.941.400 lei, și s'a exportat : 4.878.210 tone cantități în valoare de 24.372.675.295 lei.

Balanța comercială

Pe anii 1922-1923

1922 : + 1.702.009.915 lei

1923 : + 4.659.733.895 „

Total general : + 6.361.743.810 „

Iată cum odată cu punerea în aplicare a politicii economice a guvernului liberal, balanța noastră comercială, din deficitară cum a fost dela 1919 — 1922, a ajuns să prezinte excedente dela 1922 până la 1925.

Cifrele sunt suficient de elocinte în această privință și ele fac demonstrația clară că măsurile luate de Ministerul Industrie și Comerțului, au influențat favorabil balanța noastră comercială. Această balanță a fost echilibrată și va înregistra de acum înainte excedente și mai mari, care vor avea efecte salutare asupra situației balanței conturilor.

Dacă s'ar fi lăsat, dela început, libertatea desăvârșită a comerțului, de sigur că rezultatul ar fi fost dezastruos, de oarece puterea de cumpărare a leului în interiorul țării fiind superioară puterii de cumpărare a leului pe piețele streine, am fi înregistrat automat o bruscă și vertiginoasă urcare a prețurilor în interior, care ar fi sdruncinat adânc întreaga economie a țării, prin stânjenirea producției și prin dezechilibrarea vieții economice a familiilor. Efectele s'ar fi resimțit, deci, și în direcția socială, nu numai în cea economică.

Guvernul liberal a procedat însă cu înțelepciune și cei doi miniștri ai Industriei și Comerțului, s'au inspirat dela principiile politicii economice fixată în programul partidului liberal.

Odată producția indigenă sporită și concurența streină deasemenea, s'a modificat tarifele de import cu scopul de a se proteja industria națională și a se micșora, pe cât posibil, intrarea în țară a acelor articole de care nu aveam absolută trebuință. În scopul acesta s'a modificat tariful general vamal și s'a introdus taxele în monedă — aur.

Anii 1922 — 1925 pot fi considerați ca buni în rezultate, în privința punerii în practică a părții întâia din programul economic al guvernului.

După cum am spus, în partea întâia s'a prevăzut mijloacele impuse de o epocă de tranziție. Partea a doua a acestui program implică o revizuire totală a tarifului general vamal ; asigurarea libertății comerțului, de îndată ce viața economică și finanțele noastre vor fi consolidate ; reluarea politicii convențiilor comerciale ; organizarea și punerea în valoare a producțiunii ; stabilirea unui acord cât mai strâns între politica reclamată de economia națională — care cade în sarcina Ministerului Industriei și Comerțului — și politica transporturilor — care cade în sarcina Ministerului Comunicațiilor.

În acelaș timp Ministerul Industriei și Comerțului n'a rămas indiferent față de suferințele suportate de populațiune din pricina speculațiunii ilicite. El a venit cu legea pentru înfrânarea speculei ilicite. Această lege pusă în aplicare, a dat în anul precedent un venit Ministerului Industriei și Comerțului de 5 milioane lei.

Venituri. Veniturile Ministerului Industriei și Comerțului au mers crescând de la 1922 până astăzi.

Serviciul de „Măsuri și Greutăți“ prezintă venituri provenite din verificarea instru-

mentelor de măsurat, care s'au evaluat în 1924 la 20 milioane lei; în bugetul exercițiului 1925, ele au fost evaluate la 30 milioane, adică în plus cu 10 milioane.

Conform legii minelor (art. 122, 123 și 124), se prevăd taxe fixe și proporționale, impozite și redevențe miniere, care pot da un venit de peste 360.000.000 lei.

Ministerul Industriei și Comerțului a exploatat direct următoarele uzine și mine. 1. Uzinele și minele metalurgice „Baia Mare“; 2. Uzinele de fier Hunedoara; 3. Minele de cărbuni „Lonea“; 4. Gazul natural Cluj; 5. Uzinele metalo-chimice „Zlatna“; 6. Minele metalice „Abrud“; 7. Uzinele de fier „Cugir“; 8. Minele metalice „Săcarâmb“.

Totalul acestor exploatare de uzine și mine se evaluează la peste 450.000.000 lei.

S'a înființat de Ministerul Industriei și Comerțului ateliere de industrie casnică; precum și localuri noi la serviciul exterior al măsurilor și greutateților.

Tancred Constantinescu, Ministrul Industriei și Comerțului, a întocmit și un proiect de lege foarte important relativ la *standardizarea cerealelor*.

Care este economia acestui proiect de lege.

Ea va ușura considerabil situația micilor cultivatori de pământ, deoarece o organizație subvenționată de Stat le va procura semințe de cea mai bună calitate și pe un preț cât se poate de redus. Se vor înființa apoi „standarde“ oficiale de cereale pentru grâu, porumb, orz, ovăz și secară, luându-se ca bază tipurile mondiale; se vor clasa partidele de cereale, se vor înmagazina, curății și condiționa; se vor organiza servicii pentru înmagazinarea și manipularea cerealelor.

Se va tinde la suprimarea, pentru micii producători, care formează marea majoritate a producătorilor, a intermediarilor exploatare. Sub noul regim agrar, în vigoare azi, micii cultivatori și producători de pământ, neputând selecționa semințele, neputând condiționa recoltele, nu pot obține întreaga valoare a producției lor. Iată pentru ce legea de standardizare a cerealelor va contribui la sporirea producției agricole și la o justă valorificare a recoltei, în avantajul micilor producători, care sunt țărani.

* * *

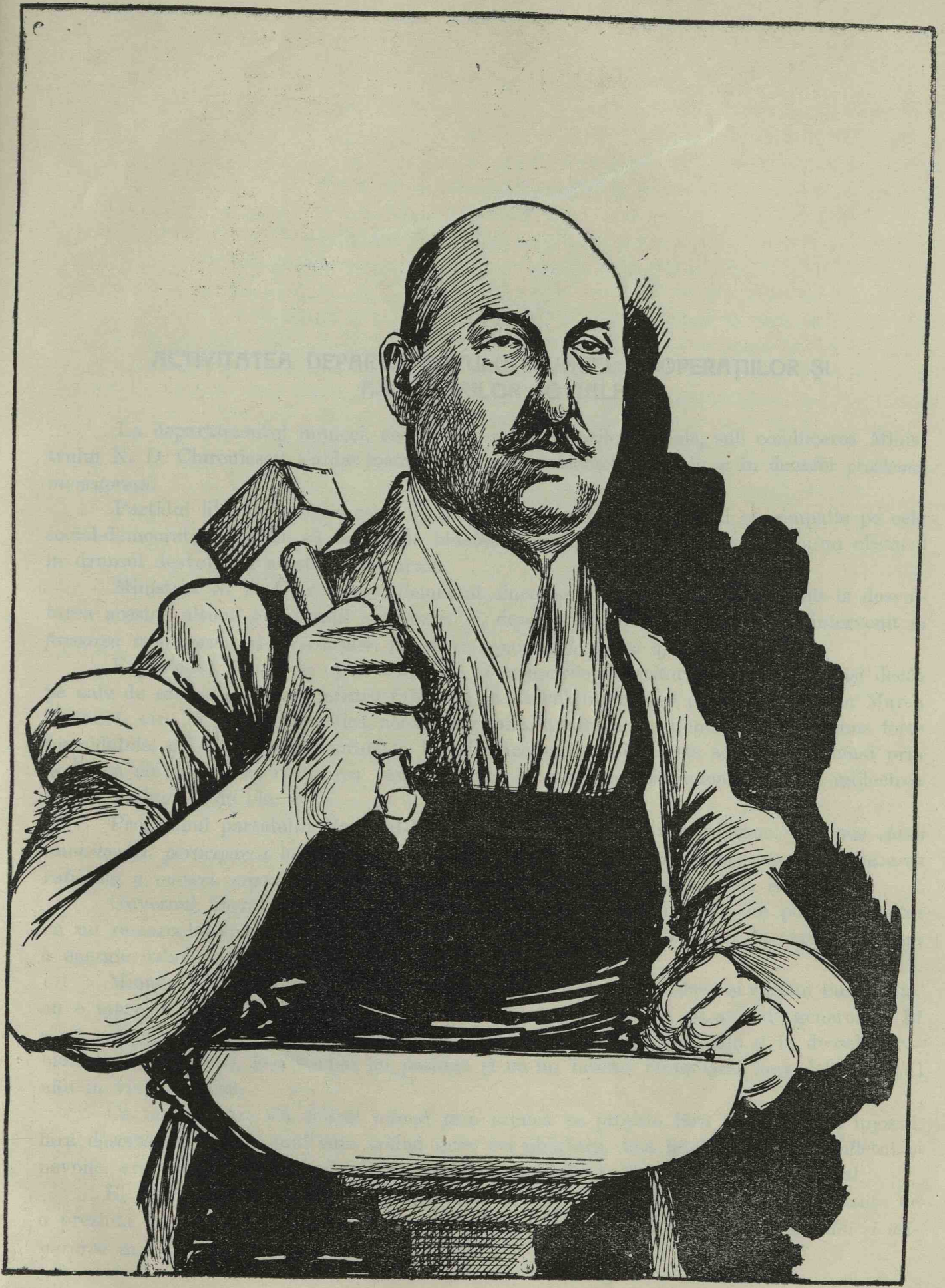
În rezumat, în conformitate cu principiile generale stabilite în noua constituție, Ministerul Industriei și Comerțului a întocmit legi de o mare importanță, care vor contribui la sporirea avuției naționale și la îndrumarea vieții noastre economice pe căile indicate de nevoile poporului românesc.

Noua legislație minieră și a surselor de energie, va contribui, în gradul cel mai înalt, la îndrumarea solidă a economiei naționale și la sporirea producției.

S'a restabilit echilibrul balanței comerciale și de la 1922 această balanță a început să dea excedente, de unde până la acel an ea prezenta mari deficite. Aceste excedente vor spori din an în an.

Grație măsurilor luate de acest departament, prin punerea în aplicare a legii pentru înfrânarea speculei ilicite, s'a pus ordine în comerț și s'a adus reale și simțite avantagii populațiunii nevoiașe.

Activitatea Ministerului Industriei și Comerțului a fost toată îndreptată în direcția măririi puterii de producție, a normalizării vieții noastre economice și a punerii în valoare, în mod treptat, prin etape succesive, a marilor bogății naționale.

XVIII.

ACTIVITATEA DEPARTAMENTULUI MUNCEI, COOPERAȚIILOR ȘI ASIGURĂRILOR SOCIALE

La departamentul muncii, cooperației și asigurărilor sociale, sub conducerea Ministrului N. D. Chirculescu, s'a dat toată atențiunea problemelor sociale și în deosebi *problemei muncitorești*.

Partidul liberal, hotărît ostil organizațiilor comuniste și privind cu simpatie pe cele social-democrate, capabile să dea rîde binefăcătoare, nu a înțeles să creeze nici un obstacol în drumul dezvoltării acestora din urmă.

Ministrul N. D. Chirculescu, democrat sincer și convins, a contribuit mult la dezvoltarea acestor ultime organizații sănătoase și, de câte ori s'a ivit privilegiul, a intervenit în favoarea muncitorilor și meseriașilor, protejând organizațiile lor și ajutându-le.

Experiența făcută în apus a dovedit că grupările muncitorești nu pot propăși decât pe cale de ordine și de organizare rațională, în cadrul intereselor generale; dacă în Marea Britanie, sau în marea republică nord-Americană, organizațiile muncitorești au ajuns forțe formidabile, ca să-și impună influența lor binefăcătoare, apoi aceasta se explică tocmai prin aceea că ele au căutat realizarea revindcărilor lor pe cale parlamentară, prin mijlocirea legilor reclamate de ele.

Programul partidului Național-Liberal a prevăzut, între alte reforme, *ridicarea clasei muncitorești, participarea lucrătorilor la beneficiile întreprinderii, minimum de salariu, organizarea rațională a muncii, organizarea asigurărilor muncitorești, protecțiunea muncii, etc.*

Guvernul liberal a încredințat realizarea acestui program unui om ponderat, dotat cu un remarcabil spirit de observațiune, de analiză și de organizațiune, la care se adaugă o energie calmă, dar hotărâtă.

Ministrul N. D. Chirculescu e un om politic modern, cu întinse și variate cunoștințe, cu o mare experiență, cu vederi largi și idei, pe cât de liberale, pe atît de generoase. El e un adânc cunoscător al vremurilor și al oamenilor. Problemele sociale și în deosebi problemele muncitorești, le-a studiat cu pasiune și cu un interes remarcabil, încă dela debutul său în viața publică.

Ca un om care s'a ridicat numai prin munca sa proprie, fără sforțări, fără înjosiri, fără deșertăciuni și ca unul care trăind între cei obizduiți, le-a înțeles mai bine sufletul și nevoile, era cel mai indicat să-i revie sarcina organizării sociale sub guvernul liberal.

El înțelege perfect *cerințele poruncitoare ale epocii* prin care trecem și importanța ce o prezintă în viața economică și socială și pentru viitorul țării, *ocrotirea lucrătorului și asigurarea sa.*

Inițiatii asigură că ante proiectul de cod al muncii și acel al asigurărilor sociale fac să reiasă în mod strălucit însușirile pe care noi le-am menționat mai sus și vor fi bine venite acele proiecte, întrucât Ministrul Chirculescu se bucură și de încrederea industri-așilor și a meseriașilor și a lucrătorilor. Acest rezultat, curios în aparență, este ușor de explicat, prin puternicul simț de dreptate al Ministrului, apreciat de toți.

Ceiace va constitui însă baza unei dezvoltări importante a societății românești, este concepția, foarte fecundă în urmări, pe care Ministrul Chirculescu o are, că cooperatiunea trebuie întinsă în toate straturile societății, în toate ramurile economice, dar mai ales în lumea muncitorească. Dânsul vede în realizarea acestei concepții, nu numai o necesitate isvorâtă din dorința de mai bine, dar și o evoluție firească a societății.

Nu putem învedera mai bine rolul pe care Ministrul Muncii este chemat să-l joace, decât schițând importanța direcțiilor, pe care el le administrează, în momentul unei tranzițiuni sociale care formează epocă în viața statului român.

Centrala cooperativelor sătești și de consum

Centrala Cooperativelor Sătești de producție și consum, este o instituție creată în anul 1918.

Centrala Cooperativelor de producție și consum a fost creată cu următoarele atri-buțiuni.

Să autorizeze înființarea cooperativelor sătești de producție agricolă și industrială, de consum, de aprovizionare și desfacere în comun, etc. cum și federalelor lor;

Să organizeze și îndrumeze aceste cooperative, prin toate mijloacele tehnice și să formeze personalul de conducere;

Să facă împrumuturi în cont curent la orice instituțiune, să sconteze și să reescon-teze efectele comerciale ale cooperativelor sătești și ale federalelor lor;

Să acorde creditul necesar cooperațiunilor acestor cooperative și federale și să pri-mească depunerile lor spre fructificare;

Să înlesnească cooperațiunile de aprovizionare ale cooperativelor sătești și ale fede-ralor, sau desfacerea produselor lor.

La începutul anului 1919, situația cooperativelor sătești era următoarea :

	No. coop.	No. membr.	Capital subscris	Capital vărsat
Cons. aprov. și desf. în comun	412	20 587	2.664.698	2 221.094
Brutării	23	1.312	164.682	106.713
Mori	23	1.364	220.970	186.450
Exploatări de mașini agricole	26	1 811	157.140	68.570
Lăptării	11	692	21 980	14.640
Expl. de mine, cariere, ape minerale, ape gazoase etc.	17	1.079	191.520	154.370
Diverse, pescuit, viticultură	21	896	127.620	145.440
Forestiere	222	12.203	2.029.660	1.594.533
	<u>755</u>	<u>39.935</u>	<u>5 578.270</u>	<u>4.491.819</u>

Având să-și desfășoare activitatea pe un teren nou și în împrejurări deosebite, Cen-trala cooperativelor, trebuia să-și adapteze metodele de organizare a stărilor sociale și eco-nomice pe care războiul și în special legiferările cu caracter economic le aduseseră în țara românească.

În primul rând s'a căutat să se dea o aplicare mai temeinică a principiului unității

de organizare cooperatistă care este pus și la baza legislației noastre cooperatiste, prin organizare de Centrale unice pe întreaga țară. Prin aplicarea acestui principiu s'a dat mișcării cooperative caracterul exclusiv social-economic scoțând-o de sub preocupări de orice altă natură, astfel cum dela început s'a dat acest caracter și în câte-va țări străine cu veche organizare cooperatistă și după care desigur trebuia să ia model lumea întreagă.

Pentru organizarea producției, centrala cooperativelor avea în mod firesc să completeze opera reformei agrare, care punea pământul de cultură din regiunile de câmpie și dealuri în mâinile sătenilor, lăsând însă o categorie însemnată de săteni din regiunile de munte, într'o vădită stare de inferioritate economică.

Pentru a ajuta pe sătenii dela munte, ca să se bucure și ei de binefacerile transformărilor economice, statul, a hotărât ca pădurile sale care formează un întins domeniu, să se dea prin bună învoială la cooperativele pentru exploatare de păduri, oricare ar fi valoarea exploatărei, însă după recomandarea centralei cooperativelor sătești.

Această dispoziție, dorința de emancipare economică și mai ales sprijinul centralei cooperativelor sătești, a făcut să ia un mare având organizarea cooperativelor pentru exploatare de păduri, după cum se va vedea din tablourile de mai jos.

Cooperatiia română pășește prin aceasta la organizarea marelui industrii, operă pentru care hărnicia și cumișenia țaranului român erea o concluzie de isbândă, după cum aceleași calități l'au făcut să isbândească înainte de războiu la exploatarea națională a marilor moșii din obștiile de arendare.

Alături de exploatarea pădurilor, centrala cooperativelor a mai organizat prin cooperative, industrializarea diverselor produse agricole și animale. Astfel în județul Ilfov, Teleorman, Suceava și Dâmbovița, s'au format câteva lăptării, care transformă laptele în produsele cele mai căutate, unele pășind chiar la fabricarea brânzeturilor străine, ca brânză de Olanda, Schweitzer (Emmenthall).

Afară de aceasta a mai organizat prin cooperativele din județele Prahova, Buzău, Vâlcea și în Basarabia, industrializarea fructelor, în special uscarea produselor prin cup-toare sistematice, cum și fabricarea țuiceii.

Cooperativele sătești au mai pășit la exploatarea minelor, a apelor minerale (băi) și la organizarea pescuitului în bălțile statului.

Pentru formarea personalului de conducere al cooperativelor, Centrala Cooperativelor Sătești a organizat școli regionale de contabili, iar acum în urmă a organizat și o școală de diriginți și vânzători pentru cooperativele de consum.

Situația mișcării cooperativelor de producție și consum la sfârșitul anului 1921, o arată cifrele de mai jos:

La sfârșitul anului 1921, existau 2500 de cooperative, cu un capital subscris de lei 55.792.940,51 și vărsat 25.850.960,21, având 139.811 de membri.

În anii următori progresele au fost repezi. Așa că la 1922, existau în total 3289 de cooperative de tot felul cu 232.667 de membri, 100.298.752,16 capital subscris, 80.189.591,69 capital vărsat și 8.383.956,96 lei fond de rezervă și cultural.

Acest total repartizat pe categorii se prezintă astfel: 823 de păduri cu un total de 42.922 de membri, 30.782.928,95 lei capital subscris, 23.978.982,89 lei capital vărsat și 2.364.711,36 fond cultural și de rezervă; 2345 coop. de consum cu 178.922 de membri, 61.948.862,09 lei capital subscris, 49.651.635,54 capital vărsat și 5.339.139,93 fond de rezervă și cultural, 121 coop. diverse cu 10.823 de membri, 7.566.963,12 lei capital subscris, 6.558.973,26 capital vărsat și 680.105,47 fond de rezervă și cultural.

Mișcarea în avântul ei a căutat să pătrundă și în cele mai îndepărtate sate și cătune, sporind astfel atât numărul membrilor cât și cel al capitalului subscris și vărsat.

Așa dar sfârșitul anului 1923 ni se prezintă cu următoarele cifre: 3766 de cooperative și anume: 2630 de consum, 886 de păduri și 250 diverse.

La 1923 numărul total al membrilor era: 279.118, iar capitalul subscris era de lei 154.103.308,81 și cel vărsat 113.002.256,10.

Fondul de rezervă, de prevedere la 1923, era: 20.234.688,86. Suma mărfurilor vândute la aceeași dată 1923, se ridică la lei 966.656.974,67.

La numărul total al cooperativelor existente în 1923, adăugându-se cele înființate în 1924, avem un total de 4039 de cooperative cu 298.407 de membri și cu 168.719.206,81 de lei capital subscris.

Centrala Cooperativelor pentru a veni în ajutorul unităților cooperative afiliate ei și populațiunii dela sate a creat depozite în mai bine de 70 de localități în întreaga țară, de unde se pot aproviziona unitățile cu o mai mare ușurință.

În vederea aprovizionării, centrala cooperativelor a achiziționat diferite mărfuri în valoare totală de lei 405.570.000. Ca să evidențiam progresul, menționăm că în 1921 s'a achiziționat pentru 83.430.000 iar în 1923, pentru 176.000.000 lei mărfuri.

Cifrele de mai sus sunt destul de eloquente spre a-și putea da seama fiecare de desvoltarea acestei instituții.

În afară de aceasta, Centrala Cooperativelor prin ajutorul cooperativelor de aprovizionare și desfacere în comun, federalele lor județene a înlesnit exportul cerealelor, plasându-le pe piețele străine, în schimbul unor prețuri avantajoase.

Centrala Cooperativelor de consum și producție și-a dat apoi aportul său la opera de colonizare întreprinsă de guvern în diferitele regiuni, unde există disponibilități de terenuri agrare,

Regiunile în care s'a început colonizarea în anul 1924, sunt: jud. Constanța și jud. Sătmar, la două extremități opuse ale țării și anume: 8000 coloniști în primul și 200 coloniști în secundul.

Centrala cooperativelor, a mai luat măsuri, reușind a transporta într'un timp foarte scurt, materiale în cantități mult superioare, cerințelor prezente.

Stabilindu-se ca locuințele coloniștilor să fie făcute din cărămizi crude, manopera privindu-i exclusiv, iar materialul lemnos necesar pentru acești coloniști ridicându-se la 20.000 m.³, acest din urmă material a și fost trimis la destinație.

* * *

Cercetând acum bilanțurile încheiate pe anii 1921, 1922, și 1923, avem următoarele cifre care ne arată activitatea centralei:

1921

(Diferite compturi mai importante)

Capital vărsat stat.	8.000.000.—
" " coop.	980.029,07
Fond de rezervă	24.835.939,22
Fond de amortisment	252.198,90
Fond de perfecționarea mijloacelor tehnice de funcționare coop. și propagandă	3.471.172,73
Totalul bilanțului se prezintă (activ și pasiv) pe anul 1921, cu suma de lei	1.017.567.301,30

1922

(Diferite compturi mai importante)

Capital vărsat stat.	8.000.000.—	
" " coop.	1.566.425,07	
Fond de rezervă și prevedere	55.126.095,57	
Amortizare și propagandă coop.	3.690.588,88	
Totalul bilanțului se prezintă (activ și pasiv) pe anul 1922, cu suma de lei		1.121.160.297,01

1923

(Diferite compturi mai importante)

Capital vărsat stat.	8.000.000.—	
" " coop.	6.944.841,47	
Fond de rezervă și prevedere	79.981.264,94	
Fond perfecționare și propagandă	12.684.096,97	
Amortisment	2.868.432,50	
Totalul bilanțului se prezintă (activ și pasiv) pe anul 1923, cu suma de lei		1.303.496.548,56

Pe anul 1924, bilanțul este și mai satisfăcător.

* * *

Se evidențiază astfel frumoasele progrese realizate la această instituție, condusă cu pricepere și competență de C. Cercel, directorul ei general.

Deci, și în această direcție a cooperației, guvernul liberal, nu a pregetat a-i da toată atenția necesară ca ea să dovedească necesitatea incontestabilă și să facă astfel un mare pas înainte, pentru binele țării și mai ales a păturei țărănești.

CENTRALA BĂNCILOR POPULARE

Situația mișcării cooperativelor de credit rural.

În România, cooperativele de credit rural au luat o dezvoltare mare după încetarea stărei de războiu prin operațiunea împrumutării țăranilor. Când guvernul liberal a făcut împrumutarea țăranilor, el nu a înțeles să facă o operă de colonizarea națională, dar o operă mult mai importantă și necesară, de consolidare socială, bazată pe echitate. El a urmărit să crească interesul țăranului la apărarea solului național, creind tipul de proprietate țărănească pentru o categorie de săteni interesați: aceia care au făcut războiul, pentru orfanii de războiu și văduvele de războiu. Guvernul liberal n'a luat în considerație interesele clasei proprietarilor ca să facă exproprierea, ci interesele legitime ale clasei țărănești.

Dar, odată aplicată reforma agrară, odată țăranii împrumutării, deci intrați în posesiunea pământului lor, opera de pacificare și de consolidare socială nu se putea opri aici. Consolidarea socială implică și consolidarea economică. Țăranul împrumutat, micul cultivator de pământ, avea nevoie de unelte, de mijloace materiale, spre a putea face față noiei sale situațiuni. De aceea el trebuie să fie ajutat în această direcție prin organe

care le-au găsit deja înființate, grație prevederei partidului liberal. E vorba de organizarea creditului rural prin instituții cu caracter cooperativ. Aceste instituții, create prin legile întocmite de liberali, sunt: Băncile populare, federalele, centrala băncilor populare, cooperativele de credit ale provinciilor alipite.

Centrala Băncilor Populare

E o bancă centrală a cooperativelor de credit (băncile populare și federalele județene și regionale), având caracterul de bancă față de celelalte organizațiuni. Ea acordă credite, fie centralei cooperativelor de producție și de consumație, fie centralei cooperativelor agricole. Ea face numai operațiuni de credit și de fructificare a depozitelor furnizate de societățile cooperative. Centrala băncilor populare lucrează numai cu federalele județene și regionale, prin care dânsa canalizează creditul și în cazuri absolut excepționale, acordă direct credite băncilor populare. Apoi, această centrală acordă direct credite pe ipoteci, acestor instituții pentru cumpărare de pământ prin cooperativele respective. În modul acesta Centrala băncilor populare a dat țăranilor asociați în cooperative de cumpărat pământ (obștii) un sprijin puternic, care a contribuit, într'o măsură apreciabilă, la înstărirea unui mare număr de țărani.

Iată care a fost situația obștiilor la 1924, cuprinzând suprafața pământurilor cumpărate, prețul de cumpărare, suma plătită de cooperative, totalul creditului acordat de centrala băncilor populare:

Până la 1924, s'a cumpărat terenuri în suprafața de 31 513 hectare și 86 arii. Suma plătită proprietarilor ca preț de cumpărare pentru aceste terenuri a fost de 153.174 110 lei; iar suma plătită de obștii a fost de 80.122 931 lei. Creditul acordat de centrala băncilor populare s'a ridicat la 73.061.179 lei. Imprumutul la 1924, s'a ridicat la 54.889.842 lei. Totalul activului bilanțului centralei băncilor populare la 31 Decembrie 1923, a fost de 589.700.773,55 lei.

Desvoltarea băncilor populare

Băncile populare au luat o mare desvoltare dela înființarea lor și până azi. Astfel în 1904, funcționau 1625 bănci populare, cu 121.786 membri, având 6.850.976 capital vărsat și un total al bilanțului de 10.168.811 lei. În anul 1921, funcționau 3211 bănci populare, cu 705.150 membri, având un capital social de 348.062.894, iar totalul bilanțului general de 813.452.394. În anul 1923, funcționau 3747 bănci populare, cu 875.879 membri, având un capital social vărsat de 478.915.265 lei; iar totalul bilanțului atingând suma de 1.507.952.912 lei.

Din aceste 3747 bănci populare, 3565 erau admise să lucreze cu centrala, iar restul de 182 erau constituite pe baza legii băncilor populare.

Numărul membrilor celor 3565 bănci era de 875.879 (cultivatori, muncitori, funcționari, comercianți, proprietari rurali, institutori și preoți).

Activul bilanțului general al băncilor populare la 31 Decembrie 1923, a fost — după cum am spus — de 1.507.952.912,60. Acest activ era format astfel: numerar în casă: 59.254.915,36; participări la capitalul centralei și a federalelor 29.848.014,27; depozite la centrală și la federale 19.870.732,24; imprumuturi acordate 1.184.065,557,85; efecte publice și acțiuni 25.202 390,31; (cea mai mare parte din efectele publice sunt titlurile diverselor

împrumuturi de stat: național, unire, refacere); imobile, mobilier, dobânzi și diverse alte conturi 189.711.302,57.

Portofoliul băncilor populare în valoare de 1.184.065.557,85, e constituit din împrumuturi la diverse societăți cooperative (24.906.051,28 lei) și la țărani (1.159.159.506,57 lei).

Dacă analizăm pasivul bilanțului general al băncilor populare în din 31 Decembrie 1924, rezultă următoarele: capitalul social vărsat se ridică la 478.915.265,23 lei; iar depozitele spre fructificare se ridică la 430.476.732,87. În fiecare an, atât capitalul social, cât și depozitele spre fructificare s'au mărit într'o proporție însemnată, ceea ce face dovadă încrederei desăvârșită de care se bucură instituția Băncilor populare față de țărănimea noastră. Ascendenta ei a crescut din an în și serviciile reale aduse țăranilor i-au sporit importanța rolului ei în economia națională.

În anul 1924, numărul băncilor populare a crescut și mai mult.

Numărul băncilor populare cu un capital inferior sumei de 10.000 lei este foarte mic.

55% din capitalul vărsat este format din părți sociale inferioare sumei de 2000 lei și restul de 45% este format din părți sociale de 2001—5000 lei.

Împrumuturile care au fost contractate la centrala Băncilor populare sunt foarte reduse în raport cu acele contractate la federale, deoarece, în urma dispozițiilor luate, centrala acestor bănci nu trebuie să acorde împrumuturi de cât în cazuri excepționale

Fondurile de rezervă s'au ridicat la 31 Decembrie 1923, la suma de 41.712.706,22; iar beneficiul net al exercițiului 1923, s'a ridicat la suma de 54.840.333,76 lei.

Cu toate că dividendele plătite de Băncile populare au fost mici (în medie 6%) dacă luăm în seamă ce există între principiile doctrinei cooperatiste și principiile regimului capitalist, faptul acesta este perfect justificat. Cine trebuie să tragă cel mai mare profit? De sigur că nu Banca populară, ci debitorul, care e muncitorul agricol. În modul acesta, acordând împrumuturi, pe credit personal, sau pe garanții personale, pe scrisuri de schimb, gajuri și ipoteci, în condițiuni extrem de avantajoase, instituția Băncilor populare răspunde rolului ei și misiunii sale în stat.

Spre a fi bine administrate aceste bănci, în cursul anului 1922—1923, au funcționat 16 școli practice de contabilitate și de educație cooperatistă și 19 cursuri de repetițiuni, pentru formarea elementelor necesare de a îndeplini funcțiuni în administrația Băncilor populare și a celorlalte cooperative rurale.

Într'un interval de 7 ani, s'au preparat 49 serii de elevi, care au dat un număr de 3307 de absolvenți. Din aceștia, 75% au rămas în satele lor, ocupând funcțiunile de contabil și director.

Această operă educativă a Băncilor populare a dat, deci, cele mai frumoase rezultate.

Federalele

În 1908, Băncile populare rurale s'au grupat în federale, cu scopul de a se asigura, de o parte, creditul acestora, iar, de altă parte, de a se ușura operațiunile lor bancare.

La sfârșitul anului 1923, funcționau 44 de federale județene și 9 federale regionale. Cele 53 federale — județene și regionale — aveau ca asociate 3334 Bănci populare, 58 de asociații de cumpărări de terenuri și 726 diverse cooperative.

Iată care a fost situația bilanțului general al federalelor la sfârșitul anului 1923: totalul activului a fost de 558.527.452,25 lei; iar rulmentul total, s'a ridicat la 3.200.000.000 lei.

În anul 1924, cooperația de credit rural a progresat simțitor prin mărirea numă-

rului Băncilor populare și a federalelor, ca și a membrilor ei, prin mărirea vărsămintelor pe contul capitalului social, ca și al depozitelor de fructificat. S'a pus la dispoziția țărănilor noștri până la sfârșitul anului 1923, sub formă de împrumuturi, cocheta sumă de 1.159.159.506 lei, pentru a se activa și intensifica producția agricolă.

Țăranii lipsiți de mijloace bănești au găsit în instituțiile Băncilor populare, federalelor și a centralei Băncilor populare, creditul de care avea absolută nevoie spre a putea munci și exploata pământul lor.

De altă parte, disponibilitățile în numerar, ar fi rămas de sigur fără întrebuințare, fără aceste importante și folositoare instituții cooperative de credit rural. Aceste disponibilități au găsit un plasament sigur și a dat puțința țărănilor să se instărească. Cum a intrat în stăpânirea cultivatorilor de pământ dela țară, peste 80 %, din suprafața pământului arabil, cum era să se îndeplinească munca agricolă și cum erea să se intensifice producția noastră agricolă, dacă cooperativele de credit înființate de legiutorul liberal, n'ar fi pus la dispoziția noilor împrumutăriți mijloacele materiale de care aveau lipsă spre a-și cumpăra vite, instrumente agricole, semințe, etc.

Prin creditul acordat repede și în condițiuni extrem de avantajoase, țăranii au putut, odată intrați în posesiunea pământurilor lor, să ofere o muncă productivă, rodnică, cantitativă și calitativă. Nu numai țăranii au profitat de aceste credite, punând în valoare munca lor și pământurile ce li s'a dat, dar și economia națională a profitat într'o largă măsură. De asemenea și statul.

Dacă n'ar fi fost aceste instituții, dacă n'ar fi fost în stare de funcționare aceste cooperative de credit rural, aceste Bănci populare, aceste federale județene și regionale și această centrală a Băncilor populare, țăranii ar fi rămas cu pământul necultivat, în lipsă de mijloace materiale.

Iată cum opera de prevedere socială și economică a cârmuirii partidului liberal, a contribuit, împreună cu munca și priceperea directorului general al centralei Băncilor populare, Titus Axente, la rezolvirea, într'un timp scurt, a marelui probleme agrare și sociale.

CASA CENTRALĂ A ASIGURĂRILOR SOCIALE

În anul 1912, s'a legiferat pentru întâia oară în România, asigurarea obligatorie a muncitorilor prin legea relativă la organizarea creditului și asigurărilor muncitorești. În această lege s'a prevăzut asigurarea muncitorilor împotriva boalelor; asigurarea împotriva accidentelor eventuale de muncă și asigurarea în caz de invaliditate, pricinuită de bătrânețe sau boală. O casă centrală a asigurărilor sociale s'a înființat în București pe baza legii votată în 1912. Cu toate dificultățile ce s'au ivit, fie din cauza campaniei din Bulgaria (1913), fie din cauza războiului pentru întregirea neamului (1916 — 1919), casa centrală a asigurărilor sociale a luat o mare dezvoltare și s'a așezat pe baze temeinice, grație unei organizații serioase și moderne.

După încheierea păcii, mărindu-se cu peste 50% teritoriul național al țării, prin alipirea Ardealului, Banatului, Maramureșului, Bucovinei și Basarabia la patria mamă, asigurările sociale și-au lărgit câmpul de activitate și centrala asigurărilor sociale a trebuit să ia în considerație stările economice, sociale și legislative din teritoriile alipite. Astfel, în ținuturile de peste Carpați industria e mai dezvoltată decât în vechiul regat și deci, numărul lucrătorilor, utilizați în uzine, fabrici, ateliere, mine, etc., este mult mai mare în raport cu numărul lucrătorilor de aceeași categorie din vechiul regat.

De altă parte, în aceste teritorii existau o legislație de asigurare din 1907 (legea XIX maghiară) și care prezintă dispozițiuni deosebite de legislația română din 1912.

A trebuit, ca atât fostul consiliu dirigent din Ardeal, cât și Ministerul Muncii să dea o altă organizație asigurărilor sociale din aceste provincii trans-carpatine. La început s'a înființat o casă a asigurărilor muncitorești cu sediul la Cluj, care a controlat activitatea caselor de asigurare; apoi această casă a fost desființată, iar casele de asigurare au trecut sub conducerea și controlul casei centrale de asigurări sociale, cu sediul în București. Această stare de tranziție se impunea din cauza împrejurărilor de ordin politic și economic.

În Bucovina asigurările muncitorești au funcționat pe baza legii austriace din 1888. În această provincie funcționează case de asigurare, care se bucură de oarecare autonomie și ele sunt sub controlul serviciului special de asigurări din Cernăuți, care, la rândul său, depinde de casa centrală a asigurărilor sociale.

Sub regimul țarist, n'au existat în Basarabia asigurări muncitorești, de aceea după actul unirii cu patria mamă din 1918, s'a extins prescripțiile legii asigurărilor sociale din 1912 și în această provincie, printr'o lege specială.

Activitatea casei centrale a asigurărilor sociale a fost dela 1918, până azi, foarte mare și binefacerile aduse de organele sale — casa de boală, asociația patronală, casa de invaliditate și bătrânețe, asigurarea împotriva boalei — recunoscute de întreaga pătură muncitorească din România-Mare.

Vom da câte-va date statistice spre a scoate în relief această activitate a casei centrale a asigurărilor sociale.

Pentru caz de boală, casa respectivă, a cheltuit dela 1912 — 1920 o sumă care n'a trecut de 2 milioane lei. În anul 1920/1921, s'a cheltuit 6.400.000 lei; în anul 1921 — 1922, s'a cheltuit 13.000.000 lei; în anul 1922 — 1923, s'a cheltuit suma de 29.400.000 lei; în primele 9 luni ale anului 1923, s'a cheltuit suma de 40.000.000 lei; iar în cursul anului 1924, s'a cheltuit peste 60 milioane lei, aproximativ.

În patru ani, cheltuelile pentru boală au întrecut cu 30 %, cheltuelile dintre anii 1912 — 1920.

Majoritatea sumelor s'a întrebuițat pentru îngrijirea muncitorului bolnav asigurat. Să luăm o cifră pentru exemplificare: 100 lei; din această sumă 76 lei s'au dat asiguratului bolnav pentru îngrijirea s'a, iar restul de 24 lei s'a întrebuițat pentru acoperirea cheltuelilor de administrație.

Personalul medical al casei de boală se compune din 238 medici, 28 interni și externi, 58 moașe și 139 de infirmieri și subchirurghi, — afară de Basarabia. Numărul vizitelor medicale, la dispensare, la domiciliul medicilor sau al bolnavilor, la fabrici, uzine sau ateliere, a crescut din an în an.

În Ardeal și celelalte ținuturi de peste Carpați, cotizația de boală e plătită jumătate de patron și jumătate de muncitorul asigurat și ea nu întrece 4% din salariul mijlociu săptămânal al lucrătorului.

În Bucovina, casa de boală are circa 200.000 muncitori asigurați și cotizația de boală e plătită astfel: o treime de patron și 2/3 de muncitorul asigurat. Funcționează în această provincie zece case pentru boale cu 16 medici și personalul respectiv (interni, externi, infirmieri, etc.).

În Basarabia sunt 10 case de asigurare cu 23.141 muncitori asigurați. Casele pentru boli dispun de 17 medici și de personalul sanitar necesar.

Cotizația săptămânală pentru asigurarea muncitorului împotriva boalelor a fost dela 1 Aprilie — 1 Iunie 1918 : 0.05 lei (cl. I); 0.20 lei (cl. II); 0.30 (cl. III); 0.45 lei (cl. IV); 0.60 lei (cl. V). Dela 1 Aprilie 1920 — 1 Iulie 1922 aceeași cotizație a fost de : 0.05 (cl. I); 0.20 (cl. II); 0.30 (cl. III); 0.45 (cl. IV); 0.60 (cl. V); 0.75 (cl. VI); 1.05 (cl. VII); 1.75 (cl. VIII); 3 lei (cl. IX).

Dela 1 Aprilie 1924, aceeași cotizație săptămânală a fost de : 1 leu (cl. I); 3 lei (cl. II); 5 lei (cl. III); 7 lei (cl. IV) și 10 lei (cl. V).

Ajutoarele bănești acordate asiguraților dela 1 Aprilie 1912 până la 1 Iunie 1918, au fost dela 0.25—2.25 pe zi pentru muncitorii asigurați cu familie și de 1.75—15.75 săptămânal pentru aceeași categorie; iar pentru asigurații fără familie a fost pe zi dela 0.20—1.60 și dela 1.25—11.05 săptămânal. Ajutoarele de înmormântare au fost de 100 lei (cl. I) 125 (cl. II) 150 (cl. III) 175 (cl. IV) și 200 (cl. V).

Dela 1 Aprilie 1920—1 Iulie 1922, s'a acordat muncitorilor asigurați cu familie, pe zi, dela 0.25—8.50 — nouă clase — iar săptămânal dela 1.75—59.50 lei; iar pentru muncitorii asigurați fără familie s'a acordat pe zi dela 0.20—5.95 (nouă clase) și săptămânal dela 1.25—41.65 lei.

Ajutoarele de înmormântare s'au acordat — după clase — dela 100 lei până la 300 lei.

Dela 1 Aprilie 1924, s'a acordat muncitorilor asigurați cu familie pe zi, dela 4.50 lei — 30 lei (cinci clase), iar săptămânal dela 31.50 lei până la 210 lei (cinci clase); iar asiguraților fără familie li s'au acordat, pe zi, dela 3 lei până la 21 lei (cinci clase), iar săptămânal dela 21 lei până la 147 lei (cinci clase). Ajutoare de înmormântare s'a acordat dela 1250 lei până la 3000 lei (cinci clase), atât asiguraților cu, sau fără familie.

Numărul muncitorilor asigurați complecți, ajutați în caz de boală, sau lehuzie s'a mărit considerabil dela 1912 până azi. Așa, în 1912-1913 numărul asiguraților de ambe sexe a fost de 115.123; numărul cazurilor a fost de 11.461. În anul 1921—1922, numărul asiguraților de ambe sexe a fost de 158.966; iar totalul numărului cazurilor a fost de 11.947. În anul 1923, numărul de asigurați complecți a fost de 242.158; iar totalul numărului cazurilor a fost de 11.286.

Dacă trecem acum la numărul zilelor, în 1912-1913 el a fost de 236.730; în 1921—1922 de 356.776; iar în 1924 de 351.250.

Numărul mijlociu al cazurilor de incapacitate de lucru, la suta de muncitori asigurați a fost: în 1912/1913 de 10.6; numărul mijlociu de zile de incapacitate de lucru repartizat la totalul asiguraților a fost de 2; iar durata mijlocie de incapacitate de lucru a fost de 20.6. În 1921/1922, de 7.51; numărul mijlociu de zile de incapacitate de lucru repartizat la totalul asiguraților a fost de 2.24; iar durata mijlocie de incapacitate de lucru a fost de 1.45.

Numărul deceselor a fost în 1912—1913 de 733, mortalitatea mijlocie la suta de asigurați complecți, 0,67; iar totalul ajutorului bănesc plătit 118.841,30 b.; în 1921—1922 numărul deceselor a fost de 518, mortalitatea mijlocie la suta de asigurați complecți, 0,37, iar totalul ajutorului bănesc plătit 158.152 lei; în 1923, numărul deceselor a fost de 763; mortalitatea mijlocie la suta de asigurați complecți, 0,31, iar ajutorul bănesc plătit s'a ridicat la suma de 1.269.442,75 b.

Muncitorii asigurați au primit în ajutoare bănești, fie pentru boală, fie pentru lehuzie, următoarele sume: în 1912—1913, 340.124,15 b.; în 1921—1922, 2.506.024,14 b.; iar în 1923, 5.614.239,05 b.

Valoarea medie a unui timbru pentru casa de asigurare contra boalei a fost în 1912/1913 de 0,344; în 1921/1922 de 2,427; iar în 1923 de 5.346.

Totalul cheltuielilor casei de boală a fost în 1912—1913 de 1.800.563,94 b.; în 1922—1923 de 13.093.609,49 b.; iar în 1923 de 39.892.756,84.

Asigurarea împotriva invalidității și bătrâneții. După legea relativă la modificarea și completarea provizorie a unor dispozițiuni din legea asigurărilor sociale din cuprinsul României Mari, cu începere de la 1 Iulie 1924, cotizația impusă asiguraților împotriva invalidității și bătrâneții este de 3 lei săptămânal, sumă plătită jumătate de patron, jumătate de lucrătorul asigurat. Statul contribuie la aceste asigurări cu un fond de 15.000.000 lei.

Pensiile fiind derizorii, cu începere de la 1 Iulie 1924, s'a acordat un spor de scumpete, în cât pensia de invaliditate, inclusiv sporul de scumpete, este de 6000 lei anual, la care se adaugă câte doi lei de fiecare săptămână cotizată peste cele două sute de săptămâni cerute de lege pentru recunoașterea dreptului la pensie. Pensia de bătrânețe s'a ridicat și ea la 6000 lei anual.

Pe lângă aceste pensii, casa de invalide s'a ocupat și de prevenirea invalidității prin întreținerea de sanatorii și ospicii (mai cu seamă ospicii pentru tuberculoși) și prin trimeterea la băi și stațiuni climaterice a meseriașilor asigurați, a căror sănătate reclamă o cură.

Casă de asigurare contra invalidității și a bătrâneții, în 1920—1921, a avut un venit total de 4.280.391,30 lei; iar în 1923 de 7.507.262,60 lei; totalul cheltuielilor a fost în 1920—1921 de 1.645.168,07 lei iar în 1923 de 1.124.498,40 lei.

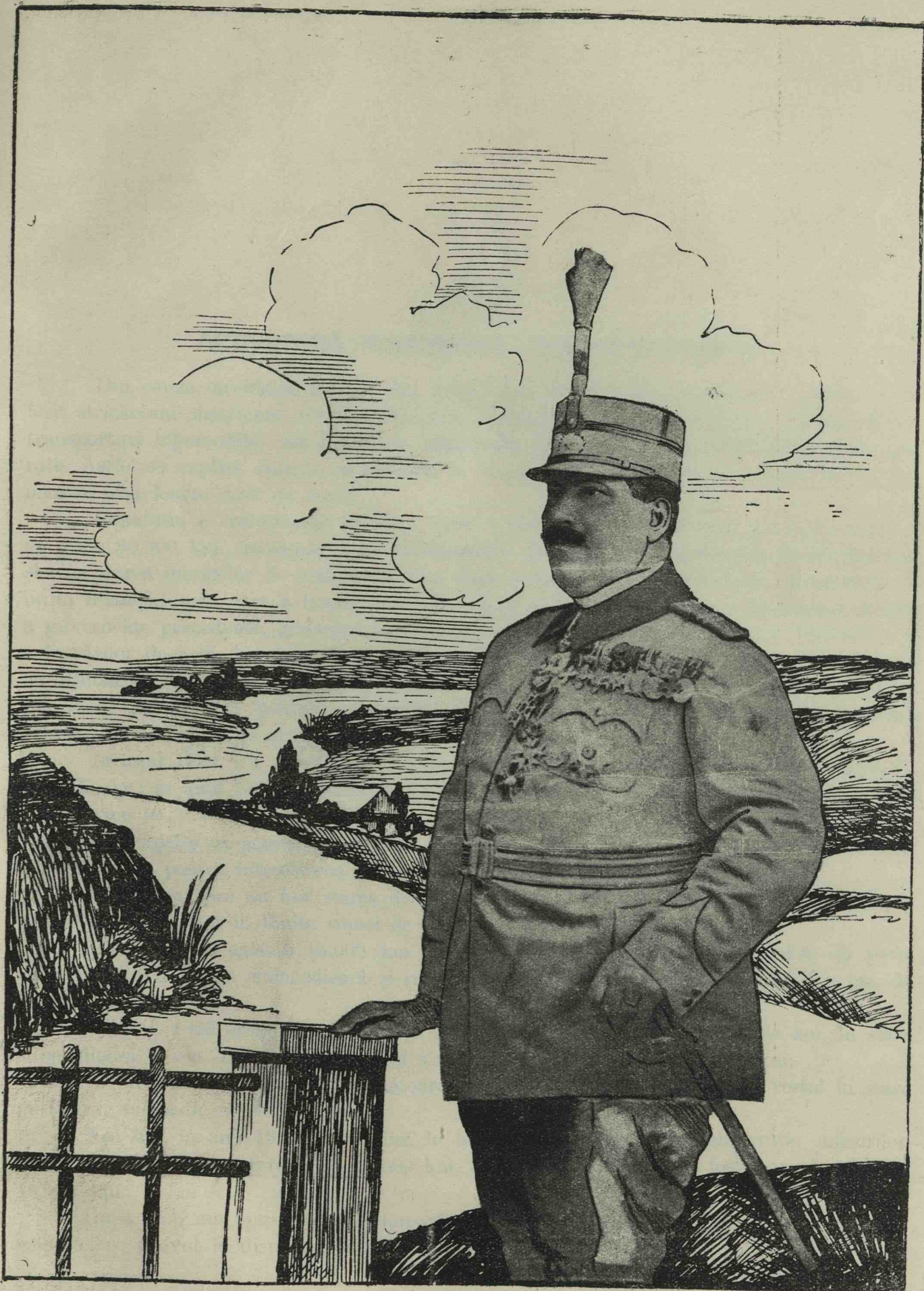
Fondul de rezervă al acestei case a fost de 2.635.223,23 lei în 1920—1921, iar în anul 1923 a fost de 1.124.498,40 lei.

Din expunerea făcută mai sus se desprinde lămurit cât de importantă este activitatea casei centrale a asigurărilor sociale, condusă de directorul ei general, Mihail Enescu și cum a contribuit și contribuie, într'o măsură foarte largă, la îmbunătățirea situației materiale a meseriașilor și lucrătorilor noștri, atât în cazuri de boală, cât și în cazuri de invaliditate și bătrânețe.

* * *

Am evidențiat, în mod sumar și în linii generale, vasta operă realizată, în ultimul timp, de Ministerul Muncii, cooperăției și asigurărilor sociale, în diferite direcțiuni: a muncii, a cooperăției, a băncilor populare și a asigurărilor sociale, sub conducerea și îndrumarea Ministrului N. D. Chirculescu, care a dat toată atenția cuvenită și îndrumări pricepute, rezolvirii grelelor probleme muncitorești ivite după războiu.

În cursul anului, Ministrul Chirculescu, va desăvârși vastul său program de activitate, și va scrie astfel una din cele mai frumoase pagini din istoria consolidării României întregite, în ce privește legiferarea muncii.

XIX.

ACTIVITATEA MINISTERULUI LUCRĂRILOR PUBLICE

Din cauza circulației intense din timpul războiului, rețeaua șoselelor noastre a suferit stricăciuni simțitoare. Convoierile grele, (tunuri, autocamioane militare, automitraliere, transporturi hipomobile) au deteriorat drumurile. Câți-va ani, drumurile nu au fost reparate. Astfel se explică cum în anul 1922, la venirea guvernului liberal, starea drumurilor noastre lăsa foarte mult de dorit.

Reparația și întreținerea în bună stare a rețelei drumurilor, care prezintă o lungime de peste 80.000 km., reclama sume considerabile. De asemenea construcția de noi drumuri și executarea lucrărilor de artă, impuneau mari sacrificii bănești. Cu toate dificultățile de ordin financiar prin care a trecut țara, din cauza politicii financiare și economice greșite a guvernelor precedente, guvernul liberal a examinat cu atențiune problema drumurilor și a lucrărilor de artă, în raport cu nevoile noastre economice și în urma expunerilor făcute de Ministrul Lucrărilor Publice, s'a acordat credite, în limitele mijloacelor bugetare pentru refacerea, drumurilor, pentru construcția și întreținerea drumurilor clasate, cât și pentru executarea lucrărilor de artă.

În anul 1922, s'a acordat, pentru aceste scopuri, Ministerului Lucrărilor Publice, 75 de milioane; în anul 1923, o sumă de 135 de milioane; iar în anul 1924, o sumă de 225 de milioane lei.

Bine înțeles că aceste sume, care s'au ridicat abea la 435 de milioane lei, au fost prea modeste, pentru întreținerea unei rețele de peste 80.000 de km.

Să vedem care au fost starea drumurilor noastre în anii 1922, 1923 și 1924 și ce lucrări s'au executat în limita sumei de 435 de milioane lei.

În anul 1922 existau 15.000 km. de drumuri, în stare bună, iar restul de peste 65.000 km., în stare submediocră și rea. În cursul aceluși an s'a reparat 5000 km. de drumuri.

În anul 1923 erau 20.000 km. în stare bună și restul de 60.000 de km. în stare submediocră și rea. În cursul aceluși an s'au reparat un număr de 10.000 km.

În anul 1924, situația era următoarea: 30.000 de km. în stare bună și restul în stare mediocră, submediocră sau rea.

Așa dar, în anii 1922-1924, adică în interval numai de doi ani, grație măsurilor luate, au fost puse în stare bună 15.000 km. de drumuri clasate și au fost reparate aproape 15.000 km.

După cum am spus, această campanie a dat rezultate satisfăcătoare, față de creditele modeste, ce a avut la dispoziție Ministerul de Lucrări Publice.

În 1924 s'a mai dat peste 30 milioane lei, din totalul modest de circa 225 de milioane, comunelor, pentru refacerea porțiunilor de șosele naționale care traversează aceste comune, precum și a podurilor de pe porțiunea șoselelor naționale respective.

În Basarabia însă situația drumurilor este rea. Sub regimul rusesc această provincie a fost neglijată. Administrația rusă n'a făcut nici o efortare ca să înzestreze această provincie românească, ruptă din trupul Moldovei, cu șosele bune, racordări de drumuri, poduri, căi ferate, edificii publice, construcții școlare, amenajări în porturile dunărene (Ismail, Vâlcov, Reni) etc.

Basarabia, care are multe bogății, încă nepuse complet în valoare, va putea contribui într'c măsură și mai mare la sporirea avuției publice, dacă ea va fi pusă în condițiuni prielnice — ceea ce face guvernul liberal — de a poseda o rețea de cale ferată și de drumuri bună, în raport cu structura sa economică, cu centrele de producție și cu centrele populate.

Ministrul de Lucrări Publice, Generalul Traian Moșoiu, care a studiat starea drumurilor din Basarabia a luat măsurile dictate de nevoile populațiunii de peste Prut. Organele Ministerului Lucrărilor Publice, au pregătit studiile pentru începerea lucrărilor necesare unei rețele de șosele bune în Basarabia. Pe măsură ce se vor deschide creditele necesare, va începe în Basarabia construcția șoselelor.

Ministrul Lucrărilor Publice a luat apoi dispozițiuni pentru construirea a 7 șosele naționale, în teritoriile alipite. Aceste 7 șosele au o lungime totală de peste 300 de km. În vara anului 1924, s'a construit în ținutul Moților (munți apuseni) o șosea foarte bună, care leagă localitățile istorice Baia-de-Criș, — Tebea — Câmpeni; Vidra-de-Sus, — Câmpeni — Turda. Această șosea aduce mari servicii Moților. Sub dominația ungarilor, întreg ținutul munților apuseni, din cauza aprigei rezistențe opuse de Moți, infiltrațiunii maghiare și în urma revoluției din 1848, condusă de marele erou al neamului românesc, Avram Iancu, a fost lăsat fără șosele, fără lucrări de artă, fără nici un mijloc bun de comunicație. Țara Moților era aproape izolată. Nu se putea comunica, în bune condițiuni, nici spre vest, nici spre nord, nici spre est. Ministrul Lucrărilor Publice, a luat măsuri să se construiască șosele, care să stabilească legături cu ținutul Oradia-Mare și Arad. În modul acesta se va putea înviora viața economică din țara Moților și populațiunea respectivă va dispune de mijloace de comunicație numeroase și în bună stare. Șoseaua Baia-de-Criș, — Tebea — Câmpeni, Vidra-de-Sus, — Câmpeni și Câmpeni-Turda, s'a construit în câte-va luni. Această șosea care trece prin pozițiile pitorești ale munților apuseni, poate servi și turiștilor și automobilistilor, fiind una din cele mai bune din țară.

Tot în cursul anului 1924 s'a început construcția, în Banat, Ardeal, ținuturile ungurene, Bucovina și Basarabia, a mai multor șosele de racordare a rețelelor dintre aceste provincii.

Cum și podurile, în majoritatea lor erau în stare proastă, dela 1922 s'a început campania pentru repararea lor și construcția de noi poduri. Lungimea totală a podurilor de lemn, în 1922, era de 183 km. În cursul ultimilor doi ani, s'au refăcut peste 1200 de poduri de lemn, în lungime totală de peste 20 km.

Pe șoseaua națională București-Brașov s'a construit 7 poduri mari de beton armat. Aceste poduri au costat 20 milioane lei.

Podurile mecanice, situate pe șoselele Naționale cele mai importante și care au fost distruse în timpul războiului, vor fi refăcute. În scopul acesta s'a cumpărat o cantitate de 5000 tone oțel laminat.

În anul 1924 s'a construit șoselele din împrejurimile Capitalei, după cele mai moderne mijloace.

Regimul apelor

Ministrul General Traian Moșoiu a hotărât la Ministerul de Lucrări Publice, înființarea unei noi Direcțiuni pentru a aplica *Legea regimului apelor*, din 1924.

Până la 1924, regimul apelor nu era legiferat decât în Transilvania, Banat și Bucovina, potrivit împrejurărilor și situației de mai înainte. În vechiul regat și Basarabia nu existau legi similare.

Astfel problema era foarte dificilă, de oarece trebuia pe deoparte să se stabilească regimul apelor în teritoriile unde nu exista, iar pe de altă parte, să se respecte situații create de regimul apelor existent în unele teritorii. Trebuia deci formulată o soluțiune generală care să precizeze regimul apelor pentru toată România, cece a făcut Ministrul, generalul Moșoiu.

Obiectul legii este, în fond, administrarea tehnică a apei în sensul de a împiedica degradările ce pot proveni (inundații, etc.), și de a spori apoi folosul ce-l poate aduce ca forță motrice, irigații, canalizări, etc.

Apa fiind o sursă de energie permanentă și naturală (gratuită) este declarată prin noua Constituție de „bun public“ și în baza acestui principiu s'a întocmit legea care administrează *in mod științific*, „huila albă“ spre a obține, în interes general, cel mai mare randament, în toate condițiunile în care poate fi utilizată, fie de particulari, fie de Stat.

Până în Iunie 1924 serviciul apelor exista numai în Transilvania, Banat și Bucovina, funcționând potrivit legilor existente în acele teritorii.

Din 1922, și până la finele anului 1924, Statul a pus la dispoziția diverselor lucrări hidraulice 27.200.000 lei, realizând numeroase lucrări de amenajare de râuri și pentru apărarea diverselor localități de inundații. Astfel s'a făcut regularea Mureșului la Tg. Mureș, Cristești, Văradin, Milova, Arad; regularea Someșului la Satu-Mare; regularea Tisei la Sighet, a Timeșului la Lugoj Caransebeș, a Crișului la Bihor, asemenea regularea Oltului, Târnavei, Arieșului, etc.

În Iunie 1924, odată cu promulgarea legii regimului apelor, s'a înființat și Direcțiunea Generală a apelor, care dela 1925, fiind prevăzută în buget, v'a funcționa în noua sa organizare generală, pentru toată România, cuprinzând 5 inspectorate regionale și 16 servicii (cu 4—5 județe), având reședința în orașele Aiud, Arad, Brașov, București, Buzău, Cernăuți, Cluj, Craiova, Galați, Iași, Oradia-Mare, Pitești, Satu-Mare, Suceava și Timișoara.

Direcțiunea Generală a apelor dispunând de un personal tehnic compus din 46 ingineri și 56 agenți tehnici, are ca buget pe 1925, pentru lucrări, suma de 24.000.000 lei, ceea ce constituie un început foarte promițător, față de mijloacele ce au fost alocate până acum.

Legiferarea regimului apelor, este o operă deosebit de însemnată și este încă un pas înainte în progresul ce încet încet s'a realizat la departamentul Lucrărilor Publice, sub Guvernul liberal.

* * *

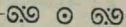
Din expunerea succintă făcută mai sus, reese că până la 1922 guvernele precedente și Miniștrii de lucrări publice din trecut, nu au luat măsuri pentru îmbunătățirea drumurilor și refacerea podurilor. Acesta a contribuit mult la agravarea crizei transporturilor,

care la rândul ei, a influențat asupra crizei economice, agravând-o. Așa de la 1922, guvernul liberal a început opera constructivă și campania de refacere.

Ministrul Lucrărilor Publice, General Traian Moșoiu, și-a consacrat toată activitatea, în direcțiunea refacerii și construcției drumurilor, precum și refacerii și construcției podurilor pe rețelele principale din țară, dând atențiunea cuvenită, nevoilor populațiunii din teritoriile alipite.

Cu toate mijloacele modeste materiale, care au fost puse la dispoziția sa, s'au executat lucrări numeroase, în valoare de câte-va sute de milioane, care au contribuit la înlăturarea crizei transporturilor.

Această vastă operă a refacerii e în curs și guvernul liberal nu va pregeta a o desăvârși.

ACTIVITATEA MINISTERULUI SĂNĂTĂȚEI PUBLICE ȘI OCROTIRILOR SOCIALE

Poate nici o altă țară, ca România, n'a avut mai multă nevoie de un minister al Sănătății Publice și al Ocrotirilor Sociale. — Trebuie să recunoaștem că din toate problemele sociale, aceea a salubrității publice a fost neglijată mai mult, iar în chestia ocrotirilor elementelor sociale, lipsite de posibilitatea de a-și câștiga existența și de a se îngriji, aproape nu exista ceva organizat cu concursul direct al statului.

Inițiativa privată, care în alte țări din apus, completează simțitor opera statului, în direcția sanitară și a asistenței publice, la noi s'a manifestat cu mai puțină tărie, mai cu seamă în epoca materialistă, care a urmat după încetarea războiului mondial. — De aceea se impunea la noi un departament special, care să se ocupe în particular, de asigurarea sănătății publice și de organizarea ocrotirii elementelor, care merită tot sprijinul societății, cum ar fi invalizii de războiu, văduvele de războiu, copii orfani; apoi îndrumarea vagabonzilor și parazitărilor către muncă, sub forma de colonii.

La începutul lui 1922, organizația sanitară lăsase mult de dorit, mai ales în teritoriile alipite, unde în loc să se consolideze instituțiile sanitare moștenite, s'au făcut atâtea creații noi, încât consolidarea spitalelor lăsată în părăsire, era în preajma desagregării. — A trebuit o justă reparație să fie făcută în personalul medical, căci până atunci un medic de oraș din vechiul regat avea în sarcină 16790 suflete, iar în Ardeal 4000. — *Legea din 1922*, a dispus împărțirea țării în 11 regiuni, fără a ține seamă de vechile granițe. — De asemenea dispunea ca toate serviciile publice și particulare sanitare să fie supuse *controlului și îndrumării* Ministerului Sănătății, astfel ca recrutarea personalului și aplicarea sancțiunilor pentru abateri dela lege să se facă după aceiași normă de echitate și legalitate. — Aceasta înseamnă o *conducere științifică* având la îndemână consiliul tehnic.

De asemenea *legea pentru exercitarea dentisticii din 1923*, a fost modificată în 1924 și astfel s'a pus ordine în exercitarea acestei profesii care nu mai putea dăinui în vechea situație fără a prejudicia sănătatea publică. Această lege este premărgătoare epocii aplicării legii sanitare, care prevede, că numai doctorii în medicină specializați în dentistică vor putea practica această specialitate.

Pentru *combaterea epidemiilor* s'a introdus *echipe volante pentru desinfecțiuni* (una pe regiune) și câte o echipă pentru sifilis și paludism. S'a stabilit un model tip de aparat de desinfecțiune și de *deparazitare pentru comunele rurale*, dotate cu automobile. S'a înființat *ambulatoare policlinice* la Ploești, Brăila, Galați, Craiova, Constanța, Bocșa-Montana, București, Chișinău și Cernăuți. S'a statificat 66 spitale județene și comunale în Ardeal. S'a inaugurat: Sanatoriul de Tuberculoși Aiud; Institutul de Ortopedie din Cluj; Spitalul Bivolari din Ju-

dețul Iași; s'a terminat construcția și instalația noului spital de boli mintale de lângă București, în care s'a mutat bolnavii ospiciului Măreuța. S'a reînființat concursurile — care fuseseră suspendate în timpul războiului — pentru posturile medicale la spitale și de specialitate, precum și examenele de capacitate. Astfel spitalelor posedă specialiști bine pregătiți.

România a încheiat o convenție sanitară cu Polonia, pentru apărarea reciprocă contra boalelor molipsitoare. Deasemenea este pe cale de a încheia o convenție cu Jugoslavia.

Dovadă că Ministerul Sănătății s'a ocupat de aproape de chestiile sanitare este și faptul că s'a reușit a se cantona epidemia de holeră când s'a ivit în preajma Bucureștiului și deasemenea s'a stins epidemia în Basarabia.

Numărul spitalelor rurale a fost mărit.—Alte construcții spitalicești sunt în curs de executare.

Deasemenea s'a procurat o enormă cantitate de material sanitar pentru nevoile spitalelor. (Medicamente, instrumente, pansamente, efecte spitalicești).

După cum am spus, problema sănătății publice e una din cele mai importante în România, când majoritatea populației rurale nu a fost inițiată în binefacerile igienei și nu are o încredere desăvârșită în medicina umană. Epidemiile care bântuie satele și orașele, în anumite epoci, ca și ravagiile mari ce le face tuberculoza și sifilisul în populația urbană și rurală, absența unei organizări serioase sanitare, în raport cu numărul și nevoile locuitorilor, a dovedit cât de necesar erea un minister al sănătății publice, care să se ocupe, în special de combaterea boalelor sociale și de organizarea corpului medical și a serviciului sanitar, conform cerințelor moderne.

Un stat nu poate fi numai o aglomerare socială și politică, ci un organism vivanț în funcție de cerințele civilizației. Un stat, chiar dacă și-a realizat visul său național, cu alte cuvinte a intrat în faza națională dictată de interesele sale etnice și politica, nu poate să-și îngredească misiunea sa la aceea de a-și menține integritatea teritorială și a-și asigura existența de la o zi la alta, fără să fie preocupat de marile probleme sociale, care îi propune reforma legii menite să-i favorizeze vitalitatea și să-și garanteze funcțiunile sale primordiale. Un stat social național trebuie să fie un organism sănătos. Populația sa nu trebuie să fie lăsată în prada mizeriei și a boalelor, de oarece în cazul acesta însă-și puterile naționale, vor slăbi și organismul statului se va resimți în funcțiunile sale și forțele de rezistență și apărare nu vor putea răspunde în caz de pericol. În timp de pace o populație săcătuită de boli epidemice sau endemnice, care nesocotește legile igienei și nu e pusă în situație de a munci cu spor, de a se instrui, de a se cultiva și de a prospera, e amenințată să degenereze. Cu timpul populația va scădea și viața economică și socială va trece printr'o criză din cele mai grave și primejdioase. O populație viguroasă, sănătoasă, prolifică, va asigura întotdeauna statului prosperitatea și rezervele de energie de care are absolută necesitate. Înainte de războiul pentru întregirea neamului nu s'a dat atențiunea cuvenită problemei sănătății publice, dar după lecțiunile căpătate în ultimele decenii, am ajuns la convingerea neștrămutată că această problemă trebuie să treacă înaintea celorlalte, de oarece dânsa e în strânsă legătură cu buna stare a organelor vitale ale statului românesc.

Guvernul liberal, totdeauna preocupat de marile probleme sociale și naționale, nu putea să nu se ocupe și de problema sănătății publice. De la 1921 și până azi, s'a făcut mult în această direcțiune, după cum o dovedește activitatea spornică desfășurată de ministerul sănătății publice și al ocrotirilor sociale, mai întâiu sub ministeriatul lui G. Mârzescu și apoi sub acela a actualului titular N. N. Săveanu.

Dela venirea sa în fruntea acestui departament, Ministrul N. N. Săveanu, a căutat

să dea o organizație corespunzătoare menirii sale, ministerului sănătății publice și să organizeze serviciul sanitar în conformitate cu nevoile populațiunii și cerințele moderne. Mai întâiu, Ministrul N. N. Săveanu, și-a asigurat o parte din fondurile de care avea absolută nevoie spre a-și realiza proiectele sale binefăcătoare. Bugetul pe exercițiul anului 1923—1924, a prezentat un spor de 165.000.000 lei, față de bugetul exercițiului 1922 — 1923. Cum hrana bolnavilor, ospitalizați în spitalele noastre, lăsa foarte mult de dorit, Ministrul N. N. Săveanu, a afectat o sumă de 97 milioane în plus, pentru a se putea da bolnavilor o hrană substanțială ; apoi a sporit alocația bugetară pentru zestre spitalelor — zestre constatată a fi cât se poate de sărăcăcioasă — cu 19 milioane lei. Majoritatea spitalelor din țară fiind amenințate cu ruina, s'a acordat pentru reparația lor o sumă de 30 milioane lei ; iar pentru procurarea de medicamente și pansamente s'a cheltuit în cursul anului 1924, suma de lei 35 milioane. Nu s'a neglijat nici laboratoarele, care sunt atât de trebuincioase și a căror lipsă, totuși, e atât de mult simțită. S'a dat 8 milioane pentru înzestrarea laboratoarelor. Scopul urmărit de Ministrul N. N. Săveanu, e să înmulțească numărul laboratoarelor și să le utilizeze cu tot materialul de care au nevoie. S'a sporit după aceea în cursul aceluiași an, alocația acordată școalelor de agenți sanitari și de moașe ; iar pentru a ușura transportul medicilor s'a prevăzut în bugetul pe exercițiul 1925, suma de 12 milioane lei, față de suma de 7 milioane lei cât era în bugetul pe anul 1924. Numărul spitalelor a fost mărit. Cu mijloacele puse la dispoziție de Ministerul sănătății publice s'a început construcția spitalului din Abrud (Transilvania) ; spitalului din Tighina (Basarabia) ; spitalului din Târgoviște ; apoi au fost refăcute numeroase localuri de spitale din zona fostului front, de oarece în timpul războiului o mare parte din spitale, situate în aceste regiuni, au suferit violentul bombardament al artileriei dușmane. Astfel au fost refăcute spitalele din comunele : Dumitrești (jud. R.-Sărat), Vidra și Panciu (jud. Putna), Cavaclar (jud. Constanța), Drăgănești (jud. Vlașca), ș. a. Alte numeroase spitale din diferite localități sunt pe punctul de a fi restaurate, în cât funcționarea lor va fi în curând asigurată.

Boalele sociale și combaterea lor.

Dacă înainte de războiu tuberculoza și sifilisul oferea un mare număr de victime, în țara românească, după războiu, cele două teribile boli au făcut înspăimântătoare ravagii, mai cu deosebire în populația rurală și cea nevoiașă dela orașe. În bugetul anului 1924, s'a prevăzut suma de 25.000.000 lei, pentru combaterea sistematică a tuberculozei, dar această sumă s'a dovedit a fi absolut insuficientă, față de întinderea considerabilă a acestui flagel, care nu cruță tineretul plâpând. Cu toată devalorizarea leului, județele și comunele noastre, acordă aceiaș subvenție anuală de 8.000.000 lei, pentru combaterea tuberculozei, ca și înainte de războiu. Se înțelege dela sine că această contribuție a județelor și comunelor — care sunt cu mult mai numeroase de cât în România de eri — este în disproporție vădită cu numărul tuberculoșilor și în contrazicere flagrantă cu misiunea socială umanitară generoasă a județelor și comunelor. Subvențiilor acordate de județe și comune vor trebui să fie majoritate, în mod simțitor, de oarece statul și inițiativa particulară nu pot să facă față pericolului social ce-l prezintă extensiunea tuberculozei. S'a intensificat mult campania antisifilitică, prevăzându-se în bugetul pe exercițiul anului 1925, suma de 8 milioane pentru procurarea de „neosalvarsan“.

Asistența socială.

Ministerul sănătății publice și al asistenței sociale, îngrijește de 40 de instituții ale asistenței sociale, care toate funcționează în condițiuni normale, absolut satisfăcătoare.

Pentru procurarea de fonduri s'a dublat timbrul de asistență și din această cauză s'a dispus de o sumă de 36 milioane, din care 8 milioane, s'a acordat pentru combaterea tuberculozei. Apoi, un număr însemnat de societăți particulare, care urmăresc acelaș scop, au fost subvenționate, spre a-și putea îndeplini nobila și umanitara lor misiune. Față de suma prevăzută în bugetul pe exercițiul 1923, s'a sporit cu 24 milioane sumă acordată oficiului I. O. V. pe exercițiul anului 1924. Hrana și îmbrăcăminte orfanilor de războiu a fost îmbunătățită. O sumă de 141.000.000 lei, s'a dat în 1924, tuturor societăților delegate pentru opera lor de protejare și de asistență a orfanilor și invalizilor de războiu, ca și a copiilor tuberculoși ai invalizilor, față de 123.000.000 lei, cât s'a dat în cursul anului precedent.

Activitatea desfășurată de I. O. V. și de societățile delegate a fost foarte mare și importantă și a dat cele mai mulțumitoare rezultate, față de mijloacele puse la dispoziția lor. Colonia de muncă dela Râul-Vadului; azilele de bătrâni și infirmi, birourile de triaj pentru cerșetori și vagabonzi, dispensariile de sugari, azilul de alienați dela Mărcuța și Costigeni, toate au fost organizate în așa fel, în cât ele funcționează în condițiunile cele mai bune Eforia Spitalelor Civile, pentru contribuția sa la asistența socială a primit o subvenție de 4.500.000 lei; iar Epitropiei Sf. Spiridon i se va acorda o subvenție anuală de 500.000 lei, din aceleași considerațiuni și pentru acelaș scop.

Serviciul balneo-climateric.

În cursul anului 1925, vor fi puse în stare de funcționare 2 sanatorii maritime la Tekirghiol, dintre care unul, în colaborare cu Eforia Spitalelor Civile. Băile Herculane și Ocna Sibiului au trecut în posesiunea statului și ele sunt administrate de organele ministerului sănătății publice și al asistenței sociale. Cifra pentru asistența balneară a fost de asemenea sporită în 1925.

Pentru căutarea invalizilor de război tuberculoși, va fi amenajată o aripă a sanatorului Bisericiani. Serviciul balneo-climateric funcționează în cele mai bune condițiuni, fiind condus de un inspector general.

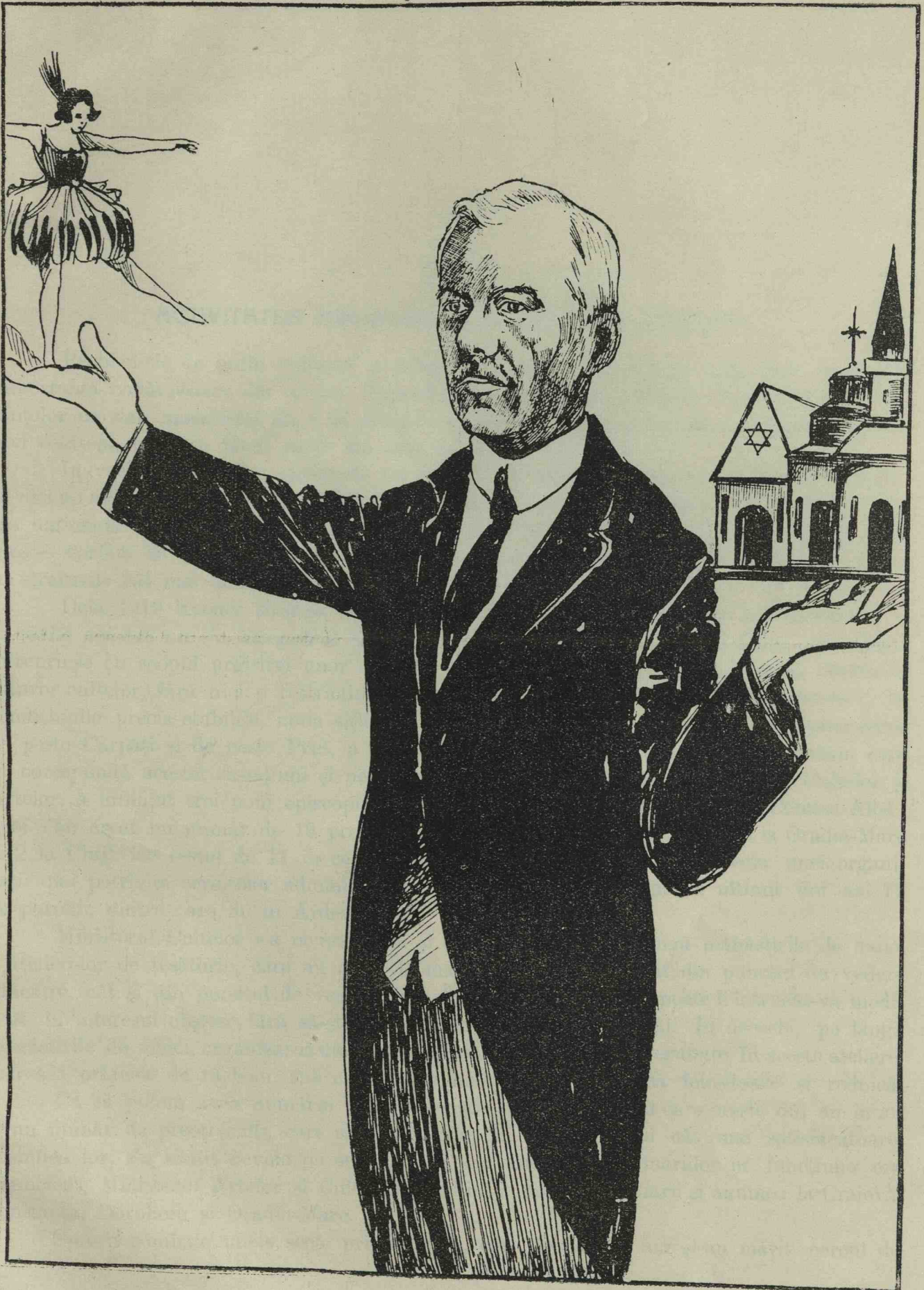
Proiecte de lege.

Pentru a asigura o mai bună organizare a acestui departament important, Ministrul N. N. Săveanu, va prezenta Corpurilor Legiuitoare mai multe proiecte de legi, relative la comerțul de medicamente, funcționarea farmaciilor, funcționarea stațiilor balneo-climaterice, etc.

* * *

Ministrul sănătății publice și ocrotirilor sociale, N. N. Săveanu — care a avut prețioasa colaborare a secretarului său general, profesorul Dr. T. Gane — a înțeles importanța covârșitoare, morală, umanitară și socială a organizării, pe baze moderne, a sănătății publice, ca și a ocrotirii elementelor de care am vorbit mai sus.

Munca desfășurată la Ministerul sănătății publice și ocrotirilor sociale este evidentă și progresul realizat vădit; acest departament își justifică perfect scopul pentru care a fost creat, sub conducerea, neobosită, atentă și energică, intelegentă și prevăzătoare, a ministrului N. N. Săveanu.

ACTIVITATEA MINISTERULUI CULTELOR ȘI ARTELOR

Problemele de ordin cultural și religios, odată România Mare înfăptuită, au luat o importanță covârșitoare din cauza diverselor naționalități de credințe deosebite și a tendințelor ce s'au manifestat de a se nesocoti valoarea culturii naționale românești de către noii cetățeni, care au făcut parte din alte state.

În vechea Românie, guvernele nu au fost preocupate de chestiuni de ordin religios și nici nu aveau nevoie să organizeze o propagandă artistică și culturală, de oarece unitatea națională și religioasă a populației permitea liberul exercițiu al aceluiaș cult religios — vorbim de marea majoritate a populației țării, — și o dezvoltare firească a culturii în straturile cât mai adânci.

Dela 1919 încoace situația s'a modificat. Dacă toleranța românului este cunoscută — în țările noastre nu s'a înregistrat nici într'o epocă lupte din cauze religioase, sau lupte întreprinse cu scopul urgisirii unor credințe — și dacă în constituție este înscrisă libertatea tuturor cultelor, fără nici o restricțiune, iar această libertate este garantată, tuturor, în condițiunile precis stabilite, noua situație creată statului român, în urma alipirii teritoriilor de peste Carpați și de peste Prut, a impus o organizare a bisericii ortodoxe-române, care să corespundă acestei situațiuni și nevoilor populației. Mai întâiu, Ministerul Cultelor și Artelor, a înființat trei noi episcopii și anume: la Constanța, la Hotin și la Cetatea-Albă; apoi s'au creat un număr de 19 protopopiate, — dintre care opt în Ardeal (6 la Oradia-Mare și 2 la Cluj), iar restul de 11 în celelalte părți ale țării. Simțindu-se nevoia unei organizații mai potrivite cerințelor administrative bisericesti, s'au înființat în ultimii doi ani 72 de parohii, dintre care 30 în Ardeal.

Ministerul Cultelor s'a ocupat apoi și de organizarea pe lângă mănăstirile de maici a atelierelor de țesătorie, care au dat cele mai bune rezultate, atât din punctul de vedere educativ, cât și din punctul de vedere practic. Regimul monachal poate fi întrucât-va modificat, în interesul obștesc, fără să-și piardă caracterul său tradițional. În deosebi, pe lângă mănăstirile de maici, organizarea atelierelor a dat cele mai bune rezultate. În aceste ateliere, lucrează orfanele de războiu, sub conducerea maicelor. E o muncă folositoare și rodnică.

Ca să putem avea numărul de preoți necesari, populațiunii care crește din an în an și un număr de preoți culți, care să poată îndeplini în condițiuni cât mai satisfăcătoare, misiunea lor, s'a simțit nevoia de seminare. Cum numărul seminariilor în funcțiune era insuficient, Ministerul Artelor și Cultelor, a înființat patru seminarii și anume: la Craiova, Constanța, Dorohoiu și Oradia-Mare.

Spre a combate unele secte primejdioase, care de câți-va ani și-au mărit cercul de

activitate, grație marilor fonduri de care par a dispune, s'a intensificat propaganda creștină ortodoxă în sânul populațiunii noastre și s'au înființat posturi de misionari pe lângă fiecare mitropolie și episcopie. Această propagandă n'are un caracter agresiv, ci pur creștinesc. Pentru buna întreținere a locașurilor bisericesti, Ministerul Cultelor a prevăzut în buget sumele de care au nevoie mitropoliile, episcopiile, catedralele și seminariile; precum și alte sume necesare construcțiilor și reparațiilor bisericilor și caselor parohiale.

Situația materială a preoților din unele părți ale țării, fiind precară, Ministerul Cultelor a luat dispozițiuni pentru îmbunătățirea ei, fie prin salarizarea convenabilă a membrilor clerului, fie prin acordarea de indemnizații pentru chirie a personalului clerical urban din vechiul regat și din Basarabia, care era într'o poziție de inferioritate față de personalul clerical din Ardeal, Banat și Bucovina.

S'au sporit salariile personalului parohiilor urbane și rurale, adaugându-se din 5 în 5 ani 25% din salariul de bază. Gradațiile se limitează la 4 termene.

Cum calendarul nostru creștin ortodox nu mai corespundea datelor astronomice, fiind în plus cu 13 zile, s'a îndreptat acest calendar în acord cu Sf. Sinod, și cu reprezentanții autorizați ai Bisericii noastre. Adversarii bisericii creștine-ortodoxe, au căutat să profite de această îndreptare spre a turbura spiritele la sate.

Propagandiștii de rea credință, care urmăreau scopul să diminueze autoritatea Sf. Sinod, și să dea o lovitură simțită ortodoxismului, au colindat satele și au povățuit pe locuitorii să nu respecte calendarul îndreptat, sub motiv că ar fi un calendar păgân, în contradicție cu datinele creștinești ortodoxe.

Toată această propagandă n'a isbutit să dea roadele urmărite, de oarece, atât reprezentanții autorizați ai bisericii noastre, cât și reprezentanții autorităților administrative și școlare au atras, la vreme atențiunea sătenilor asupra scopurilor politice antinaționale urmărite de acei propagandiști fără credință și fără scrupule.

Toate sărbătorile creștinești fixate după calendarul îndreptat de Sf. Sinod au fost prăznuite la datele convenite, fără să se înregistreze nici un incident neplăcut, nici o turburare. Țăranii au înțeles că Sf. Sinod și înalții noștri prelați nu puteau să admită o îndreptare a calendarului ortodox, de cât în conformitate cu legile sfinte ale credinței noastre strămoșești.

Al. Lapedatu, ministrul cultelor și artelor, a întocmit apoi un important proiect de lege relativ la organizarea pe baze temeinice a Bisericii ortodoxe creștine, în acord cu Sf. Sinod și deci cu autoritatea supremă bisericească.

S'a hotărât pe urmă înființarea unui patriarhat ortodox român și în acest scop s'a întocmit un proiect de lege. Înființarea acestui patriarhat era absolut necesară, atât din punct de vedere bisericesc, cât și din punct de vedere politic. De fapt în țările române a existat un patriarhat în veacurile trecute, după cum a existat mai de mult în Rusia și Serbia.

Atât Rusia sovietică, cât și Jugoslavia au reînființat în epoca prezentă patriarhatul. Solemnitatea întronării patriarhului sârb, Dimitrie, la Peci s'a făcut acum câte-va luni și ea a dat prilej să se organizeze un impunător pelerinaj în localitățile Skoplic, Krusevat, Kosoppolie, Peci, Delciani și Prizern, de a-l căror nume sunt legate atâtea fapte glorioase și pioase din istoria poporului sârbesc. La această solemnitate grandioasă au luat parte M. M. L. L. Regele și Regina Jugoslaviei, guvernul, reprezentanții poporului, delegații tuturor corporațiilor patriotice, artistice și literare, înalțul cler cu 24 de episcopi, trimișii diverselor regiuni, regimente din fiecare armă. M. S. Regele Alexandru al Jugoslaviei s'a

duș în vechea biserică a patriarhatului, ornată cu portretele și inscripțiile foștilor suverani și plină de sarcofagiile celor dintâiu patriarhi, care au viețuit și propovăduit adevărul evanghelic creștin ortodox, acum cinci veacuri.

Nu putea Biserica Română creștină ortodoxă să nu reînființeze și dânsa patriarhatul, când el a fost reînființat atât în Rusia sovietică, cât și în Jugoslavia. De altă parte din punct de vedere politic se impunea o creștere a prestigiului bisericii noastre creștine ortodoxe în Orient în actualele împrejurări, când în Rusia sovietică ortodoxismul este persecutat de regimul sovietelor, iar biserica catolică romană, profitând de lipsa de influență a bisericii rusești, în statele din sud-estul Europei, și-a intensificat propaganda cu scopul de a domina ortodoxismul. Proiectul de lege privitor la înființarea Patriarhatului va fi supus aprobării Corpurilor Legiuitoare.

O altă chestiune importantă despre care s'a ocupat Al. Lapedatu, Ministrul cultelor și artelor este aceea a administrației averilor bisericesti din Basarabia. În acest scop s'au instituit eforii speciale, alcătuite din clerici și mireni, reprezentanți ai tuturor episcopiiilor de peste Prut. Fiecare eforie bisericască lucrează sub privegherea consiliului episcopului respectiv. Prin instituirea acestor eforii bisericesti s'a pus capăt supărătorului conflict ce isbucise între biserica creștină ortodoxă basarabeană și guvernul nostru din cauza modului ilegal cum fusese cedată averea acestei biserici Uniunii clerului, cât și pentru modul abuziv cum a fost administrată ea, de către suspomenita Uniune.

Al. Lapedatu, ministrul cultelor și artelor, a înființat institutele teologice de la Cluj și Oradia-Mare și a inaugurat noul local al institutului teologic unit din Oradia-Mare.

În urma stăruințelor depuse și a fondurilor destinate în acest scop, de către Ministrul cultelor și artelor, s'au construit mai multe localuri de seminare la Huși, Drohoiu și Curtea de Argeș, precum și un edificiu mareț la Constanța care să slujească de reședință episcopală.

În Ardeal s'au activat lucrările catedralei ortodoxe creștine dela Cluj în așa mod în cât în cursul anului 1925, acest monument religios va fi complet gata.

În Basarabia, la Bălți, s'a început construirea unei catedrale. În toate părțile țării au început să se construiască numeroase biserici și case parohiale.

Dacă trecem acum la problemele de ordin cultural, Ministrul Artelor și Cultelor, a dat o atențiune deosebită propagandei în teritoriile alipite, organizând-o cât mai bine și provocând intensificarea ei, cu concursul scriitorilor și artiștilor noștri.

S'a organizat în cursul anilor 1922 — 1924, cu concursul societății scriitorilor români din București, 16 șezători în diferite centre din Ardeal, care au avut succes, fiind foarte cercetate de populațiunea românească.

Apoi s'au înmulțit bibliotecile în orașe și sate.

În toate orașele de peste munți s'au organizat, de către organele Ministerului Cultelor și Artelor (Direcțiunea Culturală) numeroase manifestațiuni culturale, care au dat roade din cele mai bune.

S'a urmărit cu multă atențiune activitatea, pe terenul cultural și artistic al minorităților, strângându-se un important material informativ în vederea unei importante monografii.

Cum în Ardeal se resimte influența culturai maghiare și germane, nu numai din cauza faptului că această provincie a fost câteva veacuri sub stăpânirea străină, dar și din cauza propagandei intensive făcută de elementele conducătoare ale naționalităților respective, s'a impus începerea unei propagande mai întinse din partea noastră, spre a îm-

prăstia în straturile cele mai adânci ale populațiunii teritoriilor alipite, cultura românească fie sub forma de cărți sau diverse publicațiuni folositoare, fie sub forma de șezători, conferințe, reprezentațiuni teatrale, audițiuni muzicale, etc., cu concursul scriitorilor și artiștilor noștri. S'au organizat numeroase turnee teatrale în Ardeal cu artiștii Teatrului Național din București; s'au acordat de către Ministerul Artelor, subvenții trupelor noastre particulare spre a organiza turnee în Basarabia, Bucovina, Ardeal și Banat; apoi s'a alcătuit o trupă permanentă românească care dă reprezentații la Teatrul din Sibiu; s'a înființat un teatru de propagandă în orașele Cernăuți și Chișinău (pentru dramă și operetă).

Al. Lapedatu, ministrul cultelor și artelor, a dat deci o atențiune mare și binevenită tuturor manifestațiunilor culturale și artistice, încurajând arta dramatică — prin înființarea de teatre în diferite părți ale țării, — muzica, conservatoarele, etc. D-sa a acordat subvenții importante Teatrelor Naționale din Cernăuți și Chișinău; a încurajat organizarea de trupe permanente teatrale, spre a putea da reprezentații în cele mai bune condițiuni în ambele orașe pomenite; a înființat apoi Teatrul de Vest, care va deservi orașele: Timișoara, Arad, Oradia-Mare, Satu-Mare, Baia-Mare și Sighetul Marmației; a trecut în sarcina statului conservatoarele de muzică și declamație din Cernăuți și Chișinău, însumându-le în buget.

Pe lângă trupele permanente dramatice, Al. Lapedatu ministrul cultelor și artelor, a luat dispozițiuni foarte bune și utile în vederea organizării de turnee de propagandă în țară cu trupe și repertoriu stabilit special în scopul acesta. Personalul acestor trupe de turnee va fi selecționat prin îngrijirea direcțiunii generale a teatrelor. Potrivit caetelor ei de sarcini, Opera din București va da un număr determinat de reprezentații în Ardeal, Bucovina și Basarabia; iar opera dela Cluj va da și ea mai multe reprezentații în acele localități din Ardeal. Fundației „Principele Carol“ i s'a acordat o subvenție în scopul reluării concertelor simfonice ale Filarmoniceii; iar societăților corale „Carmen“ și „Cântarea României“ li se va acorda și lor subvențiuni spre a putea organiza concerte în diferite orașe ale țării.

Ministrul Artelor și Cultelor, Al. Lapedatu, a întocmit apoi un proiect de lege pentru reorganizarea teatrelor, și un proiect de lege pentru organizarea învățământului special de arte plastice și de arte muzicale. Pinacoteca statului va fi amenajată după ce va fi revizuit inventarul ei. Lucrările acestea se fac sub îngrijirea unei comisii de pictori de seamă. Școala de pictori dela Chișinău a fost luată sub îngrijirea ministerului cultelor și artelor și o școală asemănătoare se va înființa la Cluj. Cu timpul ambele școli vor fi transformate în școli de Bele Arte. În cursul primăverii anului 1925, se va organiza sub auspiciile Ministerului cultelor și artelor, o expoziție ambulantă de artă românească (pictură și sculptură) la Timișoara, Arad, Oradia-Mare și Cluj. Pentru terminarea localului școlii de arhitectură din București s'a afectat în buget suma de 11 milioane lei. Pentru încurajarea literaturii naționale, s'au acordat anul trecut două mari premii fiecare de câte 100.000 lei, iar în anul 1925, s'a mai fixat un premiu pentru istorie literară. Toate aceste premii sunt distribuite pe baza unui regulament special.

Deasemenea, ministrul artelor și cultelor, Al. Lapedatu, a reorganizat, potrivit necesităților, ministerul cultelor și artelor. S'au înființat trei direcțiuni: direcția cultelor naționale, direcția cultelor minoritare și direcția învățământului religios și a activității culturale.

Astfel în anii din urmă, munca desfășurată la ministerul cultelor și artelor a fost foarte rodnică, atât în direcția organizării cultelor, cât și în direcția culturală și artistică.

Activitatea Ministerului Cultelor și Artelor s'a îndreptat deci în ultimii doi ani, 1922 — 1924, în două direcțiuni principale : organizarea temeinică a clerului ortodox-român și intensificarea propagandei culturale și artistice în tot cuprinsul țării și în deosebi în teritoriile alipite.

Ministrul Artelor și Cultelor, a avut mari dificultăți de întâmpinat, în îndeplinirea misiunii sale grele, fie din cauza lipsei de mijloace suficiente, fie din cauza rezistenței minorităților, sau în contra propagandei făcută de conducătorii spirituali ai minorităților. În problemele aflate în strânsă legătură cu organizarea, pe baze unitare, a bisericii ortodoxe-creștine, s'au ivit greutăți deoarece atât biserica din Ardeal și Bucovina, cât și cea din Basarabia, au prezentat unele deosebiri în organizație, față de cea din vechiul regat, după cum ele s'au bucurat de unele avantagii de ordin material.

Prefacerile sociale și economice, care au schimbat simțitor structura socială și economică a țării, în urma celor două mari reforme — sufragiul universal și împroprietărirea țăranilor — au avut influențe și asupra organizației bisericii noastre ortodoxe, în sensul că o parte din bunurile de care dispuneau sub fostele regimuri și deci sub țări cu altă structură socială și economică, au trebuit să fie luate. De aci au intervenit unele neînțelegeri și fricțiuni, care din fericire au fost înlăturate prin intervenția factorului determinant care a dictat noua orânduire a treburilor obștești pe temelii democratice. Cum însă în România, Statul nu e indiferent în materie religioasă și el nu poate practica o politică de indiferență față de credința religioasă dominantă în sânul său, Ministrul Cultelor și Artelor, a trebuit să studieze mijloacele și metodele cele mai bune, indicate de prefacerile economice și sociale, precum și de interesele supreme ale statului, menite să dea unitatea necesară bisericii creștine-ortodoxe și să asigure membrilor clerului ei, o situație morală și materială la înălțimea misiunii lor.

După cum am spus, Statul Român nu poate adopta, în materie religioasă, politica laică a indiferenței, lăsând teren liber reprezentanților diverselor religii și secte religioase să-și dispute întâietate și să exercite un soi de *imperiu spiritualist* asupra majorității, sau a unei părți din populațiunea țării. Se știe ce înseamnă în țările care nu au eșit încă din faza încheșării lor definitive, acest *imperiu spiritualist* în materie religioasă care adese ori acoperă tendințe politice în contradicere, sau chiar în flagrantă opoziție cu interesele permanente ale statului respectiv. Anglia și Franța pot să practice o politică de indiferență în materie religioasă, de oarece ambele au eșit de câte-va veacuri din faza delicată a încheșării lor definitive, pe când România abia acum trece printr'o asemenea fază, care reclamă o politică prevăzătoare, atentă, pozitivă, clar văzătoare. Această politică însă nu exclude toleranța cea mai deplină față de toate credințele religioase, atâta vreme cât aceste credințe, prin modul cum sunt practicate, cultul lor, nu ating interesele statului.

În ce privește propaganda culturală și artistică, greutățile ce s'au ivit au fost și mai mari, de oarece în Ardeal, Banat și ținuturile ungurene, populațiunea românească a suportat câți-va ani efectele unei adevărate ofensive culturale de origină străină. În Basarabia, tot așa. În ținuturile de peste munți s'au înmulțit ziarele în limbele maghiară și germană și cărțile străine abundă în librărie; iar în Basarabia sunt mai numeroase cărțile, publicațiunile și ziarele, tipărite în limba rusă, decât cele românești. S'a remarcat apoi înmulțirea societăților maghiare și săsești, cu caracter cultural, muzical și sportiv, în Ardeal, Banat și Bucovina. Unele din aceste societăți sub masca culturii, muzicii, sau a sportului, urmăresc, de fapt, scopuri politice, fac propagandă. Apoi, în aceleași teritorii, activitatea pe

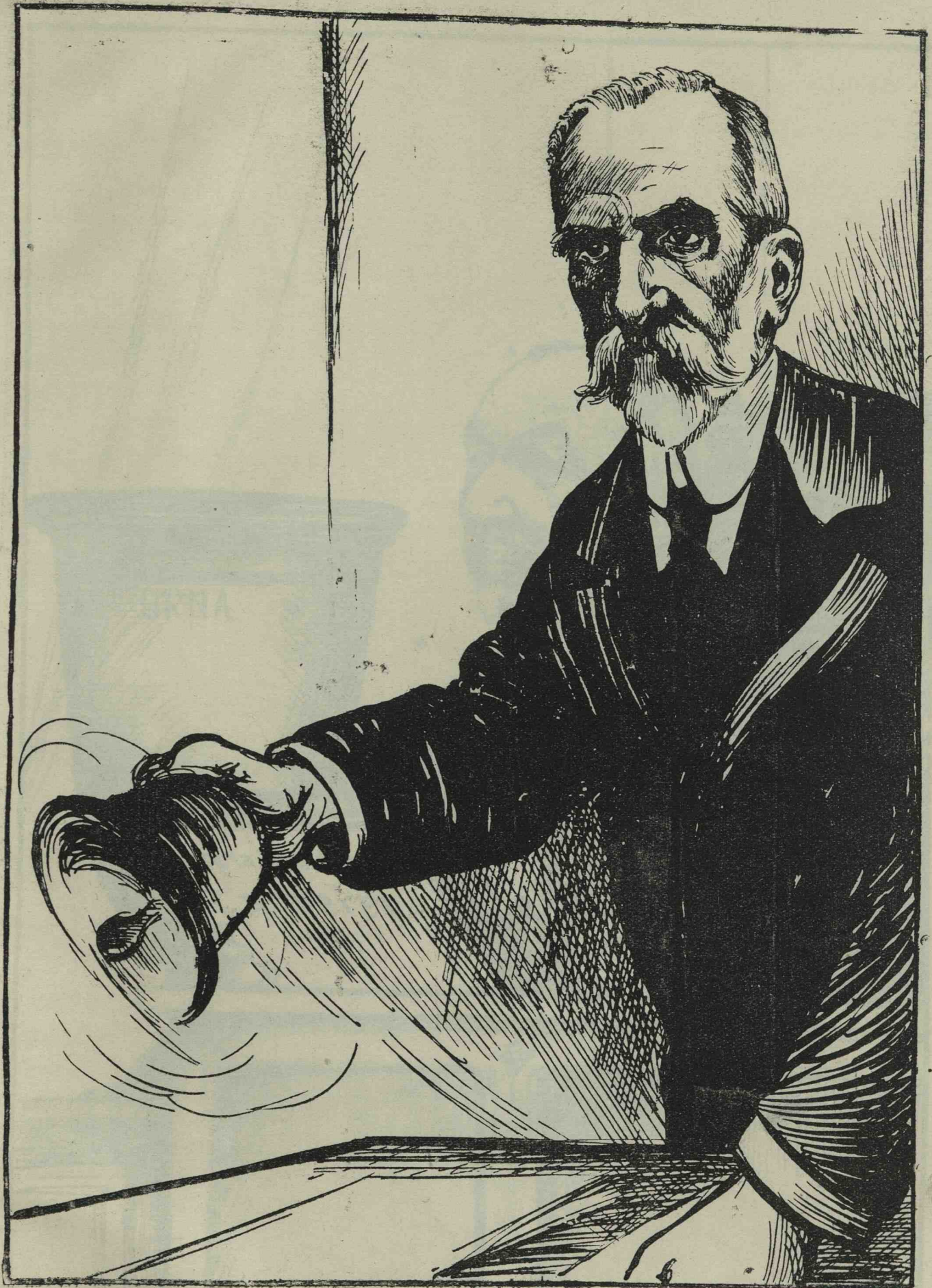
terenul artistic (teatru, concerte) este mai intensă din partea minorităților, de cât aceea desfășurată de noi. Firește că această situație anormală nu putea să mai continue, fără a pune în primejdie situația noastră de națiune stăpânitoare. Un popor nu poate domina decât prin cultura sa și de aceea prezintă o importanță covârșitoare propaganda culturală și artistică, sub toate formele.

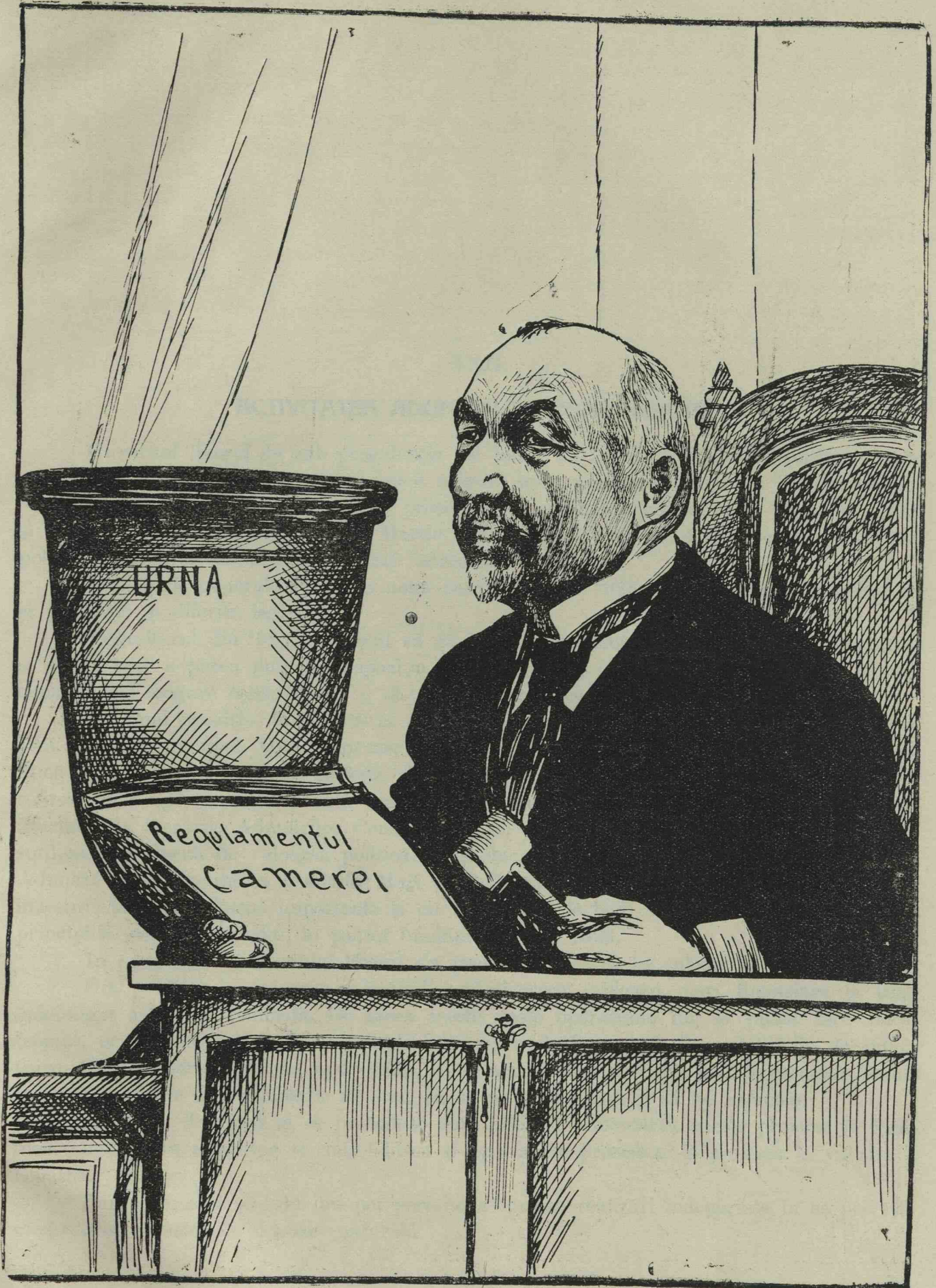
Ministerul Artelor și Cultelor a organizat această propagandă, în toate direcțiile, dând dovadă de inițiativă, pricepere și spirit de organizare, atât cu concursul propriilor sale organe, cât și cu acela al scriitorilor, publiciștilor și personalului nostru artistic.

Bibliotecii, teatre și trupe permanente, șezători, concerte și expoziții de pictură, s'au alcătuit în diferite centre ale țării.

În modul acesta s'a intensificat propaganda noastră pe terenul cultural și artistic.

Desigur că roadele acestei propagande și acestei activități, le vom culege în timpul cel mai scurt.

XXII.

ACTIVITATEA ADUNĂRILOR CONSTITUANTE

Guvernul liberal de sub președenția lui Ion I. C. Brătianu, a avut o misiune foarte grea de îndeplinit în 1922, spre a putea asigura noua armătură a statului Român întregit.

Înainte de toate, trebuia să se procedeze la unificarea legislativă a României Mari și s'a votat noua constituție din 20 Martie 1923, — care e în acord cu interesele naționale, politice, sociale și economice ale țării întregite.

Principiile generale fixate în noua constituție din 1923, urmau să fie apoi dezvoltate și precizate în diferite legi.

Legiuitorul din 1923, a trebuit să atace toate problemele de ordin economic, financiar și social, spre a putea pune la dispoziția statului român, în noua sa formațiune, toți factorii capabili să-i asigure consolidarea și să-i garanteze prosperitatea în toate direcțiile.

Pe când opoziția, fărâmițată în mici partide și grupări, conduse de câteva persoane, fără autoritate politică, fără programe de guvernământ și fără preparația sufletească și politică de a conduce treburile obștești, s'a manifestat în mod negativ și lamentabil — fie prin refuzul de a aproba noua Chartă constituțională, fie prin abținerea sa parțială și rău justificată dela lucrările Adunărilor Constituante, fie printr'o activitate extra-parlamentară desordonată și lipsită de valoare politică, ca și de ecoul în opinia publică — cea d'întăiu Adunare Constituantă a României Mari a desfășurat o întinsă și pozitivă activitate; ea a înzestrat țara cu reforme importante și cu un număr de legi, care au dezvoltat și precizat principiile generale stabilite în pactul fundamental din 1923.

În programul guvernului liberal s'a prevăzut punerea în valoare a bogățiilor țării.

Ori, punerea în valoare a bogățiilor țării cerea mijloace mari financiare și timp îndelungat spre a fi realizată. De aceea această vastă operațiune nu se putea face decât treptat, prin etape, luându-se în considerație mijloacele financiare și posibilitățile de îndeplinire. De altă parte, trebuia, mai întâiu, să se normalizeze serviciile publice esențiale, transporturile și toate întreprinderile de stat, ca să ne consolidăm și să ne refacem.

Logic ar fi urmat să se procedeze mai întâiu la executarea acelor proiecte în legătură imediată cu refacerea și consolidarea și apoi să se procedeze la punerea în valoare a bogățiilor țării.

Dar, interesele statului nu pot permite asemenea realizări îndepărtate în ce privește exploatarea surselor de bogăție naturală.

De aceea a trebuit să se înceapă, de odată și opera legislativă pentru refacerea și consolidarea țării și opera legislativă pentru punerea în valoare a bogățiilor naturale, luându-se în considerație și ceea ce s'a făcut în alte state mai înaintate.

În direcția refacerii și consolidării, parlamentul a votat legi organice financiare, sociale, culturale și administrative; iar în direcția punerii în valoare a bogățiilor, el a votat numeroase legi economice în ultima sesiune din 1924.

Cum, de fapt, România a eșit din starea de războiu, abea în anul 1919, consecințele războiului au fost resimțite puternic, dar s'a luat măsuri pentru revenirea la starea normală.

Opera legislativă, de la 1922 încoa, a fost grea, dar bogată în rezultate. Legislațiile multiple au fost înlăturate, deoarece nu se putea asigura o guvernare bună în tot cuprinsul țării, când în provinciile alipite existau vechile legislații ale foștilor stăpânitori. Unele curente provocate de agitatorii din afară, în țară, a impus proiectul de lege relativ la garantarea ordinii prin mijloace reclamate de interesele supreme ale statului, ca și de împrejurările excepționale prin care trecem.

Apoi, viața socială, politică și culturală a țării a fost regulată prin legi organice.

Nu s'a neglijat nici învățământul public, nici biserica, nici justiția, nici artele și propaganda culturală, nici apărarea națională. În toate direcțiile s'a legiferat. Legile economice intră în categoria legiuirii constructive și productive.

În România de odinioară, producția agricolă era mare și industria abia începuse să se manifeste, grație dezvoltării spiritului de inițiativă al particularilor și încurajării statului. Petrolul a început să fie exploatat. Am avut apoi industria lemnului, industria alimentară, etc. Odată România Mare înfăptuită s'a deschis un orizont larg industriei naționale, din cauza bogățiilor diverse naturale ce avem la dispoziție în toate provinciile.

De aceea guvernul a adus în discuția parlamentului o serie de legi economice, menite să dea impuls activității industriale și să satisfacă, în mare parte, nevoile din ce în ce mai mari, ale țării. Necesitatea acestei legislațiuni a fost recunoscută de opiniunea publică.

Parlamentul a votat importanta lege a minelor, care a atacat problema economică cea mai de seamă: materia primă și generatorii de energie. Cum puteam să lăsăm neutilizate și ne puse în valoare, cu un ceas mai de vreme, pădurile, zăcămintele de petrol și cărbuni, celelalte zăcămintele miniere, resursele de gaze naturale, cum e gazul metan, căderile de apă. — Problema generatorilor de energie a fost atacată cu succes de legislatorul liberal.

Parlamentul a votat, după interesante discuțiuni, în sesiunea 1924, cele patru legi economice care vor asigura statului și particularilor mari mijloace de înavuțire și prosperitate: legea minelor, legea căderilor de apă, legea generatorilor de energie, legea comercializării bunurilor statului. Conform art. 19 din Constituția nouă din 1923, statul e proprietarul bogățiilor de ori ce natură a subsolului, afară de carierele de materiale, de construcție, de turbă și de stâncile comune. Legislația liberală a trebuit deci, luând în considerație dispozițiunile art. 19 din Constituție, să adopte principiul naționalizării subsolului. S'a ridicat obiecțiuni împotriva principiului naționalizării subsolului. Dar, aceste obiecțiuni nu sunt fondate, de oarece principiul naționalizării e în acord perfect cu concepția juridică modernă asupra dreptului de proprietate, ca și cu ideile sociale și democratice actuale. Principiul naționalizării a fost încorporat în legislația franceză și engleză și deci, era natural, să-l încorporăm și noi. Statul român are însă și un interes politic superior ca să naționalizeze subsolul, mai cu seamă în ce privește terenurile petrolifere.

Legiuitorul liberal n'a exclus colaborarea capitalului străin în punerea în valoare a bogățiilor noastre, dar a asigurat capitalului național avantajile la care are dreptul și nici nu a lovit în interesele proprietarilor și exploatanților existenți.

Pentru punerea în valoare a bunurilor statului, legiuitorul din 1924, a avut să a-leagă între regia directă, concesiunea și sistemul mixt de exploatare între stat și inițiativa particulară (regia cointeresată).

Legiuitorul din 1924, a ales ultima soluție, care e cea mai bună, cea mai practică și care a fost adoptată și de alte state. Sistemul colaborării statului cu particularii, sub forma societăților cu caracter comercial, poate asigura o exploatarea rațională economică, atât în avantajul statului, care aduce aportul său social, cât și în avantajul capitalurilor particulare. — El stimulează apoi inițiativa privată.

Ca să se adapteze serviciile publice esențiale, nevoilor generale, parlamentul a votat legea pentru comercializarea întreprinderilor de stat, — aplicată la C. F. R., P. T. T., N. F. R., precum și legea relativă la înființarea „Creditului Industrial“. Această lege are de scop să acorde credite industriei, să ușureze imobilizarea creanțelor industriale și în general să contribuie la dezvoltarea industriilor românești.

Parlamentul român în sesiunile ordinare și extra-ordinare 1922 — 1923 și 1924, a discutat și votat o serie de legi importante, care au asigurat refacerea și consolidarea țării și au stabilit primele baze solide ale economiei țării.

Această activitate rodnică va avea consecințe din cele mai binefăcătoare pentru țară în toate direcțiile.

Este de remarcat apoi că în parlamentul liberal, nivelul discuțiilor a fost înălțat. Debaterile parlamentare, dirijate de Mihail Pherechide, la Senat, și de Mihail G. Orleanu, la Adunarea Deputaților, au fost caracterizate prin ținuta lor demnă.

E în tradiția partidului liberal respectul parlamentarismului.

În aceste sesiuni, miniștrii au răspuns la toate interpelările ce li s'au adresat de către membrii ambelor adunări legiuitoare și în toate chestiunile ei au admis și favorizat controlul reprezentanților națiunii.

De aceia parlamentul acesta e un adevărat *Palladium* al națiunii.

I N C H E I E R E

— Un bilanț mai mult decât satisfăcător —

Din expunerea succintă făcută mai sus, reiese că partidul național-liberal, venind la guvern, în împrejurări excepțional de critice, a restabilit ordinea în țară, a pus capăt conrupției, care se întindea ca pecinginea, văzând cu ochii, a ridicat prestigiul autorității statului, a restabilit creditul statului în afară, a oprit inflația fiduciară, a însănătoșit finanțele, a echilibrat bugetul, a înmulțit numărul școalelor rurale, ca țăranul să se poată instrui și cultiva, după cum a contribuit, în limitele bugetare, să îmbunătățească școala secundară și universitară; apoi a contribuit, printr'o înțeleaptă legiferare, să armonizeze interesele tuturor claselor sociale, să ofere minorităților o conviețuire cu românii, avantajoasă, în cadrul vieții noastre de stat, evitând fricțiunile supărătoare, pedepsind abuzurile, încorectitudinile și samavolnicile, respectând libertatea cultului și încurajând propășirea economică și culturală a maghiarilor, șvabilor, sașilor, rușilor, rutenilor și bulgarilor, fără să ia în considerație unele tendințe politice ostile, manifestate de minoritățile etnice, față de conducătorii partidului liberal și membrii actualului guvern.

Activitatea vastă a guvernului Brătianu s'a manifestat în trei direcțiuni importante: **morală, socială și politică.**

Pe terenul moral, nici un alt guvern trecut n'a putut să exercite o influență mai puternică ca guvernul liberal.

Președintele consiliului de miniștri, Ion I. C. Brătianu, ajutat de toți colaboratorii săi ministeriali, a înțeles că nimic nu se poate clădi pe imoralitate.

Ce folos dacă țara e înzestrată cu legi bune, cu reforme înțelepte, cu un aparat administrativ corespunzător nevoilor reclamate de România Mare, cu o armată puternică, dacă virusul conrupției se întinde tot mai mult și subminează organismul statului? Nici o reformă socială sau politică, nu poate da efecte bune, dacă principiile morale nu sunt respectate, dacă etica, în sine, e nesocotită, dacă spiritul justiției nu domină în viața publică.

De aceea, președintele consiliului de miniștri, Ion I. C. Brătianu, a luat ca punct inițial al reformelor, **reforma morală.**

S'a combătut, fără nici o cruțare, curentele nesănătoase, plaga conrupției, favoritismul, abuzurile de putere, ca și pofta de îmbogățire a unora, pe socoteala averii statului și în danna contribuabililor.

Această operă de salubritate socială, s'a făcut lent, prin sforțări grele și metode speciale. In trei ani de guvernare, se pot aprecia o parte din rezultatele obținute în această direcțiune. Administrația țării a fost curățată de elementele rele. Justiției i s'a asigurat deplina independență și autoritate morală. Magistrații devedți vinovați, au fost destituiți. Funcționarii incorecți și abuzivi au fost înlăturați și dați judecăței.

Nici o considerație de partid, sau de persoane, n'a fost luată în seamă în aplicarea măsurilor dictate de interesul superior al țării.

Dacă guvernul liberal n'ar fi procedat, dela început, cu cea mai mare energie și severitate, dacă el ar fi practicat indulgența în materie de abuzuri, ilegalități și incorectitudini, ar fi lucrat și împotriva intereselor țării și ar fi ridicat obstacole cu propriile sale mâini, realizării reformelor. Valul de imoralitate, ridicat de războiu, care amenința să se reverse și să distrugă totul în calea sa, a fost, la timp oprit, de zăgazurile ridicate de un guvern priceput și autoritar, de un guvern care pune mai presus de toate morală, la baza așezământului social.

După morală, **dreptatea**. O operă de justiție socială s'a îndeplinit. Improprietărirea țăranilor a fost realizată în integritatea sa. N'a rămas țăran în drept de a poseda pământ, care să nu fie azi improprietărit. Satele s'au pacificat. Țăranul, scos din servia boerilor de eri, stăpân pe petecul său de pământ, chemat la libertate, a ajuns factorul de producție și de temei al țării.

Aceasta este marea operă socială, dictată de principiile adevăratei democrații, care nu paradează cu vorbele, nu jonglează cu principiile și nu cochetează cu internaționalele dela Moscova sau Amsterdam. Nu țăranismul de ocazie, al trădătorului de neam, Constantin Stere, al demagogului internațional, Dr. N. Lupu, sau al țăranului de carnaval, Mihalache, care își agită în toate direcțiile, după cum e bătaia vântului, cămașa albă, a dat libertate și pământ, păturei rurale, **ci democratismul sincer, leal și chibzuit al partidului național-liberal**. Politica de supra licitare odioasă a țăranismului, nu e decât demagogie nerușinată, politicianism practical de aventurieri fără patrie și fără scrupule.

In consecință, guvernul Brătianu a asigurat păturei rurale, o existență legală, bazată pe exercițiul deplin și nestânjenit al libertății cetățenești, și o existență economică stabilă și spornică, bazată pe exploatarea pământului, pe care a fost făcută stăpână. Situația economică și socială a țăranului nostru a fost astfel radical modificată.

Guvernul liberal a trebuit apoi să se ocupe cu rezolvirea crizei financiare și economice. Am arătat mijloacele ce le-a întrebuițat spre a le restabili echilibrul profund sdruncinat de politica nesăbuită a fostelor guverne. Marele merit al acestui guvern e că a pus economicul înaintea politicului. Cu alte cuvinte a adoptat în activitatea sa, principiile și metodele guvernelor din apus și în particular, a principiilor și metodelor guvernelor britanice.

Ce a urmărit guvernul Brătianu?

Să asigure buna stare economică a întregii populațiuni prin înlăturarea tuturor neajunsurilor create de fosta stare de războiu. Acele neajunsuri au fost: inflația fiduciară, speculațiunea, schimbul anormal, scumpetea vieții, în proporții inadmisibile. Azi circulația fiduciară a fost restabilită la normal. Cele 18.000.000.000 aproximativ hârtie lei, aflate în circulație, sunt acoperite bine de 6 miliarde numerar aur și efecte comerciale, aflate în depozitul Băncii Naționale.

Politica financiară, a ministrului de finanțe, Vintilă Brătianu, a dat roadele așteptate, cu toate criticele fără temei, și fără răsunet, ale opoziției.

Viața economică a țării a fost apoi îmbunătățită prin înlăturarea crizei transporturilor.

La C. F. R. s'a pus ordine. Trenurile de călători și mărfuri s'au înmulțit și circulația lor regulată e asigurată. Liniile, în majoritatea lor, au fost consolidate. Alte artere de c. f. sunt în construcție. Porturile au fost ameliorate. Căile de apă, de asemenea. Șoselele au fost în parte reparate. Sute de km. de șosea au fost construite, în diferite regiuni ale țării. C. f. din Bessarabia au fost normalizate; iar în curând va începe campania pentru îmbunătățirea șoselelor din provincia de peste Prut, care a fost atât de oproșită sub regimul rusesc.

Rezultatele pozitive, recoltate în acești trei ani de guvernare liberală, sub înțeleapta conducere, a lui Ion I. C. Brătianu și grație tuturor miniștrilor — colaboratorii săi — au contribuit să risipească atmosfera grea, creiată țării, peste hotare, din pricina guvernării detestabile de eri; să întărească, în interior, încrederea în propriile noastre forțe și în viitorul strălucit al statului român întregit.

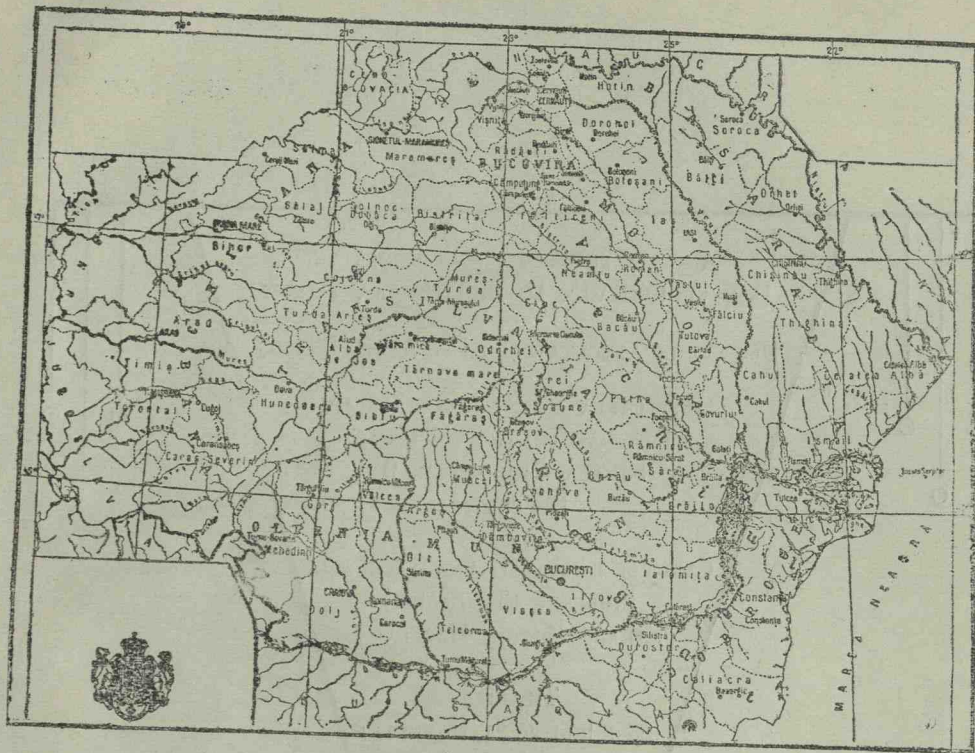
Sub guvernul actual, Regele tuturor românilor, s'a încoronat în Alba-Iulia. Evenimentul acesta istoric va fi strâns legat de acțiunea patriotică a partidului liberal, care a făcut războiului unității neamului.

Tot sub guvernul Brătianu, Regele Ferdinand și Regina Maria au vizitat în Martie 1924, capitalele apusului și pretutindeni suveranii noștri au fost primiți cu o pompă strălucită dovedindu-li-se respectul și dragostea din partea marilor popoare, aflate în fruntea civilizației.

In afară, grație politicii sale inspirată de marile principii de drept și Justiție, România e considerată ca un factor de ordine și de progres. In toate problemele internaționale, ivite în ultimii ani, glasul României a fost ascultat. Politica externă a guvernului Brătianu — politică înțeleaptă, pacifică și totdeauna veghetoare ca interesele țării să nu fie știrbite — a asigurat României alianțe solide, prietenii sigure, relațiuni cordiale cu puterile victorioase și o situație mult mai bună decât cea de acum câți-va ani. Această politică esențial pacifică, e bazată însă și pe siguranța proprie. Guvernul liberal n'a neglijat problemele în legătură cu apărarea națională. România posedă azi, grație măsurilor luate de actualul minister, o armată reorganizată, conform lecțiunilor câștigate în ultimul războiu, bine instruită și echipată, inzestrată cu materialul necesar și gata, oricând, să slujească de instrument solid și sigur, apărării naționale. Iată opera pozitivă a acelor trei ani de guvernare liberală, într'o epocă din cele mai turburi și grele din viața popoarelor europene.

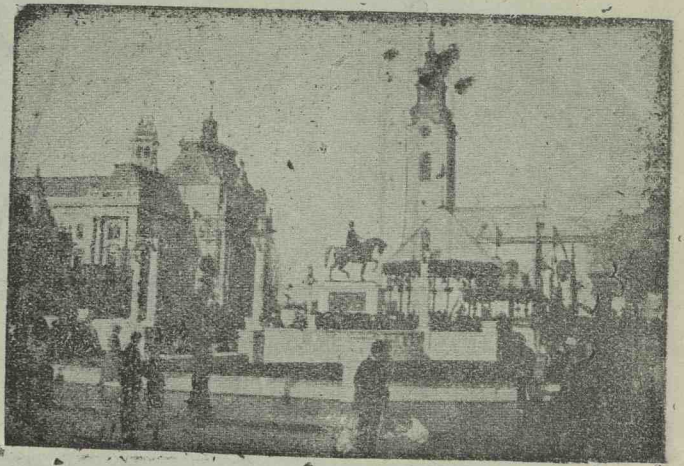
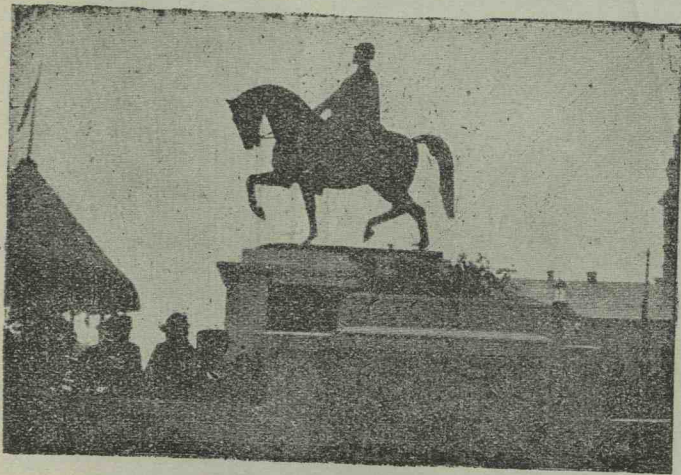
Cuțulescu

ROMÂNIA MARE

Idealul tuturor Românilor, realizat în timpul domniei M. S. REGELUI FERDINAND I și sub guvernul Național-Liberal, prezidat de Ion I. C. Brătianu

Statuia M. S. REGELUI FERDINAND I, ridicată la Oradea Mare, din inițiativa Ministrului de lucrări publice, Generalul Traian Moșoiu

ACEASTĂ LUCRARE A FOST SCRISĂ DE
DOMNUL CORVIN M. PETRESCU, ZIARIST
—
DESENURILE EXECUTATE DE D-L AUREL DRAGOȘ

—
IMPRIMAREA A FOST EFECTUATĂ LA
«TIPOGRAFIILE ROMÂNE UNITE»
STRADA CÂMPINEANU, 9
BUCUREȘTI

—
CLIȘEELE EXECUTATE LA ZINCOGRAFIA
MODERNĂ (TEOHARIDE)
STRADA DOCTOR MARCOVICI

—
TIPĂRITĂ
SUB ÎNGRIJIREA DOMNULUI
IOAN MATEESCU
(ȘEF DE ATELIER)

88

1925

VERIFICAT
2007

BIBLIOTECA
CENTRALĂ
UNIVERSITARĂ
BUCUREȘTI

VERIFICAT
1987

ROYAL
FUNDATION
CAROL I
YOUNG UNIVERSITY

VERIFICAT
2017